

**ANÀLISI DELS ASPECTES MÈDICS
DE LA MORT VIOLENTA A LLEIDA
A LA BAIXA EDAT MITJANA**

Vol. II

MANUEL CAMPS i CLEMENTE

**ANÀLISI DELS ASPECTES MÈDICS
DE LA MORT VIOLENTA A LLEIDA
A LA BAIXA EDAT MITJANA**

Vol. II

**Barcelona
2002**

El Seminari Pere Mata, de les Unitats de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia i d'Història de la Medicina de la Universitat de Barcelona, fou creat en ocasió del centenari de la mort de Pere Mata i Fontanet (Reus, 1811 - Madrid, 1877) que fou catedràtic de Medicina Legal, com a eina per a facilitar la publicació de llibres i la difusió de l'activitat científica.

Publicacions del Seminari Pere Mata, de la Universitat de Barcelona.

Any 2002.

Número 101.

© Manuel Camps i Clemente

© *Seminari Pere Mata*

Unitat d'Ensenyament i Recerca de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia

UER d'Història de la Medicina

Departament de Salut Pública i Legislació Sanitària.

Universitat de Barcelona.

c. Casanova 143. 08006. Barcelona.

ISBN: 84-477-0772-5 (Vol.II)

84-477-0773-3 (O.C.)

D.L.: B-44.908-2001

Imprime: PPU

TAULA
Volum II

**ANÀLISIS DELS ASPECTES MÈDICS DE LA MORT VIOLENTA A
LLEIDA A LA BAIXA EDAT MITJANA**

VI. DISCUSSIÓ	9
VI.1. Mortalitat Medicolegal	9
VI.1.1. Mortalitat per arma blanca	11
VI.1.1.1. Crims per arma blanca entre familiars	36
VI.1.1.2. Crims per arma blanca per malaltia mental	37
VI.1.1.3. Mortalitat accidental per arma blanca	37
VI.1.1.4. Mortalitat suïcida per arma blanca	37
VI.1.1.5. Mortalitat judicial per arma blanca	37
VI.1.1.6. Característiques de la mortalitat per arma blanca	38
VI.1.2. Mortalitat per asfíxia	38
VI.1.2.1. Mortalitat per penjament	39
VI.1.2.1.1. Mortalitat suïcida per penjament	39
VI.1.2.1.2. El penjament suïcida i les llicències judicials per la protecció dels dementats	41
VI.1.2.1.3. Mortalitat judicial per penjament	43
VI.1.2.1.4. Perfil del delinqüent condemnat a mort per penjament	49
VI.1.2.1.5. Característiques de la mortalitat per penjament	49
VI.1.2.2. Mortalitat per submersió	50
VI.1.2.2.1. Mortalitat accidental per submersió	50
VI.1.2.2.2. Característiques de la submersió accidental	52
VI.1.2.2.3. Mortalitat suïcida per submersió	53
VI.1.2.2.4. Característiques de la submersió suïcida	54
VI.1.2.2.5. Mortalitat judicial per submersió	54
VI.1.2.2.6. Característiques de la submersió suplici	59
VI.1.2.3. Mortalitat per estrangulació	60
VI.1.2.3.1. Estrangulació criminal	60
VI.1.2.3.2. Característiques de l'estrangulació criminal	62
VI.1.2.3.3. Estrangulació judicial	62
VI.1.2.4. Mortalitat per asfíxia mecànica complexa	62
VI.1.2.4.1. Característiques de les asfíxies mecàniques complexes	63
VI.1.2.5. Mortalitat per asfíxia inespecífica	63

VI.1.3. Mortalitat per contusions	64
VI.1.3.1. Mortalitat criminal per contusions	64
VI.1.3.1.1. Característiques de la mortalitat criminal per contusions	68
VI.1.3.2. Mortalitat accidental per contusions	70
VI.1.3.2.1. Mortalitat accidental simple per contusions	70
VI.1.3.2.2. Característiques de la mortalitat accidental simple per contusions	71
VI.1.3.2.3. Mortalitat accidental laboral per contusions	72
VI.1.3.2.4. Característiques de la mortalitat accidental laboral per contusions	73
VI.1.3.3. Mortalitat judicial per contusions	73
VI.1.3.3.1. Característiques de les execucions per contusions	73
VI.1.4. Mortalitat per mecanismes no especificats	74
VI.1.4.1. Mortalitat criminal de mecanisme no especificat	74
VI.1.4.1.1. Característiques de la mortalitat criminal de mecanisme no especificat	78
VI.1.4.2. Mortalitat sospitosa de criminalitat de mecanisme no especificat	78
VI.1.4.2.1. Característiques de la mortalitat sospitosa de criminalitat de mecanisme no especificat	79
VI.1.5. Mort sobtada	80
VI.1.5.1. Breus antecedents	80
VI.1.5.2. Concepte medicolegal de la mort sobtada	81
VI.1.5.3. Classificació pràctica de la mort sobtada	82
A. Mort sobtada testimoniada	82
B. Mort sobtada en solitud. Els trobats morts	83
VI.1.5.4. Casuística general de la mort sobtada	83
1- Mort sobtada testimoniada	83
2- Mort sobtada en solitud. Els trobats morts	83
VI.1.5.4.1. Mort sobtada testimoniada	84
VI.1.5.4.1.1. Morts sobtades testimoniades imprevistes	84
1- Amb antecedents patològics coneguts	84
2- Sense antecedents patològics coneguts	84
VI.1.5.4.1.2. Morts naturals sospitoses	85
VI.1.5.4.2. Morts sobtades en solitud. Els trobats morts	86
1- Els trobats morts amb antecedents patològics coneguts	86
2- Els trobats morts sense antecedents patològics coneguts	87
coneguts	
VI.1.5.5. Característiques de la mort sobtada	89
VI.1.6. Mortalitat per intoxicació	90
VI.1.6.1. Mortalitat criminal per intoxicació	90

VI.1.6.1.1. Característiques de la mortalitat criminal per intoxicació	96
VI.1.6.2. Mortalitat accidental per intoxicació	100
a). La responsabilitat del metge de capçalera	100
b). La manca d'ètica del metge consultat	102
VI.1.6.2.1. Característiques de la mortalitat accidental per intoxicació	103
VI.1.7. Mortalitat per cremació	103
VI.1.7.1.-Característiques de la mortalitat per cremació	103
VI.1.8. Mortalitat per turments	104
VI.1.9. Mortalitat per fulguració	105
VI.1.10. Mortalitat per inanició	105
Notes	106
VI.2. Identificació dels cadàvers i imputats	108
VI.2.1. Període 1308-1350	109
VI.2.1.1. Identificació dels cadàvers	109
VI.2.1.1.1. Característiques de la identificació dels cadàvers	112
VI.2.1.2. Identificació dels imputats	113
VI.2.1.2.1. Característiques de la identificació dels imputats	115
VI.2.2. Període 1351-1399	116
VI.2.2.1. Identificació dels cadàvers	116
VI.2.2.1.1. Característiques de la identificació dels cadàvers	121
VI.2.2.2. Identificació dels imputats	121
VI.2.2.2.1. Característiques de la identificació dels imputats	126
VI.2.3. Període 1400-1450	127
VI.2.3.1. Identificació dels cadàvers	127
VI.2.3.1.1. Característiques de la identificació dels cadàvers	129
VI.2.3.2. Identificació dels imputats	130
VI.2.3.2.1. Característiques de la identificació dels imputats	132
VI.2.4. Període 1450-1500	133
VI.2.4.1. Identificació dels cadàvers	133
VI.2.4.1.1. Característiques de la identificació dels cadàvers	135
VI.2.4.2. Identificació dels imputats	135
VI.2.4.2.1. Característiques de la identificació dels imputats	137

VI.3. Circumstàncies etiològiques	138
A) Mortos ocasionades com a conseqüència d'una baralla	138
B) Mortos ocasionades com a conseqüència d'un avalot antisemita	139
C) Mortos ocasionades per compliment de sentència	139
D) Accidents	139
E) Adulteri	139
F) Venjança	140
G) Conflictes familiars	140
H) Suïcidi	140
I) Malaltia	140
J) Gelosia	140
K) Deutes	140
L) Robatoris	140
M) Maltractaments	141
N) Recriminacions	141
O) Malaltia mental	141
P) El part	141
Q) L'embriaguesa	141
R) Violació	141
S) Diversos motius	141
No consta la circumstància causant	143
VI.4. El peritatge	143
VI.4.1. Les causes o processos criminals objecte de peritatge	145
VI.4.2. Els peritatges	145
VI.4.3. Els perits	146
A) <i>COMISSIONS FORMADES PER PERSONAL NO SANITARI</i>	146
1- Comissions encapçalades pel cort	146
2- Comissions encapçalades pel lloctinent de cort	148
3- Comissions encapçalades per un o dos paers	149
4- Comissions encapçalades per un notari	150
5- Comissions encapçalades pel regent l'ofici de cort	150
6- Comissions encapçalades per altres perits	150
B) <i>PERITATGES DUTS A TERME PER PERSONAL SANITARI</i>	151
C) <i>PERITATGES MIXTES</i>	152
VI.4.4. ORIGEN DELS PERITATGES	152
A) Investigació judicial ordinària	152
B) Peritatges a requeriment del cort i paers	153
C) Peritatges a requeriment del lloctinent de cort i paers	153

D) Peritatges a petició de les parts implicades en el procés judicial	154
1- De la part de l'imputat	154
2- De la part de la víctima	154
E) Peritatges a requeriment del cort	155
F) Peritatges a requeriment del lloctinent de cort	155
G) Peritatges a requeriment d'un paer	155
H) Peritatges per manament de dos prohoms	155
I) Peritatges a petició d'un testimoni del fet	156
J) Peritatges a petició de part interessada	156
K) Peritatges en els quals no consta l'origen	156
VI.4.5. Forma dels peritatges	156
A) Quan el cort o el seu lloctinent estaven absents de la ciutat	157
B) Quan el cort i paers estaven ocupats en altres afers	157
C) Quan el cort o el seu lloctinent estaven ocupats en la captura dels malfactors	157
D) Quan el cort estava malalt	157
E) Quan els paers no podien anar a fer el reconeixement	158
F) Quan era dia feriat	158
G) Delegació del peritatge sense explicar el motiu	158
VI.4.6. Lloc on es dugueren a terme els peritatges	159
VI.4.7. Els perits i el contingut dels peritatges	161
VI.4.8. Els sanitaris que actuaren de perits	162
A) Cirurgians	162
B) Metges	163
C) Barbers	163
D) Batxillers en medicina	163
E) Especiers	163
F) Apotecaris	164
G) Dones	164
VI.5. El turment judicial a la Cort del Veguer de Lleida	164
VI.5.1. Introducció	164
VI.5.2. El turment indagatori	166
VI.5.2.1. Sistemes de turment	169
VI.5.3. Turment punitiu o suplici	174
VI.5.3.1 Suplici no mortal	174
VI.5.3.2. Suplici mortal	179
VI.5.3.3. Compliment de la sentència capital	180

VI.5.4. Els Marginats socials	184
VI.5.5. Estudi analític	184
a. Resistència física al turment	196
b. Tipus de turment	197
c. Percentatge segons el delicte comès	197
Notes	197
VI.6. Les sentències judicials	199
VI.6.1. Sentències condemnatòries	199
A. Penjament	199
b. Cremació	205
c. Esquarterament	206
d. Degollació i esquarterament	206
e. Submersió i cremació	207
f. Estrangulació (garrot)	207
g. Amputació del puny i desterrament	207
h. Desterrament	208
i. Presó	209
VI.6.2.Sentències absolutòries	210
VI.6.3.Convictes per incomparecència	219
VI.6.4. Trasllat a altres jurisdiccions	227
a. Reial	227
b. Eclesiàstica	228
VI.6.5. Estudi analític de les sentències	229
VII. CONCLUSIONS	241
VIII. RELACIÓ DE SANITARIS	248
A. Metges	248
B. Barbers i cirurgians	249
C. Especiers o apotecaris	253
D. Dones remeieres	256
IX. BIBLIOGRAFIA	257

VI. DISCUSSIÓ

En aquesta tesi, limitada als segles XIV i XV, recopilem totes les morts violentes i sospitoses de criminalitat inscrites als "Llibres de Crims"

L'estudi no pot ni pretén de cap manera ser exhaustiu amb un estudi complet de la mortalitat. I no ho pretén ni pot per dos raons fonamentals. La primera perquè a l'arxiu hi ha un buit de 95 anys corresponent a llibres perduts per circumstàncies diverses. Són els següents:

1310, 1311, 1314, 1317, 1318, 1326, 1328, 1333, 1334, 1336, 1337, 1338, 1343, 1345, 1346, 1347, 1348, 1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1364, 1365, 1366, 1367, 1370, 1396, 1397, 1401, 1404, 1405, 1409, 1410, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1422, 1423, 1424, 1425, 1426, 1430, 1434, 1439, 1440, 1441, 1444, 1445, 1449, 1450, 1451, 1452, 1454, 1457, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1467, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1477, 1478, 1479, 1480, 1481, 1484, 1487, 1488, 1490, 1491, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1497, 1498.

La segona raó és perquè en els Llibres de Crims, com el seu títol ens indica, solament s'enregistraven les morts violentes o sospitoses de criminalitat i per tant amb repercussió judicial.

A cada capítol de les diverses formes de mortalitat (arma blanca, submersió, etc.) s'inclou un resum curt dels casos que són importants per la discussió, tot i tenint en compte que una descripció in extenso ja és al capítol previ de resultats. Es fa amb la finalitat de donar unitat al capítol de discussió. Per altra banda no és una simple reducció de la fitxa gran, sinó una elaboració destinada a facilitar l'estudi, i per tant es creu imprescindible aportar aquest resum de les dades útils per la discussió.

VI.1. MORTALITAT MEDICOLEGAL.

Estudiarem la mortalitat medicolegal des de els punts de vista del seus mecanismes i etiologia. Prèviament però farem els següents advertiments:

1- Inclourem en les morts per **arma blanca** la dels 78 jueus occis l'any 1391, ja que malgrat no especificar-se en els documents el mecanisme concret de la mort, probablement la majoria ho foren per arma blanca (fitxa núm. 199).

També inclourem en la mort per arma blanca quatre casos en els quals el mecanisme va ser mixt, és a dir, per arma blanca i contusió:

- a) Ferida per dard i cop de pedra (fitxa núm. 189).
- b) Ferida d'espasa i cop de barra (fitxa núm. 201).
- c) Ferida d'espasa i cop de martell (fitxa núm. 210).
- d) Ferida de golondart (llança curta) i cop de pedra (fitxa núm. 284).

2- Inclourem en la **mort per contusió**, dos casos de **mort per esquarterament** judicial (Fitxes núms. 150 i 224), malgrat no concretar-se exactament en els documents estudiats com es duia a terme l'esquarterament de la persona o cadàver. Sabem, perquè així ho trobem documentat, que abans d'esquarterar-la se l'estirassava violentament, lligada a la cua d'un cavall. Per tant el que es feia era esquarterar de fet un moribund contusionat o un cadàver.

Després de recórrer així el trajecte acostumat per la ciutat, es passava a l'esquarterament pròpiament dit, es a dir al trossejament del cos dividint-lo en quatre parts. No sabem com es feia aquesta divisió. En gravats antics es representa l'esquarterament fet mitjançant una serra. No obstant, sembla que també podien haver estat emprats altres eines tallants (destral, ganivet etc.) Probablement el reu es trobava ja agonitzant o fins i tot cadàver degut als maltractaments que prèviament havia suportat.

La mort per esquarterament solament l'hem trobada practicada en dues dones adúlteres (Fitxes núms. 150 i 224). També es va practicar en un esclau que va matar al seu amo, però en aquest cas el desquarterament es féu després d'haver-lo degollat. (fitxa núm. 315)

Entre les morts d'aquest grup, no n'hi ha cap produïda per atropellament per carro, mecanisme que com sabem, va ser molt freqüent en altres temps. "Qui mena un carro, mena un lladre", deia una antiga dita referint-se al perill que comportava.

3- De cada mecanisme de mort valorarem primordialment la seva etiologia medicolegal, el sexe de les víctimes i les altres particularitats que en cada cas concret es puguin presentar, com ara violència familiar, parricidi, etc.

4- Una part important d'aquest estudi la constitueix la corresponent a aquelles morts sobtades de caràcter medicolegal, les quals per ser d'antuvi sospitoses de criminalitat, van ser tributàries d'investigació judicial.

Ordenem aquest capítol dels mecanismes de mort, per ordre decreixent de freqüència: mort per arma blanca, asfixia mecànica, contusió, per causa no especificada, mort sobtada, intoxicació, cremades, turment, fulguració i inanició.

VI.1.1. MORTALITAT PER ARMA BLANCA.

Hem observat un total de 249 morts per arma blanca, repartides etiològicament de la forma següent:

1- Homicidis per arma blanca: 246 (143 homes, 25 dones i 78 jueus dels quals no s'especificava el sexe).

2- Morts accidentals per arma blanca: 1 cas.

3- Suïcidis per arma blanca: 1 cas.

4- Degollament judicial: 1 cas.

1312, agost, 31

Cadàver: home; arma: coltell; imputat: fuster; motiu: venjança.

Nota: Fitxa núm. 4; Apèndix IV.

1312, setembre, 8

Cadàver: home; arma: coltell i espasa; imputats: tres homes, carnisers; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 5; Apèndix V.

1312, octubre, 14

Cadàver: home, carnicer; arma: llança; imputats: dos homes; motiu: adulteri (de la víctima amb la muller de l'imputat).

Nota: Fitxa núm. 6; Apèndix VII.

1312, desembre, 25

Cadàver: home, gendre de la instigadora del crim; arma: espasa; imputats: tres homes (dos capellans i un escolà); motiu: baralla familiar.

Nota: Fitxa núm. 7; Apèndix VII.

1313, gener, 23

Cadàver: home jove; arma: estisores; imputat: troter (correu); motiu: discussió.
Nota: Fitxa núm. 9; Apèndix IX.

1313, gener, 27

Cadàver: home de Montsó; arma: coltell; imputat: home d'Estadella; motiu: baralla pel joc.
Nota: Fitxa núm. 10; Apèndix X.

1313, febrer, 23

Cadàver: home, llaurador; arma: espasa; imputats: dos homes, un dels quals era el macip d'un especier; motiu: no consta.
Nota: Fitxa núm. 11; Apèndix XI.

1315, maig, 24

Cadàver: home, teixidor; arma: punyal; imputat: home, llaurador; motiu: baralla.
Nota: Fitxa núm. 12; Apèndix XII.

1315, juny, 13

Cadàver: home, llaurador; arma: espasa; imputat: home, d'ofici "cridador de vi"; motiu: venjança ocasionada per una baralla familiar anterior.
Nota: Fitxa núm. 13; Apèndix XIII.

1317, juliol, 21

Cadàver: home, cavaller; arma: llança; imputat: home, cavaller; motiu: duel.
Nota: Fitxa núm. 15; Pleyan de Porta: Apuntes de Historia de Lérida, 1873, p. 146.

1319, juliol, 24

Cadàver: home, "corredor de bèsties" (intermediari en la venda d'animals); arma: coltell; imputat: home, "corredor de bèsties"; motiu: baralla per insults.
Nota: Fitxa núm. 16; Apèndix XIV.

1319, desembre, 18

Cadàver: home jove; arma: arma blanca sense especificar-ne el tipus; imputats: sis homes; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 19; Apèndix XVI.

1329, abril, 8

Cadàver: fuster resident a Lleida; arma: coltell; imputat: home, de Lleida; motiu: gelosia (la víctima va ser occida mentre geia amb una vídua).

Nota: Fitxa núm. 24; Apèndix XIX.

1329, abril, 9

Cadàver: home; arma: espasa; imputat: home; motiu: baralla al carrer.

Nota: Fitxa núm. 25; Apèndix XX.

1329, maig, 26

Cadàver: home, llaurador; arma: coltell; imputat: home; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 27; Apèndix XXI.

1331, juliol, 3

Cadàver: home, llaurador; arma: punyal; imputat: home, fuster de Sèlguia; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 32; Apèndix XXVI.

1331, agost, 6

Cadàver: home, llaurador; arma: espasa; imputat: home, forner; motiu: baralla familiar.

Nota: Fitxa núm. 33; Apèndix XXVII.

1331, desembre, 26

Cadàver: home; arma: arma blanca sense especificar-ne el tipus; imputats: quatre homes; motiu: baralla pel joc.

Nota: Fitxa núm. 34; Apèndix XXVIII.

1332, gener, 14

Cadàver: home; arma: arma blanca sense especificar-ne el tipus; imputat: home; motiu: baralla pel joc.

Nota: Fitxa núm. 35; Apèndix XXIX.

1332, febrer, 28

Cadàver: home; arma: coltell; imputat: home; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 36; Apèndix XXX.

1332, abril, 8

Cadàver: home, llaurador; arma: coltell; imputat: home, llaurador; motiu: baralla entre dues famílies enemistades.

Nota: Fitxa núm. 38; Apèndix XXXI.

1339, Juliol, 14

Cadàver: home, coronat; arma: no consta; imputat: home, notari; motiu: disputa per qüestions del regatge.

Nota: Fitxa núm. 45; Apèndix XXXIII.

1339, agost, 8

Cadàver: dona; arma: ganivet (degollament); imputat: el marit (moliner); motiu: adulteri no provat de la víctima.

Nota: Fitxa núm. 46; Apèndix XXXIV.

1339, agost, 24

Cadàver: home; arma: manerès (espasa petita o de mà) i llança; imputats: tres homes, i l'inductor un ciutadà honrat; motiu: escatimar l'inductor.

Nota: Fitxa núm. 48; Apèndix XXXVI.

1339, desembre, 7

Cadàver: home; arma: punyal; imputat: home; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 52; AML, reg. 773, foli 175.

1340, abril, 21

Cadàver: home; arma: coltell; imputat: home, hostaler; motiu: venjança.
Nota: Fitxa núm. 56; Apèndix XL.

1342, març, 14

Cadàver: home; arma: espasa; imputat: home; motiu: baralla entre dos bàndols de la companyia del bisbe de Lleida.
Nota: Fitxa núm. 62; Apèndix XLV.

1344, setembre, 6

Cadàver: fadri "plegador de mealles" (moneda equivalent a mig diner); arma: coltell; imputat: home, sabater; motiu: baralla ocasionada per la compra d'unes pells.
Nota: Fitxa núm. 65; Apèndix XLVI.

1344, octubre, 11

Cadàver: home; arma: espasa; imputat: el germà de la víctima; motiu: baralla familiar.
Nota: Fitxa núm. 67; Apèndix XLVIII.

1344, novembre, 6

Cadàver: home, carregador de blat del molí jussà de l'hospital; arma: coltell; imputat: home, carregador de vi del molí sobirà de l'hospital; motiu: no consta.
Nota: Fitxa núm. 68; Apèndix XLIX.

1344, desembre, 2

Cadàver: home, jornalер; arma: coltell-punyal; imputat: home, jornalер; motiu: baralla ocasionada per insults.
Nota: Fitxa núm. 69; Apèndix L.

1349

Cadàver: home; arma: llança; imputat: home, missatger d'Almacelles; motiu: baralla per qüestions del bestiar.

Nota: Fitxa núm. 70; Apèndix LI.

1352, gener, 4

Cadàver: home, escuder; arma: espasa; imputat: home, carnisser; motiu: baralla ocasionada per insults.

Nota: Fitxa núm. 78; Apèndix LV.

1352, gener, 15

Cadàver: home; arma: espasa; imputats: dos homes, sabaters; motiu: venjança.

Nota: Fitxa núm. 79; Apèndix LVI.

1352, març, 29

Cadàver: home; arma: no especificada; imputat: home; motiu: l'imputat havia nafrat i insultat un familiar de la víctima.

Nota: Fitxa núm. 80; Apèndix LVII.

1325, maig, 17

Cadàver: metge; arma: espasa; imputats: diversos homes; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 81; Apèndix LVIII.

1352, juny, 3

Cadàver: home; corredor d'oli; arma: espasa; imputat: home; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 82; Apèndix LIX.

1352, juny, 3

Cadàver: home, teixidor; arma: destral; imputats: dos homes teixidors, germans; motiu: baralla intranscendent per qüestions domèstiques.

Nota: Fitxa núm. 84; Apèndix LXI.

1352, setembre, 30

Cadàver: dona; arma: punyal; imputat: el marit de la víctima; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 86; Apèndix LXIII.

1352, octubre, 3

Cadàver: home, carnisser; arma: llança; imputats: dos homes, carnisser; motiu: baralla entre la muller de la víctima i la d'un dels imputats.

Nota: Fitxa núm. 87; Apèndix LXIV.

1352, octubre, 4

Cadàver: home, criat; arma: espasa; imputat: home, forner; motiu: baralla ocasionada pel joc.

Nota: Fitxa núm. 88; Apèndix LXV.

1353, gener, 11

Cadàver: home, peraire; arma: espasa; imputat: home, carnisser; motiu: baralla ocasionada pel joc.

Nota: Fitxa núm. 89; Apèndix LXVI.

1353, juliol, 13

Cadàver: home, fuster; arma: espasa, coltell i llança; imputats: uns homes; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 90; Apèndix LXVII.

1353, agost, 14

Cadàver: una dona; arma: espasa; imputat: un home; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 91; Apèndix LXVIII.

1353, agost, 28

Cadàver: home, manyà; arma: coltell; imputat: home, hospitaler; motiu: no consta la causa de la baralla.

Nota: Fitxa núm. 92; Apèndix LXIX.

1353, setembre, 22

Cadàver: una dona; arma: espasa; imputat: home, carnisser; motiu: baralla ocasionada per insults.

Nota: Fitxa núm. 93; Apèndix LXX.

1353, desembre, 9

Cadàver: una dona; arma: espasa; imputat: el marit de la víctima; motiu: discussió ocasionada pel joc.

Nota: Fitxa núm. 94; Apèndix LXXI.

1353, desembre, 22

Cadàver: un home; arma: punyal, brotxa (barra amb dents) i espasa; imputats: dos homes, mercaders; motiu: baralla ocasionada pel joc de la gresca.

Nota: Fitxa núm. 95; Apèndix LXXII.

1354, gener, 17

Cadàver: un "hom de ribera"; arma: coltell-punyal; imputat: un home; motiu: baralla ocasionada pel joc.

Nota: Fitxa núm. 96; Apèndix LXXIII.

1360, juny, 8

Cadàver: un home; arma: espasa o coltell; imputats: uns homes; motiu: venjança.

Nota: Fitxa núm. 98; Apèndix LXXIV.

1360, juny, 12

Cadàver: home, macip del bisbe de Lleida; arma: espasa; imputat: un home; motiu: crim induït pel degà de Lleida.

Nota: Fitxa núm. 99; Apèndix LXXV.

1361, abril, 5

Cadàver: home, capeller; arma: espasa, picaça i punyal; imputats: dos sabaters, un notari i un calderer; motiu: probable venjança.

Nota: Fitxa núm. 102; Apèndix LXXVII.

1361, abril, 12

Cadàver: home, forner; arma: espasa; imputat: un germà de la víctima; motiu: baralla familiar.

Nota: Fitxa núm. 103; AML, reg. 780, s/f.

1362, desembre, 7

Cadàver: home; arma: no consta; imputat: home, escuder; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 106; Apèndix LXXX.

1363, febrer, 23

Cadàver: un home; arma: llança i espasa; imputat: un home; motiu: venjança.

Nota: Fitxa núm. 107; Apèndix LXXXI.

1363, març, 23

Cadàver: home, juglar; arma: coltell-punyal; imputat: un home; motiu: baralla ocasionada pel joc.

Nota: Fitxa núm. 108; Apèndix LXXXII.

1363, abril, 10

Cadàver: home, calciner; arma: llança; imputats: uns soldats castellans; motiu: l'occiren per robar-li una mula.

Nota: Fitxa núm. 109; Apèndix LXXXIV.

1363, abril, 22

Cadàver: home, notari; arma: punyal; imputat: un home, notari; motiu: competència professional.

Nota: Fitxa núm. 111; Apèndix LXXXV.

1368

Cadàver: un home; arma: destal; imputat: la muller de la víctima; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 112; Apèndix LXXXVI.

1368, juliol, 16

Cadàver: home, llaurador; arma: punyal; imputats: dos homes (un teixidor i un juglar); motiu: baralla entre l'amant de l'acusat i la muller de la víctima.

Nota: Fitxa núm. 114; Apèndix LXXXVII.

1369, març, 1

Cadàver: home, notari; arma: llança; imputat: home, llaurador; motiu: gelosia (la víctima festejava la muller de l'imputat).

Nota: Fitxa núm. 118; Apèndix LXXXIX.

1369, març, 6

Cadàver: un home jove; arma: espasa; imputat: home, clergue tonsurat; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 120; Apèndix XCI.

1369, març, 6

Cadàver: home, baster; arma: espasa; imputat: un home; motiu: discussió pels límits dels seus horts.

Nota: Fitxa núm. 121; Apèndix XCII.

1369, març, 10

Cadàver: un home; arma: espasa; imputats: dos homes; motiu: venjança.

Nota: Fitxa núm. 122; Apèndix XCIII.

1369, març, 13

Cadàver: home, llaurador; arma: llança i espasa; imputats: dos podadors; motiu: baralla per insults.

Nota: Fitxa núm. 123; Apèndix XCIV.

1369, abril, 3

Cadàver: home, llaurador; arma: espasa i estoc; imputats: dos germans; motiu: la víctima recriminà als agressors que haguessin ferit un fillastre seu.

Nota: Fitxa núm. 124; Apèndix XCV.

1371, octubre, 22

Cadàver: home, teixidor; arma: punyal; imputats: tres homes; motiu: baralla familiar.

Nota: Fitxa núm. 127; Apèndix XCVIII.

1372, abril, 14

Cadàver: home, corredor d'haver de llevant (intermediari de vendes); arma: punyal; imputat: home, sabater i "corredor d'haver de llevant"; motiu: baralla ocasionada per la intromissió de l'imputat en una transacció comercial.

Nota: Fitxa núm. 129; Apèndix C.

1372, setembre, 17

Cadàver: home; arma: espasa; imputat: no n'hi hagué, doncs foren les autoritats les que van occir a la víctima mentre l'estaven perseguint; motiu: persecució d'uns delinqüents per les autoritats.

Nota: Fitxa núm. 133; Apèndix CIII.

1372, octubre, 17

Cadàver: un home jove; arma: espasa; imputat: un home; motiu: venjança.

Nota: Fitxa núm. 134; Apèndix CIV.

1372, novembre, 25

Cadàver: home, piquer; arma: daga, punyal i ballesta; imputat: un home; motiu: baralla per un matraç (arma o barra llarga acabada amb una cabota cilíndrica que es llançava amb una ballesta).

Nota: Fitxa núm. 136; Apèndix CVI.

1373, gener, 31

Cadàver: home, cavador; arma: punyal; imputat: home, macip; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 137; Apèndix CVII.

1373, març, 17

Cadàver: home, baster; arma: espasa; imputat: home, traginer; motiu: baralla ocasionada per insults.

Nota: Fitxa núm. 138; Apèndix CVIII.

1373, abril, 11

Cadàver: una dona; arma: punyal; imputat: el germà de la víctima; motiu: discussió familiar.

Nota: Fitxa núm. 139; Apèndix CIX.

1373, abril, 23

Cadàver: home, sabater; arma: espasa; imputats: tres sabaters i la muller d'un d'ells; motiu: no consta. El fet ocorregué a l'hospital de la "*Mala Fogaça*".

Nota: Fitxa núm. 140; Apèndix CX.

1374, desembre, 9

Cadàver: home, mercader; arma: espasa i punyal; imputat: home, notari, cunyat de la víctima; motiu: l'imputat acusava la víctima de voler occir la seva germana.

Nota: Fitxa núm. 141; Apèndix CXI.

1375, febrer, 1

Cadàver: home, assaonador; arma: espasa; imputats: dos homes (pare i fill); motiu: la víctima havia pres la muller d'un dels agressors.

Nota: Fitxa núm. 142; Apèndix CXII.

1375, abril, 3

Cadàver: home, notari; arma: espasa i glavi (ganxo de carnisser); imputat: un antic criat de la víctima; motiu: venjança.

Nota: Fitxa núm. 143; Apèndix CXIII.

1376, juliol, 14

Cadàver: una dona; arma: no consta (degollament); imputat: el marit de la víctima; motiu: adulteri de la víctima.

Nota: Fitxa núm. 145; Apèndix CXIV.

1377, febrer, 4

Cadàver: una dona; arma: coltell; imputat: el marit de la víctima; motiu: adulteri.

Nota: Fitxa núm. 147; Apèndix CXVI.

1377, novembre, 15

Cadàver: home, sonador de la Seu de Lleida; arma: punyal o glavi; imputat: el vicari d'Alcarràs; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 151; Apèndix CXIX.

1378, gener, 27

Cadàver: un home; arma: llança o glavi; imputat: home, moliner; motiu: baralla entre la víctima i la muller de l'agressor.

Nota: Fitxa núm. 153; Apèndix CXXI.

1378, març, 31

Cadàver: home, llaurador; arma: llança o dard; imputat: home, peraire; motiu: baralla ocasionada per la propietat d'una aixada.

Nota: Fitxa núm. 154; Apèndix CXXII.

1378, juliol, 3

Cadàver: home, macip d'un cirurgià; arma: glavi; imputat: un home; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 155; Apèndix CXXIII.

1379, febrer, 15

Cadàver: una dona; arma: espasa; imputat: un home; motiu: venjança.

Nota: Fitxa núm. 156; Apèndix CXXIV.

1379, març, 26

Cadàver: home, llaurador; arma: dard o glavi; imputats: dos homes; motiu: baralla entre dos colles de cavadors.

Nota: Fitxa núm. 157; Apèndix CXXV.

1379, juliol, 7

Cadàver: home, pastor; arma: punyal; imputat: un home desconegut; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 158; Apèndix CXXVI.

1380, gener, 9

Cadàver: Home, canonge i estudiant; arma: picaça o atxa (arma semblant a la dextra); imputat: home, clergue i estudiant; motiu: baralla entre estudiants aragonesos i valencians.

Nota: Fitxa núm. 159; Apèndix CXXVII.

1381, setembre, 7

Cadàver: una dona; arma: coltell, espasa o ganivet (degollament); imputat: no n'hi ha; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 162; Apèndix CXXIX.

1381, octubre, 10

Cadàver: un home; arma: espasa i dall; imputat: un home; motiu: adulteri.

Nota: Fitxa núm. 163; Apèndix CXXX.

1381, novembre, 18

Cadàver: prevere; arma: ascona (llança petita); imputat: donzell; motiu: gelosia.

Nota: Fitxa núm. 164; Apèndix CXXXI.

1381, novembre, 18

Cadàver: home, llaurador; arma: espasa; imputats: uns homes; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 165; Apèndix CXXXII.

1381, novembre, 18

Cadàver: home, llaurador; arma: porquera, punta d'espasa o llança; imputat: home, macip; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 166; Apèndix CXXXII

1382, abril, 6

Cadàver: un home; arma: sense especificar; imputat: un home; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 167; Apèndix CXXXIII.

1383, gener, 13

Cadàver: un home; arma: punyal o punta de coltell; imputats: uns homes; motiu: baralla ocasionada pel joc.

Nota: Fitxa núm. 169; Apèndix CXXXV.

1383, febrer, 25

Cadàver: home, pastor; arma: punyal, espasa o llança; imputat: desconegut; motiu: disputa ocasionada per deutes.

Nota: Fitxa núm. 170; Apèndix CXXXVI.

1383, març, 9

Cadàver: home, pastador del bisbe; arma: punta d'espasa; imputat: home, llaurador; motiu: baralla ocasionada pel joc.

Nota: Fitxa núm. 171; Apèndix CXXXVII.

1384, octubre, 13

Cadàver: un home; arma: espasa; imputats: dos homes; motiu: revenja ocasionada per una disputa anterior.

Nota: Fitxa núm. 175; Apèndix CXLI.

1385, febrer, 28

Cadàver: home, baixador; arma: dall; imputat: home, baixador; motiu: la víctima s'havia jugat uns diners de l'agressor.

Nota: Fitxa núm. 177; Apèndix CXLIII.

1385, març, 20

Cadàver: una dona; arma: coltell i espasa; imputat: home, notari; motiu: baralla ocasionada per insults.

Nota: Fitxa núm. 178; Apèndix CXLIV.

1386, setembre, 15

Cadàver: una dona; arma: punyal; imputat: el marit de la víctima; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 179; Apèndix CXLV.

1386, setembre, 30

Cadàver: home, escuder; arma: punyal; imputat: home, escuder; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 180; Apèndix CXLVI.

1386, desembre, 2

Cadàver: home, "tallequer" (probablement el que fa taleques, es a dir, sacs de cànem per portar el blat al molí); arma: punyal; imputat: home, jugador; motiu: baralla ocasionada pel joc.

Nota: Fitxa núm. 182; Apèndix CXLVIII.

1387, gener, 5

Cadàver: home, saig; arma: dard; imputat: home, llaurador; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 184; Apèndix CXLIX.

1387, abril, 1

Cadàver: home; arma: punyal; imputat: home, forner; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 185; Apèndix CL.

1387, abril, 2

Cadàver: una dona; arma: punyal; imputat: home, llaurador; motiu: abús sexual previ a la mort.

Nota: Fitxa núm. 186; Apèndix CLI.

1388, maig, 13

Cadàver: un home; arma: dard i cop de pedra; imputat: un home; motiu: deute de diners.

Nota: Fitxa núm. 189; Apèndix CLIII.

1389, juliol, 10

Cadàver: un home; arma: glavi, espasa o dard; imputat: no n'hi ha; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 190; Apèndix CLIV.

1389, setembre, 21

Cadàver: home, llaurador; arma: espasa i estoc; imputats: dos homes; motiu: baralla ocasionada pel joc.

Nota: Fitxa núm. 191; Apèndix CLV.

1390, juny, 13

Cadàver: home, piquer; arma: espasa i punyal; imputats: un llaurador i un pintor; motiu: el fet de recriminar a uns minyons el jugar a la barra al carrer.

Nota: Fitxa núm. 195; Apèndix CLVIII.

1390, juny, 15

Cadàver: home, segador; arma: verrut; imputats: tres segadors castellans; motiu: baralla entre dos grups de segadors castellans i catalans.

Nota: Fitxa núm. 196; Apèndix CLIX.

1391, agost, 23

Cadàvers: 78 jueus; arma: no especificada; imputats: no especificats; motiu: antisemitisme.

Nota: Fitxa núm. 199; "Libre de Apuntaments de la Paeria".

1392, juny, 18

Cadàver: home, llaurador jueu, convers; arma: espasa i barra; imputats: un matrimoni; motiu: baralla ocasionada pels danys produïts per una somera.

Nota: Fitxa núm. 201; Apèndix CLXIII.

1393, gener, 27

Cadàver: una dona; arma: punyal; imputat: el marit de la víctima; motiu: adulteri de la víctima.

Nota: Fitxa núm. 204; Apèndix CLXVI.

1393, juny, 2

Cadàver: una dona; arma: punyal; imputat: el marit de la víctima; motiu: deliri de persecució de l'imputat.

Nota: Fitxa núm. 207; Apèndix CLXIX.

1393, agost, 4

Cadàver: home, fuster; arma: espasa o coltell; imputat: un home; motiu: baralla ocasionada pel joc de daus.

Nota: Fitxa núm. 208; Apèndix CLXX.

1393, agost, 21

Cadàver: home, macip; arma: espasa i martell; imputats: tres homes, un d'ells barber; motiu: baralla entre dos bàndols.

Nota: Fitxa núm. 210; Apèndix CLXXI.

1394, juliol, 10

Cadàver: home, macip; arma: espasa i punyal; imputats: dos macips; motiu: baralla ocasionada per la tanda per moldre el blat al molí.

Nota: Fitxa núm. 214; Apèndix CLXXV.

1394, juliol, 18

Cadàver: un home; arma: basalard (espasa petita, daga); imputat: home, castanyolero; motiu: baralla ocasionada per deutes.

Nota: Fitxa núm. 215; Apèndix CLXXVI.

1394, setembre, 7

Cadàver: home, carceller; arma: espasa; imputats: dos macips gascons; motiu: venjança.

Nota: Fitxa núm. 216; Apèndix CLXXVII.

1395, gener, 27

Cadàver: home(macip castellà); arma: espasa; imputats: un macip i un flequer; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 220; Apèndix CLXXXI.

1398, agost, 30

Cadàver: un home; arma: atzagaià (llança curta i de poc pes); imputat: home (guarda del terme de Bell-lloc); motiu: baralla ocasionada pel fet de pasturar en el terme de Bell-lloc.

Nota: Fitxa núm. 223; Apèndix CLXXXIV.

1399, maig, 8

Cadàver: un home; arma: espasa o punyal; imputat: un home, teixidor; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 227; Apèndix CLXXXVII.

1399, desembre, 28

Cadàver: home, carregador de molí; arma: espasa; imputat: home, moliner; motiu: discussió ocasionada per qüestions del treball.

Nota: Fitxa núm. 230; Apèndix CXC.

1400, març, 9

Cadàver: una dona; arma: coltell; imputat: home, pagès; motiu: deliri de persecució de l'imputat.

Nota: Fitxa núm. 232; Apèndix CXCII.

1400, abril, 27

Cadàver: home, llaurador; arma: basalard; imputat: home, macip; motiu: maltractaments de la víctima a la seva muller.

Nota: Fitxa núm. 233; Apèndix CXCIII.

1402, octubre, 2

Cadàver: un home castellà; arma: coltell; imputat: un home castellà; motiu: deutes.

Nota: Fitxa núm. 235; Apèndix CXCIV.

1406, agost, 2

Cadàver: home, llaurador; arma: espasa; imputat: un home; motiu: baralla de la víctima amb la dona de l'imputat.

Nota: Fitxa núm. 238; Apèndix CXCVIII.

1407, febrer, 9

Cadàver: una dona; arma: basalard; imputat: el marit de la víctima; motiu: en intentar protegir el fill del pare irat, rebé accidentalment una estocada.

Nota: Fitxa núm. 242; Apèndix CCII.

1407, març, 11

Cadàver: una dona; arma: no especificada (degollament); imputat: el marit de la víctima; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 243; Apèndix CCIII.

1407, juliol, 18

Cadàver: home, lavador; arma: no especificada; imputat: home, ferrer convers; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 247; Apèndix CCVII.

1407, agost, 9

Cadàver: home, moliner; arma: punyal; imputats: dos homes; motiu: discussions ocasionades per raó de l'aigua del molí.

Nota: Fitxa núm. 249; Apèndix CCIX.

1407, agost, 15

Cadàver: un home; arma: punyal; imputat: un home; motiu: agressió induïda per un altre home que havia tingut alguna disputa anterior.

Nota: Fitxa núm. 250; Apèndix CCX.

1407, setembre, 19

Cadàver: home, capellà; arma: llança; imputats: un macip i sis homes més; motiu: brega entre dos bàndols.

Nota: Fitxa núm. 251; Apèndix CCXI.

1408, març, 6

Cadàver: un home; arma: dard i punyal; imputat: no consta; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 253; Apèndix CCXIII.

1411, abril, 24

Cadàver: una dona; arma: no especificada; imputat: un home; motiu: barallaentre la víctima i la mare de l'imputat.

Nota: Fitxa núm. 256; Apèndix CCXV.

1413, maig, 30

Cadàver: un home; arma: espasa i llança; imputats: dos soldats; motiu: negativa de la víctima a seguir als dos agressors (soldats) per anar a lluitar.

Nota: Fitxa núm. 263; Apèndix CCXXII.

1419, agost, 17

Cadàver: home, escuder; arma: punyal; imputat: un home; motiu: agressió sense cap causa aparent.

Nota: Fitxa núm. 264; AML, reg. 806, folis 83-4.

1419, agost, 25

Cadàver: home; arma: sense especificar; imputat: un fillastre de la víctima; motiu: desavinences familiars.

Nota: Fitxa núm. 265; Apèndix CCXXIV.

1420, març, 1

Cadàver: home, assaonador; arma: passador (sageta fina); imputat: home, calciner; motiu: l'imputat no acceptà a la víctima en una feina.

Nota: Fitxa núm. 269; Apèndix CCXXVIII.

1420, setembre, 6

Cadàver: una dona; arma: sense especificar (degollament); imputat: carnisser; motiu: la víctima, que era amiga de l'imputat, era maltractada per aquest, motiu pel qual l'havia abandonat.

Nota: Fitxa núm. 272; Apèndix CCXXX.

1421, febrer, 16

Cadàver: un home; arma: punyal; imputat: un home; motiu: baralla ocasionada pel joc.

Nota: Fitxa núm. 274; Apèndix CCXXXII.

1427, juliol, 26

Cadàver: home, estudiant; arma: dall; imputat: dos homes, un d'ells un cofrener; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 277; Apèndix CCXXXIV.

1428, abril, 19

Cadàver: un home castellà; arma: punyal; imputat: un home castellà; motiu: brega en un hostal a causa d'una escudella de brou.

Nota: Fitxa núm. 278; Apèndix CCXXXV.

1428, novembre, 8

Cadàver: home, sabater; arma: punyal i espasa; imputats: dos gascons escuders; motiu: ressentiment.

Nota: Fitxa núm. 279; Apèndix CCXXXVI.

1431, octubre, 25

Cadàver: una dona; arma: ganivet; imputat: el marit de la víctima; motiu: discussió.

Nota: Fitxa núm. 280; Apèndix CCXXXVII.

1432, febrer, 25

Cadàver: home, sastre; arma: espasa; imputat: home, guixaire; motiu: venjança.

Nota: Fitxa núm. 283; Apèndix CCXL.

1432, agost, 26

Cadàver: home, pastor; armes: golodard i cop de pedra; imputat: no identificat; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 284; Apèndix CCXLI.

1432, desembre, 2

Cadàver: home, canonge; arma: punyal; imputats: uns homes a sou dels Santcliment.

Nota: Fitxa núm. 285; Lladonosa, J.: Història de Lleida, Vol. I, p.629.

1432, desembre, 2

Cadàver: home, sagristà; arma: punyal; imputats: uns homes a sou del senyor d'Alcarràs.

Nota: Fitxa núm. 286; Lladonosa, J.: Història de Lleida, Vol. I, p. 629.

1435, juny, 27

Cadàver: home, notari; arma: espasa; imputat: home, escuder; motiu: revenja per un litigi.

Nota: Fitxa núm. 288; Apèndix CCXLIII.

1435, setembre, 21

Cadàver: home, "sonador" de llaüt; arma: espasa; imputat: un home; motiu: suposat adulteri de la muller de l'imputat amb la víctima.

Nota: Fitxa núm. 289; Apèndix CCXLIV.

1435, novembre, 14

Cadàver: una dona; arma: punyal; imputat: el marit de la víctima; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 290; Apèndix CCXLV.

1435, novembre, 14

Cadàver: infant de dos anys; arma: punyal; imputat: el pare de la víctima (ferrer); motiu: probablement dubte d'il·legitimitat del fill.

Nota: Fitxa núm. 291; Apèndix CCXLV.

1436, febrer, 5

Cadàver: una dona; arma: punyal; imputat: el marit de la víctima (sabater); motiu: no consta.

Nota: Fitxa 292; Apèndix CCXLVI.

1436, febrer, 21

Cadàver: home, estudiant coronat; arma: espasa; imputat: no identificat; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 293; Apèndix CCXLVII.

1437, juliol, 23

Cadàver: un home; arma: sense especificar; imputats: dos homes (un moliner i un gascó); motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 295; Apèndix CCXLIX.

1438, març, 26

Cadàver: un home; arma: espasa; imputats: dos homes, un d'ells un fuster; motiu: discrepàncies per qüestió del regatge.

Nota: Fitxa núm. 298; Apèndix CCLII.

1448, gener, 2

Cadàver: una dona; arma: coltell; imputat: el marit de la víctima; motiu: adulteri de la víctima.

Nota: Fitxa núm. 307; Apèndix CCLXI.

1453, abril, 15

Cadàver: un home; arma: espasa; imputats: dos homes (germans); motiu: brega al carrer.

Nota: Fitxa núm. 309; Apèndix CCLXIII.

1453, agost, 8

Cadàver: un home no identificat; arma: no especificada; imputat: un home; motiu: brega al carrer.

Nota: Fitxa núm. 312; Apèndix CCLXVI.

1456, gener, 14

Cadàver: home, pedrapiquer; arma: ganivet; imputat: un tàrtar, esclau de la víctima; motiu: maltractaments habituals de l'amo al seu esclau.

Nota: Fitxa núm. 315; Apèndix CCLXVIII.

1459, abril, 19

Cadàver: home, guanter; arma: espasa; imputat: home, espaser; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 323; Apèndix CCLXXV.

1482, juliol, 27

Cadàver: home, teixidor; arma: estoc; imputats: dos homes; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 327; Apèndix CCLXXVII.

1482, desembre, 7

Cadàver: una monja; arma: espasa; imputat: un home; motiu: insults de la víctima a l'imputat.

Nota: Fitxa núm. 328; Apèndix CCLXXVIII.

1483, gener, 19

Cadàver: un home; arma: espasa; imputat: un home, escuder; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 329; Apèndix CCLXXIX.

1483, abril, 17

Cadàver: home, fuster; arma: espasa i ballesta; imputats: tres homes; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 330; Apèndix CCLXXX

1485, agost, 14

Cadàver: un home; arma: espasa; imputats: dos homes (un fuster i un hostaler); motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 332; Apèndix CCLXXXII.

1485, agost, 20

Cadàver: home, mosso; arma: ballesta; imputats: quatre homes; motiu: possible venjança.

Nota: Fitxa núm. 333; Apèndix CCLXXXIII.

VI.1.1.1. Crims per arma blanca entre familiars.

Hem observat que dels 246 crims per arma blanca, 21 ho foren entre familiars, es a dir, el 8,57% de la criminalitat total.

Els imputats d'aquests crims van ser els següents familiars:

1- El marit de la víctima en 14 ocasions (66,66%). (Fitxes núms. 46, 86, 94, 145, 147, 179, 204, 207, 242, 243, 280, 290, 292 i 307).

2- El germà de la víctima en 3 ocasions (14,28%). (Fitxes núms. 67, 103 i 139).

3- La muller de la víctima en 1 ocasió (4,76%). (Fitxa núm. 112).

4- El cunyat de la víctima en 1 ocasió (4,76%). (Fitxa núm. 141).

5- El pare de la víctima en 1 ocasió (4,76%). (Fitxa núm. 291).

6- El fillastre de la víctima en 1 ocasió (4,76%). (Fitxa núm. 265).

VI.1.1.2. Crims per arma blanca per malaltia mental.

En dues ocasions (0,81%), la causa del crim per arma blanca ha estat la malaltia mental de l'imputat:

1- El marit, degut al seu deliri de persecució, va apunyalat la seva dona (fitxa núm. 207; Apèndix CLXIX).

2- Un pagès, degut al seu deliri de persecució, donà una coltellada a una dona (fitxa núm. 232; Apèndix CXCII).

Hem volgut destacar la malaltia mental com a causa de crims pel seu caràcter mèdic, a diferència de les altres motivacions tals com la gelosia, l'adulteri, la venjança, el joc, etc., que si bé poden ser de caire mèdic, aquesta relació es sempre més indirecta o circumstancial.

VI.1.1.3. Mortalitat accidental per arma blanca.

Solament hem observat la mort d'una dona que es va clavar el mànec d'un gresol (llum de ganxo) al pit al caure per les escales de casa seva (fitxa núm. 273). Correspon al 0,40% de la mortalitat per arma blanca.

VI.1.1.4. Mortalitat suïcida per arma blanca.

Solament hem observat la mort d'un jueu per degollament, el qual era malalt mental. La seva mare atribuï la mort al "*furor de la oradura que patie*". Segons ella, era privat de tot seny, malaltia per la qual el tenia en cura el metge Nadal Lebri (fitxa núm. 205). Correspon al 0,40% de la mortalitat per arma blanca.

VI.1.1.5. Mortalitat judicial per arma blanca.

Solament hem constatat el degollament-suplici de l'esclau d'un pedrapiquer, condemnat a mort pel fet d'haver matat el seu amo de dues ganivetades.

Essent a la presó, va intentar suïcidar-se ferint-se amb un coltell en el ventre, lesió que requerí l'assistència d'un cirurgià.

Abans de morir li foren amputades les dues mans, i després d'ésser degollat, el cadàver va ser esquarterat i penjats els trossos per diversos llocs de la ciutat (fitxa núm. 316). Correspon al 0,40% de la mortalitat per arma blanca.

VI.1.1.6. Característiques de la mortalitat per arma blanca.

- 1- La mortalitat per arma blanca constituï el 59,42% de la mortalitat total medicolegal.
- 2- La mortalitat criminal per arma blanca constituï el 98,79% de la mortalitat total per arma blanca.
- 3- El 8,57% dels crims per arma blanca ho foren entre familiars, essent el més imputat, el marit de la víctima (66,66%).
- 4- La malaltia mental de l'imputat ha estat la causa del 0,81% dels crims per arma blanca.
- 5- La mortalitat accidental per arma blanca ha constituït el 0,40% de la mortalitat total per arma blanca.
- 6- La mortalitat suïcida per arma blanca ha constituït el 0,40% de la mortalitat total per arma blanca.
- 7- La mortalitat judicial per arma blanca ha constituït el 0,40% de la mortalitat total per arma blanca. El mètode utilitzat ha estat el degollament.

*

VI.1.2. MORTALITAT PER ASFIXIA.

Hem observat 62 casos de mort per asfíxia la majoria mecànica, que correspon al 14,79% de la totalitat de la mortalitat medicolegal.

Les varietats per ordre decreixent de freqüència han estat les següents:

- 1- El penjament, amb 37 casos, ha constituït el 59,67% de les asfíxies.
- 2- La submersió, amb 16 casos, ha constituït el 25,80% de les asfíxies.
- 3- L'estrangulació, amb 6 casos, ha constituït el 9,67% de les asfíxies.

4- Les asfixies complexes, amb 2 casos, han constituït el 3,22% de les asfixies.

5- Les asfixies inespecífiques, amb 1 cas, han constituït l'1,61% de les asfixies.

VI.1.2.1. MORTALITAT PER PENJAMENT.

Hem constatat dues varietats etiològiques, la suïcida i la judicial.

VI.1.2.1.1. Mortalitat suïcida per penjament.

L'Hem observat en tres ocasions, els anys 1372, 1387 i 1392.

L'etiologia suïcida ha constituït el 8,10% de la totalitat de les morts per penjament.

Dels tres casos estudiats, dos van correspondre al sexe femení (66,66%) i un al masculí (33,33%).

Les tres víctimes eren d'edat adulta.

1372, febrer, 14

Penjament d'una dona a casa seva un dissabte al vespre, aprofitant l'absència del seu marit, llaurador i mercader de Lleida, el qual havia anat a comprar congre a petició d'aquella.

1- En l'aixecament del cadàver les autoritats van descriure el solc de penjament en el coll de la víctima amb la gràfica paraula "*blavura*", la qual segons aquestes autoritats "*parie queu agués fet la dita corda*".

La indumentària de la víctima no presentava cap signe de lluita, i als seus peus hi havia un cofret tumbat, sobre el qual "*parie que fos pujada la dita Catherina*". Aquests dos detalls evidenciaven l'etiologia suïcida de la mort.

2- La víctima, psicòtica, havia fet quatre intents anteriors de suïcidi utilitzant el mateix procediment: Penjament amb corda o bé trossos de tovallola.

Segons la declaració del marit, la malalta "*estava endiablada o orada*". El dia de Sant Antoni, en ple deliri, tot dient "*que a cremar la havien jujada*", el diable li aconsellà que occís el marit. En aquesta crítica situació intentà clavar-li un ganivet al ventre.

3- Hem de destacar l'actuació judicial. En aquest cas eren moltes les atencions del marit vers la malalta, però arribà un moment que com "*no la podie tenir segura en lit ni en neguna part*", demanà autorització judicial per poder-la tenir "*presa i fermada*". Li fou concedida la llicència, però al no ser-li possible mantenir-la en aquestes condicions, demanà a les autoritats que se'n fessin càrrec. Això li fou denegat (1).

Nota: Fitxa núm. 128; Apèndix XCIX.

1387, maig, 8

Moliner trobat mort i penjat en una biga a la partida de la Cugullada.

La víctima no tenia enemics i era "*de bona condició i simple*". Se sabia que patia una depressió i que el dia anterior a la mort havia manifestat a un company seu la intenció de tirar-se al riu Segre per tal de morir ofegat.

El batlle de la Cugullada declarà que la víctima estava trista des de feia mig any, i que quan li preguntava pel motiu d'aquest estat li responia que no ho sabia, però que "*tot lo cor li arraspave*". Pel contingut d'aquesta declaració del batlle, podem suposar que el malalt patia una depressió endògena.

Realitzaren l'aixecament del cadàver el cort i paers, sense cap circumstància especial a destacar.

Nota: Fitxa núm. 187; Apèndix CLII.

1392, juny, 2

Dona d'un "*savi en dret*" trobada penjada en el dormitori de casa seva.

1- En l'aixecament del cadàver, fet pel lloctinent de cort i dos paers, es va descriure molt detalladament el tipus de penjament amb l'expressió de que aquell "*no tochava en terra*".

El cadàver tenia una corda d'espart al voltant del coll, fixada en una barra travessera. La víctima era "*tota nua i sens capell*".

Acabat l'examen extern de la dona i la inspecció del lloc del fet, el lloctinent de cort ordenà al saig que despengés el cos mort.

2- La víctima patia una malaltia mental atribuïda a un cop al cap que li donà el seu primer marit: "*Li donà ab un brandó el cap i ja més no féu prous ni estech sens dolor de cap i que per aquel cop tornà orada*".

3- Les precaucions adoptades pel segon marit foren moltes. Li posà al seu servei una dona, a la qual intentà estrangular una nit mentre li feia companyia. Aleshores, la feren dormir sola en la seva habitació. Li amagaren tots els objectes que podessin comportar algun perill.

La malalta féu molts intents de suïcidi: Amb coltell, precipitant-se per la finestra, tirant-se al riu Segre, fins i tot, penjant-se. En una ocasió es va ferir al ventre amb un coltell, costant-li la cura dos o tres florins. També es va beure agulles de cosir amb la intenció d'ocasionar-se la mort. Intentà estrangular-se amb una tovallola, produint-se una flictena "*en la gola tant grossa com un hou*".

Aquesta situació d'autoagressivitat permanent, amb episodis heteroagressius, va fer que "*per força, de nit la avien tenir tancada que no fahie sinó cridar*".

4- La situació es féu tan crítica -s'havia tirat per la finestra a la sèquia- que el seu marit demanà al cort "*licència que la poguessen tenir ferrada i reclosa per tant que no ses penàs ho que nos matàs*". L'autorització judicial fou immediata. El cort envià el saig a casa de la malalta amb la finalitat de posar-li uns grillons de la presó. El funcionari, que devia estar habituat a situacions com la descrita, per tal d'evitar que la malalta l'agredís, es va treure el punyal. Però, malgrat això i mentre la ferrava, la dona "*se jaquí anar ab les dents al dit Montagut (saig)*" (2).

Als pocs dies aconseguí alliberar-se per si mateixa un peu dels grillons. Degut a que la seva actitud agressiva continuava, el marit decidí treure-li l'altre grilló, fet que la tranquil·litza quelcom. A partir d'aleshores, la tancà en una habitació, de la qual no podia sortir sinó per menjar a taula. Va ser llavors quan l'espòs llogà la serventa esmentada anteriorment, a la qual intentà estrangular una nit mentre li feia companyia. Aquesta acció intensament agressiva vers la serventa va fer que es negués a fer-se'n càrrec de nit, de manera que "*de nit tancaven-la ab cadenat*", amb les precaucions necessàries perquè no tingués objectes perillosos al seu abast. Malgrat aquesta tutela aconseguí penjar-se definitivament.

Nota: Fitxa núm. 200; Apèndix CLXII.

VI.1.2.1.2. El penjament suïcida i les llicències judicials per la protecció dels dements.

Els penjaments suïcides dels anys 1372 i 1391 ens han posat al descobert l'actuació judicial de caràcter protector durant la malaltia mental de les víctimes, abans d'arribar a la consumació del suïcidi. Amb això hem pogut esbrinar el procediment habitual que se seguia en la nostra ciutat en aquest tipus de situacions (4).

1- En el segle XIV existia en la ciutat de Lleida una regulació legal de caràcter consuetudinari per a la protecció dels malalts mentals en situació aguda amb perillositat per a si mateixos o per als demés. Per tal d'evitar el risc de suïcidi o

d'heteroagressió d'aquests dements, les famílies tenien el dret de demanar llicència al veguer per poder protegir o protegir-se, del familiar malalt.

La protecció consistia en la reclusió i aïllament físic del malalt en la seva pròpia casa mitjançant l'ús de la força (col·locació de grillons en els peus del dement pel saig), fins que s'aconseguís alleugerir la seva perillositat.

2- Destacarem l'absència d'una autèntica ajuda per part de la societat en aquests casos, doncs en situacions extremes en les quals els familiars no podien assossegat el malalt degut a la seva intensa agressivitat o agitació psicomotriu, si bé el magistrat de la ciutat els autoritzava a poder-lo tenir reclus i sense llibertat física a casa seva, no es feia càrrec de tutelar al dement directament, és a dir, no disposava de mecanismes d'internament o reclusió extrafamiliars, com podia ser un hospital o altra dependència destinada a malalts mentals. El problema quedava forçosament tancat dintre del nucli familiar estricte, que era el que assumia la protecció del malalt. Naturalment, la situació s'agreujava en les famílies pobres sense recursos per poder disposar d'una persona que s'encarregués del dement.

3- La intervenció mèdica en el tractament de la malaltia mental no era freqüent o almenys habitual en l'època investigada. Dels set suïcidis que hem pogut estudiar en el decurs d'aquesta tesi durant els segles XIV i XV, solament en un hem observat que el malalt fos assistit per un metge durant el curs de la malaltia. Es tracta del cas del degollament d'un jueu convers de l'any 1393.

4- Tampoc hem constatat la intervenció medicolegal en les situacions de malaltia mental. No hem vist cap peritatge mèdic en tots els casos estudiats, la qual cosa pot semblar estranya d'antuvi, sobre tot sabent que la prova pericial mèdica era habitual al segle XIV en la ciutat de Lleida (5).

Els metges i cirurgians peritaven habitualment sobre les lesions de persones vives, amb la finalitat de pronosticar el seu perill de mort ja que en funció d'aquest perill es prenen les mesures cautelars sobre l'acusat, és a dir, la presó preventiva fins que el lesionat hagués sortit del perill de mort. També intervenien en les morts d'origen tòxic i en les morts sobtades o ràpides o bé en aquelles que per les seves especials característiques necessitaven l'apertura del cadàver, encara que aquesta última circumstància era excepcional en el nostre medi sociocultural.

En canvi, els sanitaris no intervenien en els peritatges sobre les lesions de naturalesa sexual, tasca destinada a dos dones, excepte en casos de víctimes de violacions infantils especialment difícils.

Tampoc els metges i cirurgians intervenien habitualment en l'examen extern dels cadàvers traumatitzats, el peritatge dels quals el feia directament el mateix magistrat o veguer assistit de dos paers, el saig i el notari de la Paeria. Aquest procediment es pot explicar lògicament pel fet que el reconeixement de les lesions cadavèriques requeria pocs coneixements tècnics segons la mentalitat de l'època, al contrari de les

lesions de les persones vives, més dificultat interpretativa ja que eren canviants, evolucionaven, es podien complicar, exigien l'emissió d'un pronòstic, etc. Per això el tribunal requeria als sanitaris perquè peritessin sobre elles. A més, el subjecte viu tenia molta més importància que el cadàver, que com es compren el que més interessava era soterrar-lo una vegada comprovades les ferides i el seu mecanisme de producció.

Seguint aquesta línia de pensament, fonamentada en l'observació detallada dels nombrosos processos analitzats en el decurs d'aquesta investigació, podem emetre també el nostre judici sobre l'absència de peritatge medicolegal en el cas dels dementats. El malalt mental, la família del qual acudia al magistrat en busca de llicència per a la seva reclusió, era sempre un malalt molt greu, amb evidentíssimes mostres de bogeria, de les quals qualsevol podia adonar-se'n. El cort no exigia el peritatge facultatiu que justificqués la malaltia per tal de poder concedir la llicència de confinament i encadenament del malalt a instància dels seus familiars. Tampoc no ho comprovava directament. Es limitava a escoltar els familiars i enviar el saig per immobilitzar el malalt.

5- No hem observat en cap ocasió l'internament dels malalts mentals analitzats en el decurs d'aquesta tesi, malgrat que Lleida disposés de diversos hospitals en el segle XIV (6). Un d'ells, el del Sant Esperit, amb el temps i després de varies transformacions, va acabar rebent dementats. Però aquest fet, amb seguretat, no succeí fins a èpoques molt tardanes.

Si abans havia tingut aquesta funció, no disposem ara mateix de bases documentals que ens ho confirmin, almenys des de les fonts d'aquesta investigació, és a dir, dels processos criminals del Tribunal de Coltellades.

Malgrat això, hem d'informar que s'ha dit que, ja en l'Edat Mitjana, els dementats de Lleida eren portats a l'Hospital General de la Santa Creu de Barcelona, la construcció del qual es va fer amb aportacions de tot el Principat (7)

VI.1.2.1.3 Mortalitat judicial per penjament.

Hem observat 34 suplicis per mecanisme de penjament en els anys 1315, 1319, 1329, 1329, 1332, 1339, 1339, 1339, 1342, 1342, 1351, 1354, 1372, 1375, 1377, 1380, 1380, 1386, 1387, 1390, 1392, 1394, 1395, 1406, 1413, 1413, 1420, 1420, 1421, 1447, 1448, 1456, 1499, 1500.

El penjament per suplici constituí el 91,89% de la totalitat de la mortalitat per penjament.

1315, agost, 11

Cadàver: home, "*crigador de vi*"; motiu: homicidi d'un llaurador; turment: de la roda.

Nota: Fitxa núm. 14; Apèndix XIII.

1319, octubre, 7

Cadàver: home, "*corredor de bèsties*"; motiu: homicidi d'un corredor de bèsties; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 17; Apèndix XIV.

1329, abril, 7

Cadàver: un minyó; motiu: robatoris múltiples (les sabates robades les venia al barri jueu, on no es demanava la procedència dels productes); turment: de la roda.

Nota: Fitxa núm. 23; Apèndix XVIII.

1329, abril, 15

Cadàver: un home; motiu: homicidi d'un home; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 26; Apèndix XX.

1332, febrer, 28

Cadàver: un "*hom d'aigua*"; motiu: homicidi d'un "*arrayç*" (patró de barca); turment: no.

Nota: Fitxa núm. 37; Apèndix XXX.

1339, agost, 20

Cadàver: una fadrina; motiu: lladra reincident (ja havia estat "*correguda per la ciutat*" per robatoris anteriors); turment: de la roda.

Nota: Fitxa núm. 47; Apèndix XXXV.

1339, setembre, 1

Cadàver: home, moliner; motiu: homicidi de la seva muller (degollament); turment: de la roda i del foc.

Nota: Fitxa núm. 49; Apèndix XXXIV.

1339, novembre, 13

Cadàver: un macip de Barcelona; motiu: lladre reincident (ja havia estat desorellat per robatoris anteriors); turment: de la roda; amb la particularitat de que si no confessava ser l'autor dels robatoris seria croat i assotat per totes les places de la ciutat i expulsat d'aquesta i del seu terme i dels llocs de la contribució, i també seria penjat en el cas de ser trobat per aquells límits.

Nota: Fitxa núm. 50; Apèndix XXXVII.

1342, maig, 9

Cadàver: un home de la Seu d'Urgell; motiu: homicidi d'un home i lesions (amputació d'un puny) del fill d'aquest, actuant com circumstància agreujant el fet que l'agressor estava en "*pau i seguretat*" amb les dues víctimes; turment: no se li aplicà durant l'interrogatori, però abans de ser penjat fou estirassat (arrossegat per terra lligat a la cua d'una bèstia).

Nota: Fitxa núm. 63; Apèndix XLV.

1342, maig, 10

Cadàver: un home de La Seu d'Urgell; motiu: homicidi d'un home (la mateixa víctima del cas anterior); turment: de la roda, del foc i del guant.

Nota: Fitxa núm. 64; Apèndix XLV.

1351, juny, 23

Cadàver: home, tintorer de Barcelona; motiu: lladre reincident, antigament desorellat per aquest motiu; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 74; AML., reg. 76, fol. 1-6.

1354, maig, 8

Cadàver: home, macip; motiu: homicidi; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 97; Apèndix LXXIII.

1372, maig

Cadàver: home, "*corredor d'orella*" i sabater de Lleida; motiu: homicidi (d'un corredor d'orella); turment: no.

Nota: Fitxa núm. 130; Apèndix C.

1375, maig, 17

Cadàver: un fadrí de Bonança (Ribagorça); motiu: homicidi (d'un notari) amb el qual l'agressor havia estat d'aprenent anys enrera; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 144; Apèndix CXIII.

1377, abril, 11

Cadàver: un home; motiu: lladre reincident; turment: de la roda i del foc.

Nota: Fitxa núm. 149; Apèndix CXVIII.

1380, abril, 9

Cadàver: Un macip, jueu convers, natural de Mallorca i resident a Lleida; motiu: violació d'una nena de tres anys, confessant l'agressor que la violà amb els dits de la mà i després amb el penis, i duguent a terme el peritatge tres dones, les quals informaren que la menor havia estat violada i en perill de mort (3); turment: no es dugué a terme cap turment, però prèviament al penjament a l'agressor li fou amputat el penis a la plaça dels Polls, obligant-lo a recórrer la ciutat amb el membre penjat al coll.

Nota: Fitxa núm. 160; Apèndix CXXVIII.

1380, maig, 8

Cadàver: un home de Navarra; motiu: lladre reincident; turment: de la roda.

Nota: Fitxa núm. 161; AML., reg. 788, fol. 86-117.

1386, desembre, 29

Cadàver: un home natural de Gimenezells, sense residència estable; motiu: lladre reincident; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 183; AML., reg. 792, fol. 135-139.

1387, agost, 14

Cadàver: un forner valencià resident a Bell-lloc; motiu: homicidi (d'un home); turment: de la roda.

Nota: Fitxa núm. 188; Apèndix CL.

1390, maig, 4

Cadàver: un home d'Almenar; motiu: homicidi (d'un home); turment: no.

Nota: Fitxa núm. 174; Apèndix CLIII.

1392, setembre, 26

Cadàver: un home d'Horta; motiu: homicidi de la seva dona (degollament), justificant el crim per l'adulteri d'aquesta. Segons els testimonis la causa va ser la gelosia. Dut a terme el l'homicidi, va fugir i escrigué al batlle d'Horta confessant ser l'autor de la mort. Probablement hi intervingué la malaltia mental, amb una gelosia inherent, ja que declarà fets tant rars com que a França i a Llombardia i en altres parts l'havien turmentat pel fet de considerar-lo un espia; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 203; Apèndix CLXV.

1394, novembre, 19

Cadàver: un home; motiu: lladre reincident. El seu procurador o "*raonador*" basà la defensa de l'imputat en la malaltia mental, "*oradura, indiscreció ho furor*", ja que insensatament, com un infant, confessà els robatoris sense haver-li estat feta cap comminació de pena o turment; turment: de la roda.

Nota: Fitxa núm. 218; Apèndix CLXXIX.

1395, juny, 4

Cadàver: home casat, llaurador; motiu: imputat de temptativa de violació d'una dona casada; turment: de la roda.

Nota: Fitxa núm. 221; Apèndix CLXXXII.

1406, juny, 15

Cadàver: un jove; motiu: robatoris múltiples; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 237; Apèndix CXCVII.

1413, març, 23

Cadàver: un home natural de Romania i resident a Lleida; motiu: robatoris múltiples; turment: de la roda.

Nota: Fitxa núm. 260; Apèndix CCXIX.

1413, març, 24

Cadàver: un home; motiu: robatoris múltiples; turment: de la roda.

Nota: Fitxa núm. 261; Apèndix CCXX.

1420, gener, 18

Cadàver: home, pastor, natural de Taüll; motiu: homicidi d'un ballester de Fraga. Antecedents de furt i emmetzinaments. Temptativa de suïcidi mentre era a la presó. En cas d'haver mort a conseqüència de les autolesions seria arrossegat el cadàver fins a les forques on seria penjat; turment: de la roda, del foc i "*boxament de cames*".

Nota: Fitxa núm. 268; Apèndix CCXXVII.

1420, març, 1

Cadàver: un home; motiu: no consta; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 270; Apèndix CCXXVIII.

1421, abril, 3

Cadàver: un home natural de Biscaia; motiu: homicidi d'un castellà; turment: de la roda.

Nota: Fitxa núm. 275; Apèndix CCXXXII.

1447, setembre, 11

Cadàver: un esclau d'un notari; motiu: temptativa de violació d'una nena de nou anys; turment: del quant i de l'aigua salada.

Nota: Fitxa núm. 306; Apèndix CCLX.

1448, maig, 7

Cadàver: un home empresonat a Lleida; motiu: homicidi d'un jueu de Sàstago a instància de la seva muller, la qual va ser sentenciada a ser esquarterada en la citada població; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 308; Apèndix CCLXII.

1456, agost, 18

Cadàver: un home natural de l'Albareda de Foix; motiu: incendi de dos pallers de Binèfar i altres delictes; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 320; Apèndix CCLXXII.

1499, agost, 29

Cadàver: un peiraire de la Bisbal d'Empordà; motiu: múltiples delictes, el més greu la temptativa d'homicidi d'un mercader de Valls al port de Salou, lloc que estava sota la salvaguarda i seguretat del Rei. La víctima va quedar amb greus seqüeles, valorades pel Tribunal en relació amb el seu treball i amb la finalitat humanitària d'aquest treball (mantenir als seus pares). El fet de vulnerar la protecció reial d'un lloc o indret era considerat molt greu envers aquell qui el cometia. També influi en la duresa de la sentència l'estar considerada la víctima una bona persona: "*de ben viure, passíficament es ens fer mal ni dany a algú*"; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 338; Apèndix CCLXXXVIII.

1500, abril, 6

Cadàver: un home de Tarragona; motiu: lladre reincident; turment: no.

Nota: Fitxa núm. 342; Apèndix CCXCII.

VI.2.1.1.4 Perfil del delinqüent condemnat a mort per penjament.

Respecte al sexe, la majoria van ser homes: 33 homes (97,05%) i 1 dona (2,94%).

Respecte a l'edat, solament consta que dels 34 morts per penjament judicial, un era "*un minyó*" i de la resta, 4 eren fadrins.

Respecte als delictes, els més freqüents van ser els homicidis i els robatoris: 16 homicidis (47,05%), 12 robatoris (35,29%), 2 temptatives de violació (5,88%), 1 violació (2,94%), 1 temptativa d'homicidi (2,94%), 1 cremació de dos pallers, entre altres 2,94%), 1 cas (fitxa núm. 270) en que no consta el delicte (2,94%).

En 17 ocasions (50%) hi hagué turment previ a la condemna.

VI.1.2.1.5. Característiques de la mortalitat per penjament.

1- El 91,89% de les morts per penjament ho foren per suplici judicial.

2- El 8,10% de les morts per penjament foren d'etologia suïcida.

3- Si tenim en compte que hem estudiat totes les morts documentades que requeriren investigació judicial a Lleida durant 200 anys, als segles XIV i XV, veurem que el suïcidi per penjament, amb solament tres casos documentats, ha estat un fenomen poc freqüent, sobre tot atenent a la fama històrica d'aquest mecanisme de mort i a la freqüència actual.

Resulta difícil creure que en 200 anys solament hi hagué tres suïcidis per penjament a la jurisdicció de Lleida. Davant d'aquest resultat estadístic hem de considerar:

- Que hi ha un buit documental de 87 anys dels dos segles estudiats que fan disminuir la freqüència real.

- Que en moltes morts per penjament no hi devia intervenir la justícia degut al seu origen suïcida en general i per tant sense cap més responsable que la mateixa víctima.

4- Contrastant amb l'escassetat de morts per penjament que requeriren investigació judicial, hem de ressaltar la important informació que ens han proporcionat aquestes morts en relació al coneixement de l'actuació judicial de caràcter protector davant els malalts mentals perillosos per a si mateixos o per als demés.

*

VI.1.2.2. MORTALITAT PER SUBMERSIÓ.

Hem observat 16 morts per submersió en relació al total de les 62 morts per asfíxia mecànica que corresponen al 25,80% de les asfíxies.

Les varietats etiològiques han estat les següents: 11 accidents (68,75%), 3 suïcidis (18,75%) i 2 suplicis (12,50%)

VI.1.2.2.1 Mortalitat accidental per submersió.

Hem observat 11 casos corresponents als anys 1341, 1393, 1398, 1399, 1407, 1413, 1419, 1433, 1446, 1455, 1456.

1341, octubre, 1

Cadàver: un fadrí; lloc: riu Segre; circumstàncies: caiguda accidental al riu en anar a buscar llenya a l'areny.

Nota: Fitxa núm. 61; Apèndix XLIV.

1393, maig, 31

Cadàver: una dona, muller d'un llaurador i fuster de Lleida; lloc: sèquia Major; circumstàncies: caiguda accidental en anar a buscar aigua.

Nota: Fitxa núm. 206; Apèndix CLXVIII.

1398, novembre, 26

Cadàver: una fadrina, serventa d'un llaurador; lloc: una sitja d'aigua; circumstàncies: caiguda accidental al portar a abeurar dos someres.

Nota: Fitxa núm. 225; Apèndix CLXXXV.

1399, març, 3

Cadàver: un home no identificat; lloc: sèquia de Torres; circumstàncies: trobat mort a la sèquia.

Nota: Fitxa núm. 226; Apèndix CLXXXVI.

1407, juliol, 17

Cadàver: un nen de set anys; lloc: sèquia de Fontanet; circumstàncies: caiguda accidental a la sèquia.

Nota: Fitxa núm. 246; Apèndix CCVI.

1413, maig, 16

Cadàver: Infant de dos anys; lloc: lloc anomenat "Coll de l'Olla" de les Borges Blanques; circumstàncies: trobat mort. El veguer autoritzà el soterrament solament amb la informació rebuda d'un veí d'aquell poble, sense ordenar la investigació acostumada.

Nota: Fitxa núm. 262; Apèndix CCXXI.

1419, octubre, 4

Cadàver: un infant; lloc: una sèquia; circumstàncies: caiguda accidental a la sèquia. En la investigació del cadàver es buscà també si havia estat "*stret per la gola*".

Nota: Fitxa núm. 266; Apèndix CCXXV.

1433, maig, 12

Cadàver: un bastaix castellà resident a Lleida; lloc: riu Segre; circumstàncies: caiguda accidental mentre es rentava les mans al riu. S'atribuí l'accident a una crisi epilèptica.

Nota: Fitxa núm. 287; Apèndix CCXLII.

1446, agost, 11

Cadàver: un bergant (jornaler que treballava en grup) de 20 a 25 anys, natural del Foscal, resident a Lleida; lloc: riu Segre; circumstàncies: mort testimoniada. Accident per imprudència mentre nedava. No es trobà el cadàver.

Nota: Fitxa núm. 301; Apèndix CCLV.

1455, juny, 30

Cadàver: un jove; lloc: riu Segre al seu pas per Termens; circumstàncies: caiguda de la barca de Térrens.

Nota: Fitxa núm. 314; Apèndix CCLXXIV.

1456, abril, 3

Cadàver: un mosso aiguader, natural de Tortosa i resident a Lleida; Lloc: riu Segre; circumstàncies: caiguda al riu quan omplia els càntirs d'aigua.

Nota: Fitxa núm. 318; Apèndix CCLXX.

VI.1.2.2.2. Característiques de la submersió accidental.

1- Hi hagué 9 víctimes del sexe masculí (81,81%), i 2 del femení (18,18%).

2- El lloc on més freqüentment es produí l'ofegament per submersió va ser el riu Segre, amb un total de 5 víctimes (45,45%), seguit per la sèquia Major amb 1 víctima (9,09%), sèquia de Torres amb 1 víctima (9,09%), sèquia de Fontanet amb 1 víctima (9,09%), sèquia sense especificar amb 1 víctima (9,09%), sitja d'aigua amb 1 víctima (9,09%), i el lloc anomenat Coll de l'Olla de Les Borges Blanques amb 1 víctima (9,09%).

3- Les circumstàncies en que s'esdevingué la submersió accidental foren les següents:

a) De caràcter laboral, en quatre ocasions (36,36%):

- Anant a buscar llenya a l'arenys.
- Anant a buscar aigua.
- Portant a abeurar dos someres.
- Omplint els càntirs d'aigua al riu.

b) De caràcter accidental simple, en quatre ocasions (36,36%):

- Accident natatori per imprudència.
- Caiguda accidental a la sèquia.
- Caiguda accidental a la sèquia.
- Caiguda de la barca de Tèrmens.

c) Trobats morts, desconeixent-se la circumstància concreta, en dues ocasions (18,18%):

- Trobat mort a la sèquia.
- Trobat mort.

d) De caràcter patològic, en una ocasió (9,09%):

- Crisi epilèptica quan es rentava les mans al riu

VI.1.2.2.3. Mortalitat suïcida per submersió.

N'hem observat tres casos: Anys 1340, 1394 i 1447.

1340, abril, 27

Cadàver: un home imputat d'homicidi; lloc: riu Segre; circumstàncies: Pressuposada la gran probabilitat de l'origen suïcida de la mort, no es prosseguí la investigació judicial. Amb la finalitat de la identificació del cadàver, aquest va ser exposat a la plaça dels Polls.

Nota: Fitxa núm. 57; Apèndix XLI.

1394, juliol, 4

Cadàver: un gascó resident a Lleida; lloc: precipitació pel pont Major del Segre; circumstàncies: malaltia mental i alcoholisme: "*Avie temps que ere malalt i per embriaguea ho que hagués la febre el cap se gità del Pont Major en Segre i de continent lo dit Bn. ofegàs i morí*".

Nota: Fitxa núm. 213; Apèndix CLXXIV.

1447, març, 18

Cadàver: un aprenent de draper, solter, natural de Seròs i resident a Lleida; lloc: riu Segre; circumstàncies: es féu acompanyar per un conegut sense manifestar-li la intenció suïcida. Un cop es llançà a l'aigua no acceptà l'ajuda d'aquest, tot dient-li: "*Nous cal, no crideu*".

Nota: Fitxa núm. 303; Apèndix CCLVII.

VI.1.2.2.4 Característiques de la submersió suïcida

1- Els tres casos observats van correspondre a víctimes del sexe masculí (100%).

2- En els tres casos observats hi consten antecedents d'interès medicolegal:

- En dos casos aquests antecedents foren de naturalesa psiquiàtrica, amb malaltia mental de la víctima.

- En un cas l'antecedent va ser d'ordre judicial, doncs la víctima es va suïcidar com a única sortida de la situació crítica en què es trobava ja que era perseguit per la justícia, per imputació d'homicidi. Seria un suïcidi balanç, en què la víctima davant la seva situació límit preferí suïcidarse (8).

3- El pont Major del Segre al seu pas per Lleida, contribuí a omplir la llarga llista de ponts cèlebres per les submersions suïcides.

VI.1.2.2.5. Mortalitat judicial per submersió.

Hem observat dos casos de suplici per submersió en els anys 1458 i 1485.

1458, maig, 15

Acusació a dos cunyats sarraïns, canterers i tocadors de viola, de les següents pràctiques sexuals criminals:

1- Pràctiques homosexuals o pederàstiques entre ells.

2- Pràctiques heterosexuals amb diverses dones cristianes.

Foren molt expressives les declaracions dels testimonis. El primer deia que aquests moros "*jahien lo hun sobre laltre, cara a cara, lo dit Açenet stant debaix i lo dit*

Mahoma damunt, tenint-li les cames davall lesixelles, i certament que jahie ab ell. E llavos ell testis tenint-li la lança que portave vers les spatles del dit Mahoma, lo qual té la bocha un poch torta, dix: O cans!, perquè féu açò?. Mereixerieu que fosseu cremats. E ells respongueren e digueren: no, que no seres, moros som!. E llavors envergonyits levarense i anarense, lo hu deçà laltre dellà".

Un altre testimoni declarà que en un bladar "*trobà los dits moros, la hu sobre laltre, sense panyos, els veu los membres. E ell testis dix-los: perros traydós!, són bones aquestes obres?"*.

Un altre digué que eren de domini públic les pràctiques pederàstiques dels inculpats: "*Que tots los de la parroquia de Sent Lorenç nere plena, en bonen que lo hu jau ab laltre, dient que per aquell pecat no plou"*. En el mateix sentit s'expressava un altre, declarant: "*Que ere fama pública que los dits moros fehien pecat contra natura, jahent là hu ab laltre"*.

Mitjançant el turment de l'aiguà salada, l'inculpat principal es va confessar autor dels següents delictes:

- 1- Acte sexual amb una cristiana, a requeriment d'aquesta.
- 2- Acte sexual incomplet amb una dona casada, la qual posteriorment tingué relacions sexuals amb un estudiant. Va concretar en la seva declaració que "*com fonch damunt della la veu bruta, que havie de sa purgació e no loy féu. Es ver que complí sobre ella, mes no entrà dins"*.
- 3- Acte sexual amb una bagassa cristiana.
- 4- Acte sexual incomplet amb una bagassa cristiana. No poté completar-ho en ser sorprés pel veguer.
- 5- Acte sexual amb una bagassa cristiana.
- 6- Dos actes sexuals sodomítics amb el seu cunyat. Aquí va insistir amb la seva menor edat: "*Pero que no havien sino qualque XV anys"*. Després afegí, "*que eren minyons petits"*.
- 7- Finalment, i davant la insistència de l'interrogatori, confessà que possiblement tingueren entre ells més relacions sexuals, però que no ho recordava.

L'acusat principal, amb la intenció de suavitzar la sentència, es va convertir al cristianisme. Per aquest motiu, abans de ser incinerat va ser ofegat al riu Segre. Prèviament fou condemnat a recórrer els carrers de la ciutat pels llocs acostumats. El pols resultant de la cremació seria enterrat.

La **pederàstia** consisteix en la relació sexual contra natura entre dos individus del mateix sexe i de la mateixa espècie. Quan els subjectes són dones reb el nom de tribadisme.

El coit anal o **sodomia** constitueix la més greu de les formes de manifestar-se la pederàstia. Altres manifestacions d'aquest trastorn són les carícies o maniobres diverses, la masturbació, etc.

Antigament les lleis que castigaven aquestes manifestacions de la sexualitat eren molt severes. Hi ha amplia bibliografia sobre el tema.

No va ser fins el segle XIX que es va incloure la pederàstia masculina en els codis legislatius dintre del capítol dels clàssics atemptats al pudor, lliberant-la de l'antic concepte de delictes específic, gravíssim, amb l'aplicació de penes desproporcionades. A partir del segle XIX en els delictes de base sexual ja no hi haurà distinció en quant al sexe de l'individu.

En la Baixa Edat Mitjana, època del present estudi, la gravetat de la sodomia entre els subjectes del sexe masculí, es fonamentava en els principis del cristianisme. Ho hem vist clarament en la inquisició del procés analitzat, on es llegeix que els acusats *"haurien comés aquell habominable i detestable crim e a Déu i gents molt odiable, contra natura, jahent lo hu ab laltre carnalment, en gran offensa de la divinal maiestat, i encara serien stats atrobats en lochs apartats ab cristianes e haurien comitat ab aquelles i temptat aquelles de desonestats e actes carnals en menyspreu de la sta fe catholica i de la justicia temporal"*. Per tant la sodomia era considerada un greu pecat. L'expressió *"pecats contra natura"* la trobem repetida en el curs d'aquest procés. Seria sens dubte el títol que encapçalaria aquesta lliçó tan clàssica de la medicina legal en un imaginari llibre de text del segle XV.

L'altre aspecte criminal que es planteja són les relacions heterosexuals entre individus de diferent religió, és a dir, coits consentits o no, entre un moro i una cristiana. Defineix el delictes, no el fet de ser un acte contra la moral, sinó les religions diferents entre la parella implicada. La circumstància de ser dona pública tampoc fa variar la gravetat del delictes. Solament es té en compte el fet de la diferent religió.

Solament en el cas de la sodomia hem trobat una al·lusió a l'edat dels acusats, en el sentit de semblar una circumstància eximint, o almenys atenuant de la imputabilitat. Recordem que l'acusat principal insistia en que quan foren descoberts en l'acció sodomítica solament tenien uns quinze anys. Posteriorment persistia dient que eren minyons quan van cometre els fets.

Fins a tal punt era considerat greu el coit homosexual, que en aquest procés se li va atribuir la manca de pluja, tan necessària per la vida material dels pobles.

Es notòria també la importància de la sodomia com a delicte d'escàndol públic, en el sentit de la greu ofensa al subjecte sorprès com espectador de l'acte homosexual. També adquiria relleu l'alarma social que ràpidament es creava a l'entorn d'un delicte d'aquesta mena, com ho hem observat en el cas estudiat (9).

1485, febrer, 4

Ajusticiament d'una dona a l'arenys del pont Major de Lleida. Fou condemnada a morir d'asfixia per submersió i després cremat el cadàver pel fet de ser considerada "*metzinera i homeiera*". Confessà els delictes sense aplicar-li cap mena de turment.

Segons la declaració de la imputada, un dels procediments que emprava per cometre els homicidis, era un unguent fet "*ab metzines de calàpat i leus de persones mortes*".

En el procés que se seguí, la sentència detallada fou: "*Que atès la dita Valentina de Guarnier es inculpada de metzinera e homeyera e inculpada de diversos crims e delictes molt detestables e signantment que ha renegat Nostre Senyor Déu e a pres lo diable per Senyor e a prestat homenatge a.n aquell, segons conste per sa confessió, que sie primerament offegada e aquella offegada, de continent cremada en lo arenys fora lo pont Major e endret de la casa de la present ciutat*".

Aquest procés, molt interessant, ens dona la clau per comprendre les relacions de les bruixes de Lleida amb els tòxics, durant la Baixa Edat Mitjana. Comentarem els aspectes més importants en aquest sentit, repetim de les relacions dels processos de bruixes amb la toxicologia. Jacint Corbella, en els seus "*Antecedentes Històrics de la Medicina Legal en España*", deixa ja apuntat aquest atractiu aspecte de la medicina legal (10).

La mort per enverinament constituïa en l'època estudiada un tipus de crim particular, considerat en general molt greu i que anava lligat d'una sèrie de característiques que seguidament exposem:

1- L'inici en aquest tipus de delinqüència estava marcat per la influència de persones ja iniciades, exactament com succeeix actualment amb les drogodependències, en què l'adolescent s'hi pot trobar dintre sense gairebé adonar-se'n, simplement per deixar-se convèncer pels altres, ja iniciats, dels beneficis econòmics o d'altra naturalesa que la droga li comportarà.

En el cas analitzat, la dona inculpada va ser persuadida pels iniciats de què guanyaria molts diners seguint les seves instruccions. Un cop acceptat el tracte, havia de complir els següents requisits previs:

- Renegar de Déu i prendre el dimoni com a senyor i mestre. Aquest pacte amb el dimoni la convertia automàticament en una bruixa.

- Havia de ser untada amb un unguent especial en les aixelles i el pubis.
- Havia de pronunciar una frase concreta: "*Pich sobre fulla e que vaia alla on me vulla*".

2- Una vegada fet aquest ritual previ, la dona s'incorporava al grup doncs sempre actuaven en colla. Es reunien en un lloc especial, concretament al voltant d'un torm. Portaven sempre el símbol material del diable, (en el cas analitzat una cua de boc). En aquest lloc tenien alteracions de la percepció, sobre tot de caràcter visual: veure un espectre, sense conèixer era en realitat persona o aparició.

La sortida de la colla per anar al citat lloc, se solia fer a través de la llar de foc de la casa, posant prèviament el peu en els cremalls.

Una vegada arribats al paratge, la bruixa es posava a disposició del dimoni, escoltant amb atenció les seves ordres. Aleshores l'homenatjava, en el nostre cas besant-li la cua al boc, que com hem dit representava el dimoni. Acte seguit el boc donava cinc sous a una persona del grup.

3- Perseveració diària en el pecat, és a dir, adorar diàriament al diable, prenent-lo per senyor.

4- L'acció d'enverinar per ordre del diable, tenia consideració d'ofici i submissió. Encara més: el fet d'enverinar el que més s'estima, com són els fills, la dona o els pares. Per tant hi ha una relació clara entre el delictes de parricidi i la mort per enverinament, quan aquest enverinament es feia complint el manament del diable. En aquest sentit, en el text es llegeix que "*tots los que usen de dit offici an a matar la cosa que mes amen*".

5- La materialització del crim es feia gairebé sempre en grup, amb la presència de la bruixa, la qual en ocasions hi ajudava directament. En el cas estudiat, aquesta va confessar sense turment previ la seva participació activa en els següents homicidis:

- La mort d'un nen, materialitzada pel seu pare, en què "*ell mateix lo matà de ses mans*". La bruixa hi era present.
- La mort d'una dona, sogra d'una de la colla. L'enverinaren entre dos, encara que tot el grup hi era present.
- La mort d'un nen, fill d'un de la colla. Materialitzaren el crim entre tots.
- La mort d'un home, materialitzada en solitari per la bruixa, en la casa d'aquesta. Li posà les metzines en una escudella de llet. Després de beure

el contingut, "*se cobri tot de aygua*". Durant l'agonia el malalt manifestà "*que la dita scudella de llet lo matave*".

- Si bé aquest ofici d'emmetzinador per manament del diable, consistia genuïnament en matar persones estimades, en ocasions es permetia intercanviar persones per animals estimats, sobre tot si el criminal es negava rotundament a matar el seu fill. En el cas estudiat la bruixa substituï el seu fill per un bou que tenia en molt apreci. Un de la colla li va introduir el verí pel nas i la bruixa es va limitar a ajudar-lo agafant l'animal pels corns. La bèstia morí el dia següent.

El verí utilitzat era un ungüent fet a base de calàpat i leus (freixures) de persones mortes. El calàpat era considerat verinós a l'Edat Mitjana. Les freixures les obtenien desenterrant cadàvers. Concretament per matar el bou van exhumar el cadàver del primer nen mort. El van desenterrar la bruixa i el pare de la criatura i una vegada extrets els pulmons el tornaren a soterrar.

Aquest ungüent era el verí habitual utilitzat per aquesta colla criminal.

6- Al tribunal li va interessar conèixer el perfil o tipus de personalitat de la bruixa. Concretament s'interessà si era dona "*industriosa o ignorant*". Se li respongué que "*era tenguda en oppinió e en parer de bona dona, discreta e molt recaptosa e en fama de molt endressada*".

7- La duresa de la sentència es basà en els següents punts que se li imputaren:

- Inculpada de diversos crims i delictes molt detestables i molt "*nephandissims*" (ser metzinera i homeiera).

- Molt senyaladament el fet d'haver renegat de Déu, prenent el diable per senyor i fent-li homenatge.

Com podem veure hi havia una forta influència cristiana en la catalogació de la gravetat del delicte. Igualment succeeix en els delictes de sodomia, considerada com a pecat gravíssim.

VI.1.2.2.6. Característiques de la submersió suplici.

Les execucions per mecanisme de submersió eren poc freqüents, constituint el 4,25% de la totalitat de les execucions judicials a Lleida investigades en aquest estudi.

Els dos casos que hem pogut estudiar són en realitat molt específics:

1- En el primer, la mort d'un sarraí imputat de pederàstia i de realitzar actes sexuals amb dones cristianes, la submersió com a suplici es va dur a terme per haver-se convertit al cristianisme en el decurs del procés.
L'execució per cremació era destinada als heretges.

Una vegada mort per la submersió, el cadàver seria incinerat, complint simbòlicament amb la pena corresponent a la gravetat dels delictes comesos.

2- En el segon cas, una dona metzinera i homeiera, va ser condemnada a mort per submersió i després cremada a l'areny, fora del pont Major, davant de la Paheria.

La duresa de la sentència es va deure als diversos crims i delictes comesos amb la utilització de verins i sobre tot al fet d'haver renegat de Déu prenent al diable com a senyor, es a dir a la condició de bruixa de la inculpada, aspecte considerat de molta gravetat en una època de forta influència cristiana.

El procés estudiat aquí, de l'any 1485, adquireix importància sobre tot pel fet de revelar-nos molts aspectes interessants relacionats amb el fenomen de l'enverinament a Lleida.

*

VI.1.2.3. MORTALITAT PER ESTRANGULACIÓ.

Hem observat sis casos de mort per estrangulació en relació a les 62 morts per asfíxia mecànica, representant el 9,67% d'aquest grup.

Les varietats etiològiques han estat la criminal (83,33%) i la judicial (16,66%).

VI.1.2.3.1. Estrangulació criminal.

N'hem observat cinc casos durant els anys 1351, 1376, 1377, 1394 i 1427.

1351, setembre

Cadàver: una fadrina de Lleida; varietat: escanyament amb la mà; circumstàncies: violació.

Nota: Fitxa núm. 76; Apèndix LIII.

1376, octubre, 26

Cadàver: una hostalera de Lleida; varietat: escanyament amb llaç (corda i braguer); circumstàncies: desconegudes. No es trobà el criminal. Trobada morta a casa seva amb els llaços al coll.

Nota: Fitxa núm. 146; Apèndix CXV.

1377, març, 23

Cadàver: un mercader d'oli de Lleida; varietat: escanyament amb llaç (corda); circumstàncies: adulteri de la muller de la víctima, la qual instigà el crim i simulà que el seu marit havia marxat de casa. Denuncià la seva desaparició per tal d'evitar sospites vers la seva persona però casualment el cadàver aparegué en ser dessoterrat per bèsties. La imputada, previ turment de la roda i el foc, confessà el crim. La sentència a mort va ser duríssima: arrossegament lligada a la cua d'una bèstia pels llocs acostumats de la ciutat. Després esquarterament i posterior exposició dels quatre trossos en què es va dividir el cadàver en quatre llocs diferents de la ciutat durant un dia i el cap davant casa seva. Finalment, penjament de tots els bocins a les forques.

Nota: Fitxa núm. 148; Apèndix CXVII.

1394, octubre, 27

Cadàver: una serventa vella d'un sedèr, jueu convers; varietat: escanyament amb la mà; circumstàncies: robatori. Un jueu convers, acompanyat d'altres, entrà violentament a la casa de la víctima amb la intenció de robar. L'imputat no fou condemnat per manca de proves.

Nota: Fitxa núm. 217; Apèndix CLXXVIII.

1427, juliol, 6

Cadàver: una dona casada de Lleida; varietat: escanyament amb llaç (trascoll o toca del capell); circumstàncies: deute de diners impagats per la víctima. Imputat el creditor.

Nota: Fitxa núm. 276; Apèndix CCXXXIII.

VI.1.2.3.2. Característiques de l'estrangulació criminal.

Hi hagué un predomini de les víctimes del sexe femení (80%).

Dels imputats hi hagué un predomini del sexe masculí (60%), corresponent al femení el 20% i essent el 20% restant de sexe desconegut (no es trobà l'imputat).

La varietat més freqüent d'escanyament va ser el dut a terme amb llaç (60), seguit del realitzat amb la mà (40%).

Les circumstàncies que van intervenir en la perpetració del crim es van repartir per un igual en les següents:

- Violació de la víctima seguida de l'estrangulació (20%).
- L'adulteri de la muller imputada del crim va ser la causa de la seva estrangulació per part del marit (20%).
- Robatori a casa de la víctima amb l'estrangulació d'aquesta (20%).
- Els deutes de la víctima van ser la causa de la seva estrangulació per part del creditor (20%).
- Circumstància desconeguda (20%).

VI.1.2.3.3. Estrangulació judicial.

N'hem observat solament un cas l'any 1486.

1486, abril, 17

Execució d'un notari imputat de múltiples robatoris. Els estris per l'execució van ser un dogal de cànem i garrot de fusta. El lloc on es realitzà la mort va ser la Paheria. Després de l'execució, el cadàver fou estès en una escala i exposat així a la plaça Major fins a les nou de la nit. Després s'ordenà el soterrament.

Nota: Fitxa núm. 334; Apèndix CCLXXXIV.

VI.1.2.4. MORTALITAT PER ASFIXIA MECÀNICA COMPLEXA.

N'hem observat dos casos d'etiologia criminal els anys 1362 i 1368, les quals han constituït el 3,22% de les asfixies mecàniques.

1362, novembre, 17

Cadàver: una flequera de Lleida; mecanisme: oclusió dels orificis respiratoris (tovallola) i probable compressió externa toracoabdominal (per 3 ó 4 homes); circumstàncies: crim passional. Els inculpats principals van ser l'amic sentimental de la víctima i una dona còmplice. L'estat de gestació de la víctima va influir en la perpetració del crim. L'home fou absolt pel fet d'haver suportat el turment. La dona, còmplice, va ser expulsada de la ciutat i llocs de la contribució, amb l'amenaça de penjar-la en cas de ser trobada.

Nota: Fitxa núm. 105; Apèndix LXXIX.

1386, juliol, 3

Cadàver: la dona d'un notari; mecanisme: oclusió dels orificis respiratoris (coixí), estrangulació amb la mà i posteriorment amb llaç (tovallola), i compressió externa toracoabdominal; circumstàncies: adulteri del marit de la víctima. En la materialització del crim intervingueren segurament tres persones, el marit de la víctima, l'amant d'aquest i un clergue. També va ser inculpada la sogra de la víctima. El crim es desenvolupà en un clima de violència familiar, agreujada per l'estat de gestació de tres mesos de la víctima.

Nota: Fitxa núm. 113; Apèndix LXXXVI.

VI.1.2.4.1. Característiques de les asfíxies mecàniques complexes.

Els dos únics casos observats s'han caracteritzat per:

- 1- El sexe femení de les víctimes.
- 2- La motivació passional, afectiva, del crim.
- 3- L'estat de gestació de les víctimes, el qual influiria complicant la situació sentimental entre víctima i agressor.
- 4- La materialització del crim mitjantçant la intervenció de diverses persones.

VI.1.2.5. MORTALITAT PER ASFÍXIA INESPECÍFICA.

Solament hem pogut observar un cas de mort produït per asfíxia mecànica sense especificació del mecanisme, corresponent a l'any 1351.

Ha constituït l'1,61% de la totalitat de les asfíxies mecàniques.

1351, agost, 21

Asfíxia d'una criatura provocada per la seva mare, sense especificar-se el mecanisme. Solament consta que l'havia "*aufegada*".

L'etiologia va ser criminal.

L'autora del crim fou la vídua del famós mestre en medicina Jacme d'Agramont, mort de pesta l'any 1348. Després de mort, la seva vídua tingué un fill amb el rector del Palau de l'Horta.

Nota: Fitxa núm. 75; Apèndix LII.

*

VI.1.3. MORTALITAT PER CONTUSIONS.

N'hem observat 40 casos, el que representa el 9,54% de la totalitat de la mortalitat medicolegal.

Etiològicament hi hagué 25 crims (62,5%), 10 accidents simples (25%), 3 accidents laborals (7,5%) i 2 execucions judicials (5%).

VI.1.3.1. Mortalitat criminal per contusions.

N'hem observat 25 casos durant els anys 1319, 1330, 1330, 1331, 1339, 1340, 1340, 1341, 1344, 1351, 1352, 1360, 1369, 1369, 1372, 1384, 1386, 1398, 1400, 1400, 1406, 1419, 1474, 1486, 1499.

1319, novembre, 22

Cadàver: un mosso de l'imputat; objecte contundent: mà i peu; imputat: l'amo de la víctima; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 18; Apèndix XV.

1330, juny, 19

Cadàver: un albat; objecte contundent: no consta (maltractaments); imputat: la mare de la víctima; motiu: desavinences matrimonials.

Nota: Fitxa núm. 28; Apèndix XXII.

1330, desembre, 15

Cadàver: un home; objecte contundent: puny i peus; imputats: dos homes; motiu: baralla entre carnisers.

Nota: Fitxa núm. 29; Apèndix XXIII.

1331, juny, 2

Cadàver: un albat; objecte contundent: no consta (maltractaments); imputat: l'amiga del pare de la víctima; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 30; Apèndix XXIV.

1339, novembre, 23

Cadàver: un home; objecte contundent: una pedra; imputat: un home; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 51; AML., reg. 773, foli 188.

1340, febrer, 11

Cadàver: home, bastaix; objecte contundent: una barra; imputat: un home bastaix; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 53; Apèndix XXXVIII.

1340, març

Cadàver: un fetus; objecte contundent: caiguda de la gestant d'un rossí en el que cavalcava; imputat: un home; motiu: baralla entre l'imputat i el marit de la gestant.

Nota: Fitxa núm. 55; AML., reg. 773, foli 223.

1341, març

Cadàver: una fadrina de 12 anys; objecte contundent: no consta (apallissament); imputat: un home; motiu: robatori de raïm a la vinya de l'imputat.

Nota: Fitxa núm. 58; Apèndix XLII.

1344, setembre, 26

Cadàver: un fetus; objecte contundent: punys i peus; imputat: un moliner de l'hospital sobirà; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 66; Apèndix XLVII.

1351, desembre, 5

Cadàver: un llaurador; objecte contundent: una pedra; imputat: un aiguader; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 77; Apèndix LIV.

1352, setembre, 28

Cadàver: una dona; objecte contundent: una pedra; imputat: un llaurador; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 85; Apèndix LXII.

1360, novembre, 7

Cadàver: un fadrí d'11 a 12 anys, mosso de l'imputat; objecte contundent: el peu; imputat: un capeller, amo de la víctima; motiu: maltractaments en el treball.

Nota: Fitxa núm. 100; Apèndix LXXVI.

1369, març, 6

Cadàver: un escuder; objecte contundent: una pedra; imputat: un home; motiu: la víctima donà un cop a l'amiga de l'imputat, gest que aquest considerarà una afrenta.

Nota: Fitxa núm. 119; Apèndix XC.

1369, desembre, 31

Cadàver: un nadó; objecte contundent: precipitació; imputat: la mare de la víctima; motiu: fill no desitjat, producte de la violació de la mare per un pastor.

Nota: Fitxa núm. 126; Apèndix XCVII.

1372, novembre, 12

Cadàver: un llaurador; objecte contundent: una pedra; imputat: un fuster; motiu: qüestions originades entre la víctima i l'imputat. La filla de la víctima era serventa de l'imputat.

Nota: Fitxa núm. 135; Apèndix CV.

1384, agost, 9

Cadàver: una dona; objecte contundent: el pom d'una espasa; imputat: un mercader, gendre de la víctima; motiu: baralla familiar.

Nota: Fitxa núm. 174; Apèndix CXL.

1386, octubre, 28

Cadàver: un home; objecte contundent: pedra o maça; imputat: inidentificat; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 181; Apèndix CXLVII.

1398, agost, 16

Cadàver: un fadrí de 10 a 12 anys; objecte contundent: no consta (trobat mort amb el cap cascat); imputat: no identificat; motiu: desconegut.

Nota: Fitxa núm. 222; Apèndix CLXXXIII.

1400, gener, 3

Cadàver: un sastre, jueu convers; objecte contundent: una pedra; imputat: un home; motiu: discussió ocasionada per la propietat d'un punyal.

Nota: Fitxa 231; Apèndix CXCI.

1400, maig, 12

Cadàver: un fetus; objecte contundent: no consta (apallissament de la gestant); imputat: un home; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 234; Apèndix CXCIV.

1406, setembre, 1

Cadàver: una bagassa; objecte contundent: un broquer; imputat: un ferrer, jueu convers; motiu: insults. La víctima havia cridat despectivament a l'imputat: convers!.

Nota: Fitxa núm. 239; Apèndix CXCIX.

1419, novembre, 13

Cadàver: un pastor; objecte contundent: el pal d'una llança; imputat: un home; motiu: el bestiar de la víctima pasturava en la vinya de l'imputat.

Nota: Fitxa núm. 267; Apèndix CCXVI.

1474, novembre, 15

Cadàver: una dona; objecte contundent: no consta (apallisament); imputat: un mercader, marit de la víctima; motiu: adulteri de la víctima amb un mosso de la casa.

Nota: Fitxa núm. 324; AML., reg. 459, full solt.

1486, maig, 5

Cadàver: una dona; objecte contundent: un bàtall; imputat: el marit i un germà d'aquest; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 336; Apèndix CCLXXXVI.

1499, setembre, 23

Cadàver: un mosso de 23 a 26 anys d'edat; objecte contundent: no consta (cops); imputat: un llaurador; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 339; CCLXXXIX.

VI.1.3.1.1. Característiques de la mortalitat criminal per contusions.

1- Les contusions criminals van constituir el 62,5% de la mortalitat global per contusions.

2- El 56% de les víctimes van ser del sexe masculí i el 20% del femení. En el 24% restant no s'especificà el sexe, corresponent les víctimes a tres fetus, un nadó i dos albat.

3- En el 8% dels crims hem observat una relació laboral entre la víctima i l'imputat del crim, essent aquest l'amo d'aquella.

4- En el 20% dels crims hem constatat una relació familiar directa o indirecta entre la víctima i l'imputat del crim que podem concretar en els següents tipus:

- La mort del fill albat perpetrada per la seva mare (parricidi).
- La mort del fill nadó perpetrada per la seva mare (infanticidi).
- La mort de la muller perpetrada pel seu marit (parricidi). L'hem observat en dos ocasions.
- La mort de la sogra perpetrada pel seu gendre.

5- Les motivacions que van provocar les morts per contusions van ser diverses, podent-se concretar en les següents:

- Baralles (24%).
- Desavinences matrimonials (4%).
- Robatori fet per la víctima (4%).
- Desavinences laborals entre l'amo i el mosso (4%).
- Desavinences entre els pares del mosso i l'amo (4%).
- Ofensa (4%).
- Fill no desitjat conseqüència d'una violació (4%).
- Discussió per la propietat d'un punyal (4%).
- Insults (4%).
- Irrupció en terreny aliè (4%).
- Adulteri de la víctima (4%).
- Motiu desconegut (36%).

6- Els objectes contundents van ser els següents:

- Una pedra (28%).
- Extremitats humanes, mans i peus (16%).
- Caiguda (4%).
- Precipitació (4%).
- Una barra (4%).
- El pom d'una espasa (4%).
- Un broquer (4%).
- El pal d'una llança (4%).
- Un batall (4%).
- Maltractes o apallissaments, sense concretar-se l'objecte contundent (28%).

VI.1.3.2. Mortalitat accidental per contusions.

VI.1.3.2.1. Mortalitat accidental simple per contusions.

N'hem observat 10 casos durant els anys 1362, 1378, 1383, 1394, 1399, 1402, 1407, 1420, 1437 i 1456.

1362, octubre, 18

Cadàver: una serventa d'un prevere; objecte contundent: caiguda per l'escala; imputat: no n'hi ha; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 104; Apèndix LXXVIII.

1378, gener, 20

Cadàver: una dona; objecte contundent: caiguda per l'escala; imputat: un especier, germà de la víctima; motiu: estat d'embriaguesa de la víctima.

Nota: Fitxa núm. 152; Apèndix CXX.

1383, març, 9

Cadàver: una dona d'identitat desconeguda; objecte contundent: una caiguda; imputat: no n'hi ha; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 172; Apèndix CXXXVIII.

1394, gener, 12

Cadàver: una dona; objecte contundent: caiguda per l'escala; imputat: no n'hi ha; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 211; Apèndix CLXXII.

1399, juny, 25

Cadàver: un home ambulant; objecte contundent: precipitació en un celler; imputats: varios homes; motiu: embriaguesa habitual i epilèpsia.

Nota: Fitxa núm. 228; Apèndix CLXXXVIII.

1402, novembre, 19

Cadàver: un fadrí; objecte contundent: una guitza d'un rossí; imputat: no n'hi ha; motiu: caminant darrera del rossí fou colpejat per aquest.

Nota: Fitxa núm. 236; Apèndix CXCVI.

1407, juliol, 27

Cadàver: un teixidor; objecte contundent: caiguda per les escales; imputat: no n'hi ha; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 248; Apèndix CCVIII.

1420, juliol, 31

Cadàver: un aiguader; objecte contundent: una biga; imputat: no n'hi ha; motiu: caiguda d'una biga d'una bastida de les grasses de la Seu de Lleida.

Nota: Fitxa núm. 271; Apèndix CCXXIX.

1437, juliol, 23

Cadàver: una esclava; objecte contundent: caiguda per l'escala; imputat: no n'hi ha; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 294; Apèndix CCXLVIII.

1456, juny, 6

Cadàver: un ferrer; objecte contundent: caiguda d'una cavalcadura; imputat: no n'hi ha; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 319; Apèndix CCLXXI.

VI.1.3.2.2. Característiques de la mortalitat accidental simple per contusions.

1- Les contusions accidentals simples van constituir el 25% de la mortalitat global per contusions.

2- El 50% de les víctimes van ser del sexe femení i l'altre 50% del masculí.

3- Els objectes contundents van ser els següents:

- Caiguda per l'escala (50%).
- Caiguda de la cavalcadura (10%).
- Caiguda (10%).
- Precipitació en un celler (10%).
- Biga (10%).
- Guitza d'un rossi (10%).

4- El 80% de les caigudes per l'escala afectaren al sexe femení, la qual cosa demostra el caràcter eminentment domèstic d'aquest accident.

5- El factor domèstic -reflectit per les caigudes a casa- ha influenciat notòriament en l'alta freqüència de la mortalitat per contusions accidentals simples en el sexe femení.

VI.1.3.2.3. Mortalitat accidental laboral per contusions.

N'hem observat tres casos: anys 1384, 1394 i 1446.

1384, agost, 3

Cadàver: un llaurador; objecte contundent: un arbre (perer); imputat: no n'hi ha; motiu: li caigué un perer sobre mentre tallava les branques.

Nota: Fitxa núm. 173; Apèndix CXXXIX.

1394, novembre, 19

Cadàver: un jornalero; objecte contundent: precipitació; imputat: no n'hi ha; motiu: va caure d'una olivera mentre collia olives.

Nota: Fitxa núm. 219; Apèndix CLXXX.

1446, setembre, 24

Cadàver: un mestre de cases; objecte contundent: una tàpia; imputat: no n'hi ha; motiu: treballant en unes obres.

Nota: Fitxa núm. 302; Apèndix CCLVI.

VI.1.3.2.4. Característiques de la mortalitat accidental laboral per contusions

1- Les contusions accidentals laborals van constituir el 7,5% de la mortalitat global per contusions.

2- El 100% de les víctimes van ser del sexe masculí.

3- El 66,66% dels accidents laborals van estar relacionats amb les feines agrícoles i el 33,33% van afectar a treballs relacionats amb obres de la casa.

VI.1.3.3. Mortalitat judicial per contusions.

N'hem observat dos casos: anys 1377 i 1398.

1377, juny, 10

Cadàver: una dona; mètode d'execució: esquarterament; tortura: de la roda i del foc; motiu: adulteri i homicidi del marit amb l'ajuda de l'amant.

Nota: Fitxa núm. 150; Apèndix CXVII.

1398, novembre

Cadàver: una dona no identificada; mètode d'execució: esquarterament; tortura: no consta; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 224; CLXXXV.

VI.1.3.3.1. Característiques de les execucions per contusions.

L'esquarterament com pena de mort solament l'hem observat en dues dones. Incloem aquest procediment d'execució en les morts per contusions perquè les víctimes, abans de ser esquarterades en quatre bocins, eren arrossegades per terra lligant-les a la cua d'una bèstia. Per això, en realitat, el que es feia era esquarterar una persona moribunda o morta per les contusions provocades per l'arrossegament.

També es va procedir a esquarterar un esclau, però en aquest cas, havia estat prèviament degollat.

La pena d'esquarterament era molt dura i es pretenia sempre el sentit exemplaritzant d'aquest càstig o suplici.

En un dels casos estudiats s'imposà aquesta pena a la dona pel fet d'haver assassinat el marit amb l'ajuda del seu amant.

VI.1.4. MORTALITAT PER MECANISMES NO ESPECIFICATS.

Hi ha algunes morts, concretament una trentena, en les quals no hem pogut descobrir el mecanisme de producció. Corresponen al 7,15% de la mortalitat medicolegal estudiada en aquesta tesi.

Els anys en que succeïren foren els 1308, 1308, 1308, 1319, 1324, 1327, 1331, 1335, 1335, 1339, 1339, 1349, 1349, 1350, 1361, 1368, 1369, 1369, 1372, 1393, 1399, 1406, 1408, 1411, 1437, 1437; 1443, 1453, 1474 i una mort de data desconeguda anterior al mes d'abril de 1332.

El 83,33% van ser d'etiologia criminal i el 16,66% sospitoses de criminalitat.

VI.1.4.1. Mortalitat criminal de mecanisme no especificat.

N'hem observat els següents casos:

1308, abril, 20

Cadàver: un home; imputats: tres homes; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 1; Apèndix I.

1308, maig, 24

Cadàver: un home; imputats: dos homes i una dona; motiu: baralla després d'una discussió.

Nota: Fitxa núm. 2; Apèndix II.

1308, novembre, 22

Cadàver: un home; imputat: un notari; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 3; Apèndix III.

1319

Cadàver: un home d'Alcoletge; imputats: dos homes d'Alcarràs; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 20; AML., reg. 766, full solt.

1324

Cadàver: un home; imputada: La cunyada de la víctima; motiu: no consta.
Nota: Fitxa núm. 21; Apèndix XVII.

1327

Cadàver: un home; imputat: un home; motiu: no consta.
Nota: Fitxa núm. 22; AML., reg. 770, folis 198-203.

1331, juny

Cadàver: un home; imputats: dos homes; motiu: no consta.
Nota: Fitxa núm. 31; Apèndix XXV.

Data desconeguda, anterior a l'abril de 1332

Cadàver: un home; imputat: un llaurador; motiu: baralla.
Nota: Fitxa núm. 39; Apèndix XXXXI.

1335, març, 25

Cadàver: un home; imputat: un captaire; motiu: venjança.
Nota: Fitxa núm. 40; AML., reg. 774, folis 163-166.

1335, març, 25

Cadàver: un home; imputat: un captaire; motiu: venjança.
Nota: Fitxa núm. 41; AML., reg. 774, folis 163-6.

1339

Cadàver: un home; imputat: un notari; motiu: baralla ocasionada per la propietat d'una vinya.
Nota: Fitxa núm. 42; Apèndix XXXIII.

1339

Cadàver: un home; imputat: un notari; motiu: avalot d'homes empresonats.

Nota: Fitxa núm. 43; Apèndix XXXIII.

1349

Cadàver: dona no identificada; imputat: home no identificat; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 71; AML., reg. 398, foli 7.

1349

Cadàver: home no identificat; imputat: un home; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 72; AML., reg. 398, foli 8v.

1350, febrer, 4

Cadàver: un home; imputat: el senyor d'Aitona; motiu: enfrontament de l'imputat amb la ciutat de Lleida.

Nota: Fitxa núm. 73; AML., reg. 398, folis 45-58.

1361

Cadàver: un home de Fraga; imputat: un home; motiu: baralla.

Nota: Fitxa núm. 101; AML., reg. 781, s/f.

1368, agost, 16

Cadàver: un fetus; imputat: la mare de la víctima; motiu: la imputada estava a la presó inculpada de complicitat en la mort d'un home.

Nota: Fitxa núm. 116; Apèndix LXXXVIII.

1369

Cadàver: un home; imputat: un home; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 117; Apèndix XCVI.

1369, abril, 5

Cadàver: un falconer; imputats: dos baixadors; motiu: robatori dels florins que la víctima havia cobrat de la venda de vuit falcons.

Nota: Fitxa núm. 125; Apèndix XCVI.

1372, agost, 31

Cadàver: una dona; imputat: el marit de la víctima; motiu: adulteri de la víctima.

Nota: Fitxa núm. 132; Apèndix CII.

1393, agost, 16

Cadàver: una dona; imputat: el marit de la víctima, mercader; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 209; AML., reg. 796, s/f.

1406, setembre, 13

Cadàver: una dona; imputat: el marit de la víctima, llaurador; motiu: desavinences familiars.

Nota: Fitxa núm. 240; Apèndix CC.

1408, maig, 8

Cadàver: un pastor; imputat: no identificat; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 255; AML., reg. 405, foli 55v.

1437, octubre, 27

Cadàver: una dona; imputat: no identificat; motiu: no consta.

Nota: Fitxa núm. 297; Apèndix CCLI.

1474, novembre, 15

Cadàver: un mosso; imputat: l'amo de la víctima; motiu: adulteri de la víctima amb la muller de l'imputat.

Nota: Fitxa núm. 325; AML., reg. 459, full solt.

VI.1.4.1.1. Característiques de la mortalitat criminal de mecanisme no especificat

1- El 76% de les víctimes van ser del sexe masculí, el 20% del femení i en el 4% no hi consta (fetus).

2- El 84% de les morts van correspondre a homicidis, el 12% a parricidis i el 4% a avortaments criminals.

3- En el 48% dels casos no hem pogut descobrir el motiu de les morts. En la resta, destaquen les baralles, l'adulteri i la venjança.

4- En el cas de l'avortament criminal provocat per la mare de la criatura, el qual hem descrit l'any 1368, hi va influir l'ambient carcerari en què es trobava la inculpada.

VI.1.4.2. Mortalitat sospitosa de criminalitat de mecanisme no especificat.

N'hem observat els següents casos:

1399, setembre, 6

Cadàver: troballa de restes humanes; imputat: un home; motiu: no procedeix.

Nota: Fitxa núm. 229; Apèndix CLXXXIX.

1411, desembre, 29

Cadàver: troballa d'un cap de persona; imputat: no n'hi ha; motiu: desconegut.

Nota: Fitxa núm. 258; Apèndix CCXVII.

1437, octubre, 15

Cadàver: un fetus; imputat: la mare de la víctima; motiu: prematuritat.

Nota: Fitxa núm. 296; Apèndix CCL.

1443, setembre, 11

Cadàver: troballa d'un esquelet; imputat: no n'hi ha; motiu: desconegut.

Nota: Fitxa núm. 300; Apèndix CCLIV.

1453, maig, 26

Cadàver: un infant; imputat: una remeiera; motiu: malefícis o pràctiques de bruixeria.

Nota: Fitxa núm. 310; Apèndix CCLXIV.

VI.1.4.2.1. Característiques de la mortalitat sospitosa de criminalitat de mecanisme no especificat

1- El 60% dels casos van correspondre a troballes de restes humanes. De la mateixa manera que en l'actualitat, les restes trobades eren objecte d'investigació judicial per excloure possibles responsabilitats criminals.

2- Un dels casos estudiats (20%) va correspondre a un avortament. Es tractava d'una dona casada, la qual va demanar a una dona que l'assistís durant el part prematur. La llevadora va ser citada a declarar, no constant els motius que influïren en el tribunal de justícia per sospitar que hi podia haver indicis de criminalitat suficients per iniciar aquest procés.

Quan la llevadora hi va anar, trobà la partera en gran perill, quan la criatura ja tenia les cames fora. Es va untar les mans amb oli i estirà el fetus, el qual ja era mort. Va estimar que era d'uns cinc mesos. No va saber explicar la causa de l'avortament.

El procés no continuà.

3- Un dels casos estudiats (20%) tracta de la mort d'un lactant en circumstàncies considerades estranyes. Es va atribuir l'òbit als malefícis d'una curandera, a la qual se li havia demanat que visités el malalt. Al cap de pocs dies, el nen va morir. La seva mort es va atribuir a pràctiques de bruixeria, motiu pel qual va ser denunciada.

No hi hagué peritatge medicolegal i la sentència va ser absolutòria.

Segons la declaració de la imputada, la causa de la mort hauria estat la manca de mugrons de la mare de la criatura, fet que motivà la mort per manca d'aliment. A més, ni ella ni cap altra dona de la ciutat sabien fer malefícis a cap persona (11).

*

VI.1.5. MORT SOBTADA.

VI.1.5.1. Breus antecedents.

El fenomen de la mort sobtada, per les seves especials característiques, ha interessat des de temps immemorial al poble senzill, a l'església, a la medicina i a la medicina legal.

De la mateixa manera que els homes han observat l'efecte de les influències còsmiques sobre el temps oportú o idoni per fer la tallada dels arbres per produir la fusta i per sembrar les diverses varietats de llavors, també la sabiduria popular en el decurs dels anys s'ha anat fixant en les relacions concretes entre algunes formes de mort i fenòmens naturals tals com el moment concret en que es troba la lluna. El 3 de gener de 1597 podem llegir en l'obituari de la parròquia de Sant Joan de Lleida que "*dit dia ple de lluna mori na Magdalena Gavasa. Morta subitanea*" (12). Aquesta observació de la coincidència de la lluna plena i la mort sobtada l'hem seguit observant en moltes altres ocasions.

L'església també s'ha interessat per la mort sobtada des de el punt de vista de la possibilitat de l'administració dels sagraments "*sub conditione*". Ha considerat que la separació del cos i de l'ànima no té lloc immediatament després de la mort, sinó que és necessari el pas d'un període prudencial de temps, durant el qual encara es conserva la unitat cos-ànima, i per tant es possible l'administració dels sagraments (13).

En el camp de la medicina, la mort sobtada interessa actualment sobre tot des de el punt de vista de la cardiologia. La cardiopatia coronària de l'adult, pot produir moltes vegades una mort ràpida. El problema a l'edat infantil és diferent.

La mort sobtada constitueix un capítol obligat en tots els tractats de cardiologia actuals. Però aquesta realitat que actualment ens sembla tan senzilla, va costar molt de temps descobrir-la. Va ser Bichat amb la introducció del seu concepte del tríode vital, el que va acabar amb la l'antiga idea que "la mort repentina equivalia sempre a la mort pel cervell". Per això mort sobtada i apoplexia eren termes equivalents. S'introduïren així els nous conceptes de la mort circulatòria i de la mort pels pulmons o respiratòria, les quals van constituir les altres dues grans causes de mort sobtada. Però la mort cardíaca o circulatòria, no era considerada la més important de les tres, ja que en un estudi estadístic a partir de necròpsies de cadàvers que havien mort repentinament, Devergie situava a la mort repentina d'origen cardíac en cinquè lloc, per darrera de les morts pel cervell, per la medul·la, pel cervell i la medul·la alhora, o pels pulmons (14).

Com veurem després amb més detall, la mort sobtada ha constituït clàssicament un dels temes centrals de la medicina legal i forense. Hi ha molta bibliografia i tractats clàssics antics i moderns: "*De subitaneis mortibus libri duo*", de Lancisi (1707); "*La*

mort et la mort subite", de Brouardel; *"La muerte súbita desde el punto de vista médico forense"*, de Álvarez de Toledo, etc. Són nombrosos els treballs actuals que estudien en profunditat aspectes parcials de la mort sobtada. També ha estat un tema central de múltiples congressos, com el de Granada de 1982. A nivell pràctic, cada dia es demanen més exàmens complementaris de laboratori en les autòpsies. Tot això contribuirà sens dubte a actualitzar tots aquells tractats clàssics esmentats de Lancisi, Brouardel, Alvarez de Toledo, etc.

VI.1.5.2. Concepte medicolegal de la mort sobtada.

La mort sobtada, en el sentit medicolegal, tal i com la veiem en la pràctica forense, es defineix per la reunió conjunta de tres criteris: el referent a la persona que sofreix aquest tipus de mort, el criteri cronològic o relatiu al temps transcorregut des de l'inici del procés mortal fins al moment en què succeeix l'òbit i, finalment, l'aspecte consistent en la naturalesa d'aquesta mort.

Es tracta sempre de persones en les quals la mort ha succeït de manera imprevista, és a dir, individus aparentment sans, que ni ells mateixos, ni els seus familiars, amics o coneguts, sabien que en el fons hi havia una patologia oculta i prèvia a la mort; o bé persones malaltes, la malaltia de les quals no feia preveure una mort tan ràpida.

Aquesta imprevisibilitat de la mort, fa que pugui ser, al menys en un pla teòric, sospitosa de criminalitat, és a dir provocada intencionadament per una altra persona, com per exemple per l'administració d'un tòxic. Aquest aspecte ens enllaça directament amb la llei d'Enjudiciament Criminal, que en el seu article 343 ens diu que en les morts violentes o sospitoses de criminalitat s'ha de practicar l'autòpsia del cadàver per descobrir-ne la seva causa.

El segon criteri es refereix a la cronologia, és a dir, al temps que es tarda en morir a partir de l'aparició dels primers símptomes del procés mortal. En aquest sentit, perquè una mort es consideri sobtada des de el punt de vista medicolegal, ha de ser ràpida, no donant temps a poder fer un diagnòstic de la seva causa fonamental. Aquesta impossibilitat diagnòstica, farà que no es pugui certificar la mort, per tal de poder-la inscriure en el Registre Civil i per tant, no es podrà donar la llicència per soterrar el cadàver.

El tercer punt quedarà demostrat després de la pràctica de l'autòpsia, de manera que si el resultat d'aquesta demostra un origen natural de la mort, serà conceptualment sobtada des de el punt de vista medicolegal. En canvi, si resulta ser d'origen tòxic o traumàtic, es considerarà una mort violenta.

Aquest concepte actual de la mort sobtada, basat en la reunió d'aquests tres criteris acabats d'exposar, continua essent el mateix que en tenien els clàssics, és a dir, una mort d'entrada imprevista i ràpida i que l'estudi posterior del cadàver demostrï que

la persona va morir per si mateixa (15) i no per l'activitat d'elements aliens, tals com altres persones (intencionalitat criminal) o coses (accidents del treball o casuals o suïcidi).

VI.1.5.3. Classificació pràctica de la mort sobtada.

Classificarem la mort sobtada d'una forma pràctica, basada en les varietats dels casos que hem trobat en aquest estudi. Hem utilitzat, a la vegada, criteris clínics consistents en l'existència o no d'antecedents patològics coneguts de la persona morta; criteris purament circumstancials, és a dir, relatius a l'entorn en què succeí la mort, sobre tot si hi va haver altres persones que van presenciar el procés mortal o bé si el cadàver va ser trobat sense cap testimoni presencial de l'agonia; i finalment, criteris medicolegals sobre el mateix cadàver, basats en l'examen extern d'aquest (l'intern era pràcticament inexistent en l'època estudiada) encaminat a descobrir lesions traumàtiques, o bé lesions naturals indicatives de malalties diverses, pestilencials o altres.

Seguint el mètode exposat, ens trobem amb la següent classificació:

A. Mort sobtada testimoniada:

El procés de la mort o bé una part d'aquest, ha estat presenciat per altres persones o per familiars de la víctima. Aquesta no ha mort sola i per tant hi ha hagut temps, poc o molt, perquè altres hagin pogut observar alguns símptomes o signes del procés mortal. Aquesta classe de mort repentina la subclassifiquem així:

1-Mort imprevista, amb antecedents patològics coneguts: Se sabia que la persona estava malalta o que patia una malaltia concreta, però aquesta no feia preveure una mort tan ràpida.

2-Mort imprevista, sense antecedents patològics coneguts: Es tracta de persones aparentment sanes, que ni elles mateixes ni els seus familiars o amics, coneixien que en el fons hi havia una patologia silenciosa i oculta prèvia a la mort.

3- Mort natural sospitosa: Aquest és un concepte clàssic. La simptomatologia del procés mortal ha estat suficientment expressiva per permetre fer un diagnòstic de la causa de la mort. Però en els antecedents del malalt hi ha un episodi violent anterior que ha pogut intervenir, amb la categoria de con causa, en el desenvolupament del procés mortal. Es l'exemple conegut de la persona hipertensa que mor d'hemorràgia cerebral però que dies o setmanes abans havia rebut un traumatisme cranial per un cop o per una caiguda. Seria possible una hemorràgia dural? (16).

En aquest últim cas hi ha situacions que avui en dia no plantejarien cap dubte i en canvi antigament, en l'època estudiada, el plantejaven. Seria per exemple el cas d'una ferida contusa al cap produïda per un cop de pedra, la qual després de la

supuració originària una sepsis mortal. Actualment, el diagnòstic es clar i per tant, també la relació de causalitat entre el traumatisme i la mort sèptica. Però en els segles XIV i XV, la febre originada per la supuració podia ser atribuïda a causes naturals, sense cap mena de relació amb el traumatisme. Així, la que avui seria considerada una mort violenta, en aquell temps hauria estat considerada natural, i per tant sense responsabilitat penal de ningú. Per tant podem comprendre que el millor coneixement dels orígens de les malalties ha aclarit i posat en el seu lloc problemes antics que avui, degut al progrés de la ciència, no ho són.

B. Mort sobtada en solitud. Els trobats morts.

En aquest cas, ningú ha presenciat el procés de la mort. Per això s'imposa sempre la més acurada investigació medicoforense per tal d'excloure traumatismes o bé intoxicacions responsables de l'òbit.

Dividim aquest tipus de mort sobtada en els següents grups:

1-Els trobats morts amb antecedents patològics coneguts: Són les persones trobades mortes en circumstàncies i llocs diversos, però de les quals se'n coneixien aspectes patològics anteriors.

2-Els trobats morts sense antecedents patològics coneguts: En aquest cas, a diferència de la modalitat anterior, no se'n sabia res de la persona trobada morta. Constitueix el tipus més freqüent d'aquesta recerca. Les autoritats judicials no disposen de cap data orientativa prèvia per esbrinar la causa de la mort.

VI.1.5.4. Casuística general de la mort sobtada.

Hem observat un total de 19 casos de mort sobtada en aquest estudi, corresponent al 4,53% de la totalitat de morts que van requerir investigació judicial durant els segles XIV i XV.

Els podem classificar així:

1- Mort sobtada testimoniada

- Imprevista amb antecedents patològics coneguts: 1 cas.
- Imprevista sense antecedents patològics coneguts: 2 casos.
- Natural sospitosa: 2 casos.

2- Mort sobtada en solitud. Els trobats morts

- Amb antecedents patològics coneguts: 2 casos.
- Sense antecedents patològics coneguts: 9 casos.

VI.1.5.4.1. Mort sobtada testimoniada.

VI.1.5.4.1.1. Morts sobtades testimoniades imprevistes

1- Amb antecedents patològics coneguts.

N'hem observat 1 cas:

1456, gener, 21

Dona trobada morta a casa seva. Es va sospitar de la seva fillastra, la qual va ser empresonada. Per les declaracions d'aquesta sabem que *"morí de febre, car gran temps havia que stava malalta"*, i que el procés de la mort va ser ràpid: *"sa tia n.Anthona la portave per lo braç, com fos molt flaqua, per metre-la en lo lit, lo qual ella testis havia fet. Com fonch a la porta de dins que ella se començà de aprisonar e començà sa tia a cridar e axí mete-la en la cambra e aqui ella dix que finà sens parlar gaire après"*.

El clima de tensions familiars en què vivia la víctima va fer sospitar que la seva mort hagués estat deguda a emmetzinament.

Nota: Fitxa núm. 317; Apèndix CCLXIX.

2- Sense antecedents patològics coneguts.

N'hem observat 2 casos:

1453, setembre, 6

Home trobat mort al camí reial de Balaguer, vora el monestir de Sant Ruf, sense lesions traumàtiques externes. Un testimoni digué que *"en les sues mans morí lo dit hom per mal que li vench sobtat"*.

Nota: Fitxa núm. 313; Apèndix CCLXVII.

1456, desembre, 31

Home jove mort repentinament a la Femosa, sense lesions traumàtiques externes. Segons un testimoni presencial, morí quan treballava tallant llenya.

Nota: Fitxa núm. 321; Apèndix CCLXXIII.

VI.1.5.4.1.2. Morts naturals sospitoses.

N'hem observat 2 casos:

1313, gener, 8

Mort d'un home al cap d'uns dies de rebre un cop de pedra al cap al fossar dels sarraïns de Lleida. Va ser traslladat a Estadella, on va morir al cap d'uns dies. El cort de Lleida demanà un certificat mèdic als jurats d'Estadella, per saber si havia mort *"per rahó de la dita nafra o per altra malaltia o oradura"*. El metge de la localitat, que assistia al lesionat, informà que *"acli à tayllar i sarrar de los i exien brach i segons los seynals nos devia perdre per rahó de la dita nafra mas somacli altra malaltia de febre per la qual cosa era son enteniment que fos mort lo dit Michalet i no per la nafra"*.

L'esmentat escrit ens demostra que el metge li curà localment la ferida, intervenint sobre l'òs que li supurava, li sobrevingué febre, la qual no considerà relacionada amb la ferida i va ser la que li ocasionà la mort.

A la llum actual s'hauria diagnosticat una sepsis consecutiva a la infecció local del cap produïda pel traumatisme. En canvi, en l'època estudiada s'atribuí la mort a causes naturals i per tant amb les característiques de la mort natural sospitosa. Per això, l'imputat, que era a la presó, fou immediatament alliberat.

Nota: Fitxa núm. 8; Apèndix VIII.

1499, juliol, 16

Mort d'un nen al cap d'uns dies de rebre una bastonada al cap, segons manifestacions de la seva mare.

El metge i el cirurgià que el visitaven informaren que morí d'hidropesia i no tenia cap lesió traumàtica al cap. L'apotecari també es pronuncià en el sentit de què els medicaments que li donava, eren propis per guarir la hidropesia.

El tribunal, davant d'aquests informes dels sanitaris que havien intervingut en el cas, absolgué a la dona imputada d'haver colpejat a l'infant, preventivament emprisonada fins que s'aclessin els fets.

Nota: Fitxa núm. 337; Apèndix CCLXXXVII.

VI.1.5.4.2. Morts sobtades en solitud. Els trobats morts.

1- Els trobats morts amb antecedents patològics coneguts.

N'hem observat 5 casos.

1407, juliol, 13

Dona trobada morta a casa seva, al carrer de la Brunateria, sense lesions traumàtiques externes, però "*segons se dehie que la dita dona ere morta de mal de gota*". Probablement la gota es referia en aquest cas a apoplexia o feridura, com un dels significats que es donava a aquesta paraula.

Nota: Fitxa núm. 245; Apèndix CCV.

1411, agost, 27

Dona trobada morta a casa seva, al llit, sense lesions traumàtiques externes.

Segons es llegeix en el procés, semblava "*que per accident de malaltia fos morta segons après los dits oficials foren informats per los circumvehins, que digueren que la dita dona era fort malauta e que ja anit vespre estava en fort flacha disposició*".

Nota: Fitxa núm. 257; Apèndix CCXVI.

1412, gener, 14

Home trobat mort en una vinya situada en la coma de Sant Hilari, sense lesions traumàtiques externes.

S'atribuí la mort a "*accident sobrevengut de malaltia, quis deya per aquells del vehinat que havia, de rugall o rescluç*".

La causa de la mort podria correspondre, com es desprèn del contingut de l'esmentada declaració, a una malaltia respiratòria.

Nota: Fitxa núm. 259; Apèndix CCXVIII.

1432, gener, 2

Pellicer trobat mort en una vinya situada en la clamor de Sant Hilari, sense lesions traumàtiques externes. Segons consta en les declaracions, va ser "*presumit per*

alguns que aquí eren, que com lo dit Miquel fos moltes vegades passonat de dolor de cor, que per aquella dolor era mort". Queda explicada una mort de probable origen coronari.

Nota: Fitxa núm. 282; Apèndix CCXXXIX.

1499, novembre, 8

Captaire trobat mort a la caseta o torre del portal de Boters de Lleida. Es deia que *"tenie mal de caure, ere trenchat, ço és protog"*. Queda clar que era epilèptic. El fet d'estar herniat pot orientar cap a una mort sobtada d'origen abdominal, sobre tot pensant en la perillositat clàssica de les estrangulacions de les hèrnies.

Nota: Fitxa núm. 341; Apèndix CCXCI.

2-Els trobats morts sense antecedents patològics coneguts.

N'hem observat 9 casos.

1341

Dona no identificada trobada morta en un camí de Lleida. La sobtà allí mateix el part.

Després del reconeixement per les autoritats, es va valorar *"que ere morta segons parie de part i tenie la criatura entravesada en la natura"*.

La mort sobtada en la dona gestant ha estat probablement un fet freqüent en èpoques passades. Les metrorràgies o altres complicacions serien ben fàcils. En el cas que ens ocupa, cal pensar també en un part en condicions molt adverses: una dona sola, sense cap ajuda.

La moral s'ha ocupat també de l'atenció a les parteres, indicant la il·licitud de l'administració del sagrament de l'extremaunció (17).

Nota: Fitxa núm. 59; Apèndix XLIII.

1341

Nadó, fill de la dona del cas anterior.

Nota: Fitxa núm. 60; Apèndix XLIII.

1390, octubre, 19

Fadri trobat mort en un tros de terra campa, situat a la Coma de Santa Fe, del terme de Lleida. No tenia lesions traumàtiques externes, però "*endret lo plech del denoyll dret, a la part de defora havie una plaga, la qual segons ques dehie hi havie ahüt la mala buayna i que la li havien cuyta ab foch*". Aquesta "*mala buayna*" o pústula maligna, podria coincidir amb un carboncle o "mal gra", com encara se'l coneix popularment, ocasionant una sepsis que en aquest cas podria haver estat la causa de la mort.

La "*mala buayna*" també pot significar un bubó pestilencial.

Nota: Fitxa núm. 198; Apèndix CLXI.

1392, agost, 16

Teixidor benestant de Barcelona, de constitució pícnica, trobat mort en el terme de Lleida, prop del lloc del Palau de l'Horta, sense evidència de lesions traumàtiques externes.

Es va pensar en varies causes de mort: "*Ans fou dit i arbitrat comunament per los dits circumstants, que aquell hom ere mort per si mateix o per set, o que ere esclatat o trenchat per lo larch per mala cavalcadura o altre accident*". Curiosament, a més d'una simple mort natural o per caiguda del cavall, pensaren també en la possibilitat de la set com a causa de la mort.

Nota: Fitxa núm. 202; Apèndix CLXIV.

1408, febrer, 20

Home trobat mort en un estable, sense lesions traumàtiques externes. Es desconeixen més circumstàncies d'aquest cas.

Nota: Fitxa núm. 252; Apèndix CCXII.

1408, març, 7

Home trobat mort en una vinya de la partida de Fontanet. No presentava lesions traumàtiques externes però per l'aspecte que oferia, degut a la lesió d'una cama com veurem tot següent, es deia que "*ere stat mort quaix soptosament*". En la inspecció li trobaren que "*tenie gran mal en la cama dreta, de la qual li havie exida molta sanch i per ço sesvalori e mori*". No hi ha dubte que va morir d'hemorràgia, ocasionada per una lesió en una cama, sense quedar clar però, l'origen d'aquesta lesió, que pel que sembla no era violenta.

Nota: Fitxa núm. 254; Apèndix CCXIV.

1453, juny, 21

Home no identificat, trobat mort en el camí reial, davant el molí de Cervià. Tot i que en la inquisició consta que les autoritats anaren a examinar el cadàver, no hi ha el text on es devia constatar el resultat de l'exploració.

Nota: Fitxa núm. 311; Apèndix CCLXV.

1476, juny, 1

Home de 26 a 27 anys d'edat, no identificat, trobat mort i fred sobre una taula de la peixateria de na Beneta de Lleida. No tenia lesions traumàtiques externes: "*Fonch regonegut tot e no li fonch trobat mal ne colp algú*".

Nota: Fitxa núm. 326; Apèndix CCLXXVI.

1499, octubre, 7

Romeu no identificat, trobat mort en el camí de Vilanova d'Alpicat. Anava amb crosseis i era "*tot plaguat e maserat, de mal de sement ben carregat*". La descripció de la sífilis es fa ben palesa en aquest cas.

Nota: Fitxa núm. 340; Apèndix CCXC.

VI.1.5.5. Característiques de la mort sobtada.

1- Les morts sobtades que van requerir investigació judicial en aquest estudi han constituït el 4,53% de la totalitat de les morts objecte d'investigació judicial.

2- El 79% de les morts sobtades d'aquest estudi van correspondre al sexe masculí i el 21% al femení. Aquest resultat està d'acord amb totes les estadístiques d'aquest tipus de mort, que com se sab afecta més als homes que a les dones.

3- En relació a l'època de l'any, el mes de gener ha estat el de major percentatge de morts sobtades, amb un 21,05%.

Els mesos de més calor, que corresponen a les nostres terres a juny, juliol i agost, hem observat el 31,56% de les morts sobtades.

En els mesos més freds, novembre, desembre, gener i febrer, hem observat el 36,83% de les morts sobtades.

En els mesos menys rigorosos en relació a la temperatura, març, abril, maig, setembre i octubre, hem observat el 21,04% de les morts sobtades.

El conjunt de les temperatures extremes, caracteritzades per la calor i el fred intensos, ha coincidit amb el 68,39% de les morts sobtades d'aquest estudi.

Al clima temperat ha correspost el 21,04% de la mortalitat sobtada.

En un 10,52% no ens consta l'època de la mort sobtada.

4- La varietat més freqüent de mort sobtada que requereix investigació judicial van ser els trobats morts sense antecedents patològics coneguts (47,36%). Per tant han estat les morts lògicament més enigmàtiques pel desconeixement total *a priori* de la seva causa.

*

VI.1.6. MORTALITAT PER INTOXICACIÓ.

N'hem observat 10 casos durant els anys 1368, 1372, 1382, 1385, 1394, 1406, 1407, 1431, 1443, 1486.

Les varietats etiològiques han estat la criminal i l'accidental medicamentosa.

VI.1.6.1. Mortalitat criminal per intoxicació.

Hem observat els següents 8 casos:

1368

Cadàver: una dona gestant; tòxic: metzines; imputat: el marit de la víctima i la seva amant; motiu: adulteri del marit; peritatge: no consta; sentència: no consta.

Nota: Fitxa núm. 115; Apèndix LXXXVII.

1372, agost, 27

Cadàver: un home; tòxic: sospita de sulfur d'arsènic (realgar); imputat: la serventa de la víctima; motiu: conflicte amorós entre la imputada i la víctima; peritatge: no n'hi ha. sentència: absolutòria.

Mort d'un home atribuïda a la seva serventa, la qual per tal d'aconseguir l'enamorament d'aquell i degut a la seva superior categoria social, ho feia mitjançant l'ús de "*pòlvores o abeurages*" que feia preparar a dones considerades metzineres.

Un testimoni declarà que la imputada li posava al seu home "*algunes coses en la escudella*", però que creia que no eren verins mortals sinó "*coses perquè pogués engenrar*".

Quan menjaven gallina li feia la salsa apart i solament en menjava ell.

També se sospità de les begudes com a font d'enverinament. Un testimoni declarà que "*vehie que li mesclave en les veremes lo vi veyll ab lo novell, el ni donave a vegades despuys que jahie*".

La malaltia de la víctima consistí en "*fluxe de sanch*". Els testimonis havien observat també un canvi en l'estat de salut a partir de la seva convivència amb la imputada. Un d'ells declarà "*que a són vigares, lo dit en R. Riambau no estech tan sans despuys que la dita Grayda hi fo, com solie esser d.abans*".

Se sospità també dels medicaments com a font d'enverinament. Es féu constar que na Grahida li va fer un "*maçapà de faves torrades*", per guarir-li un refredat que tenia. En prenia tots els vespres. Li preguntaren a un testimoni si sabia que Grahida, al maçapà, "*hi mesclàs ni metés altres coses i metzines sinó allò*". Respongué que no.

Les autoritats sospitaren que la imputada utilitzava sulfur d'arsènic (realgar).

La sentència fou absolutòria per manca de proves.

Nota: Fitxa núm. 131; Apèndix CI.

1382, agost, 18

Cadàver: un home; tòxic: probablement arsènic (intoxicació clàssica de Vibert); imputats: la muller i el sogre de la víctima; motiu: no consta; peritatge: no n'hi ha; sentència: absolutòria.

Uns mesos abans de produir-se l'òbit, la víctima patia una malaltia intestinal.

No es continuà el procés per manca de proves de la part denunciadora.

En aquest cas, com en altres d'enverinament, hi ha versions contradictòries entre els testimonis i la part denunciadora. El denunciant, a criteri del cort i veguer, féu l'acusació de forma maliciosa. En canvi, un testimoni defensà als inculpats, afirmant que la víctima patia una malaltia d'origen natural que acabà ocasionant-li la mort. Concretament declarà que estava afectat de "*malautia d.alargament de ventre o de dissenteria, la qual li ha durat bé quatre mesos o pus*".

En aquella malaltia fou tractat pel metge mestre Nadal Lebri. Segons declarà l'anterior testimoni, la muller i el sogre de la víctima, havien cuidat al malalt segons

les indicacions del metge, sense que li faltés res: "No li ha faltat res que obs agué a sa malaltia i que tots jorns li mataven una galina o dues e li fahie a conseyll del dit mestre Nadal i tot ço que mercè havie".

Malgrat això, hi ha una dada objectiva de naturalesa clínica que almenys ens permet fer una hipòtesi: la malaltia intestinal que durant aquells quatre mesos sofrí el malalt. Degut a què l'arsenic ja es venia utilitzant des de temps antics, es possible que ens trobem davant d'un quadre d'enverinament amb recaigudes per una sal d'aquest metall.

Nota: Fitxa núm. 168; Apèndix CXXXIV.

1385, febrer, 26

Cadàver: un home; tòxic: baladre; imputats: la muller i la sogra de la víctima; motiu: no consta; peritatge: autòpsia a càrrec de dos metges, dos batxillers en medicina i dos cirurgians; sentència: no consta.

La muller fou sentenciada a què se li fes "*por de roda*" una vegada hagués infantat ja que era prenyada. No consta el desenllaç del procediment judicial. Aquest procés es el primer en el que hi ha documentada la pràctica d'una autòpsia judicial amb apertura del cadàver, en la qual intervingueren els mestres en medicina Nadal Lebrí i R. Falgars, els batxillers en medicina Johan de Prússia i Domingo Pedro i els cirurgians P. Roger i R. Pons. En el corresponent informe es llegeix: "*Per ordinació dels dits honrats cort i pahers han ubert huy per lo mati lo dit P. Mascarell i han guardat en lo cors del dit P. tots aquells membres i partides, los quals a lurs vijares, a cors de medicina guardar i encercar se deuen per atrobar si lo dit P. ere mort per metzines. E que segons lurs juhi, ells no veen ne poden jutjar de clar e de cert que l dit P. sie stat mort per metzines, car jac sie que ells haien indicis de dubtar que lo dit P. sie stat poycionat però no són bastants de jutjar, segons cors de medecina que axi sie*". (18)

Aquesta autòpsia va ser ordenada degut a les serioses sospites d'enverinament per baladre. La víctima, de quaranta anys d'edat, va morir després de quatre dies de malaltia, caracteritzada per "*dolor al melich*". També, segons testimoni de Suana, el seu marit "*sere scalfat i que ha haut hun poch d'alargament*". També afegí que "*ella confessant li donà hun ou a beure, mas que no li aturà en lo ventre, que tantost lo gità*".

Les autoritats li preguntaren que "*quant donà lo dit ou a son marit, què li meté dins*", responent-los-hi "*que gingebre i no als*".

En els processos de crims apareix varies vegades l'ús d'ous com a vehicles de tòxics.

Altra pregunta que li feren el cort i pahers fou la de si havia comprat baladre. Ella ho negà, però P. Raffequés i P. Donçens, macips de Simó P. specier, declararen sota jurament que la dona havia comprat baladre a l'especieria i que ells mateixos li havien indicat que era un producte verinós, però que ella els hi digué que el volia per a tractar "*ronya que havie en les cuxes*". Efectivament, hom ha vingut emprant el baladre pel tractament de la ronya. No obstant, la seva riquesa en glucòsids, entre altres l'oleandrogina, isòmer de la digitalina, el fan especialment tòxic.

Creiem que es més que probable que la mort de P. Mascarell fos provocada per l'administració del citat tòxic.

Nota: Fitxa núm. 176; Apèndix CXLII.

1394, abril, 16.

Cadàver: una dona; tòxic: metzines; imputats: el marit de la víctima i el germà d'aquest; motiu: deliri gelotípic del marit de la víctima; peritatge: examen extern del cadàver dut a terme pel lloctinent de cort, un batxiller en medicina i dos cirurgians. Peritatge sobre la malaltia a càrrec del cirurgià que atenia a la malalta; sentència: no consta.

Els imputats foren sentenciats a ser turmentats amb la roda una vegada. No es confessaren culpables. No consta el desenllaç del procediment judicial.

El peritatge va ser a càrrec del lloctinent de cort Montserrat de Calders, del batxiller en medicina mestre Francesch Queralt i dels cirurgians Arnau Ferrer i Antoni Perolo.

No era la norma establerta que els metges i cirurgians acompanyessin al cort i pahers a fer l'examen extern dels cadàvers. Però en aquest cas, al tractar-se d'una mort sospitosa de criminalitat, hi van anar per tal d'esbrinar si la víctima "*era morta de malaltia cuytada o per mans de persones*".

Reunits en la casa on era el cos mort, les autoritats judicials feren reconèixer el cadàver als esmentats sanitaris, els quals respongueren concordadament "*que els no conexen ni vehen senyal al present i si es mortà per mans de persones ho pèr si i que los scarraments que te en la gola, appar que no.s sien fets de fresch, quant és açò que té aqualç de la oreylla dreita (la tenia sornxada), apar fresch car ali no ha pòlvora. E que sobre les carratxadures, a vejares dels, an posat alun de rocha, i les vermeyllures ho sanch trohit que té en la squena és per ço com jahie de sobines i en la mort les humòs se són calades i tota la sanch li és venguda ali a les parts josanes, axí que per la sanc que axí ses calada no.s coneix ni.s pot conèixer que ela tingue algun cop. Item li foch atrobat desús la bocha del ventreyll un drap ab electuarie que par que sie codonyat, la qual cosa es bona a confortar la bocha del ventreyll*".

A diferència dels habituals exàmens externs dels cadàvers traumatitzats fets pel cort i dos pahers, el que acabem de transcriure aquí, realitzat per personal sanitari, es molt més comentat i crític. Les esmentades autoritats judicials es limitaven a descriure les lesions traumàtiques externes i el seu probable mecanisme de producció però sense entrar en detalls fisiopatològics com ho fan els sanitaris. Ho veiem en la magistral forma d'exposició de les livideses com un fenomen natural i en la reflexió sobre la datació de les erosions del coll i de l'orella dreta. També en l'observació de l'electuari de codonyat que el cadàver tenia sobre l'epigastri, el qual indicava el tractament antiemètic que rebé la malalta, la qual havia patit un procés caracteritzat per vòmits de tres dies de duració.

Els facultatius van coincidir en què no hi havia indicis suficients per determinar si la mort havia estat provocada o no.

Per altra part, uns testimonis corroboraren la possibilitat de l'enverinament. El mateix dia que morí, la malalta havia menjat pa cald i sardines, considerats tradicionalment de difícil digestió. Tenia vòmit i *"no li aturave res en lo cos"*. El lloctinent de cort considerà que aquell pa cald podia transportar algun tòxic i per aquesta raó li preguntà a un testimoni si havia *"hoit dir que a la dita Pasquala fos estat donat pan calt ab metzines"*. Li fou respost que així ho havia sentit dir a una veïna.

Hi ha també el testimoni del cirurgià Ramon Põnç, el qual manifestà que des de feia quatre anys la malalta li havia consultat en diverses ocasions que *"havia mal al cor i que ores li venie en suor fort freda i que li donave vejares que la ànima li hisqués del cors, en aquell punt que li venie aquell defaliment. E que ell testis die-li que alò ere mal de mare"*. Afegia també, que aquell mal ja l'havia patit la seva mare i del qual havia mort, aclarint que havia sofert *mal de cor* i que es tornà hidròpica i morí.

Volem destacar que el cirurgià prescindí de mirar-li l'orina i de medicar-la ja que no li podia pagar les medecines i si, en canvi, que ho havia fet amb la seva mare, a la qual li ordenà les medecines convenients.

Nota: Fitxa núm. 212; Apèndix CLXXIII.

1406, novembre, 13

Cadàver: un home; tòxic: arsènic (realgar); imputat: una dona casada; motiu: adulteri; peritatge: no n'hi ha; sentència: absolutòria.

La sentència va ser absolutòria per manca de proves.

La imputada feia dos anys que havia anat a l'especier de Montblanc, Johan de Sent Betrià, per comprar-li arsènic sublimat. La resposta de l'especier va ser ben significativa: *"Dix-li que alò no ere per vendre sens licència"*.

Un altre especier del carrer Major de Lleida, també es negà a vendre-li arsènic o realgar, dient-li que *"no.u volie donar, car cosa ere fort duptosa"*. Pel que es veu hi havia un clar control dels especiers sobre el destí dels medicaments potencialment més tòxics, a través del seu exercici professional.

Nota: Fitxa núm. 241; Apèndix CCI.

1431, novembre, 24

Cadàver: un saig; tòxic: probablement arsènic; imputat: l'ex-amant de la víctima; motiu: despit de la imputada per haver-la abandonat la víctima per esposar-se amb una altra dona; peritatge: no n'hi ha; sentència: no consta.

Mort d'un saig suposadament enverinat per la seva ex-amant.

No hi hagué peritatge legal de la mort, ni consta el desenllaç del procediment judicial.

Se sabé que la inculpada havia donat civada a dos calàndries, ocasionant-los-hi la mort.

L'endemà de les noces, la víctima *"no podie tenir lo cap dret e que estave fort de mal temps"*. Continuà declarant que *"tot me fuit cascat i tota la persona me.n fa mal. Gran por he que aquella fembra no mage dat qual que cosa"*. Estigué vuit dies en aquest estat. Abans de la mort es posava els dits a la boca per provocar-se el vòmit, però no podia.

Com fenomen postmortem no li observaren altre mal *"sinó que la gola li tornà fort grossa com foñch mort"*. Un altre testimoni manifestà que quan la víctima morí, *"li tornà la gola grossa e negra e axi matex los pits"*.

La inculpada ja l'havia amenaçat dient-li: *"baylla, baylla bien, que mal martes e mal mercoles e malà semana auràs"*. També havia advertit a la muller de la víctima amb les següents paraules: *"Bayla bien, que antes de oxo dias ploràs"*.

Es digué que la víctima morí d'una malaltia que cursà amb dolor de costat i que *"fahie sangre per la bocha"*.

La imputada negà l'haver comprat *"en algun obrador de aquesta ciutat arcènich, realgar ni neguna altra cosa verinosa"*.

Nota: Fitxa núm. 281; Apèndix CCXXXVIII.

1443, agost, 23

Cadàver: un home; tòxic: metzines; imputat: la muller de la víctima; motiu: adulteri de la imputada; peritatge: sobre el malalt a càrrec del metge; sentència: absolutòria.

Mort d'un home casat, probablement enverinat per la seva muller, la qual mantenia relacions adúlteres amb un altre home amb el qual es maridà als dos mesos de la mort de l'espòs.

Realitzaren la denúncia la germana i el cosí germà de la víctima.

La sentència va ser absolutòria.

La víctima, abans de morir, li havia manifestat a un amic que la seva muller l'estava enverinant. L'esmentat amic li donà els antidots que per pròpia experiència coneixia: "*Cendra de sarments e carrol molt e banya de cervo rasa e limada ab oli mesclat i que s.o begués*".

El metge trobà al malalt amb la cara inflada i escopint sang escumosa, símptomes que milloraren amb el tractament. Però no continuà fent-se càrrec del malalt degut a què es negaven a satisfer-li els seus serveis amb diners o forment.

Per la seva part, la muller declinà cap responsabilitat en l'autoria de la mort del seu espòs, manifestant que aquest patia "*gran tos que no poria durar al llit de nits*". Els metges declararen que "*era étich e scopí molt fort, scupint sanch e los metges lo derrancliren*".

El metge Rochafort aconseguí estroncar-li la sang, però malgrat tot morí.

La imputada intentà soterrar el cadàver secretament i de nit, peculiaritat que fa creure que, efectivament, la causa de la mort podia haver estat la intoxicació per metzines.

Nota: Fitxa núm. 299; Apèndix CCLIII.

VI.1.6.1.1. Característiques de la mortalitat criminal per intoxicació

1- La mortalitat criminal per intoxicació ha constituït el 80% de la mortalitat medicolegal per intoxicació (el 20% restant ha estat d'origen accidental medicamentós).

2- En un 75% dels casos, el sexe de les víctimes va ser el masculí i en el 25% el femení.

3- El percentatge en relació als imputats dels crims va ser invers al de les víctimes, és a dir, en el 66,66% els imputats van ser del sexe femení i en el 33,33% del masculí.

3- Els tòxics més incriminats, per ordre decreixent de freqüència, van ser l'arsènic (50%), les metzines (37,5%) i el baladre (12,5%).

4- Generalment, en els crims per intoxicació hem observat una relació afectiva important i significativa entre els imputats i les víctimes. De les 12 persones imputades que hi hagué en els 8 crims d'aquest estudi, 11 (91,66%) estaven íntimament relacionades amb les seves víctimes, de manera que aquests imputats van ser:

- En un cas el marit (de la víctima) i l'amant d'aquell.
- En un cas el marit (de la víctima) i el germà d'aquell.
- En un cas la muller de la víctima.
- En un cas la muller i la sogra de la víctima.
- En un cas la muller i el sogre de la víctima.
- En un cas la serventa de la víctima.
- En un cas l'ex-amant (una dona) de la víctima.
- En un cas una dona de la qual no coneixem la relació afectiva que tenia amb la víctima.

5- La motivació dels crims per intoxicació va ser la següent:

- Conflictes amorosos entre imputat i víctima en cinc ocasions (62,5%).
- Malaltia mental de l'imputat (deliri gelotípic) en un cas (12,5%).
- No consta cap motivació específica en dues ocasions (25%).

6- En l'època estudiada els casos de mort per intoxicació no eren fàcils de descobrir, com ho era per exemple una mort per arma blanca. En moltes ocasions hi jugaven un paper important diversos factors subjectius i per altra part la demostració científica del tòxic causal de la mort era molt difícil.

Degut a la dificultat que sempre comportava el diagnòstic de certesa de la mort per intoxicació, adquiria gran importància la valoració detallada de les circumstàncies que envoltaven a la malaltia i a la mort, tals com:

- La confessió del moribund a un amic de la seva sospita d'haver estat enverinat per la pròpia muller.
- L'adulteri, que solia propiciar l'enverinament del cònjuge adúlter.
- La negativa del metge a seguir assistint el malalt, degut al poc interès del familiar responsable de l'enverinament ja que aquest el que realment desitjava era la mort del seu parent (cònjuge generalment).
- L'herència, quan el responsable de l'enverinament era l'únic hereu o hereva de la víctima.
- El fet de voler soterrar el cos de la víctima en secret i de nit.

- El testament forçat de la víctima a favor del criminal per por a ser enverinada, com hem observat en el cas del 23 d'agost de 1443, en què la víctima féu testament forçadament a favor de la seva muller per aquest motiu.

7- Hem de destacar l'ús dels ous com vehicles de tòxics. Les dones solien administrar el verí juntament amb un ou (26 de febrer de 1385).

Hi havia símptomes sospitosos d'intoxicació, tals com pèrdua de la paraula, pols imperceptible, episodis de fredor corporal alternats amb altres de calor, cames fredes (mai eren explorades pels metges, respectant l'honestetat de la dona malalta), dolor epigàstric (mal de cor o a la boca del ventrell), ampolles dèrmiques, parestèsies localitzades a les ungles dels peus, febre, set intensa, orina de color fort per la febre, mal de cap, tremolor de cames, dolor umbilical (concretament en la intoxicació per baladre), cara inflada, hemoptisi, distensió abdominal i vòmits (25 setembre 1432).

El tractament habitual dels enverinaments era sempre el mateix, és a dir, la provocació del vòmit, la purga i la sagnia (25 setembre 1432). En ocasions el que convenia era aturar el vòmit amb un electuari de codonyat que es posava sobre el ventre del malalt, com hem observat en el procés del 16 d'abril de 1394.

Un tractament amb finalitat neutralitzant que s'utilitzava per via oral era "*cendra de sarments e carrol molt e banya de cervo rasa e limada ab oli mesclat*" (23 agost 1443).

8- Destaquem la importància del control que hi havia sobre la tinença de qualsevol sal d'arsènic, com ho hem observat en el procés del 13 de novembre de 1406 i en un altre sobre intrusisme del 3 de juny de 1399 (19).

L'arsènic era un tòxic que habitualment venien els especiers en les seves botigües però que no el podien dispensar sense la prèvia llicència (13 novembre 1406).

Els especiers de Lleida, de fet exercien un control professional sobre les medecines que dispensaven, no venent-los-hi si al seu criteri sospitaven que el seu destí podia ser dubtós, és a dir, si comprenien o bé intuïen que la finalitat de la droga dispensada era per a enverinar (13 de novembre de 1406).

Havia dones dedicades a preparar metzines, exactament igual que en l'actualitat hi ha centres clandestins de producció de derivats amfetamínic (27 agost 1372).

Davant d'una sospita d'enverinament, les autoritats judicials de Lleida pensaven en primer lloc en l'arsènic, especialment en el realgar, la qual cosa ens demostra la seva importància criminal en l'època estudiada (27 agost 1372).

Els principals vehicles emprats en els enverinament eren els menjars, les begudes i els medicaments. Dels menjars, amb molta freqüència, les salses (27 agost 1372). De les begudes el vi sobre tot i especialment les barreges de vi vell i novell (27 agost 1372).

9- En els enverinaments era norma que fossin els sanitaris els que fessin l'examen extern dels cadàvers, acompanyats pel cort, dos pahers i el notari de la pàheria, al contrari dels cadàvers traumatitzats que eren examinats sempre pel cort i dos pahers, sense el concurs dels sanitaris. L'explicació es ben lògica: Les lesions traumàtiques externes eren fàcils de diagnosticar en la mentalitat de l'època però no en canvi les intoxicacions. Per això els informes de les inspeccions dels cadàvers que havien mort amb sospita d'enverinament solien ser molt interessants. En ells es veu clarament la diferència amb els reconeixements fets directament per les autoritats sobre els cadàvers traumatitzats, on solament descrivien les lesions i el seu probable mecanisme de producció, sense entrar en detalls fisiològics tals com la valoració de les livideses i el seu diagnòstic diferencials amb les equimosis, etc. (16 abril 1394).

La mort per enverinament s'equiparava, des de el punt de vista forense, a la mort sobtada, degut a les dificultats que plantegen aquests tipus de mort. Per això, repetim, eren sempre els sanitaris els que feien el peritatge. Una pregunta habitual que se'ls hi feia als perits en aquests assumptes era si la persona en qüestió "*era morta de malaltia cuytada o per mans de persones*" (16 abril 1394).

La primera autòpsia judicial amb obertura del cadàver documentada a Lleida, que es realitzà l'any 1385, correspon precisament a un cas de sospita d'intoxicació per baladre (26 febrer 1385).

Un signe cadavèric al qual se li donava importància en relació a la mort per enverinament era el fet de tornar-se *la gola molt grossa i negra* després de la mort, així com els pits (24 novembre 1431).

La investigació cadavèrica en els casos de sospita d'enverinament no era infreqüent que s'estengués als animals domèstics, amb la finalitat de descobrir signes del pas del tòxic per l'esòfag i per l'estómac. Ho hem observat en un procés del 25 de setembre de 1432 (20), iniciat per l'enverinament d'un matrimoni per un germà de l'home, per raons d'herència. Al menjar les sopes, van notar que tenien gust de terra. Els hi donaren a una gossa i les va vomitar. Una polleta va morir després de menjar-les. La víctima "*començà à bascar e mes-se en lo lit e vench en punt de morir e perdé la paraula*". A la muller de la víctima "*li vench gran dolor al cor e remoló a les cames e de fet caygué en terra*". La posaren al llit "*e com fo en lo lit hac gran vomit e perdé la paraula*". El mestre en medicina Johan de Rocafort, que havia curat als dos malalts, davant la pregunta sobre quina malaltia els havia atès, respongué "*que segons los senyals que a ell testis foren demostrats, segons posen los doctors en medecina, que de malaltia de verí de metzines*". El mateix metge practicà l'autòpsia de la polleta informant que "*que la veu uberta i conegué que lo*

ventrell o guier tenie un petit alterat". L'exploració de l'estómac era l'única que es feia en el cas de sospita d'enverinament ja que es desconeixia el procés de l'absorció dels tòxics, que com sabem en el nostre medi, la descobrí en el segle XIX Orfila (21).

10- A Lleida estaven molt relacionats amb la toxicologia alguns grups o bandes criminals que actuaven en colla, dedicats a cometre assassinats utilitzant substàncies tòxiques. Aquests bàndols eren constituïts per varies persones, entre les quals era obligada la presència de la figura de la bruixa, dona que s'havia supeditat a les ordres del diable renegant prèviament de Déu. Les característiques detallades d'aquests grups criminals han estat descrites i comentades en el capítol de la mort judicial per submersió.

11- Un 50% de les sentències van ser absolutòries per manca de proves i en el 50% restant no consta el desenllaç del procediment judicial.

La relativa freqüència de sentències absolutòries pot obeir a la dificultat de l'aclariment de les morts per intoxicació ja que com hem observat hi ha molts factors subjectius en tots aquests processos. La mateixa ciència era impotent per resoldre d'una manera certa l'origen tòxic d'una mort.

VI.1.6.2. Mortalitat accidental per intoxicació.

Hem observat dos casos de mort atribuïts a accident tòxic medicamentós els anys 1407 i 1486, amb responsabilitat criminal atribuïda a sanitaris.

1407, juny, 20

Cadàver: un home; tòxic: un electuari; imputat: un mestre en medicina; motiu: error medicamentós; peritatge: dos metges; sentència: no consta.

Mort d'un home atribuïda a un electuari que li havia prescrit el metge de capçalera Francesch Queralt. No consta el desenllaç del procediment judicial.

En aquest procés, en el qual es relaten varies consultes mèdiques, hem de comentar dos aspectes interrelacionats, el de la responsabilitat del citat metge de capçalera i el corresponent a la falta d'ètica atribuïda al metge consultat, mestre Johan Magnesa.

a). La responsabilitat del metge de capçalera.

Es tracta del cas d'un malalt que era assistit pel seu metge de capçalera. Quan el pacient ja estava pràcticament bé, el metge li donà un electuari, amb la mala sort que a les poques hores el malalt es posà molt malament, cursant amb un flux de sang. Aquesta complicació inesperada féu que el metge, per seguir assistint al

malalt, demanés consultar a un altre metge. La consulta es convertí en una forta discussió entre ells, de forma que el metge consultat atribuï la complicació del malalt a un error en el tractament indicat pel metge de capçalera. Efectivament, argumentà que aquest li donà un electuari calent, contraindicat pel fetge, ja que aquest és una víscera calenta que necessita coses fredes i que l'electuari prescrit li provocà el flux de sang, concretament de "*miga puada, a gleves*" i que li produiria la pèrdua de la mateixa quantitat de sang si repetia la mateixa dosi per via oral. El metge de capçalera es defensà dient que l'electuari que li havia prescrit al pacient no era calent, sinó fred ja que l'havia graduat afegint-li coses fredes per tal de temperar-lo: "*Aigua d.andivia i sàndels i quatre sements i altres coses fredes*".

Discutiren citant cànons d'Hipòcrates que tractaven del flux de sang. Un metge alemany, escuder del metge de capçalera, que acompanyava a aquest, amb un llibre a la mà acusà al metge consultat d'al·legar cànons falsos. Això provocà una tensa i violenta situació durant la consulta.

En una altra col·lació hi intervingué un tercer metge, mestre Martí Cabanyes, el qual coincidia amb l'opinió del del de capçalera. Aleshores, el metge en discòrdia, en plena discussió sobre l'electuari, digué que "*el li darie a paers, car ell lo citarie davant lo cort i pahers*", i que "*davant los quals yo fundaré que es veritat ço que yo dich*". L'oponent respongué que "*no.l li sostendrie ab quants pahers hagués*". Arribaren a punt d'agredir-se, evitant-ho un dels testimonis que hi havia a la consulta. L'escuder alemany arribà fins i tot a treures el mandret que portava. A la fi aconseguiren fer marxar el metge discrepant, quedant-se a la casa del malalt els dos metges concordants, els quals aprofitaren per tranquil·litzar els familiars i amics del pacient, avenint-se a continuar l'assistència i compromentent-se a guarir-lo per la quantitat de déu florins.

Malgrat que no consti en la inquisició, la denúncia de la malpraxi en aquest cas, si tenim en compte el contingut del text, sembla que la va fer el metge en discòrdia, és a dir el metge consultat i no els familiars del malalt. Aquí la denúncia contra un metge parteix d'un altre metge. El motiu va ser un accident medicamentós, real o aparent, atribuït a un error de prescripció. Els factors humans que causaren la denúncia van ser els següents:

- La probable enemistat anterior entre els dos metges.
- El greuge que el metge de capçalera, en col·laboració amb un col·lega amic, van ocasionar al metge consultat (denunciant). Efectivament, els dos metges amics aconseguiren expulsar-lo de la casa del malalt, convencent i al mateix temps pactant amb la família per continuar assistint al pacient fins a la guarició.
- L'ofensa que el metge de capçalera (denunciat) féu al metge consultat (denunciant), amb la intimidació que representa el fet de dir-li que no

aconseguiria defensar els seus arguments per molts paers que hi hagués:
"No.l li sostendrie ab quants pahers hagués".

Actualment no es corrent o freqüent que en la base d'una demanda per malpraxi hi hagi un metge com a principal protagonista ja que usualment és que la demanda parteixi primàriament del malalt o dels seus familiars. Malgrat això, hem observat alguns casos en els que un metge ha estat l'instigador d'un procés per malpraxi, sobre tot si aquest metge es familiar del malalt.

b). La manca d'ètica del metge consultat.

En aquell cas, el tercer metge, concordant amb el de capçalera, manifestà també davant el cort, la falta d'ètica, en la recriminació pública que féu un dels metges –el consultat– al de capçalera sobre l'oportunitat del tractament, afirmant que *"mestre Johan no havie bé dit del dit letouari, com havie dit davant tothom, mas que a part ho devie haver dit"*.

Nota: Fitxa núm. 244; Apèndix CCIV.

1486, maig, 2

Cadàver: un llaurador gascó; tòxic: rosada novella; imputat: un apotecari; motiu: intrusisme; peritatge: dos metges, un cirurgià i un barber; sentència: presó de l'imputat.

Mort d'un gascó a l'hospital general de Lleida, imputada a l'apotecari Johan Montgay, pel fet d'haver-li *"ordonades, fetes e donades medecines"* per iniciativa pròpia, sense haver estat prescrites pels metges, per guarir-li una ferida *"d. una coltellada per lo cap"*.

Hi hagué el corresponent peritatge legal en el qual intervingueren els mestres en medicina Pere Lebo i Pere Pou, el cirurgià Diego Cuticho i el barber Gabriel Tàrrega.

Segons declararen els esmentats perits, l'electuari a base de rosada novella (suc de roses) i aiguardent, no era l'adequat per guarir la malaltia de l'home, ocasionant-li una hidropesia de la qual morí al cap d'un temps a l'hospital general de la ciutat.

Tots l'acusaren d'intrusisme i a més de tenir les medecines de la seva botiga *"soffisticades o falsificades"*. L'apotecari intentà eludir la seva responsabilitat en l'afer, adduint que la seva muller fou la qui havia donat al gascó malalt la rosada novella. Malgrat tot, fou condemnat a que estigués *"un mes en la presó hon de present està o fins ací es estat"* (22).

Nota: Fitxa núm. 335; Apèndix CCLXXXV.

VI.1.6.2.1. Característiques de la mortalitat accidental per intoxicació.

- 1- Ha constituït el 20% de la mortalitat per intoxicació.
- 2- Les víctimes han estat totes del sexe masculí (100%).
- 3- Els imputats han estat sanitaris (100%).
- 4- En tots els casos estudiats la base de la investigació judicial ha estat la recerca de la responsabilitat sanitària dels inculpats, ja sigui en sentit estricte o bé en forma d'intrusisme.

*

VI.1.7. MORTALITAT PER CREMACIÓ.

La mortalitat per cremació ha constituït l'1,43% de la totalitat de la mortalitat medicolegal d'aquesta tesi.

L'etiologia medicolegal sempre ha estat la mateixa: el suplici judicial.

Hem observat sis casos durant els anys 1340, 1352, 1363, 1389, 1390 i 1447.

1340, febrer, 25

Cadàver: un sarraí, manxaire; motiu: pràctiques homosexuals amb un jove cristià; tortura: turment de la roda.

Nota: Fitxa núm. 54; Apèndix XXXIX.

1352, setembre, 10

Cadàver: un sarraí, jornaler; motiu: relació sexual amb una "*fembra pecadora*" cristiana; tortura: turment de la roda.

Nota: Fitxa núm. 83; Apèndix LX.

1363, abril, 18

Cadàver: un sarraí; motiu: relació sexual amb una "*fembra pecadora*" cristiana; tortura: no n'hi ha.

Nota: Fitxa núm. 110; LXXXIV.

1389, setembre, 27

Cadàver: un sarraí, ferrer; motiu: relació sexual amb una vídua cristiana (jueva conversa); tortura: turment de la roda.

Nota: Fitxa núm. 192; Apèndix CLVI.

1390, gener, 10

Cadàver: un sarraí; motiu: relació sexual amb dues bagasses cristianes del bordell de Lleida; tortura: no consta.

En aquest cas hi ha l'examen de l'inculpat d'aquest delictes. Detingut el sarraí després del fet, ho negà tot. El lloctinent de cort realitzà la peritació legal dels òrgans sexuals de l'imputat, ordenant al saig *"que li baxas les bragues. E que li tragués lo membre de aquelles. E trobaren les bragues del dit moro sayllades de sement de hom, fresch. E que per lo membre le.n exie encara"*. Aquest examen es va fer davant de set testimonis.

Nota: Fitxa núm. 193; Apèndix CLVII.

1447, agost, 3

Cadàver: un sarraí, alfaquí; motiu: acusat de nigromant i heretge; tortura: no consta.

Nota: Fitxa núm. 305; Apèndix CCLIX.

VI.1.7.1.-Característiques de la mortalitat per cremació.

- 1- L'etiologia de la mortalitat per cremació ha estat sempre el suplici judicial.
- 2- El 100% de les víctimes han estat sarraïns.
- 3- Els delictes pels quals es condemnava a la cremació sempre han estat de caràcter religiós: relacions sexuals de sarraïns amb cristianes, homosexualitat, nigromància i heretgia.

*

VI.1.8. MORTALITAT PER TURMENTS.

Solament hem observat un cas de mort a causa dels turments soferts per la víctima a la presó. Ha constituït el 0,23% de la mortalitat medicolegal d'aquesta tesi.

Es tracta de la mort d'un fuster sarraí de Fraga, el qual va ser condemnat pel fet d'haver-se relacionat sexualment amb una bagassa cristiana i haver nafrat l'home que el volia detenir.

Se li va aplicar el turment de la roda amb les tres lligades acostumades i el del foc altres tres vegades. Resistí tots els turments tot i l'extrema duresa d'aquests.

Fou absolt de l'acusació de jaure amb la bagassa cristiana. Per les ferides fetes al seu perseguidor fou condemnat a pagar un ban.

La mort es va produir a la presó com a conseqüència del deteriorament físic provocat pels turments que se li aplicaren.

Aquest cas és un exemple típic de la inutilitat de la tortura com a prova judicial. Aquí, un home innocent, després d'haver sofert i resistit els successius turments, morirà al cap d'uns dies, abans que es pugui dur a terme l'execució de la sentència per la qual se l'absolia del delictes.

El cort demanà el peritatge sobre les lesions de l'home que havia estat ferit per la víctima. El feren tres cirurgians. Consistí en emetre el pronòstic sobre el perill de mort del lesionat i sobre les seqüeles.

Nota: Fitxa Núm. 44; Apèndix XXXII.

VI.1.9. MORTALITAT PER FULGURACIÓ.

Hem observat un sol cas de mort per fulguració, representant el 0,23% del total de la mortalitat medicolegal d'aquest estudi.

Es tracta de la mort d'un segador que fou trobat mort al camp.

Realitzà el peritatge l'escrivà de la Paeria, delegat pel lloctinent de cort i dos paers.

Nota: Fitxa núm. 197; Apèndix CLX.

VI.1.10. MORTALITAT PER INANICIÓ.

Hem observat el cas de mort per inanició d'un home a la presó, Representa el 0,23% de la totalitat de la mortalitat medicolegal d'aquest estudi.

Segons manifestacions del carcellers, es tractava d'un home foll i de gran fortalesa, motiu pel qual fou necessari posar-li grillons i cadenes. Consideraren que era malalt de ràbia pels grans crits que feia i per rebutjar el menjar i l'aigua que li portaven.

És possible que per la por a ser mossegats i que els hi encomanés la malaltia, no s'arrisquessin a donar-li l'aliment, no considerant que el seu comportament agressiu era degut a la malaltia mental i no a la hidrofòbia. El resultat no podia ser altre que la mort per inanició, màxim si considerem les infrahumanes condicions en què es trobaven els empresonats.

Nota: Fitxa núm. 304; Apèndix CCLVIII.

NOTES

1. CAMPS SURROCA, M.; CAMPS CLEMENTE, M.: Notas sobre los orígenes de las licencias judiciales para la protección de los dementes. Orfila 7. 1995. VII Jornadas Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Vol. I. Lleida, 33-49.

2. *Ibidem* p. 33-49.

3. CAMPS CLEMENTE, M.; CAMPS SURROCA, M.: Los delitos contra la libertad sexual en Lérida en el siglo XIV. Acta Medicinae Legalis et Socialis. Vol. XLII. 1992. Zaragoza, 465-472

V.T. CAMPS SURROCA, M.; CAMPS CLEMENTE, M.: Notas sobre el examen del inculpado en los delitos de violación. Orfila 7. 1995. VII Jornadas de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Lleida. Vol. I, 207.

4. CAMPS SURROCA, M.; CAMPS CLEMENTE, M.: Notas sobre los orígenes de las licencias judiciales para la protección de los dementes. Orfila 7. 1995. VII Jornadas Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Lleida, 33-49.

5. CAMPS SURROCA, M.: Notes sobre els orígens de la prova pericial mèdica a Catalunya; Rev. R. Acad. Med. Catalunya, vol. 8, núm. 2, 89-114; 1993.

6. TARRAGÓ VALENTINES, J.F.: Hospitales en Lérida durante los siglos XII al XVI.

7. LLADONOSA PUJOL, J.: Historia de la Diputación Provincial de Lérida. Vol. I. 389, 1974.

8. GISBERT CALABUIG, J. A.: Medicina Legal y Toxicología. 4ª edición. 1991. 266. Barcelona. (Masson)

9. CAMPS SURROCA, M.; CAMPS CLEMENTE, M.: Los delitos contra la libertad sexual en Lleida en el siglo XV. Orfila 7. 1995. VII Jornadas Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Vol. I. Lleida. 87-188.

10. CORBELLA, J.: Antecedentes Históricos de la Medicina Legal en España. Barcelona. 1995.

11. CAMPS SURROCA, M.; CAMPS CLEMENTE, M.: Las denuncias contra los terapeutas y su valoración por los tribunales de justicia (siglos XIV-XV). VII Jornadas de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Libro de Actas, vol. II. Lleida. 1995.

12. CAMPS CLEMENTE, M.; CAMPS SURROCA, M.: Aspectes sanitaris de l'arxiu de Sant Joan de Lleida. Segle XVII. Lleida, 1983.

13. ARREGUI-ZALBA S.J.: Compendio de Teología Moral. 1958, p. 614.
14. MATA, P.: Tratado de Medicina y Cirugía Legal. 5ª Edición. Vol. II. 1874, p. 538.
15. Apèndix CLXIV, CCXII i CCXIV.
16. GISBERT CALABUIG, J.A.: Problemas médico legales que plantea la muerte súbita. Actes du XXXVI Congrès International de Langue Française de Médecine Légale et de Médecine Sociale. Vol. I. Granada, 1980, p.285-302.
17. ARREGUI-ZALBA, O. cit., p. 613.
18. CAMPS SURROCA, M.: Notes sobre els orígens de la prova pericial mèdica a Catalunya. O. cit.
19. CAMPS SURROCA, M.; CAMPS CLEMENTE, M.: Notes sobre la valoració de l'intrusisme a Lleida en temps del rei Martí. VII Congrès d'Història de la Medicina Catalana. Tarragona 1992. Actes. Vol. II, p. 17-26.
20. AML., reg. 811, foli 104.
21. CAMPS SURROCA, M.; ALER IBARZ, C.: Las aportaciones de Orfila al progreso de la Toxicología. Sus trabajos en los Anales de Higiene Pública y Medicina Legal. Gimbernat. 1987, 8, 237-257.
22. CAMPS CLEMENTE, M.; CAMPS SURROCA, M.: Valoració de l'intrusisme a Lleida a finals de la Baixa Edat Mitjana. Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. 1992 (**). Vol. XVIII, p. 73-85.

VI.2. IDENTIFICACIÓ DELS CADÀVERS I IMPUTATS.

Comentarem en aquest capítol els principals aspectes que hem observat en relació a les víctimes i els imputats o agressors.

Prèviament a l'anàlisi detallada de les identificacions i tenint en compte que en el capítol de la mortalitat medicolegal hem pogut dur a terme l'estudi complet de tots els cadàvers judicials, exposarem les dades generals observades durant els dos segles respecte al seu sexe:

1- La mortalitat medicolegal afectà més als homes (64,43%) que a les dones (15,03%), tot i que en un 20,52% no hi ha dades sobre el sexe de les víctimes.

2- La mortalitat d'etiologia criminal afectà més als homes (59,42%) que a les dones (14,37%), apart dels casos on no consta (26,19%).

3- La mortalitat judicial (execucions) afectà més als homes (91,48%) que a les dones (8,51%).

4- La mortalitat accidental afectà més als homes (71,42%) que a les dones (28,57%).

5- La mortalitat sospitosa de criminalitat afectà més als homes (66,66%) que a les dones (16,66%), no havent-se pogut determinar el sexe en el 16,66% dels casos.

6- La mortalitat suïcida afectà més als homes (71,42%) que a les dones (28,57%).

7- La mortalitat medicolegal a la infància es va distribuir de la següent forma: Fetus (26,31%), nadons (10,52%) i nens fins als 12 anys (63,15%).

Aquestes dades prèvies ens demostren la preponderància de les víctimes del sexe masculí en la mortalitat medicolegal global.

Realitzat aquest comentari breu relatiu al sexe de les persones mortes de forma violenta o sospitosa de criminalitat, estudiarem per separat la identificació dels cadàvers i la dels imputats.

Considerarem que els cadàvers o els imputats eren ciutadans de Lleida, és a dir residents en aquesta ciutat, quan s'indica aquesta dada específicament en el context del procés criminal corresponent o bé, quan sense indicar-se, no hi ha cap

advertiment en contra. En canvi, considerarem com a persones foranes o no residents a la ciutat, quan aquest aspecte queda expressat específicament en el procés.

La naturalesa de les persones implicades en els crims i altres morts d'interès medicolegal, és a dir el seu lloc de naixement, interessa menys que saber si eren o no ciutadans de Lleida.

Per tal d'adaptar l'estudi a la realitat social de la ciutat, dividirem la identificació de les persones en períodes de 50 anys, ja que lapses de temps més prolongats no ens relatarien realment la vida quotidiana o la quotidianitat dels delinqüents i víctimes. Per exemple, una família amb membres malfactors pot ser que tingui vigència durant uns anys, una dècada més o menys, però seria molt rar que la tingués durant una centúria.

En cada període estudiarem sistemàticament, tant respecte als cadàvers com als imputats, el seu número, la residència dels forans, els oficis que tenien, el vincle familiar o laboral entre uns i altres, el sexe, el tipus de delinqüència i també els seus noms i cognoms d'indubtable interès local.

VI.2.1. PERÍODE 1308-1350.

VI.2.1.1. IDENTIFICACIÓ DELS CADÀVERS.

Durant aquest període hem observat un total de 73 cadàvers que van requerir investigació judicial, dels quals 57 (78,08%) residien a Lleida i 16 (21,91%) forans, de les següents localitats:

Tres de la Seu d'Urgell, dos del Palau de l'Horta, dos de "Vilanova davant Leyda", un d'Alguaire, un d'Alcoletge, un d'Almacelles, un d'Estadella, un de Montanyana, un de Fraga, un de Barcelona, en dos casos no consta la localitat.

- Oficis dels residents a Lleida.

En 33 ocasions (57,89%) no hem pogut constatar l'ofici. En els 24 cadàvers restants (42,10%), els oficis van ser els següents:

Sis llauradors, dos carnisers, dos corredors de bèsties (intermediaris en la venda d'animals), un teixidor, un cridador de vi, un cavaller, un mosso, un fuster, un "arraïç" (patró de barca), un "hom d'aigua", un moliner, un bastaix, un manxaire, un plegador de "meaylles", un carregador de blat, un jornalier, un coronat.

- Oficis dels forans.

En 9 ocasions (56,25%), no hem pogut constatar l'ofici que tenien les víctimes. Els oficis dels 7 restants (43,75%) foren els següents: Tres pertanyents a la companyia del bisbe, un carnisser, un llaurador, un fuster, un pastor.

- Tipus de delinqüència dels executats residents a Lleida.

Ens referim als condemnats a mort per delictes diversos que residien a Lleida.

N'hem observat un total de nou, és a dir, un 15,78% dels cadàvers de persones residents a Lleida. El tipus de delinqüència va ser el següent:

Sis homicides (66,66%), dos lladres (22,22%), un sodomita (11,11%).

- Delinqüents forans.

Com en el cas anterior ens referim als condemnats a mort per delictes diversos però que no residien a Lleida. N'hem observat un total de 6, que correspon al 37,5% dels cadàvers forans. El tipus de delinqüència fou el següent:

Tres homicides (50%), dos lladres (33,33%), un sarraí acusat de relacions sexuals amb una prostituta cristiana (16,66%).

- Vincle entre l'imputat i la víctima.

Hem observat en cinc ocasions (6,84%) un vincle directe entre imputats i víctimes. Concretament la naturalesa d'aquest nexa ha estat en quatre dels casos de caràcter familiar (80%) i en altre, laboral (20%): Matrimoni, mare-fill, germans, cunyats, amo-mosso.

- Sexe dels cadàvers.

El 86,30% van ser de sexe masculí, el 6,84% del femení i el 6,84% de sexe no constatat.

- Identificació onomàstica dels cadàvers de residents a Lleida.

Tot i que aquesta informació ja es, però dispersa, en el capítol de resultats ha semblat adient per la comprensió de la discussió aportar-ne la informació resumida.

ALAMAN, Perico: (Fitxa 26).
 ALMENAR, Berenguer d': (Fitxa 4)
 ALMENAR, Bn. d': Thomaset, albat, fill de Bn. d'Almenar. (Fitxa 30).
 AMORÓS, Domingo: Era coronat (Fitxa 45).
 ARBULL, G. d': Llaurador. (Fitxa 11).
 BALAGUER, Perico de: (Fitxa 3).
 BARBASTRE, R. de: Un fetus fill de Maria, muller de R. de Barbastre. (Fitxa 66).
 BELERA, Arnau: (Fitxa 9).
 BELVEÍ, Nadal de: (Fitxa 56).
 BENAVARRE, Arnaú de: (Fitxa 2).
 BOXERA, Domingo: Llaurador. (Fitxa 27).
 CANAL, R. de la: Llaurador. (Fitxa 31).
 CASTELAR, Francesc: Llaurador. (Fitxa 33).
 CASTELAR, Marco de: Fadri. (Fitxa 61).
 CASTELLPOL, R. de: (Fitxa 43).
 CASTEYLLÓ, Benito de: (Fitxa 34).
 DAVIN JAMIL, Aamador Sa: Sarrai, manxaire. (Fitxa 54).
 DEUDER, A: (Fitxa 5).
 FYLLOL, Bn: (Fitxa 7).
 GARRO, Perico: Moliner. (Fitxa 49).
 GIRVETA, Perico: (Fitxa 21).
 GRANYANELA, Bn. de: (Fitxa 1).
 GRAS, P: (Fitxa 52).
 GRAUS, Minguet de: Bastaix. (Fitxa 53).
 GUISSONA, Vicent de: Carnisser. (Fitxa 29).
 MAJORAL, Jaume: Jornaler. (Fitxa 69).
 MARIA: Fadrina de 12 anys. (Fitxa 58).
 MARTÍ, Bortholomeu: (Fitxa 41).
 MOLINER, Bn.: Corredor de bèsties. (Fitxa 17).
 MONTANER, Bn.: Mosso. (Fitxa 18).
 OBRADOR, Bn. de l': Teixidor. (Fitxa 12).
 OFFEGAT, Bortholomeu d': (Fitxa 24).
 ORRIOLL : Arrayç. (Fitxa 36).
 PERE BLANCH, Ramon de: Llaurador. (Fitxa 32).
 PLA, P del: (Fitxa 10).
 PORTA, Berenguer: Cridador de vi. (Fitxa 14).
 QUERALT, Berenguer de: (Fitxa 57).
 RIUSECH, Berenguer de: Cavaller. (Fitxa 15).
 RODA, Miquel de: Fadri, plegador de "meaylles". (Fitxa 65).
 SALANOVA, Ramon de: Llaurador. (Fitxa 13).
 SALVADOR, Jacmeta: Filla de Jacme Salvador. (Fitxa 47).
 ÇAPILA: Albat, fill de Simó Çapila. (Fitxa 28).
 SAURETA: Muller de Perico Garro. (Fitxa 46).
 SCOBET, Ramon: Carregador de blat del molí jussà de l'hospital. (Fitxa 68).
 SEBASTIÀ, Bn.: Corredor de bèsties. (Fitxa 16).
 SENTIU, Perico: (Fitxa 25).
 SOLDEVILA, Antoni de: (Fitxa 51).
 TAMARIT, P. de: "Hom d'aigua" (barquer). (Fitxa 37).
 TÀRREGA, G. de: (Fitxa 35).
 TAURÇ, G: (Fitxa 67).
 TERRES: Un germà de Bn. Terres. (Fitxa 73).
 TORRES, Simó: (Fitxa 42).
 VIDAL d'ALGERRI: (Fitxa 48).
 VIC, Jaume de: (Fitxa40).

Nota: Hem observat tres cadàvers no identificats: Una dona (fitxa 71), un home (fitxa 72), i un fetus de na Berenguera Martina (fitxa 55).

- Identificació onomàstica dels cadàvers de forans.

BISCARRI, Johan de: Resident a "Vilanova davant Lleida". (Fitxa 22).
BOQUER, Perico: De Barcelona. (Fitxa 50).
DOMINGO, Jacme: De La Seu d'Urgell, de la companyia del bisbe. (Fitxa 62).
MASSOT, Çait de: De Fraga, sarraí, fuster. (Fitxa 44).
MONSÓ, Michael: D'Estadella. (Fitxa 8).
MUR, A. de: De La Seu d'Urgell, de la companyia del bisbe. (Fitxa 63).
PELEGRÍ, Perico: d'Alguaire, carnisser. (Fitxa 6).
POCORULL, Miquel: d'Almacelles, pastor. (Fitxa 70).
PONÇ, Guillem: De Montanyana, adolescent. (Fitxa 23).
SIMÓ: De Palau de l'Horta, fill de Salvador Simó. (Fitxa 19).
SOLÀ, Francesch: De La Seu d'Urgell, de la companyia del bisbe. (Fitxa 64).
TILO, A.: De "Vilanova davant Lleida", llaurador. (Fitxa 38).
TORRENT, P. del: De Palau de l'Horta. (Fitxa 39).

Nota: Hem observat tres cadàvers no identificats: Una dona (Fitxa 59), un nadó fill de l'anterior (Fitxa 60), i un home d'Alcoletge (Fitxa 20).

VI.2.1.1.1. Característiques de la identificació dels cadàvers.

- 1- Clar predomini de les víctimes del sexe masculí. Si tenim en compte que en 68 ocasions hem pogut constatar el sexe, aquest va ser masculí en el 92,64%.
- 2- Clar predomini de les víctimes residents a Lleida (78,08%) enfront de les foranes (21,91%).
- 3- Les víctimes foranes, si descartem dos casos en els quals no ens consta la residència, eren predominantment de pobles dels voltants de Lleida (50%).
- 4- El 29,16% dels cadàvers residents a Lleida eren llauradors i la resta eren gent d'oficis diversos i heterogenis, treballadors, de classe social modesta, no intel·lectual ni alta.
- 5- Els oficis de les víctimes foranes van ser del mateix tipus que els de les residents a Lleida, es a dir, gent treballadora de classe social modesta.
- 6- Les víctimes residents a Lleida i que a més eren delinqüents, eren generalment els condemnats a mort, sobre tot per causa d'homicidi, seguit de robatori i delinqüència de caràcter sexual.
- 7- Les víctimes foranes i que a més eren delinqüents foren de les mateixes característiques que les anteriors.

8- Hi ha hagut un vincle familiar entre imputat i víctima en un 5,47% de la totalitat dels processos.

9- Hi ha hagut un vincle laboral entre imputat i víctima en l'1,75% dels processos d'aquest període.

VI.2.1.2. IDENTIFICACIÓ DELS IMPUTATS.

Durant aquest període hi ha hagut un total de 80 persones imputades de delictes dels quals 63 eren residents a Lleida (78,75%) i la resta forans (21,25%) de les següents localitats: Tres de "Vilanova davant Lleida", dos de Vilanova del Segrià, dos d'Alcarràs, dos de La Seu d'Urgell, un d'Anglesola, un d'Albatàrrec, un de Torresserona, un d'Almacelles, un d'Estadella, un de Pomar, un de La Sèlguia, un d'Estella.

- Oficis dels imputats de Lleida.

En 28 ocasions hem pogut saber l'ofici (35%): Cinc carnisers, dos notaris, dos fusters, dos capellans, dos moliners, un hortolà, un llaurador, un jornaler, un troter, un macip d'un especier, un cridador de vi, un corredor de bèsties, un saig, un forner, un "hom d'aigua", un captaire, un Ciutadà Honrat (Senyor d'Algerri), un hostaler, un sabater, un carregador de blat.

- Oficis dels imputats forans.

En 8 casos hem pogut saber l'ofici (47,05%): Quatre llauradors, un sastre, un noble (cavaller d'Anglesola), un bastaix, un missatger.

- Delinqüents de Lleida.

El 96,82% de les persones imputades de delictes ho van ser per homicidi i la resta per parricidi (3,17%).

Dels imputats d'homicidi un notari ho fou en tres ocasions diferents i un captaire en dos.

- Delinqüents forans.

El 88,23% de les persones imputades de delictes ho foren per homicidi, un 5,88% per avortament provocat i un 5,88% per duel.

- Vincle entre l'imputat i la víctima.

Ja estudiat en l'epígraf anterior de la identificació dels cadàvers.

- Sexe dels imputats.

El 92,5% de les persones imputades de delictes van ser del sexe masculí, i el 7,5% restant del femení.

- Identificació onomàstica dels imputats residents a Lleida.

ALAMAN, Perico: (Fitxa 25).
ALVAR, Guillermo d': Carnicer. (Fitxa 29).
ALVESPI: (Fitxa 29).
ARAGONÉS, Bartholomeu: Notari. (Fitxa 3).
BADIA, Bn. de la: (Fitxa 52).
BERNARDICH: (Fitxa 19).
BOSQUET, Jacme: Fomer. (Fitxa 33).
BOTI, Bn.: Fuster. (Fitxa 24).
CALVI: Saig. (Fitxa 31).
CONESA: Carnicer. (Fitxa 5).
COPONS, na Barcelona de: (Fitxa 2).
CORTIT, Bn: (Fitxa 58).
CORTÉS, Jacme: Fuster. (Fitxa 4).
CORTS, G. de: (Fitxa 34).
DOMENGA: (Fitxa 21).
ERMESSÉN, na: (Fitxa 28).
ESTEVETA: Filla d'Ermissen Picavilà. (Fitxa 61).
FELIP, G.: (Fitxa 19).
FIGUEROLA, R. de: (Fitxa 34).
GARRIGA: Fill de Berenguer Garriga, capellà. (Fitxa 7).
GARRO, Perico: Moliner. (Fitxa 46).
JOHAN: Troter. (Fitxa 9).
MAIG, Bn.: Carregador de blat del molí sobirà de l'hospital. (Fitxa 68).
MARTA, Berenguer de na: (Fitxa 19).
MARTINET, Elvireta: (Fitxa 30).
MATHEU: Nebot de na Gaçola: (Fitxa 51).
MAYLLABÈX, A. de: (Fitxa 35).
MENLA: Carnicer. (Fitxa 5).
MIJAVILA, G. de: Captaire. (Fitxa 40, 41).
MOLINER, Bn.: Corredor de bèsties. (Fitxa 16).
MONTANER, Andreu: (Fitxa 27).
MONTCADA, Guillem Ramon de: Senyor d'Aitona. (Fitxa 73).
MONTES, Ramon: (Fitxa 10).
MOSTER, Pasqual: (Fitxa 1).
MOYA, Antoni: (Fitxa 19).
ONTEYNENA, Domingo d': (Fitxa 34).
ORCAU, Ramonet d': Carnicer. (Fitxa 29).
PASQUAL, J.: (Fitxa 1).

PERE, Perico.: (Fitxa 72).
PICAVILLA, Ermessèn: (Fitxa 61).
PIQUER, Martí: Carregador de blat del molí sobirà de l'hospital. (Fitxa 68).
PORTA, Berenguer: Cridador de vi. (Fitxa 13).
QUERALT, Berenguer de: Hostaler. (Fitxa 56).
ROMEU, P.: (Fitxa 1).
ROMEU, P.: Capellà. (Fitxa 7).
ÇA CANALS, Perico: Macip d'un especier. (Fitxa 11).
ÇA COSTA, Ramon: Ciutadà honorat, Senyor d'Algerri. (Fitxa 48).
SOSES, Domingo de: Moliner de l'hospital sobirà. (Fitxa 66).
TAMARIT, G. de: "Hom d'aigua". (Fitxa 36).
TAURÇ, R.: (Fitxa 67).
TORRAYLLA, Vicent de: Jornaler. (Fitxa 69).
TORRENT, Bn.: (Fitxa 31).
TORRENT, Benito del: (Fitxa 19).
TORRENT, Perico del: (Fitxa 19).
TORRENT, Sanxo: Sabater. (Fitxa 65).
VILAPLANA: Carnicer. (Fitxa 5).
VILASPERSA, Domingo de: Notari. (Fitxa 42, 43, 45).
VILVA, A. de: Llaurador. (Fitxa 12).

Nota: Hem observat dos imputats no identificats: Un home (Fitxa 71) i un fill de na "Sança" (Fitxa 19).

- Identificació onomàstica dels imputats forans.

AGER, Perico d': d'Albatàrrec (Fitxa 18).
ARNAU, Berenguer: d'Anglesola, noble cavaller. (Fitxa 15).
BIOSCHA, P. de: De "Vilanova davant Lleida". (Fitxa 22).
CORTIT, Arnau: De Torresserona, llaurador. (Fitxa 55).
FUSTER, Joan: De La Sèlguia, llaurador. (Fitxa 32).
GELIET: d'Estadella. (Fitxa 8).
MUR, A. de: De La Seu d'Urgell, de la companyia del Bisbe. (Fitxa 62).
NAVARRA, Pedrolo de: d'Estella, bastaix. (Fitxa 53).
PELLICER, Arnau: De Vilanova del Segrià. (Fitxa 6).
PINELL, Nadal: D'Almacelles, missatger. (Fitxa 70).
SALA, Francesch: De La Seu d'Urgell, de la companyia del Bisbe. (Fitxa 62).
TILO, A.: De "Vilanova davant Lleida", llaurador. (Fitxa 39).
TILO, Johan: De "Vilanova davant Lleida", llaurador. (Fitxa 38).
VILANOVA, Perico de: De Vilanova del Segrià, jueu convers, sastre. (Fitxa 6).

Nota: Hem observat dos homes no identificats d'Alcarràs. (Fitxa 20).

VI.2.1.2.1. Característiques de la identificació dels imputats.

1- Clar predomini de les persones imputades de delictes residents a Lleida (78,75%) enfront dels imputats forans (21,25%).

2- Els sexe dels imputats -residents i forans- va ser en el 92,5% el masculí.

3- La majoria dels imputats forans eren persones residents en localitats properes a la ciutat de Lleida, concretament en un 64,70% dels casos.

4- Els oficis dels imputats residents a Lleida els hem pogut saber en un 35% dels casos estudiats i dintre d'aquesta proporció un 17,85% eren carnisers.

5- Els oficis dels imputats forans els hem pogut saber en un 47,05% dels casos, i dintre d'aquesta proporció van predominar els llauradors (50%).

6- Els tipus de delinqüència dels residents a Lleida van ser en un 96,82% imputacions d'homicidi.

Podem destacar la incidència de notaris en aquesta delinqüència.

7- La classe de delinqüència atribuïda als forans va ser també predominantment l'homicidi (88,23%).

8- En la llista onomàstica dels imputats residents a Lleida podem destacar el cognom TORRENT.

VI.2.2. PERÍODE 1351-1399.

VI.2.2.1. IDENTIFICACIÓ DELS CADÀVERS.

Durant aquest període hem observat 234 cadàvers. La xifra tan alta en relació al període anterior es deguda a la matança de jueus que tingué lloc el 23 d'agost de 1391 a la Cuirassa de Lleida (call jueu). Els incloem aquí pel fet de constituir morts violentes, encara que en realitat els 78 jueus morts no van requerir investigació judicial, doncs es tracta d'un fet de revolta social, d'avalot antisemita, tal com havia succeït en altres llocs, com València, Barcelona, Tarragona, Perpinyà, Valls, etc.

D'aquestes víctimes, dues-cèntes eren persones residents a Lleida (85,47%), i trenta quatre foranes (14,52%) de les següents localitats:

Tres de Fraga, dues de Barcelona, dues de Flandes, dues de "Vilanova davant Lleida", dues de Bell-lloc, dues d'Almenar, una de Santa Coloma de Queralt, una d'Igualada, una de Balaguer, una de Rosselló, una de Rufeia, una de Raïmat, una de Bonança (Ribagorça), una de Vilanova de Castellpagès, una del Regne de Navarra, una d'Alcarràs, una de Gimenezs, una de Maella, una de Xipre, una de Sidamunt, una de Maials.

Nota: En 6 casos no hem pogut conèixer el lloc de residència.

- Oficis de les víctimes residents a Lleida.

Coneixem l'ofici en el 44,44% de les víctimes: Dotze llauradors, set macips, tres serventes, tres escuders, dos jornalers, dos teixidors, dos fusters, dos notaris, dos basters, dos piquers, un mercer, un pastor, un tallequer, un canonge i estudiant, un prevere, un saig, una flequera, un corredor d'oli, un "macip de ribera", un "hom de ribera", un carnisser, un peraire, un manyà, un mosso, un capeller, un forner, un "sonador de senys" de la Seu, un segador, una hostalera, un carregador del molí, un juglar, un ferrer, un moliner, un baixador, un corredor "d'haver de llevar", un carceller, un sabater i corredor d'orella, un sabater, un cavador, un mercader, un assaonador, un mercader d'oli, un pastador del Sr. Bisbe.

- Oficis dels cadàvers de persones foranes.

Els coneixem en el 67,64% dels casos: Dos pastors, un tintorer, un metge, un calciner, un falconer, un aprenent de notari, un llaurador, un forner, un segador, un teixidor.

- Delinqüents de Lleida.

Generalment eren els condemnats a mort per algun delictes. Constitueixen el 6% dels cadàvers residents a Lleida. La tipologia delictiva fou la següent: Sis delinqüents imputats de delictes de caràcter sexual, tres homicides, Dos parricides, un lladre.

- Delinqüents forans.

Generalment eren els condemnats a mort. En coneixem el 23,52% dels casos. La tipologia delictiva era la següent: Quatre lladres, tres homicides, un delinqüent comú (sense especificar-se el tipus).

- Vincle entre l'imputat i la víctima.

Deixant de banda per les seves característiques especials la mort dels 78 jueus, que de fet constitueix l'expressió d'un vincle col·lectiu de caràcter religiós, el lligam individual entre imputats i víctimes va constituir un 16,66% dels casos, amb les següents característiques:

Matrimoni en divuit casos, germans en tres casos, mare-fill en dos casos, cunyats en dos casos, amants en un cas, gendre-sogra en un cas, mare-fetus en un cas, vincle laboral en dos casos (amo-mosso), i en dos casos amo-serventa.

- Sexe dels cadàvers.

L'hem pogut identificar en el 65,38% dels casos, i dintre d'aquesta proporció, el 76,47% dels cadàvers van ser del sexe masculí.

- Identificació onomàstica dels cadàvers residents a Lleida.

ALBARRATZI, Domingo d': (Fitxa 215).
ALFALBO, Mahoma d': Sarraí, jornalер. (Fitxa 83).
ALORS, Nicholau d': (Fitxa 98).
ANDREUA: Muller de Martí Camanyes. (Fitxa 204).
ANDREUA: Serventa d'un seder, jueu convers. (Fitxa 217).
ARANYÓ, Bernat: Ciutadà Honrat. (Fitxa 175).
ARENY, Simó d': Saig. (Fitxa 184).
AVARCA, Guerau: Manyà. (Fitxa 92).
BATLLE, Felip: Baixador. (Fitxa 177).
BEALDÓ, Barcelóna: (Fitxa 85).
BELLESTAR, Pascual de: Mercader d'oli. (Fitxa 148).
BENAVARRE, Ramon de: Mosso. (Fitxa 100).
BERNAT: Gascó, macip de ribera. (Fitxa 213).
BOLAS, Sanxo de: (Fitxa 97).
BORTHOLOMEUA: Muller de Gili de Lirol, capeller. (Fitxa 145).
BRAU, P.: Baster. (Fitxa 138).
BURRELL, Perico: àlias Cardonet. (Fitxa 80).
CABRERA, Bortholomeu: Sabater i corredor d'orella. (Fitxa 130).
CALBERA, Berenguer: Llaurador. (Fitxa 157).
CALBO, Ramon: Macip del cirurgià Bortholomeu de Sent Feliu. (Fitxa 155).
CALÇINER, P.: Baster. (Fitxa 121).
CASES: Fadrí, fill de Johan de Cases. (Fitxa 198).
CASTELL, Domingo: Fomer. (Fitxa 103).
CASTELLANO, Johan: Corredor d'oli. (Fitxa 82).
CATALINA: Muller de Thomàs de Sent Pere. (Fitxa 128).
COLOM, Berenguer: Notari. (Fitxa 143).
CORN, Arnau del: Jornalер. (Fitxa 219).
CORREGÓ, Bn. de: (Fitxa 168).
CORTÉS, Jacme: (Fitxa 95).
CRESPO, Aznel de: àlias "lo pillo", sarraí. (Fitxa 193).
DOLCETA: Dona. (Fitxa 152).
DOLO: Francisca, filla de Berenguer Dolo. (Fitxa 113).
DOMENGUETA: Filla de Mateu Sarraís. (Fitxa 76).
ELICSSEN: Muller de Francesch Casteylló. (Fitxa 139).
EXABELL, Arnau: Capeller. (Fitxa 102).
FERRER: Sonador de la Seu. (Fitxa 151).
FRANCESCA: Muller de P. Ardèvol, teixidor. (Fitxa 178).
FRANCESCA: Muller de P. Mercader, llaurador. (Fitxa 179).
FRANCESCHA: Muller de Simó Caldera. (Fitxa 200).
GALIPAPA, Samuel: Jueu. (Fitxa 205).
GINER, P.: Jueu convers, llaurador. (Fitxa 201).
GOMIÇ, Domingo: Escuder. (Fitxa 78).
GONÇALVO: "Hom de ribera". (Fitxa 96).
GORT, Domingo: Llaurador. (Fitxa 154).
GUERALDA: Muller de Pere Fita. (Fitxa 211).
GUERALDONA: Muller de Pasqual de Bellestar. (Fitxa 150).
GUERALDONA: Filla de Ramon Torres, serventa d'un llaurador. (Fitxa 225).

GUERAU, Johan: Jueu convers, macip, natural de Mallorca. (Fitxa 160).
 GUIMERA, P. de: Llaurador. (Fitxa 77).
 IVORRA, Guillem d': (Fitxa 163).
 JOHAN, Francesch: Teixidor. (Fitxa 127).
 JOHANA: Muller de Johan de Belgas, mercer. (Fitxa 209).
 JORDANA, na: (Fitxa 93).
 JORDANA, Nicolau: (Fitxa 111).
 JUTO, Berenguer: Escuder. (Fitxa 180).
 LANACEIX, Ali de: àlies de Nabal, sarraí, ferrer. (Fitxa 192).
 LOBERA, P. de: Carregador del molí. (Fitxa 230).
 LUELL, Mahoma de: Sarraí. (Fitxa 110).
 MARIA: Muller de P. Cerdà. (Fitxa 162).
 MARIA: Muller de P. Ripoll. (Fitxa 91).
 MARTINA: Muller d'Ermengol Sentiu. (Fitxa 207).
 MARTINEÇ, Pero: Corredor "d'haver de llevant". (Fitxa 129).
 MASCARELL, Pere: (Fitxa 176).
 MELLER, Domingo: Llaurador. (Fitxa 221).
 MERCADER, Bn.: Notari. (Fitxa 118).
 MIQUEL: Macip de l'honrat Antoni de Montsuar. (Fitxa 214).
 MIQUEL: Macip. (Fitxa 220).
 MIQUELA, na: Muller de P. Miquel, llaurador i fuster. (Fitxa 206).
 MÍRAVET, P. de: Assaonador. (Fitxa 142).
 MOLINA, Domingo: Llaurador. (Fitxa 191).
 MONTPAHÓ, Bn. de: (Fitxa 106).
 NADAL, Jacme: Sabater. (Fitxa 140).
 NADALA, na: Muller de Bn. de Palau. (Fitxa 94).
 NEULER, Bn.: Peraire. (Fitxa 89).
 OBACH, Ramon: Moliner. (Fitxa 187).
 OLIVER, Johan: (Fitxa 153).
 OLSON, Domenga d': Flequera. (Fitxa 105).
 ORTIÇ, Domingo: Segador. (Fitxa 196).
 PASQUALA: Muller de Johan Ayguader. (Fitxa 186).
 PASQUALA: Muller d'Antoni Sartre. (Fitxa 212).
 PENA, Bertran de: (Fitxa 79).
 PERICH: Piquer. (Fitxa 136).
 POBLA, Johan de la: àlies "lo sordo", tallequer. (Fitxa 182).
 PORTA, Domingo de la: Llaurador. (Fitxa 124).
 PUJALT, Ramon: Carnisser. (Fitxa 87).
 RAMON: Pastor. (Fitxa 170).
 RAQUÈL, na Oria: (Fitxa 186).
 REALT, Johan: Escuder. (Fitxa 119).
 RIAMBAU, R.: (Fitxa 131).
 ROGER, Bortholomeu: Teixidor. (Fitxa 84).
 ROVIRA, R. de: Llaurador. (Fitxa 173).
 SALVADOR, Ramon: Carceller. (Fitxa 216).
 ÇAMARRA, Bn.: Llaurador. (Fitxa 135).
 SANÇ, Johan: Macip. (Fitxa 88).
 SANÇ, Miquel: Llaurador. (Fitxa 114).
 SÀRAGOSSA, Johan de: Pastador del Sr. Bisbe. (Fitxa 171).
 SARAXO, P.: Mercader. (Fitxa 141).
 SENT LORENÇ, Bonet de: Fuster. (Fitxa 90).
 SENT PERE, Johan de: Cavador. (Fitxa 137).
 SENTER, Miquel: (Fitxa 149).
 ÇORITA, Ramon: Fuster. (Fitxa 208).
 SPILLS, Ramon: (Fitxa 203).
 TOLDRÀ, Bn.: Llaurador. (Fitxa 165).
 TORRENT, P. del: Piquer. (Fitxa 195).

TROMPARELL: Macip del Bisbe de Lleida. (Fitxa 99).
VAQUERA, Martina: Hostalera. (Fitxa 146).
VERA, Jacme de: Prevere. (Fitxa 164).
VIDAL, P.: Llaurador. (Fitxa 123).
VILANOVA, Johan de: Macip del cort. (Fitxa 210).
XÀNXEZ, Lop: Canonge de Montalbà, estudiant. (Fitxa 159).

Nota: Hem observat 11 cadàvers no identificats: La vídua de Bonet del Palau (Fitxa 174); la muller de Jacme Alabert (Fitxa 147); la serventa del prevere P. Margall (Fitxa 104); un fetus de Domenga, amiga de P. de Madrona (Fitxa 116); el marit de na Jaquera (Fitxa 112); la muller de P. de Madrona (Fitxa 115); tres homes no identificats (Fitxes 75, 117 i 120); una dona inidentificada (Fitxa 224); unes restes humanes sense especificar el sexe (Fitxa 229); setanta vuit jueus no identificats (Fitxa 199).

- Identificació onomàstica dels cadàvers forans.

ARMENTERES, Johan d': Falconer, de Flandes. (Fitxa 125).
ARNAU, Guillamonet: De Maials. (Fitxa 227).
AÇTORINA, na: De "Vilanova davant Lleida", muller de Jaume Pallayrés. (Fitxa 156).
GOSTANÇA: De Rufeia, muller de Ramon d'Aran. (Fitxa 132).
DANIEL: De Flandes. (Fitxa 169).
FERRER, Arnau: d'Almenar. (Fitxa 189).
GOMBAU, R.: De "Vilanova davant Lleida". (Fitxa 190).
GUARRO, Ramon: d'Igualada. (Fitxa 107).
LÀCER, P.: d'Alcarràs, llaurador. (Fitxa 166).
MARRUIX, Anthoni: d'Almenar. (Fitxa 194).
MATHEU, Johan: De Gimenells. (Fitxa 183).
MOLINER, Domingo: De Fraga. (Fitxa 167).
MONI, Johan: De Xipre, ambulat. (Fitxa 218).
NAVARRO, Domingo: Ambulat. (Fitxa 228).
NAVARRO, Johan: De Bell-lloc, forner. (Fitxa 188).
NICOLAU, P.: De Barcelona, tintorer. (Fitxa 74).
ORIOLA, Domingo d': De Raïmat. (Fitxa 134).
PADELAÇ, Antoni: De Balaguer. (Fitxa 122).
PONÇ, Pere: De Barcelona, teixidor. (Fitxa 202).
RITXART, Mestre Ramon (també conegut com Mestre Mondo): De Santa Coloma de Queralt, metge. (Fitxa 81).
SADORNI, R. de: de Fraga. (Fitxa 101).
SEBRA: De Sidamunt, pastor. (Fitxa 223).
SESE, Fortuny de: Del Regne de Navarra. (Fitxa 161).
SEXENA, Ramon de: De Fraga, calciner. (Fitxa 109).
ÇIURÓ, P.: De Bell-lloc. (Fitxa 185).
TÖRNER, Johan: De Bonança (Ribagorça), aprenent de notari. (Fitxa 144).

Nota: Hem observat vuit cadàvers no identificats: Un pastor de Vilanova de Castellpagès (Fitxa 158); un segador de Maella (Fitxa 197); un nadó (nena) de Guiamoneta, filla de Borthomeu Vidal, de Rosselló (Fitxa 126); tres homes no identificats (Fitxes 133, 181 i 226); un fadrí de 10 a 12 anys (Fitxa 122); una dona no identificada (Fitxa 172).

VI.2.2.1.1. Característiques de la identificació dels cadàvers.

1- El 85,47% de les víctimes eren residents de Lleida, i el 14,52% forans.

2- Els cadàvers forans eren predominantment de pobles de la rodalia de Lleida. Deixant de banda el 17% en que desconexim el lloc de residència, en la resta, 42,85% eren de localitats properes a la capital. Hem observat també tres víctimes estrangeres: dos de Flandes i una de Xipre.

3- Coneixem l'ofici de les víctimes de Lleida en el 44,44% dels casos i dintre d'aquesta proporció coneguda, predominen els llauradors i els macips, seguits de les serventes i escuders. Els altres eren gent d'oficis diversos: notaris, jornalers, fusters, piquers, etc. Com sempre la classe social era mitja-baixa, no intel·lectual ni alta.

4- Coneixem els oficis dels forans en el 67,64% dels casos, no observant-se cap predomini especial. Cal destacar la presència d'un metge. Com sempre la classe social era mitja-baixa, no intel·lectual ni alta.

5- Entre els delinqüents residents a Lleida (6% dels cadàvers), generalment condemnats a mort, predominaren els de caràcter sexual.

6- Entre els delinqüents forans predominaren els lladres.

7- Deixant de banda la matança dels 78 jueus, en la resta dels cadàvers va haver-hi vincle familiar o laboral entre imputats i víctimes en el 16,66% dels casos, predominant el matrimoni.

8- Hem pogut identificar el sexe dels cadàvers en el 65,38% dels casos i dintre d'aquesta proporció el 76,47% van ser del sexe masculí.

VI.2.2.2. IDENTIFICACIÓ DELS IMPUTATS.

Durant aquest període 1351-1399, hi hagué 169 persones imputades de delictes, de les quals 139 eren residents de Lleida (82,24%) i la resta forans (17,75%) de les següents localitats:

Sis castellans, dos d'Alcarràs, dos de Bell-lloc, un de Sort, un d'Ager, un d'Igualada, un de "Vilanova davant Lleida", un d'Aragó, un de Rosselló de Segrià, un de Ruffea, un de Bonança (Ribagorça), un de Puigvert, un de Calataiud, un de Corbins, un de Benavent, un de Bruixes, un de Piamont, un de l'Alta Alemanya, un d'Alemanya, un d'Almenar, un de Vilanova d'Alpicat, un de Fraga. En un cas no ens consta el lloc de residència.

- Oficis dels imputats de Lleida.

Coneixem l'ofici en el 55,39% dels imputats residents a Lleida:

Onze llauradors (un d'ells també era mercader, i un altre pintor), vuit macips, vuit sabaters (un també era corredor "d'haver de llevant"), sis notaris, sis carnisseres, tres mercaders, tres escuders, tres baxadors, tres teixidors (un d'ells també era juglar), dos peraires, dos capellers, dos podadors, dos moliners, un aiguader, un forner, un calderer, un juglar (n'hi havia també un altre que era teixidor), un clergue tonsurat, un hortolà, un espaser, una serventa i dida, un fuster, un tragner, un especier, un clergue i estudiant, un mostassaf, un jugador, un mercer, un barber, un castanyoler, un flequer.

- Oficis dels forans.

Coneixem l'ofici en el 70% dels casos:

Quatre segadors, dos macips, dos jornalers, un menescal ("un qui sap pensar cavalls", tenir cura d'aquest bestiar), un hospitaler, un soldat, un hortolà, un llaurador, el vicari d'Alcarràs, el comanador de Corbins, el Senyor del lloc de Benavent, un mestre carreter, un guarda del terme de Bell-lloc, un ministrer, un forner, un teixidor.

- Delinqüents de Lleida.

La majoria eren imputats d'homicidi (84,89%), seguit dels parricides (12,94%). La resta la constitueixen una infanticida (0,71%), un imputat d'avortament (0,71%), i un violador homicida (0,71%).

- Delinqüents forans.

La majoria foren imputats d'homicidis (90%), seguits també pels parricidis (6,66%) i l'infanticidi (3,33%).

- Vincle entre els imputats i les víctimes.

Ja ha estat estudiat en l'epígraf anterior de la identificació dels cadàvers.

- Sexe dels imputats.

Com sempre s'observa un fort predomini dels imputats del sexe masculí (89,94%).
La resta van ser dones (10,05%).

- Identificació onomàstica dels imputats residents a Lleida.

ABEYLLA, P. d': àlies "Infançó". (Fitxa 155).
ALABERT, Jacme: (Fitxa 147).
ALEXAR, Nadal d': Espaser. (Fitxa 127).
ALFONSO, Domingo: àlies "Tinyós", jugador. (Fitxa 182).
ANDRÉS, Minch: També anomenat Domingo, aiguader. (Fitxa 77).
ARANYÓ, Ramon d': (Fitxa 119).
ARNAU: Calderer. (Fitxa 102).
BAFART, Bernat: Podador. (Fitxa 123).
BARRAU, P.R: (Fitxa 98).
BARTA, Ramon: (Fitxa 228).
BELGAS, Johan de: Mercer. (Fitxa 209).
BERBEGAL, Jacme de. (Fitxa 167).
BERNAT: (Fitxa 117).
BEÇÓ, Berenguer: Carnisser. (Fitxa 93).
BESORA, Ramon de: Baxador. (Fitxa 125).
BLASCO, Ramon: Llaurador. (Fitxa 186).
BLEQUOS, Johan de: Llaurador. (Fitxa 171).
BOLAS, Sancho de: Macip. (Fitxa 96).
BOLEA, P. de: Especier. (Fitxa 152).
BONET, Ramon: (Fitxa 113).
BORRÀS, Guillamonet: Fill de l'hostaler G. Borràs. (Fitxa 208).
BOVET, P.: Baxador. (Fitxa 125).
BRESCHO, Johan: Jueu convers. (Fitxa 217).
BRU, Bn: (Fitxa 184).
CABRERA, Bortholomeu: Sabater i corredor d'haver de llevant. (Fitxa 129).
CALDERA, Simó: (Fitxa 200).
CAMANYES, Martí: Llaurador. (Fitxa 204).
CANONGE, Ferrer: Mercader. (Fitxa 98).
CARDÓS, Andreu: Notari. (Fitxa 178).
CASESNOVES, Ferrer de: Fomer. (Fitxa 88).
CASTELL: (Fitxa 103).
CASTRES, P. de: (Fitxa 91).
CAVALLER, Ferrer: Mercader. (Fitxa 95).
CLARETA: (Fitxa 113).
CLEMENT, Micer Matheu: Clergue i estudiant. (Fitxa 159).
CORTS, G. de: (Fitxa 127).
CUDOÇ, Johan: Podador. (Fitxa 123).
DOLCETA: (Fitxa 113).
DOLSON, Sancho: Llaurador. (Fitxa 225).
DOMÍNECH, G.: Llaurador. (Fitxa 184).
DOMENGA: (Fitxa 116).
ELICSEN: (Fitxa 113).
ELICSEN: Amant de P. Madrona. (Fitxa 114, 115).
ESTADELLA, Domingo d': (Fitxa 82).
FET, Francesch de: Mercader. (Fitxa 95).

FILLACH, Francesch de: Notari. (Fitxa 113).
 FINA, Berenguer: Peraire. (Fitxa 154).
 FONTOVA, Francesch: (Fitxa 229).
 FRANCESCH: àlies "Fonedat". (Fitxa 191).
 GASSIÓ, P.: Notari. (Fitxa 102).
 GAÇULL, Bernat: Escuder. (Fitxa 180).
 GAYLLART, Bn.: Sabater. (Fitxa 79).
 GAYLLART, Johan: Sabater. (Fitxa 79).
 GIRONA, Arnau de: Teixidor. (Fitxa 84).
 GIRONA, Bn. de: Teixidor. (Fitxa 84).
 GRA, Bn. de: (Fitxa 90).
 GRAHIDA, na: Serventa i dida. (Fitxa 131).
 GRALLA, Johan: Macip, gascó. (Fitxa 216).
 GRAYLLA, P.: Notari. (Fitxa 141).
 GROS, Matheu: L'laurador. (Fitxa 201).
 GUERALDONA: Muller de Pascual de Bellestar. (Fitxa 148).
 GUIAMONETA, na: Muller del sabater P. de Vallebriga. (Fitxa 140).
 GUIMERÀ, Martí de: Baixador. (Fitxa 177).
 GUITARD, Salvador: (Fitxa 90).
 HUGUET, Arnau: Notari. (Fitxa 111).
 ISABEL: Vidua del metge Jacme d'Agramunt. (Fitxa 75).
 JACQUES, P: (Fitxa 210).
 JACQUES, Thomàs: (Fitxa 210).
 JAQUESA, na: (Fitxa 1-12).
 JOHAN, Pere: àlies "Huyll de vi". (Fitxa 134).
 LÁZARO, Domingo: (Fitxa 90).
 LIROL, Gili de: Capeller. (Fitxa 145).
 MADRONA, P.: Teixidor i juglar. (Fitxa 114, 115).
 MARIETA: (Fitxa 105).
 MARQUÈS, Miquel. (Fitxa 127).
 MARTINA: Muller del llaurador Matheu Gros. (Fitxa 201).
 MASCHARÓ, Berenguer: Clergue tonsurat. (Fitxa 120).
 MATA, P. de la: (Fitxa 105).
 MAYLLEN, Lorenç de: Sabater. (Fitxa 140).
 MERCADER, P.: L'laurador. (Fitxa 179).
 MIQUELET: Moliner. (Fitxa 153).
 MONCHADA, Domingo de: L'laurador. (Fitxa 118).
 MONTAGUDO, Johan de: Macip. (Fitxa 137).
 MONTANER, Ramon: Capeller. (Fitxa 100).
 MONTCADA, Bortholomeu de: (Fitxa 99).
 MONTROYG, Arnau de: àlies "Bort", carnisser. (Fitxa 87).
 NADAL, Arnau: (Fitxa 168).
 NAVARRO, Minguet: Escuder. (Fitxa 175).
 OLIANA, Johan d': Castanyoler. (Fitxa 215).
 PAGÈS, P.: Carnicer. (Fitxa 78).
 PALACÍ, Johan: Macip, gascó. (Fitxa 216).
 PALAU, Bn de: (Fitxa 94).
 PAUL, Domingo: (Fitxa 141).
 PAUL: Fill de l'anterior. (Fitxa 141).
 PERE: Macip. (F 214).
 PEROLO, Antoni: Barber. (Fitxa 210).
 PEREÇ, Johan: àlies "Portugalés". (Fitxa 108).
 PUJALT, P. de: Carnisser. (Fitxa 89).
 RAJOLA, R: (Fitxa 101).
 REVELL, Thomàs: Carnisser. (Fitxa 87).
 ROIG, Johan: Moliner. (Fitxa 230).

ROYG, Ramon: (Fitxa 86).
 ÇABATER, Miquelet: (Fitxa 139).
 ÇABATER, G: (Fitxa 136).
 ÇAFONT, Pere: Peraire. (Fitxa 76).
 SALA, Guillem: Flequer. (Fitxa 220).
 SANÇOT: Carnicer. (Fitxa 87).
 SANXO, P.: Sabater. (Fitxa 140).
 SANXO: Macip. (Fitxa 214).
 SARTRE, Antoni: (Fitxa 212).
 SARTRE, Bortholomeu: Germà de l'anterior. (Fitxa 212).
 ÇATOR, Francesch: àlias "Tristany", mostassaf. (Fitxa 175).
 SAURINA: Filla d'Arnau Nadal. (Fitxa 168).
 SEGURA, P.: Llaurador. (Fitxa 85).
 SENT MARTÍ, Nicolau de: (Fitxa 191).
 SENT PERE, Thomàs de: Mercader i llaurador. (Fitxa 128).
 SERRA, Tomàs: Fuster, conegut també com "Claverol". (Fitxa 135).
 SOLER: Llaurador i pintor. (Fitxa 195).
 SOLSONA, Arnau de: Mercader. (Fitxa 174).
 SORIA, Johan: Macip. (Fitxa 220).
 SUANA: (Fitxa 176).
 TEROL, G. de: (Fitxa 101).
 TORRAYLLA, G.: Traginer. (Fitxa 138).
 TUDELA, Nicholau: (Fitxa 124).
 TUDELA, Salvador: Germà de l'anterior. (Fitxa 124).
 VALLEBRIGA, R. de: Sabater. (Fitxa 140).
 VALLEBRIGA, R: (Fitxa 148).
 VERMEYLL, Michel: (Fitxa 80).
 VEYÀ: Escuder. (Fitxa 106).
 VIDAL, Jacme: Sabater. (Fitxa 102).
 VIDAL, Ramon: Sabater. (Fitxa 102).
 VINYES, Miquel: Notari. (Fitxa 102).
 VIVES, Bernat: Hortolà. (Fitxa 122).

Nota: Hem observat un macip no identificat (Fitxa 166); dos homes no identificats (Fitxa 170, 222); i una dona inidentificada, la mare de Suana (Fitxa 176).

- Identificació onomàstica dels imputats forans.

ANAQUI: d'Alemanya, ministrer. (Fitxa 169).
 ARAN, Ramon d': De Rufeia, llaurador. (Fitxa 132).
 BARÓ, P.: De Sort, menescal, "qui sap pensar de cavalls". (Fitxa 81).
 BELIÇ, Johan: Aragonès. (Fitxa 122).
 BURGOS, Alfonso de: Castellà, jornaler. (Fitxa 157).
 CASTELLSERÀ, P. de: De "Vilanova davant Lleida", hortolà, conegut també com P. de Montagut. (Fitxa 121).
 ENRICH: d'Alemanya, mestre carreter. (Fitxa 169).
 ERRANDIZ, Pedro: De Calataiud, jornaler. (Fitxa 157).
 GALLEGO, Johan: Castellà, segador. (Fitxa 196).
 GARCIA, Johan: Castellà, segador. (Fitxa 196).
 GUASQUET: Guarda del terme de Bell-lloc. (Fitxa 223).
 GUIAMONETA: De Rosselló del Segrià, filla de Borthomeu Vidal. (Fitxa 126).
 JOFFRE, Frare: De Corbins, comanador. (Fitxa 163).
 JOHAN: Castellà, segador. (Fitxa 196).

MARRUIX, Antoni: d'Almenar. (Fitxa 189).
 MONTCADA, Guillem de: Senyor del lloc de Benavent. (Fitxa 164).
 MONTGAY, Arnau de: d'Ager, hospitaler. (Fitxa 92).
 NAVARRET: Castellà, segador. (Fitxa 196).
 NAVARRO, Johan: De Bell-lloc, former. (Fitxa 185).
 PERE: De Bruixes, macip. (Fitxa 169).
 POLO: De Piamont. (Fitxa 169).
 ÇABATER, Simó: De Fraga, teixidor. (Fitxa 227).
 SENTIU, Ermengou: De Vilanova d'Alpicat. (Fitxa 207).
 TORNER, Aparici: De Bonança (Ribagorça), macip. (Fitxa 143).
 VERNET, Francesch de: De Puigvert. (Fitxa 156).
 VILARÓ, Ramon de: d'Igualada. (Fitxa 107).

Nota: No hem pogut identificar uns soldats castellans (Fitxa 109), el vicari d'Alcarràs (Fitxa 151), uns homes d'Alcarràs (Fitxa 165), i un home (Fitxa 158).

VI.2.2.2.1. Característiques de la identificació dels imputats.

- 1- Els imputats residents a Lleida van predominar molt sobre els forans, concretament un 82,24% de la totalitat.
- 2- Entre els imputats forans n'hi hagué bastants de castellans, sobre tot segadors que venien a treballar a Lleida. La resta eren gent resident en pobles propers a la capital, encara que també hem observat estrangers, de Bruixes, Piamont, Alemanya i Alta Alemanya.
- 3- Dels residents a Lleida en coneixem l'ofici en el 55,39% dels casos, i dintre d'aquesta proporció predominaren els llauradors, seguits pels macips, sabaters, notaris, carnisers, mercaders, escuders, baxadors, teixidors i altres oficis diversos.
- 4- Coneixem l'ofici dels forans en el 70% dels casos, i dintre d'aquesta proporció predominaren els segadors, macips i jornalers.
- 5- La majoria dels imputats residents a Lleida ho eren d'homicidi (84,89%), seguit de parricidi (12,94%).
- 6- La majoria d'imputats forans ho eren d'homicidi (90%), seguit també de parricidi (6,66%).
- 7- Predomini global d'imputats del sexe masculí (89,94%).
- 8- Entre els cognoms d'imputats residents a Lleida destaquen els germans GAYLLART, sabaters; els germans SARTRE, els germans TUDELA; el sabater VALLEBRIGA, i els sabaters VIDAL.

VI.2.3. PERIODE 1400-1450.

VI.2.3.1. IDENTIFICACIÓ DELS CADÀVERS.

Durant aquest període hem estudiat un total de 78 cadàvers que requeriren investigació judicial, dels quals eren residents de Lleida 69 (88,46%), i la resta forans (11,53%) dels següents llocs: Un de Les Borges Blanques, un de Bell-lloc, un d'Alpicat, un de Seròs, un de Mequinença, un de Montsó, un de Taüll, un de Banyoles, un de Castella.

- Oficis dels residents a Lleida.

Solament coneixem l'ofici en el 42,02% de les víctimes: Dos sastres, dos llauradors, dos saigs, un bastaix, un aiguader, un estudiant de l'Estudi General, una bagassa ("fembra peccador"), un sabater, un lavador, un teixidor, un moliner, un prevere, un missatger d'un carnisser, un pellicer, un escuder, un pastor, un sagristà de la Seu, un assaonador, un canonge (Ardiaça Major de la Seu), un sonador de llaüt, un bergant, un esclau, un estudiant coronat, una esclava, un mestre de cases, un aprenent de draper.

- Oficis dels forans.

Solament ens consta l'ofici en el 44,44% dels casos: Dos pastors, un notari, un alfaquí.

- Delinqüents de Lleida.

Com quasi sempre la majoria eren condemnats a mort. N'hem observat un total de 6, que correspon al 8,69% dels cadàvers de persones residents a Lleida: Tres lladres, un homicida, un violador, un delinqüent comú (sense constar el tipus).

- Delinqüents forans.

N'hem observat dos, que correspon al 22,22% dels cadàvers de persones foranes: Un homicida, un nigromant i heretge.

- Vincle entre els imputats i víctimes

No hi ha hagut vincles de caràcter laboral, essent tots de tipus familiar o afectiu. Han ocupat el 16,66% dels casos estudiats: Nou matrimonis, dos amants, un pare-fill, un padrastre-fillastre.

- Sexe dels cadàvers

Ens consta el del 94,87% dels casos, i com sempre ha predominat el sexe masculí, de manera que dins d'aquesta proporció coneguda el 77,02% han estat víctimes d'aquest sexe i el 22,97% del sexe femení.

- Identificació onomàstica dels cadàvers de persones residents a Lleida.

ALENTORN, P. de: (Fitxa 270).
ALFFONSO, Drago: (Fitxa 235).
ANTÒNIA: "Fembra peccador" (bagassa). (Fitxa 239).
ARENY, Johan d': Saig. (Fitxa 281).
BARCELONA: Muller de Ramon Dolson. (Fitxa 243).
BARUTELL, Berenguer de: Noble. Canonge, ardiaca major de la Seu. (Fitxa 285).
BENAVENT, Johan de: (Fitxa 278).
BERNAT: (Fitxa 252).
BONAFÉ, Salvador de: (Fitxa 244).
BONAFÉ, Johanet de: Nen de dos anys, fill de Violant i Salvador de Bonafé. (Fitxa 291).
CASTELLÓ, Pere: Sagristà de la Seu (Fitxa 286).
CES CASES, Pere: (Fitxa 250).
CONSTANÇA: (Fitxa 272).
COPONS, Pere de: àlies "Petrucho". (Fitxa 299).
COSTA, Andreu: Lavador. (Fitxa 247).
DURAN, Johan: (Fitxa 298).
ELFA, Martí d': Estudiant de l'Estudi General. (Fitxa 277).
ESTADELLA, Salvador d': Teixidor. (Fitxa 248).
FALCÓ, Miquel: Llaurador. (Fitxa 238).
FAR, Ramon del: (Fitxa 254).
FERRER, Johan: Sastre, jueu convers. (Fitxa 231).
FERRER, Caterina: Filla del barber Arnau Ferrer, i muller del fuster Ramon Barquer. (Fitxa 232).
FERRER: Un fadrí, fill de Jacme Ferrer. (Fitxa 236).
FORTS, Johan: Llaurador. (Fitxa 233).
FRANCESCA: Muller del sastre Galceran Dez Valls. (Fitxa 242).
GARCIA DE VALMASERA: Rodamón (Fitxa 275).
GIFRÉ, Salvador: Bergant. (Fitxa 301).
GIRÓ, Arnau: (Fitxa 259).
GOMEÇ, Miquelet: Sonador de llaüt. (Fitxa 289).
GUIAMONETA: Muller de Pasqual de Camp. (Fitxa 240).
GUIU, Miquel: Pellicer. (Fitxa 282).
JOHANA: Muller de Joan Aguilar, saig. (Fitxa 280).
JOHANA: Esclava, natural de Sardenya. (Fitxa 294).
LUNA, Johan de: Mestre de cases. (Fitxa 302).
MADOTARRADA, Johan de: Missatger d'un carnicer. (Fitxa 260).
MARGALIDA: Muller d'Arnau Rocha, quòndam. (Fitxa 257).
MARIA: Muller de Jaume Tapioles. (Fitxa 256).
MARIA: Muller de Bernat Giner. (Fitxa 273).

MARIA: Muller de Pedro Adam. (Fitxa 276).
 MARQUES, Pere. (Fitxa 295).
 MARTÍ: (Fitxa 308).
 NAVARRO, Martí: Sastre. (Fitxa 283).
 NAVARRO: Esclau d'un notari. (Fitxa 306).
 OLIUS, Johan Ferran: Estudiant coronat. (Fitxa 293).
 PASTOR, Guillamó: (Fitxa 253).
 PEDRO: Bastaix castellà. (Fitxa 287).
 PERE, Borthomeu: Prevere. (Fitxa 251).
 PERIÇ, Simó: àlies "Simonet". (Fitxa 237).
 REGUART, Jacme: àlies "Tapinch". (Fitxa 261).
 RENDA, Minguet de: (Fitxa 241).
 ROBIÓ, Miquel de: Assaonador. (Fitxa 269).
 ROGER, Johan: Sabater. (Fitxa 279).
 ROGET, Johan: Moliner, també anomenat "Roig". (Fitxa 249).
 ROS, Guillem. (Fitxa 265).
 ÇAFONT, Ramon: Escuder. (Fitxa 264).
 SALES, Perico: Pastor. (Fitxa 267).
 SALVADOR: Infant, fill de na Libreta. (Fitxa 266).
 SENT MARTÍ, Francesch de: Aprenent de draper. (Fitxa 303).
 VERGÓS, Guillem: Aiguader. (Fitxa 271).
 VIOLANT: Muller de Salvador de Bonafé, ferrer. (Fitxa 290).
 VIOLANT: Muller de Montserrat Seró, àlies "Calderó". (Fitxa 307).

Nota: Hem de fer constar que hi hagué els següents cadàvers no identificats: Dues dones (Fitxa 245, 297); un cap de persona (Fitxa 258); un esquelet (Fitxa 300); un pastor (Fitxa 255); la muller del sabater Johan Serrano (Fitxa 292); un fetus de la muller de Marc Abril (Fitxa 296); un fetus de na Gostança, muller de Matheu Graylla (Fitxa 234).

- Identificació onomàstica dels cadàvers de persones foranes.

APARICI: De les Borges Blanques, minyó de dos anys. (Fitxa 262).
 CAMPS, Borthomeu: De Banyoles. (Fitxa 304).
 CARNICER, Borthomeu: De Mequinença, fadrí de set anys, fill de Borthomeu Carnicer. (Fitxa 246).
 CORDOVA, Johan de: Castellà. (Fitxa 274).
 MONTGAY, Antoni de: De Montsó, notari. (Fitxa 288).
 MULNER, Jacme: De Bell-lloc. (Fitxa 263).
 ÇARRADÍ, Brafim: De Seròs, alfaquí. (Fitxa 305).
 SOLER, Bernat de: De Taüll, àlies "Fortiç", pastor. (Fitxa 268).

Nota: Un pastor no identificat d'Alpicat. (Fitxa 284).

VI.2.3.1.1. Característiques de la identificació dels cadàvers.

1- El 88,46% eren residents de Lleida.

2- Els 66,66% dels cadàvers forans corresponien a gent de la franja (Mequinença i Montsó) i de pobles de la rodalia de Lleida, predominant aquests últims.

3- Coneixem l'ofici del 42,02% de les víctimes residents de Lleida, entre els quals predominaren els sastres, llauradors i saigs, seguits d'oficis diversos, sempre en general de classe social mitja baixa, mai intel·lectual, benestant, ni noble.

4- L'ofici dels cadàvers de persones foranes ens consta en el 44,44% dels casos, essent dos pastors, un notari i un alfaquí.

5- Els cadàvers de persones residents a Lleida que al mateix temps eren delinqüents, representaren el 8,69% dels casos estudiats, predominant notablement els lladres.

6- El 22,22% dels cadàvers de persones foranes eren al mateix temps delinqüents, destacant per la seva poca freqüència en aquest estudi un nigromant i heretge.

7- Hem descobert un vincle entre imputats i víctimes en el 16,66% dels casos, essent majoritàriament matrimonis.

8- Com sempre ha predominat el sexe masculí. Tenint en compte que hem pogut saber el sexe en el 94,87% dels cadàvers, direm que, dintre d'aquesta proporció, el 77,02% foren víctimes del sexe masculí.

9- Entre els cadàvers dels residents a Lleida destacaren els cognoms BONAFÉ (pare i fill), FERRER, i NAVARRO.

VI.2.3.2. IDENTIFICACIÓ DELS IMPUTATS.

Durant aquest període hem estudiat un total de 61 persones imputades de delictes diversos, 56 residents de lleida (91,80%), i la resta forans (8,19%) de les següents localitats:

Un de Palau de l'Horta, un de Biscaia, i en tres casos no ens consta l'origen.

- Oficis dels imputats de Lleida.

Els coneixem en el 44,26% dels casos estudiats:

Quatre ferrers, tres escuders, dos macips, un pagès, un sabater, un barber, un moliner, un llaurador, un guixaire, un sastre, un carnisser, un mestre en medicina, un cofrer, un calciner, un fuster, un saig.

- Oficis dels imputats forans.

Dos soldats, i en tres casos no consta l'ofici.

- Delinqüents de Lleida.

Els podem concretar en les següents varietats delictives: Quaranta-tres imputats d'homicidi, deu imputats de parricidi, dos imputats d'avortament criminal, un metge imputat de malpraxi.

- Delinqüents forans.

Totes les persones foranes van ser imputades d'homicidi.

- Vincle entre els imputats i víctimes.

Descrit en el capítol anterior de la identificació dels cadàvers.

- Sexe dels imputats.

El 91,80% van ser persones imputades del sexe masculí i el 8,19% del femení.

- Identificació onomàstica dels imputats residents a Lleida.

AGUILAR, Johan: Saig. (Fitxa 280).
BASTER, Bernat: Carnisser. (Fitxa 272).
BERENQUER: Ferrer, jueu convers. (Fitxa 239).
BERNAT, Antoni: (Fitxa 264).
BEÇÓ, Nicolau: Fuster. (Fitxa 298).
BONAFÉ, Johan de: Ferrer, jueu convers. (Fitxa 247).
BONAFÉ, Salvador de: Ferrer. (Fitxa 290, 291).
BONET, Françoi: Escuder. (Fitxa 279).
BURGOS, Maria de: (Fitxa 281).
CAMP, Pasqual del: Llaürador. (Fitxa 240).
CASTELL, Johan: Guixaire. (Fitxa 283).
DOLSON, Ramon: (Fitxa 243).
FIGUERES: (Fitxa 298).
FRANCESCA: (Fitxa 241).
FREIXENET, Fort: Escuder. (Fitxa 279).
FRISES, Pedro de: Castellà. (Fitxa 235).
GENSOR, na. (Fitxa 233).
GRAYLLA, Matheu: (Fitxa 231).
JOHAN: Natural de Segorb. (Fitxa 276).
MARIA: (Fitxa 299).
MARTÍ: Macip. (Fitxa 233).
MARTINOT: (Fitxa 256).
MORELL, Jacme: (Fitxa 265).
NADALET: Cofrer. (Fitxa 277).
OLIVER, Pere: (Fitxa 234).

ORRIT, Bernat: (Fitxa 250).
PASTOR, Johan: Barber. (Fitxa 293).
PEUS, Bertran de: Menor. (Fitxa 289).
PRATS, Johan Dez: Escuder. (Fitxa 288).
PUIG, Bernat: Macip. (Fitxa 251).
QUERALT, Francesch de: Mestre en medicina. (Fitxa 244).
RIBERA, Antoni de: (Fitxa 238).
RIUET, Francesch: (Fitxa 277).
SEGARRA, Jaume: Calciner. (Fitxa 269).
SERÓ, Montserrat: àias "Calderó". (Fitxa 307).
SERRANO, Johan: Sabater. (Fitxa 292).
TERRÉS, Aparici: (Fitxa 249).
TURIBIO: Castellà. (Fitxa 278).
VALL, Galceran Dez: Sastre. (Fitxa 242).
VERDENY, Antoni: (Fitxa 249).
VILAPLANA, Arnau de: Pagès. (Fitxa 232).

Nota: Sis homes no identificats (Fitxa 251); uns homes no identificats (Fitxa 285); uns homes no identificats (Fitxa 286); un home no identificat (Fitxa 255); un home no identificat (Fitxa 293); un home no identificat (Fitxa 297); un moliner no identificat (Fitxa 295); un gascó no identificat (Fitxa 295); la muller de Marc Abril (Fitxa 296).

-Identificació onomàstica dels imputats forans:

GARCIA DE VALMASERA: De Biscaia. (Fitxa 274).
PI, Pere del: Del Palau de l'Horta. (Fitxa 267).

Nota: Dos soldats no identificats (Fitxa 263); un home no identificat (Fitxa 284).

VI.2.3.2.1. Característiques de la identificació dels imputats.

- 1- El 91,80% de les persones imputades de delictes eren residents de Lleida.
- 2- Entre aquestes persones residents de lleida predominaren els ferrers, seguit dels escuders i macips. La resta eren gent d'oficis diversos, de classe mitja-baixa, no intel·lectual ni noble. Destacarem també la imputació de malpraxi que es va fer a un metge de Lleida.
- 3- Entre els imputats forans, encara que van ser pocs, destacaren els soldats.
- 4- La tipologia criminal de les imputacions en els residents de Lleida, va ser fonamentalment de caràcter homicida, seguit pel parricida.
- 5- Tots els imputats forans ho foren d'homicidi, sense cap altra tipologia delictiva.

6- Com sempre el sexe predominant dels imputats va ser el masculí (91,80%).

7- Com a cognom de persones residents a Lleida imputades ha predominat el dels ferrers BONAFÉ.

VI.2.4. PERÍODE 1450-1500.

VI.2.4.1. IDENTIFICACIÓ DELS CADÀVERS.

Durant aquest període solament s'han conservat les investigacions criminals de 34 cadàvers judicials, 26 de persones residents a Lleida (76,49%) i 8 de forans (23,52%), de les següents localitats: Un d'Artesa de Lleida, un de Juneda, un de Vilanova d'Alpicat, un d'Alfés. En quatre casos no consta la localitat de residència habitual.

- Oficis dels de Lleida:

Coneixem l'ofici en el 50% dels casos: Un pedrapiquer, un esclau, un peraire, un aiguader, un mosso, un captaire, un canterer, un guanter, un teixidor, una monja, un fuster, una bruixa, un notari.

- Oficis dels forans:

Com en el cas anterior solament coneixem l'ofici en el 50% des casos: Un ferrer, un mosso, un llaurador, un romeu.

- Delinqüents de Lleida.

Entre els cadàvers de persones residents a Lleida n'hi hagué un 26,92% que al mateix temps eren delinqüents, generalment morts per execució a causa dels delictes comesos. Concretament hem constatat les següents varietats delictives: Dos lladres, un homicida, un imputat d'haver cremat dos pallers, un homosexual (a l'ensems imputat d'una relació sexual amb una dona pública cristiana), una dona metzinera i homeiera, un delinqüent comú sense especificar-se la varietat delictiva.

- Delinqüents forans.

No n'hi hagué.

- Vnicle entre les víctimes i els imputats.

En un 14,70% dels casos estudiats hi hagué un vnicle entre els imputats i les seves víctimes, de tipus familiar o laboral: Tres matrimonis, dos amos-mossos, una madrastra-fillastre, uns cunyats.

- Sexe dels cadàvers.

El 85,29% dels cadàvers van ser de sexe masculí, i el 14,70% del femení.

- Identificació onomàstica dels cadàvers dels residents a Lleida

ANDREUA: Muller de Francesch Romeu. (Fitxa 317).
ARNAU: Guanter. (Fitxa 323).
BONAFONAT DE LI: Donzell. (Fitxa 314).
BOXER: Captaire, natural de Fraga. (Fitxa 341).
COLLA, na Francina: Monja. (Fitxa 328).
CORTÉS, Miquel: Pedrapiquer. (Fitxa 315).
GARCIA, Miquel: Teixidor. (Fitxa 327).
GASCÓ, Pere: Peraire, natural de la Bisbal d'Empordà. (Fitxa 338).
GÓRGI: Esclau tàrtar. (Fitxa 316).
GUARNER, Margarida de (també anomenada Valentina): Bruixa, natural de Sas. (Fitxa 331).
LOPIS, Miquel: Aiguader, natural de Tortosa. (Fitxa 318).
MOFFARI, Mahoma: Canterer, natural de Fraga. (Fitxa 322).
MORELLO, Francí: Notari. (Fitxa 334).
FRANCINET: Minyó, fill de madona Maria, vídua de Guillem Mascaró. (Fitxa 337).
OLIUS, Joan. (Fitxa 309).
PASQUAL: Un infant fill de Joan Pasqual. (Fitxa 310).
PASTOR, Pau: (Fitxa 329).
PERPINYÀ: (Fitxa 313).
SANXO, Miquel: Fuster. (Fitxa 330).
SAPLANA, Martí: Natural de Tarragona. (Fitxa 342).
TARASCHÓ, Pedro: Natural d'Albareda de Foix, de Villafranca. (Fitxa 320).
VALLTERRA, Honorable Johan de: (Fitxa 332).

Nota: Han estat cadàvers no identificats els següents: Un home jove (Fitxa 321); un mosso (Fitxa 339); la muller del mercader Johan Barutell. (Fitxa 325).

- Identificació onomàstica dels cadàvers forans.

ANTHÒNIA: d'Alfés, muller de Johan Sanxo, i filla de Ramon Bonet. (Fitxa 336).
PRENAFEYTA: De Juneda, natural de la Garriga, mosso. (Fitxa 333).
SERRADELL, Johan: De Vilanova d'Alpicat, llaurador, gascó. (Fitxa 335).

Nota: Dos homes no identificats (Fitxa 311, 312); un prohoms vell no identificat (Fitxa 319); un home de 26-27 anys no identificat (Fitxa326); un romeu no identificat (Fitxa 340).

VI.2.4.1.1. Característiques de la identificació dels cadàvers.

- 1- Hi hagué un predomini dels cadàvers de persones residents a Lleida (76,49%).
- 2- Coneixem el lloc de residència del 50% dels cadàvers forans. Tots eren de localitats properes a Lleida.
- 3- Sabem l'ofici del 50% dels cadàvers de persones residents a Lleida. No hi hagué predomini de cap ofici sobre els demés. Tots eren de classe mitja-baixa, no intel·lectual ni noble. Hem de destacar el cas d'una dona considerada bruixa.
- 4- En el 50% dels casos coneixem l'ofici dels cadàvers forans. No hi hagué predomini de cap ofici, essent tots ells de classe social mitja-baixa, no intel·lectual ni noble.
- 5- Entre els cadàvers dels residents a Lleida n'hi havia que, al mateix temps, eren delinqüents, generalment víctimes d'execució judicial a causa dels delictes comesos. Predominaren els lladres.
- 6- No hi hagué cadàvers de delinqüents forans.
- 7- En un 14,70% dels casos estudiats, hi hagué un vincle entre imputats i víctimes, de tipus familiar o laboral, preferentment el del matrimoni.
- 8- Com sempre van predominar els cadàvers del sexe masculí (85,29%).
- 9- Des de el punt de vista onomàstic, no va destacar cap cognom sobre els demés.

VI.2.4.2. IDENTIFICACIÓ DELS IMPUTATS.

Durant aquest període 1450-1500 hem pogut estudiar 29 persones imputades de delictes, 21 de les quals eren residents de Lleida (72,41%), i la resta, forans (27,58%) de les següents localitats: Quatre de Juneda, dos d'Alfés, un de Tàrrega, un d'Aitona.

- Oficis dels imputats de Lleida.

Coneixem l'ofici en el 47,61% dels residents a Lleida: Dos mercaders, una dona remeiera, un esclau, un espaser, un llaurador, Un escuder, un fuster, un hostaler, un apotecari.

- Oficis dels forans.

No consta en cap dels casos.

- Delinqüents de Lleida

La tipologia delictiva dels imputats residents a Lleida va ser la següent: Disset homicides, dos parricides, una bruixa, un intrús (apotecari).

- Delinqüents forans.

La tipologia criminal fou la següent: Set homicides, un parricida.

- Vincle entre imputats i víctimes.

Descrit en l'epígraf anterior.

- Sexe dels imputats.

El 89,65% van ser del sexe masculí, i la resta femení.

- Identificació onomàstica dels imputats residents a Lleida.

BARUTELL, Johan: Mercader. (Fitxa 324, 325).

BROTONS, Francino: (Fitxa 309).

BROTONS, Gaspar: (Fitxa 309).

COLUNYA, Enriques de: Espaser, alemany. (Fitxa 323).

GINER, Jaume: Llaurador. (Fitxa 339).

GISPERT, Johan: (Fitxa 330).

GISPERT, Pere: (Fitxa 330).

GORGI: Esclau, tàrtar. (Fitxa 315).

GRÀCIA: (Fitxa 317).

JOFFRE, Gabriel: Hostaler. (Fitxa 332).

LORENÇA: Doncella, filla del corredor Pere Gaçet. (Fitxa 337).

MONTGAY, Johan: Apotecari. (Fitxa 335).
PERERO, Pere: (Fitxa 327).
PROVENÇAL, Jaume: (Fitxa 328).
ROMEU, Francesch: (Fitxa 317).
SALVADOR, Pere: (Fitxa 327).
SANXA: Remeiera, natural d'Aragó, muller del llaurador Johan de Canals. (Fitxa 310).

Nota: Un home no identificat (Fitxa 311), i un escuder no identificat (Fitxa 329).

- Identificació onomàstica dels imputats forans.

FONAT, Lorenc: De Juneda. (Fitxa 333).
MULNER, Johan: De Juneda. (Fitxa 333).
QUADRAT, Anthoni: De Juneda. (Fitxa 333).
ROQUER, Bernat: d'Aitona. (Fitxa 330).
SANXO, Johan: d'Alfés. (Fitxa 336).
SANXO, Bernat: d'Alfés. (Fitxa 336).
SENT ANDREU, Anthoni de: De Juneda. (Fitxa 333).

Nota: Un home de Tàrraga no identificat. (Fitxa 312).

VI.2.4.2.1. Característiques de la identificació dels imputats.

- 1- El 72,41% dels imputats de delictes eren persones residents a Lleida.
- 2- Els imputats forans eren de localitats properes a Lleida; la més allunyada Tàrraga, i predominant els de Juneda.
- 3- Coneixem l'ofici en el 47,61% dels residents de Lleida, no havent-hi cap ofici predominant sobre els demés. Com sempre eren de classe social mitja-baixa. Destacarem dos sanitaris, un apotecari i una remeiera, el primer, imputat d'intrusisme, i la segona, de donar malefícis.
- 4- En els residents a Lleida va predominar la tipologia delictiva homicida.
- 5- També en els forans va predominar la tipologia homicida.
- 6- Com sempre va ser preferent el sexe masculí dels imputats (89,65%).
- 7- Entre els cognoms dels imputats residents a Lleida destacaren els BROTONS i els GISPERT.
- 8- Entre els cognoms dels imputats forans destacaren els SANXO d'Alfés.

VI.3. CIRCUMSTÀNCIES ETIOLÒGIQUES.

En les 419 morts analitzades en aquesta tesi hem observat que, bàsicament, hi havia circumstàncies comunes a algunes d'elles que ens permeten classificar-les de la forma següent:

A) Morts ocasionades com a conseqüència d'una baralla.

Les baralles han ocasionat el 21% (88 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 2 (baralla produïda per una discussió), 5 (baralla aparentment sense motiu), 7 (baralla familiar), 8 (baralla pel joc), 10 (baralla pel joc), 16 (baralla per insults), 25 (baralla), 29 (baralla entre carnisers), 33 (baralla familiar), 34 (baralla pel joc), 35 (baralla pel joc), 36 (baralla), 38 (baralla entre dues famílies enemistades), 39 (baralla), 42 (baralla ocasionada per la propietat d'una vinya), 45 (baralla ocasionada per qüestions del regatge), 53 (baralla), 55 (baralla), 62 (baralla entre dos bàndols), 65 (baralla ocasionada per la compra d'unes pells), 67 (baralla familiar), 69 (baralla ocasionada per insults), 70 (baralla per qüestions del bestiar), 77 (baralla), 78 (baralla ocasionada per insults), 80 (baralla ocasionada per insults), 84 (baralla per qüestions domèstiques), 87 (baralla ocasionada per una simulació d'embaràs), 88 (baralla ocasionada pel joc), 89 (baralla ocasionada pel joc), 92 (baralla), 93 (baralla ocasionada per insults), 94 (baralla ocasionada pel joc), 95 (baralla ocasionada pel joc), 96 (baralla ocasionada pel joc), 101 (baralla), 103 (baralla familiar), 106 (baralla), 108 (baralla ocasionada pel joc), 114 (baralla entre l'amant de l'acusat i la muller de la víctima), 120 (baralla), 123 (baralla ocasionada per insults), 127 (baralla familiar), 129 (baralla per intromissió en una transacció comercial), 136 (baralla per un matràs), 137 (baralla anterior), 138 (baralla ocasionada per insults), 153 (baralla entre la víctima i la muller de l'agressor), 154 (baralla per la propietat d'una aixada), 155 (baralla ocasionada per recriminacions), 157 (baralla entre dos colles de cavadors), 159 (baralla entre estudiants aragonesos i valencians), 165 (baralla entre uns homes d'Alcarràs i uns podadors), 166 (baralla entre uns homes d'Alcarràs i uns podadors), 169 (baralla ocasionada pel joc), 171 (baralla ocasionada per insults), 174 (baralla familiar), 177 (baralla ocasionada pel joc), 178 (baralla ocasionada per insults), 180 (baralla), 182 (baralla ocasionada pel joc), 184 (baralla), 185 (baralla), 186 (baralla ocasionada per abusos deshonestes), 191 (baralla ocasionada pel joc), 196 (baralla entre segadors catalans i castellans), 208 (baralla ocasionada pel joc), 210 (baralla entre dos bàndols), 214 (baralla ocasionada per la tanda de moldre el blat), 220 (baralla ocasionada per haver calat foc en un llit de palla), 223 (baralla ocasionada pel fet de pasturar el bestiar dins el terme de Bell-lloc), 227 (baralla), 233 (baralla ocasionada per maltractaments), 234 (baralla ocasionada per insults), 235 (baralla ocasionada per deutes), 238 (baralla per qüestions d'unes obres), 239 (baralla ocasionada per insults), 251 (baralla entre dos bàndols), 256 (baralla), 272 (baralla familiar), 274 (baralla ocasionada pel joc), 277 (baralla sense motiu aparent), 278 (baralla sense motiu aparent), 309 (baralla), 312 (baralla), 327 (baralla), 328 (baralla ocasionada per insults), 329 (baralla).

B) Morts ocasionades com a conseqüència d'un avalot antisemita.

Un avalot antisemita ocasionà el 18,61% (78 casos) del total de la mortalitat: Fitxa núm. 199.

C) Morts ocasionades per compliment de sentència.

El compliment de sentència va ser la causa de l'11,21% (47 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 14, 17, 23, 26, 37, 44, 47, 49, 50, 54, 63, 64, 74, 83, 97, 110, 130, 144, 149, 150, 160, 161, 183, 188, 192, 193, 194, 203, 218, 221, 224, 237, 260, 261, 268, 270, 275, 305, 306, 308, 316, 320, 322, 331, 334, 338, 342.

D) Accidents.

Els accidents ocasionaren el 5,72% (24 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 61 (caiguda accidental al riu Segre), 104 (caiguda per l'escala), 173 (caiguda d'un perer sobre el cos al tallar-li les branques), 197 (acció d'un llamp), 202 (caiguda de la cavalcadura), 206 (caiguda a la sèquia anant a buscar aigua), 211 (caiguda per l'escala), 219 (caiguda d'una olivera mentre collia olives), 225 (caiguda en una sitja mentre abeurava dues someres), 226 (submersió a la sèquia de Torres), 236 (guitza d'un rossi caminant darrera d'ell), 246 (caiguda accidental a la sèquia), 248 (caiguda per les escales), 262 (submersió d'un infant), 266 (submersió d'un infant a la sèquia), 271 (caiguda d'una biga al cap), 273 (caiguda per les escales, clavant-se un cresol al pit), 287 (caiguda al riu al rentar-se les mans), 294 (caiguda per l'escala), 301 (submersió banyant-se al riu), 302 (enderrocament d'una tàpia a sobre), 314 (caiguda de la barca, ofegant-se al riu), 318 (caiguda al riu a l'omplir càntirs d'aigua), 319 (caiguda de la cavalcadura).

E) Adulteri.

L'adulteri va ser l'origen del 4,05% (17 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 6 (adulteri de la víctima amb la muller de l'imputat), 12 (fill il·legítim com a conseqüència de l'adulteri comès per la muller de l'imputat); 46 (adulteri de la víctima, muller de l'imputat), 113 (adulteri comès pel marit de la víctima), 115 (adulteri de l'imputat, marit de la víctima), 132 (adulteri comès per la víctima, muller de l'imputat), 145 (adulteri comès per la víctima), 147 (adulteri comès per la víctima amb un home), 148 (adulteri comès per la muller de la víctima), 163 (adulteri comès per l'imputat una dona), 204 (adulteri comès per la víctima), 241 (adulteri comès per la víctima amb una dona), 289 (adulteri comès per la muller de l'imputat amb la víctima), 299 (adulteri comès per la muller de la víctima), 307 (adulteri comès per la víctima), 324 (adulteri comès per la dona amb el mosso de la casa), 325 (adulteri comès per la dona de l'imputat).

F) Venjança.

Les venjança va ser l'origen del 4,05% (17 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 4, 13, 40, 41, 56, 79, 98, 102, 107, 122, 134, 156, 175, 216, 283, 288, 333.

G) Conflictes familiars.

Els conflictes familiars ocasionaren el 2,14% (9 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 141, 142, 168, 240, 265, 280, 291, 292, 336.

H) Suïcidi.

El suïcidi ocasionà l'1,67% (7 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 57, 128, 187, 200, 213, 303 (en tots ells la víctima era un malalt mental).

I) Malaltia.

La malaltia ocasionà només l'1,43% (6 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 257, 259, 282, 313, 317, 321. Cal remarcar que es tracta d'un fet excepcional poder explicar o documentar el tipus de malaltia.

J) Gelosia.

La gelosia va ser l'origen de l'1,19% (5 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 24, 118, 143, 164, 281.

K) Deutes.

Els deutes de diners van ser l'origen el 0,95% (4 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 170, 189, 215, 276.

L) Robatoris.

Els robatoris ocasionaren el 0,95% (4 casos) del total de la mortalitat: Fitxes núms. 58, 109, 125, 217.

M) Maltractaments.

Els maltractaments ocasionaren el 0,71% (3 casos) del total de la mortalitat: Fitxes nms. 28, 100, 315.

N) Recriminacions.

Les recriminacions ocasionaren el 0,71% (3 casos) del total de la mortalitat: Fitxes nms. 124, 139, 195.

O) Malaltia mental.

Les malalties mentals ocasionaren el 0,71% (3 casos) del total de la mortalitat: Fitxes nms. 207, 212, 232.

P) El part.

El part d'una gestant va ocasionar el 0,47% (2 casos) del total de la mortalitat: Fitxes nms. 59, 60.

Q) L'embriaguesa.

L'embriaguesa va ocasionar el 0,47% (2 casos) del total de la mortalitat: Fitxes nms. 152, 228.

R) Violació.

La violació va ser l'origen del 0,47% (2 casos) del total de la mortalitat: Fitxes nms. 76, 126.

S) Diversos motius.

- La mare per protegir el fill del pare irat (0,23%): Fitxa núm. 242.

- Malpraxis mdica (0,23%): Fitxa núm. 244.

- Qüestions militars (0,23%): Fitxa núm. 263.

- Invasió pel bestiar del terreny d'un altre (0,23%): Fitxa núm. 267.

- No acceptació en una feina (0,23%): Fitxa núm. 269.
- Disputa per unes terres (0,23%): Fitxa núm. 285.
- Intrusisme professional sanitari (0,23%): Fitxa núm. 335.
- Inanició en medi penitenciari (0,23%): Fitxa núm. 304.
- Pràctiques de bruixeria (0,23%): Fitxa núm. 310.
- Discussió per haver tallat una canya per l'obra d'un molí (0,23%): Fitxa núm. 230.
- Discrepàncies pels límits de llurs horts (0,23%): Fitxa núm. 21.
- Per pasturar en terreny d'un altre (0,23%): Fitxa núm. 201.
- Discussió per la propietat d'un punyal (0,23%): Fitxa núm. 231.
- Afront (0,23%): Fitxa núm. 119.
- Persecució judicial (0,23%): Fitxa núm. 133.
- Crim passional (0,23%): Fitxa núm. 105.
- Competència professional (0,23%): Fitxa núm. 111.
- Qüestions originades entre la víctima, pare de la serventa i l'imputat, amo d'aquella (0,23%): Fitxa núm. 135.
- Conflicte amorós (0,23%): Fitxa núm. 131.
- Amenaces (0,23%): Fitxa núm. 91.
- Qüestions pel regatge (0,23%): Fitxa núm. 298.
- Per escatimar (0,23%): Fitxa núm. 48.
- Discussions pel torn de l'aigua del molí (0,23%): Fitxa núm. 249.
- La víctima dormia al ser agredida (0,23%): Fitxa núm. 112.
- Homicidi tumultuari (0,23%): Fitxa núm. 1.
- Disputes anteriors (0,23%): Fitxa núm. 250.
- Discussió (0,23%): Fitxa núm. 9.

- Enfrontament per certes qüestions entre Ramon de Montcada i la ciutat de Lleida (0,23%): Fitxa núm. 73.
- Ressentiment (0,23%): Fitxa núm. 279.
- Avalot a la presó (0,23%): Fitxa núm. 43.

No consta la circumstància causant.

En 65 casos (15,51%) no consta la circumstància causant.

*

VI.4. EL PERITATGE

No inclourem com a peritatges les "*confessions*" que les autoritats rebien dels lesionats immediatament coneguda la notícia del fet delictiu, desplaçant-se al lloc on aquells es trobaven. La finalitat d'aquestes confessions era conèixer els traumatismes que tenien, la identitat de l'agressor i tots aquells detalls que els hi poguessin facilitar la seva captura.

Hi ha alguna confessió que es transforma en peritatge, com en el cas del peritatge núm. 38 d'aquest estudi, en què el lloctinent de cort i un paer anaren a la casa on es trobava el lesionat per rebre la confessió d'aquest, però degut a que era "*fora de son enteniment*" es limitaren a inspeccionar-li les lesions traumàtiques externes.

Considerarem com a peritatge pròpiament dit, el fet de conèixer les lesions mitjançant la inspecció directa del cos del cadàver o del lesionat, i no a través de la confessió d'aquest o d'altres testimonis. Segons aquesta valoració i des de el nostre punt de vista mèdic, peritar equivaldria a "*veure a ull*", o a "*veure ocularment*" les lesions. Aquest concepte l'adquirim de la lectura de diversos processós, en els quals queden reflectides les esmentades expressions. Així, en el peritatge núm. 41, el còrt i paers manaren al notari que anés a veure el cadàver "*i que vehés a huyll lo colp i scrivis lo colp que aquella Barcelona tenie*". Se segueix repetint l'acció de veure a ull u ocularment en els peritatges núms. 187, 194, 219, 250, etc.

El peritatge tenia una doble significació: donar fe de les lesions i escriure-les en els llibres de crims. El primer aspecte, el de donar fe del fet criminal, ho veiem clarament expressat en el peritatge núm. 144, corresponent a l'any 1390, en què el lloctinent de cort i un paer, assabentats de la mort violenta d'un fadrí, "*anaren fer fe, ensems ab mi, P. Regol, notari i ajudant en la casa de la paheria, i ab don Francesch Mascaró, saig, al dit loch on lo dit fadrí dehien que jahie mort*". La

segona qüestió, el deixar escrites les lesions, queda ben expressat en el núm. 133, corresponent a l'any 1385, en què el cort donà llicència a un paer perquè "*fes scriure les dites nafres*".

En general, el contingut dels peritatges consistia en la descripció breu del número, localització, gravetat, recorregut, longitud, gruix, mecanisme de producció, etc. de les lesions. De vegades la mida o longitud de la ferida era molt exacta, com ho veiem en el núm. 8, en què la ferida de l'orella "*tenie de sanch prop d'un forch*" (mida equivalent a la distància entre el cap del dit polze i el del dit índex, tan separats com fos possible).

Segons la naturalesa del peritatge també es feien constar detalls més específics, com per exemple la posició de la criatura en la vagina de la mare morta de part, com ho hem vist en el núm. 25 en què l'esmentada dona "*tenie la criatura entravesada en la natura*".

L'art de peritar era un costum molt antic a Lleida, com ho hem pogut comprovar amb el peritatge núm. 14, en què el cort i dos paers, a requeriment dels amics i familiars de l'imputat de les lesions, el 23 de març de 1331 feren anar un cirurgià a casa del lesionat amb la finalitat de què dictaminés sobre el pronòstic de les lesions, concretament sobre el perill de mort d'aquelles. Aquest procediment era "*urs i usança de la casa de la paheria antigament observada*".

La primera vegada que hem trobat documentat en un peritatge la constatació de la seqüela de les lesions, ha estat en el núm. 19, corresponent a l'any 1339, en què el lloctinent de cort i dos paers feren reconèixer al lesionat per tres cirurgians, amb la finalitat de determinar si era "*fora de peryll de mort i d'afolament*". Per tant, els sanitaris havien de fer un doble pronòstic: "*quo ad vitam*" i "*quo ad funtionem*". En el cas citat es demanava el pronòstic sobre la funció del membre lesionat, concretament les mans, ja que es donava la circumstància de què el lesionat era fuster i per tant, encara que no s'especifiqui en les actuacions, el fet de tenir un ofici concret podia fer dirigir el peritatge cap a la determinació del grau d'afollament (inutilització) dels membres principals per a exercir la seva tasca professional, en aquest cas les mans del lesionat.

Quan l'objecte del peritatge era un cadàver, en moltes ocasions aquesta acció d'esbrinar les lesions es feia durant el mateix acte de l'aixecament del cadàver, de manera que no hi havia un reconeixement posterior del cos mort en el lloc on era dipositat, tal com es fa actualment. El primer cas on hem trobat documentada la separació de l'aixecament del cadàver i el peritatge pròpiament dit ha estat en el núm. 161, corresponent a l'any 1394, en què assabentats de la mort violenta, el lloctinent de cort i un paer anaren immediatament a la casa on es trobava el cadàver, fent que l'aixequessin de terra i fent constar també que el cos mort estava situat al cap d'una escala, amb un cresol en una mà i un forrellat en l'altra. L'endemà les citades autoritats i un altre paer tornaren a la mateixa casa per dur a terme el peritatge per tal de determinar les lesions traumàtiques del cadàver.

VI.4.1. LES CAUSES O PROCESSOS CRIMINALS OBJECTE DE PERITATGE

Entre les 342 causes o processos criminals estudiats en la tesi, n'hi hagué 188 (54,97%) en les quals es dugué a terme el peritatge. Es repartiren de la següent forma:

- Cent quinze causes corresponents a homicidis (61,17%).
- Vint-i-dos causes corresponents a morts d'etiologia accidental (11,70%): Fitxes núms. 104, 152, 197, 206, 211, 219, 225, 226, 228, 236, 246, 248, 266, 271, 273, 287, 294, 297, 301, 302, 318, 319.
- Disset causes corresponents a parricidis (9,04%): Fitxes núms. 86, 94, 113, 145, 147, 148, 176, 179, 204, 207, 212, 240, 242, 243, 292, 299, 307.
- Disset causes corresponents a morts sobtades (9,04%): Fitxes núms. 59, 60, 198, 202, 245, 252, 254, 257, 259, 282, 304, 311, 313, 321, 326, 337, 340, 341.
- Cinc causes corresponents a suïcidis (2,65%): Fitxes núms. 128, 187, 200, 205, 213.
- Tres causes corresponents a morts per execució de persones inculpades de delictes sexuals (1,59%): Fitxes núms. 44, 160, 193.
- Tres causes corresponents a troballes de restes humanes (1,59%): Fitxes núms. 229, 258, 300.
- Dos causes corresponents a accidents medicamentosos (1,06%): Fitxes núms. 244, 335.
- Dos causes corresponents a avortaments (1,06%): Fitxes núms. 66, 296.
- Una causa corresponent a infanticidi (0,53%): Fitxa núm. 126.
- Una causa corresponent a execució (0,53%): Fitxa núm. 268.

VI.4.2. ELS PERITATGES

Els 342 processos criminals estudiats han produït 251 peritatges distribuïts de la següent forma:

- Cent seixanta tres peritatges sobre cadàvers (64,94%).
- Seixanta peritatges sobre lesionats (23,90%).
- Dotze peritatges sobre malalts (4,78%): Fitxes nùms. 212, 244, 335, 337.
- Dos peritatges sobre inculpats de delictes sexuals (0,79%): Fitxes nùms. 160, 193.
- Dos peritatges sobre víctimes de delictes sexuals (0,79%): Fitxa núm. 160.
- Dos peritatges sobre esquelets (0,79%): Fitxes nùms. 229, 300.
- Dos peritatges sobre cranis (0,79%): Fitxa núm. 258.
- Un peritatge sobre una partera (0,39%): Fitxa núm. 126.
- Un peritatge sobre un avortament (0,39%): Fitxa núm. 296.
- Un peritatge sobre un inculpat d'homicidi (0,39%): Fitxa núm. 289.
- Un peritatge sobre la coroneta d'un clergue (0,39%): Fitxa núm. 309.
- Un peritatge sobre metzines (0,39%): Fitxa núm. 113.
- Un peritatge sobre una espasa (0,39%): Fitxa núm. 25.
- Un peritatge sobre un punyal (0,39%): Fitxa núm. 289.
- Un peritatge sobre objectes personals (0,39%): Fitxa núm. 301.

VI.4.3. ELS PERITS

Dividim en tres seccions el personal que dugué a terme els peritatges:

A) COMISSIONS FORMADES PER PERSONAL NO SANITARI: Constituïdes per membres de diverses categories de l'administració de justícia. Realitzaren el 75,10% del total dels peritatges. Tenim les següents categories:

1- Comissions encapçalades pel cort

Dugueren a terme el 23,69% del total dels peritatges.

- El cort i dos paers intervingueren en 15 peritatges (6,02%): Fitxes nùms. 45, 48, 65, 106, 138, 158, 160, 187, 228, 309, 326, 339, 340, 341.

- El cort i un paer intervingueren en 10 peritatges (4,01%): Fitxes núms. 58, 109, 114, 121, 123, 126, 154, 159, 266.
- El cort, dos paers i el notari intervingueren en 9 peritatges (3,61%): Fitxes núms. 92, 99, 118, 225, 282, 289, 297, 301.
- El cort, un paer i el notari intervingueren en 7 peritatges (2,81%): Fitxes núms. 87, 88, 90, 107, 147.
- El cort, dos paers, notari i saig intervingueren en 3 peritatges (1,20%): Fitxes núms. 227, 273, 276.
- El cort, tres paers i el saig intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxa núm. 258.
- El cort, dos paers i dos saigs intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 186, 204.
- El cort i el notari intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 80, 86.
- El cort i tres paers intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 311.
- El cort, tres paers, notari, saig i un missatger de la Paeria intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 284.
- El cort, dos paers i un saig intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 287.
- El cort, el notari i un saig intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 289.
- El cort, un paer, el notari i un saig intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 293.
- El cort, tres paers i el notari intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 318.
- El cort, dos paers, el notari i dos saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 226.
- El cort, un paer, el notari i dos saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 90.
- Un cort, un paer i un saig intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 176.

2- Comissions encapçalades pel lloctinent de cort

Dugueren a terme el 36,94% del total dels peritatges.

- El lloctinent de cort i un paer intervingueren en 18 peritatges (7,22%): Fitxes núms. 7, 10, 30, 62, 66, 68, 69, 81, 92, 104, 124, 137, 139, 141, 163, 180, 313.
- El lloctinent de cort, dos paers i el notari o escrivà de la Paeria intervingueren en 15 peritatges (6,02%): Fitxes núms. 25, 76, 96, 105, 108, 111, 153, 165, 205, 229, 265, 315, 327.
- El lloctinent de cort, un paer i notari intervingueren en 14 peritatges (5,62%): Fitxes núms. 77, 78, 82, 91, 93, 94, 95, 113, 127, 128, 151, 169, 327.
- El lloctinent de cort i dos paers intervingueren en 14 peritatges (5,62%): Fitxes núms. 32, 129, 136, 146, 154, 157, 179, 182, 189, 190, 217, 302, 304.
- El lloctinent de cort, dos paers i un saig intervingueren en 7 peritatges (2,81%): Fitxes núms. 170, 196, 200, 220, 243, 253, 294.
- El lloctinent de cort, dos paers, el notari i un saig intervingueren en 4 peritatges (1,60%): Fitxes núms. 269, 271, 274, 292.
- El lloctinent de cort, un paer i un saig intervingueren en 3 peritatges (1,20%): Fitxes núms. 59, 60, 195, 307.
- El lloctinent de cort, tres paers i el notari intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 158, 162.
- El lloctinent de cort, dos paers, el notari i dos saigs intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 257, 213.
- El lloctinent de cort, un paer, el notari i un saig intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 198, 207.
- El lloctinent de cort, un paer, el notari i dos saigs intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 206, 272.
- El lloctinent de cort, un paer i dos saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 95.
- El lloctinent de cort i el notari intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 100.
- El lloctinent de cort, el notari i dos saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 102.

- El lloctinent de cort i un saig intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 169.
- El lloctinent de cort, el notari, un saig i set testimonis intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 193.
- El lloctinent de cort, tres paers i dos saigs intervingueren en 1 peritatge(0,40%): Fitxa núm. 201.
- El lloctinent de cort, un paer i quatre saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 202.
- El lloctinent de cort, dos paers i tres saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 211.
- El lloctinent de cort i regidor i tres paers intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 300.

3- Comissions encapçalades per un o dos paers.

Dugueren a terme el 5,22% del total de les peritatges.

- Dos paers i el notari intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 143, 166.
- Dos paers intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 4, 16.
- Un paer intervingué en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 24, 67.
- Un paer, el notari i un saig intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 184.
- Dos paers i un saig intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 208.
- Dos paers, el notari i dos saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 214.
- Dos paers, el notari i un escrivà de la ciutat intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 35.
- Un paer i un testimoni intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 16.
- Tres paers i el notari intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 98.
- Un paer i el notari intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 98.

4- Comissions encapçalades per un notari.

Dugueren a terme el 6,02% del total dels peritatges.

- El notari i un saig intervingueren en 6 peritatges (2,40%): Fitxes núms. 89, 181, 219, 252, 254, 259.
- El notari intervingué en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 85, 119.
- El notari i dos saigs intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 185, 230.
- El notari o escrivà de la Paeria i un saig intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 197.
- El notari i síndic de la ciutat, el notari i escrivà de la Paeria i dos saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 222.
- El notari ajudant de la Paeria i el missatger de la Paeria intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 321.
- L'Ajudant de notari de la Paeria intervingué en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 319.
- El substitut del notari i escrivà de la Paeria i un saig intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 246.

5- Comissions encapçalades pel regent l'ofici de cort

Dugueren a terme l'1,20% del total dels peritatges.

- El regent l'ofici de cort i dos paers intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 249, 250.
- El regent l'ofici de cort, dos paers i tres saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 248.
- El regent l'ofici de cort, dos paers i un saig intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 245.

6- Comissions encapçalades per altres perits.

Dugueren a terme el 2,00% del total dels peritatges.

- El fiscal del cort, el notari i dos saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 145.
- El lloctinent de fiscal, el notari i dos saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 148.
- Dos prohoms i dos saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 268.
- Tres saigs intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 147.
- L'Assessor i lloctinent de cort i dos paers intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 56.

B) PERITATGES DUTS A TERME PER PERSONAL SANITARI.

Dugueren a terme el 24,09% del total de les peritatges.

- Un cirurgià intervingué en 25 peritatges (10,04%): Fitxes núms. 34, 80, 119, 138, 152, 176, 178, 195, 210, 212, 220, 240, 242, 256, 268, 328, 335, 337.
- Un metge intervingué en 11 peritatges (4,41%): Fitxes núms. 8, 67, 138, 240, 242, 244, 299, 329, 335, 337.
- Un barber intervingué en 7 peritatges (2,81%): Fitxes núms. 138, 178, 244, 256, 309, 335.
- Dos cirurgians intervingueren en 3 peritatges (1,20%): Fitxes núms. 34, 210.
- Tres cirurgians intervingueren en 2 peritatges (0,80%): Fitxes núms. 44, 45.
- Quatre cirurgians intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 339.
- Un metge, dos cirurgians i un barber-cirurgià intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 178.
- Un metge i dos cirurgians intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 231.
- Dos metges, dos batxillers en medicina i dos cirurgians intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 176.
- Tres metges intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 100.
- Un físic i un especier intervingueren en 1 peritatge(0,40%): Fitxa núm. 113.

- Un batxiller en arts i en medicina intervingué en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 240.
- Dos barbers intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 309.
- Un apotecari intervingué en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 337.
- Un especier intervingué en 1 peritatge (0,40): Fitxa núm. 244.
- Una dona intervingué en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 296.
- Tres dones intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 160.

C) PERITATGES MIXTES

Eren els peritatges duts a terme per comissions integrades per personal sanitari i no sanitari. Aquestes comissions dugueren a terme el 0,80% del total dels peritatges.

- El regent l'ofici de cort, dos paers, un saig i un barber intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 236.
- El lloctinent de cort, dos paers, el notari, un batxiller en medicina i dos cirurgians-barbers intervingueren en 1 peritatge (0,40%): Fitxa núm. 212.

VI.4.4. ORIGEN DELS PERITATGES

Els peritatges podien tenir els següents orígens:

A) Investigació judicial ordinària.

La majoria de peritatges (72,11%) es dugueren a terme automàticament, de tal manera que, coneguda per les autoritats l'existència d'un fet delictiu amb resultat de lesions o mort, aquestes anaven a reconèixer el lesionat o cadàver. En aquest sentit es molt il·lustratiu el peritatge corresponent a la fitxa núm. 315 de l'any 1456, ja que ens explica el perquè es duia a terme el peritatge. Així, assabentats de la mort violenta, el lloctinent de cort i dos paers: *"volents retre lo deure del officí a ells comanat, encontinent anaren a la casa del dit Cortés, ensemps ab mi, notari, e constituhits en la dita casa, trobaren en la cambra hon dormie lo dit sclau, lo dit Miquel Cortés, com jahie mort en terra, e foren-li vists per los dits loctinent de cort, pahers e mi, notari, dos colps de ganivet, la hu dels quals era en mig del pits e l.altre al costat de la mamella squerra, dels quals ere mort"*.

Per tant, el peritatge era un deure inherent al càrrec, destinat a aclarir el fet delictiu, amb la finalitat de perseguir i capturar el responsable, cas de què el fet no hagués estat accidental o suïcida.

B) Peritatges a requeriment del cort i paers.

L'11,15% del total dels peritatges es dugueren a terme a requeriment del cort i paers:

- Peritatges duts a terme per un metge: Fitxes núms. 8, 244, 299, 329, 335, 337.
- Peritatges duts a terme per un cirurgià: Fitxes núms. 80, 176, 195, 268, 299, 328, 335, 337.
- Peritatges duts a terme per un barber: Fitxes núms. 244, 309, 335.
- Peritatge dut a terme per dos mestres en medicina, dos batxillers en medicina i dos cirurgians: Fitxa núm. 176.
- Peritatge dut a terme per quatre cirurgians: Fitxa núm. 339.
- Peritatge dut a terme per un físic i un especier: Fitxa núm. 113.
- Peritatge dut a terme per dos barbers: Fitxa núm. 309.
- Peritatge dut a terme per un apotecari: Fitxa núm. 337.
- Peritatge dut a terme per un especier: Fitxa 244.
- Peritatge dut a terme per una dona: Fitxa núm. 296.
- Peritatge dut a terme per tres dones: Fitxa núm. 160.

C) Peritatges a requeriment del lloctinent de cort i paers

El 5,97% del total dels peritatges es dugueren a terme a requeriment del lloctinent de cort i dos paers:

- Peritatges duts a terme per un cirurgià: Fitxes núms. 119, 178, 220, 240, 242, 256.
- Peritatges duts a terme per un mestre en medicina: Fitxes núms. 240, 242.
- Peritatges duts a terme per un barber: Fitxes núms. 178, 256.

- Peritatges duts a terme per dos cirurgians: Fitxes núms. 34, 210.
- Peritatge dut a terme per tres cirurgians: Fitxa núm. 44.
- Peritatge dut a terme per un batxiller en arts i en medicina: Fitxa núm. 240.
- Peritatge dut a terme per un notari: Fitxa núm. 119.

D) Peritatges a petició de les parts implicades en el procés judicial

El 5,57% del total dels peritatges es dugueren a terme a petició d'alguna de les parts implicades, o simplement interessades, en el procés judicial:

1- De la part de l'imputat

- Dugueren a terme el peritatge un mestre en medicina, dos cirurgians i un barber-cirurgià, a petició d'un familiar (germà) de l'imputat del fet delictiu: Fitxa núm. 178.
- Dugueren a terme els peritatges el cort, paers i notari, a petició de l'imputat i del seu pare: Fitxa núm. 289.
- Dugueren a terme els peritatges dos metges, un cirurgià i un barber, a petició de la defensa de l'imputat del fet delictiu: Fitxa núm. 138.
- Dugueren a terme el peritatge un cirurgià, a petició dels amics i familiars de l'imputat del fet delictiu: Fitxa núm. 34.
- Dugueren a terme el peritatge un cirurgià, a petició dels delats de la mort de la víctima: Fitxa núm. 212.
- Dugueren a terme el peritatge un metge i dos cirurgians, a petició dels delats de la mort de la víctima: Fitxa núm. 231.
- Dugueren a terme el peritatge tres cirurgians, a petició dels amics d'un implicat en la baralla: Fitxa núm. 45.
- Dugueren a terme el peritatge un cirurgià, a petició dels amics dels delats de les lesions: Fitxa núm. 210.

2- De la part de la víctima

- Dugueren a terme el peritatge els paers, a petició dels familiars de la víctima: Fitxa núm. 4.

- Dugueren a terme el peritatge el lloctinent de cort i un paer, a petició dels familiars de la víctima: Fitxa núm. 7.

- Dugueren a terme el peritatge el lloctinent de cort, dos paers i l'escrivà de la Paeria, a petició dels familiars de la víctima: Fitxa núm. 25.

- Dugueren a terme el peritatge un cirurgià, a petició dels amics i familiars del lesionat: Fitxa núm. 34.

- Dugueren a terme el peritatge el lloctinent de cort i un paer, a petició de l'amo de la víctima (serventa): Fitxa núm. 104.

- Dugueren a terme el peritatge dos cirurgians, a petició del mateix lesionat: Fitxa núm. 34.

E) Peritatges a requeriment del cort

Un 0,39% dels peritatges es dugueren a terme a requeriment del cort:

- Peritatge dut a terme per un cirurgià: Fitxa núm. 152.

F) Peritatges a requeriment del lloctinent de cort

Un 0,39% dels peritatges es dugueren a terme a requeriment del lloctinent de cort:

- Peritatge dut a terme per tres metges: Fitxa núm. 100.

G) Peritatges a requeriment d'un paer

Un 0,39% dels peritatges es dugueren a terme a requeriment d'un paer:

- Peritatge dut a terme per un metge: Fitxa núm. 67.

H) Peritatges per manament de dos prohoms

Un 0,39% dels peritatges es dugueren a terme per manament de dos prohoms:

- Peritatge dut a terme per dos saigs: Fitxa núm. 268.

I) Peritatges a petició d'un testimoni del fet

Un 0,39% dels peritatges es dugueren a terme a petició d'un testimoni del fet:

- Peritatge dut a terme pel lloctinent de cort i un saig: Fitxa núm. 169.

J) Peritatges a petició de part interessada.

Un 0,39% dels peritatges es dugueren a terme a petició de part interessada:

- Peritatge fet dut a terme pel cort, tres paers i un saig: Fitxa núm. 258.

K) Peritatges en els quals no consta l'origen

En un 0,39% no consta l'origen de el peritatge:

- Peritatge dut a terme per un cirurgià: Fitxa núm. 34.

VI.4.5. FORMA DELS PERITATGES

Els peritatges, com hem vist abans, els podien fer les autoritats o els sanitaris. Quan les feien els sanitaris, s'utilitzava la forma jurídica de la declaració, amb el corresponent jurament previ de dir la veritat, o bé la certificació. De les declaracions n'hem trobat un total de 59, el qual representa el 23,50% del total dels peritatges. Concretament corresponen a les fitxes núms. 34, 44, 45, 67, 80, 100, 113, 119, 138, 152, 160, 176, 178, 195, 210, 212, 220, 231, 240, 242, 244, 256, 268, 296, 299, 309, 328, 329, 335, 337, 339.

Hi ha dos certificacions, el que representa el 0,79% dels peritatges. Són les corresponents a les fitxes núms. 8, 309.

Quan era l'autoritat la que duia a terme el peritatge, ho feia sense jurament previ i directament, és a dir, sense delegar-ho a cap altre membre de l'administració de justícia. Aquest procediment era el més freqüent, havent-lo observat en 160 dels 190 peritatges duts a terme per les autoritats (84,21%). Però en ocasions, per diversos motius, el procediment no era tan convencional, de manera que hem observat 30 peritatges duts a terme per les autoritats (15,78%) amb les següents possibilitats:

A) Quan el cort o el seu lloctinent estaven absents de la ciutat

- Per absència del lloctinent de cort dugueren a terme el peritatge un paer i un testimoni: Fitxa núm. 16.
- Per absència del lloctinent de cort dugueren a terme el peritatge els paers: Fitxa núm. 16.
- Per absència del cort i del lloctinent de cort, que no estaven a la ciutat, dugueren a terme el peritatge dos paers i un notari (en nom de l'escrivà de la Paeria) per voluntat i consentiment del cavaller i algutzir del Rei: Fitxa núm. 143.

B) Quan el cort i paers estaven ocupats en altres afers.

- Dugueren a terme el peritatge dos paers, el notari i un escrivà de la ciutat, ocupat el cort en altres assumptes: Fitxa núm. 35.
- Dugueren a terme el peritatge el notari de la Paeria i un saig, per manament del cort i paers, ocupats en altres feines: Fitxa núm. 259.
- Dugué a terme el peritatge el notari, per manament del cort i dos paers, ocupats en altres feines: Fitxa núm. 85.
- Dugueren a terme el peritatge el notari i un saig de la cort, per manament del cort i dos paers, ocupats en altres feines: Fitxa núm. 89.

C) Quan el cort o el seu lloctinent estaven ocupats en la captura dels malfactors

- Dugueren a terme el peritatge el lloctinent de cort, tres paers i el notari de la Paeria, per encomanament del cort que perseguia als malfactors: Fitxa núm. 158.
- Dugueren a terme el peritatge dos paers, el notari de la Paeria i dos saigs, per comanament del cort que estava ocupat en la captura dels malfactors: Fitxa núm. 214.
- Dugueren a terme el peritatge dos paers i un saig en nom del lloctinent de cort i un paer perquè aquests perseguien al malfactor: Fitxa núm. 208.

D) Quan el cort estava malalt.

- Dugueren a terme el peritatge un paer, el notari i un saig, per manament del cort, pel fet d'estar malalt i no poder desplaçar-se al lloc dels fets: Fitxa núm. 184.

E) Quan els paers no podien anar a fer el reconeixement.

- Dugueren a terme el peritatge el cort i el notari: Fitxa núm. 80.

F) Quan era dia feriat

- Dugueren a terme el peritatge el notari de la Paeria i dos saigs, per manament del regent l'ofici de cort i tres paers, ja que ells no podien fer la inquisició personalment pel fet de ser dia feriat, en aquell cas corresponent al primer dia de la Setmana Santa: Fitxa núm. 185.
- Dugueren a terme el peritatge el notari ajudant de la Paeria i un missatger de la mateixa, per manament del cort i dos paers, per que era molt vespre i l'Any Nou el dia següent: Fitxa núm. 321.

G) Delegació del peritatge sense explicar el motiu

- El regent l'ofici de cort i dos paers encomanaren el peritatge al substitut de notari i escrivà de la Paeria i un saig: Fitxa núm. 246.
- Dugueren a terme el peritatge tres saigs per manament del cort i paers: Fitxa núm. 147.
- El lloctinent de cort i paers feren anar al notari a Soses "*per aver informació del fet*": Fitxa núm. 119.
- Dugueren a terme el peritatge el notari i escrivà de la Paeria, el notari i sindic de la ciutat i dos saigs, per manament del cort i dos paers: Fitxa núm. 222.
- Dugueren a terme el peritatge el notari i dos saigs, per manament del cort i paers: Fitxa núm. 230.
- Dugueren a terme el peritatge el notari i escrivà de la Paeria i un saig, per manament del cort i paers: Fitxa núm. 252.
- Dugué a terme el peritatge l'ajudant del notari de la Paeria, per manament del cort i paers: Fitxa núm. 319.
- Dugueren a terme el peritatge el lloctinent de fiscal, el notari i dos saigs, per manament del cort: Fitxa núm. 148.

- Dugueren a terme el peritatge el notari i escrivà de la Paeria i un saig, per manament del lloctinent de cort i dos paers: Fitxa núm. 219.
- Dugueren a terme el peritatge dos paers i el notari, per manament del lloctinent de cort: Fitxa núm. 166.
- Dugueren a terme el peritatge el notari, el fiscal del cort i dos saigs, per manament del cort i paers: Fitxa núm. 145.
- Dugueren a terme el peritatge un paer i el notari, per manament del cort i paers: Fitxa núm. 98.
- Dugueren a terme el peritatge el notari i un saig, per manament del cort i paers: Fitxa núm. 181.
- Dugueren a terme el peritatge l'escrivà de la Paeria i un saig, per manament del lloctinent de cort i dos paers: Fitxa núm. 197.
- Dugué a terme el peritatge un paer, per voluntat del lloctinent de cort: Fitxa núm. 67.

VI.4.6. LLOC ON ES DUGUEREN A TERME ELS PERITATGES

Per ordre decreixent de freqüència, els peritatges es dugueren a terme de la següent forma:

- El 49,6% en la mateixa casa on es trobava el lesionat o cadàver.
- El 15,6% a la Paeria: Fitxes núms. 25, 34, 80, 113, 152, 160, 176, 178, 195, 210, 212, 242, 244, 256, 258, 268, 296, 299, 309, 328, 329, 335, 337.
- El 7,2% al carrer: Fitxes núms. 86, 93, 106, 114, 127, 157, 163, 169, 171, 182, 184, 190, 201, 227, 269, 274, 340.
- El 3,6% en un camí: Fitxes núms. 59, 60, 136, 145, 158, 165, 202, 311, 313, 319.
- El 3,2% al camp: Fitxes núms. 107, 123, 148, 151, 196, 197, 198, 321.
- El 2,4% en una sèquia: Fitxes núms. 170, 206, 226, 246, 266, 297.
- L'1,6% a la riba del riu Segre: Fitxes núms. 213, 301, 318, 339.
- L'1,2% a la presó: Fitxes núms. 268, 304, 309.
- L'1,2% en una vinya: Fitxes núms. 254, 259, 282.

- L'1,2% a l'església de Sant Martí: Fitxa núm. 240.
- El 0,8% en un corral: Fitxes núms. 108, 229.
- El 0,8% a la vegueria de Tàrrega: Fitxa núm. 210.
- El 0,8% a la plaça dels Polls: Fitxes núms. 158, 181.
- El 0,4% a la caseta o torre del portal de Boters: Fitxa núm. 341.
- El 0,4% Al Pont: Fitxa núm. 180.
- El 0,4% a les grasses de la Seu: Fitxa núm. 271.
- El 0,4% en un estable: Fitxa núm. 252.
- El 0,4% en les peixateries de la casa de na Boneta: Fitxa núm. 326.
- El 0,4% en un hostal: Fitxa núm. 258.
- El 0,4% en un molí: Fitxa núm. 214.
- El 0,4% en un barranc: Fitxa núm. 48.
- El 0,4% a l'hospital: Fitxa núm. 137.
- El 0,4% en un arenyet: Fitxa núm. 222.
- El 0,4% a l'areny de Ramon Costa: Fitxa núm. 287.
- El 0,4% en un braçal: Fitxa núm. 284.
- El 0,4% en un celler: Fitxa núm. 228.
- El 0,4% en una sitja: Fitxa núm. 225.
- El 0,4% en un pont de la sèquia: Fitxa núm. 253.
- El 0,4% en el pont de Picabaix: Fitxa núm. 265.
- El 0,4% en la Plaça de la Cadena: Fitxa núm. 293.
- El 0,4% en un bordell: Fitxa núm. 193.
- El 0,4% a l'Hospital d'en Coll de Cap Pont: Fitxa núm. 289.

- El 0,4% al castell de Soses: Fitxa núm. 119.

- El 0,4% a Estadella: Fitxa núm. 8.

VI.4.7. ELS PERITS I EL CONTINGUT DELS PERITATGES

Els peritatges dels cadàvers traumatitzats els duia a terme habitualment personal no sanitari. Els corresponents a morts sobtades i intoxicacions, en oferir més dificultats, eren encomanats als sanitaris.

En ocasions, fins i tot en cadàvers traumatitzats, si les autoritats veien complicat el cas, requerien als metges per dur a terme el peritatge, com ho veiem clarament documentat en la fitxa núm. 100 de l'any 1360, en què el lloctinent de cort "*vehé que lo dit fadri jahie mort [i avie la] gola inflada que semblave que agués tinguts pegats daval lo [...] i com no li conegués als, manà que pèr mètges fos ben reconegut per qual accident ere mort*". Si observem, ens adonem que la paraula "*ben*" es aquí molt significativa, volent dir que en qüestions mèdiques els qui havien d'opinar eren els metges i no les autoritats, que per això tenien els coneixement necessaris.

Quan el peritatge el duia a terme o el dirigia el notari, era generalment molt minuciós i detallat, com ho veiem entre altres en el corresponent a la fitxa núm. 89.

Els peritatges sobre lesions de caràcter sexual, quan la víctima era una dona, eren generalment duts a terme també per dones. En ocasions, si la víctima era una nena, les mateixes autoritats li inspeccionaven els genitals lesionats, encara que després el peritatge a fons el duguessin a terme les dones, com ho veiem en el corresponent a la fitxa núm. 160.

En els peritatges on intervenien els saigs, eren aquests els que duien a terme les feines manuals, com despullar el cadàver o el lesionat, etc. Ho veiem en els peritatges corresponents a les fitxes núms. 184, 257, etc. Solien fer el reconeixement de les lesions en presència de les autoritats, com ho veiem en la fitxa núm. 145 de l'any 1376, etc.

Una de les atribucions que tenien els barbers en matèria de peritatge era l'examen pericial de les tonsures dels eclesiàstics: Fitxa núm. 309 de l'any 1453.

Durant els dos segles estudiats, solament hem trobat una apertura de cadàver en la fitxa núm. 176 de l'any 1385, per ordre del cort i paers. Intervingueren dos mestres en medicina, dos batxillers en medicina i dos cirurgians. La causa que motivà aquest excepcional peritatge, fou la mort sospitosa d'enverinament d'un home per baladre.

En els peritatges duts a terme per sanitaris era notòria en ocasions la utilització de terminologia anatòmica molt tècnica, com ho veiem, entre altres, en els peritatges corresponents a la fitxa núm. 328.

En ocasions són sorprenents els coneixements de caràcter medicoforens que tenien els perits no sanitaris, com en el cas del peritatge corresponent a la fitxa núm. 297 de l'any 1437, en què el cort, dos paers i el notari dictaminaren sobre la data de la mort d'un cadàver submergit a l'aigua, en base a l'estat de la pell.

VI.4.8. ELS SANITARIS QUE ACTUAREN DE PERITS

La cort del veguer no disposava de perits funcionaris propis i remunerats. Quan era necessari fer un peritatge per personal sanitari, solia encomanar-lo als facultatius que havien assistit el lesionat, i que per tant coneixien bé la naturalesa de les lesions.

A) Cirurgians

Alexandre: Fitxa núm. 231.

Cuticho, Diego: Fitxa núm. 335.

Emerich, Ramon: Fitxes núms. 100, 138 (documentat com a metge).

Ferrer, Arnau: Fitxes núms. 210, 212 (documentat com a cirurgià i barber)

Gall, Johannes del: Fitxa núm. 210 (documentat com a cirurgià de Tàrrega).

Gavi, Exemeno: Fitxa núm. 220.

Legas, P. de: Fitxa núm. 34.

Ligalbe, Pere de: Fitxa núm. 240.

Lòpiç, Berthomeu: Fitxa núm. 328.

Metge, Bortholomeu: Fitxa núm. 44.

Miraylles, Bertran de: Fitxes núms. 34, 45.

Món, Johan: Fitxa núm. 335.

Pastor, Johan: Fitxes núms. 337, 339 (fill de mestre Johan Pastor).

Pedric, Monsserrat: Fitxa núm. 339.

Pere, Matheu: Fitxes núms. 242, 268.

Perolo, Antoni: Fitxa núm. 231 (documentat com a cirurgà i barber).

Ponç, Ramon: Fitxes núms. 176, 178, 210, 212.

Pou, Pere: Fitxa núm. 256.

Prats, P. deç: Fitxes núms. 44, 45.

Recolna, Miquel: Fitxa núm. 339.

Roger, P.: Fitxes núms. 152, 176, 178, 195.

Sent Feliu, Bortholomeu de: Fitxes núms. 80, 119.

Serra, Johan de: Fitxa núm. 231.

Solsona, Johan de: Fitxes núms. 34, 44, 45.

Spinal, Jacme: Fitxa núm. 328.
Thomàs: Fitxa núm. 34.
Valcebre, Ramon: Fitxa núm. 339.
Valerna, Guillemus: Fitxa núm. 210 (documentat com a cirurgià de Tàrrega).
Xipre, Benet: Fitxa núm. 328 (documentat com a cirurgià de la ciutat de Mallorca).

B) Metges

Cabanyes, Martí de: Fitxa núm. 244.
Çaporta, Luis: Fitxa núm. 329.
Falgars, R.: Fitxa núm. 176.
Lebo, Pere: Fitxa núm. 337.
Lebri, Nadal: Fitxes núms. 138, 176, 178.
Magnesa, Johan: Fitxa núm. 240.
Pou, Petrus: Fitxa núm. 335.
Prats, P. dez: Fitxes núms. 113 (documentat com a físic), 138.
Queralt, Francesch: Fitxes núms. 231, 242.
Rochafort, Johan de: Fitxa núm. 299.
Vicent: Fitxa núm. 8 (documentat com a metge de la localitat d'Estadella).
Vilanova, Francesch de: Fitxa núm. 67.

C) Barbers

Calathaiú, Miquel de: Fitxa núm. 309 (documentat com a barber de la ciutat de Calataiud).
Ferrer, A.: Fitxa núm. 236.
Morella, Arnau de: Fitxa núm. 178 (documentat com a barber i cirurgià).
Pastor, Johan: Fitxa núm. 309.
Perola, Antoni: Fitxa núm. 256.
Redortier, Guiem: Fitxa núm. 309.
Sentís, Paschual: Fitxa núm. 244.
Tàrrega, Gabriel: Fitxa núm. 335.
Tost, Francesch: Fitxa núm. 138.

D) Batxillers en medicina

Berbegal, Guillemus: Fitxa núm. 240.
Pedro, Domingo: Fitxa núm. 176.
Prusia, Johan de: Fitxa núm. 176.
Queralt, Francesch: Fitxa núm. 212.

E) Espèciers

Fyllol, Berenguer: Fitxa núm. 113.
Soler, Jacme: Fitxa núm. 244.

F) Apotecaris

Pardina, Guillem de la: Fitxa núm. 337.

G) Dones

Caterina, muller que fou de Bortholomeu Castelló: Fitxa núm. 160.

Guillemona, muller que fou de Bn. Pasqual, àlias segoner: Fitxa núm. 160.

Miquela, muller de D^o Romer: Fitxa núm. 160.

Sibila, muller de Johan Roca: Fitxa núm. 296.

*

VI.5. EL TURMENT JUDICIAL A LA CORT DEL VEGUER DE LLEIDA.

VI.5.1. Introducció.

La tortura es defineix com l'acció d'infligir sofriments aguts al reu per aconseguir la seva confessió o per imposar-li un càstig per un acte delictiu ja comès.

Diego Contera Burgos, a les "*Questionis Criminalis*" (1589), deia: *Tortura est inquisitio quae fit ad servendam veritatem per tormenta et corporis dolorem*".

Antonio Quevedo y Hoyos, en la seva obra "*De indicios y tormentos*", (1632), ho expressava d'aquesta manera: "*Tormento es una manera de prueba que fallaron los que fueron amadores de la justicia para escudriñar e saber la verdad por el de los malfechos que se fazen encubiertamente e non pueden ser sabidos nin provados por otra manera*".

Altra opinió més objectiva ens la dóna Quintiliano quan diu: "*Es una prueba muy falible. Mentirá en el tormento el que pueda sufrir el dolor, mentirá también el que no lo pueda sufrir*".

No és cert que el turment resultés un mitjà fiable per esbrinar la veritat de boca de l'acusat. Bruyère, tenia tota la raó al afirmar que, "*el turment és una invenció maravellosa i segura per perdre a un innocent dèbil i salvar a un delinqüent robust*".

Efectivament, aquelles persones amb menys resistència física i per tant més sensibles al dolor, acceptaven la seva culpabilitat per tal de posar fi a la tortura a què eren sotmeses.

Per contra, els veritables delinqüents, dotats normalment d'un gran vigor físic i molt més resistent al dolor, moltes vegades al suportar-lo, aconseguien lliurar-se de la màxima pena.

Com a exemple d'homicida absolt per la seva resistència, el 17 de maig de 1352, P. Baro, natural de Sort, d'ofici "curador" de cavalls, va occir a Lleida al metge Ramon Ritxart de Santa Coloma de Queralt. L'autoria de la mort va ser evidenciada per diversos testimonis presencials del crim. No obstant, l'homicida va ser absolt perquè tot i ser sotmès tres vegades al turment de la roda i altres tres al del foc, va poder resistir aquella tortura sense acceptar la seva culpabilitat.

Cas contrari va ser el de Joan Navarro, minyó negre, esclau d'un picapedrer, acusat el 14 de setembre de 1447, d'haver intentat violar una nena de 10 ans. Tot i ser falsa l'acusació, l'esclau va ser condemnat, per fer-li confessar la seva culpabilitat, a sofrir el turment del guant en cada mà i que, si els resistia, fos sotmès l'endemà al de l'aigua. Per no poder suportar aquest últim, va ser sentenciat a morir a la forca i esquarterat el seu cadàver.

La tortura, com a prova judicial no existia a l'Alta Edat Mitjana.

Amb les conegudes com "Ordalies" o judicis de Déu, s'invocava la divinitat mitjantçant uns ritus a través dels quals podia deduir-se la culpabilitat o innocència d'una persona sospitosa. Amb el temps van ser abolides per l'església.

A Lleida, encara el 27 de gener de 1395, els paers "*volents per experiment haver alguna notícia de veritat, feren venir lo dit Johan devant lo dit Miquel mort i el li feren moure i tocar si la dita nafra per la qual ere mort se disolvie en sang, la qual per sa presència ni tocament no feu disolució ni apariència de sanch dissolta*". (1)

Als "Usatges de Barcelona" s'admetien els Judicis d'aigua freda i d'aigua calda. El primer consistia en deixar la persona sotmesa a la prova, lligada de peus i mans, en un recipient d'aigua previament beneïda, en la qual, si s'esfonsava era considerada innocent i si flotava culpable. El d'aigua calda, consistia en fer treure una pedra del fons d'un recipient d'aigua bullenta. Si l'obligat a treure-la, al cap de tres dies de romandre amb el bras embenat mantenia la pell intacta, era considerat innocent, i en el cas contrari culpable. (2)

A Castella, la tortura s'instaurà a la Baixa Edat Mitjana i es reglamentà a "*Las siete Partidas de Alfonso X*" si bé no va tenir vigència fins en temps de Pere el Cruel amb l'"*Ordenamiento de Alcalá*" de 1348.

A l'Aragó, va ser rebutjada. Jaume II en la "*Declaratio Privilegiis Generalis*" de les Corts de Saragossa de l'any 1305, les prohibí en tot el regne amb la única excepció de quan el delicte era falsificació de moneda.

A Lleida, Ramon Berenguer IV al promulgar la Carta de Població (1150) arran de la Reconquesta, legalitzà el turment.

Es poden considerar dues menes de turment judicial, l'indagatori i el punitiu o suplici.

VI.5.2. El turment indagatori.

El turment indagatori era el que s'infligia al sospitós d'un delictes amb la finalitat d'aconseguir la seva confessió i si procedia acceptés la autoria d'aquell fet, ja que no es podia condemnar ningú si abans no admetia la seva culpabilitat.

També podia ser posat al turment el reu ja confés i sentenciat per ampliar la seva primera confessió, (nom de possibles còmplices, conèixer delictes no manifestats en la primera declaració, etc.).

El primer cas d'aplicació de turment que apareix documentat en els processos de Crims estudiats, és el 22 de juny de 1312, data en la qual el macip Berenguer Gombau, acusat de robatori de diners i roba, va ser condemnat a què, *"li sien ligats los braços II vegades i si res no diu a instancia del ligament dels dits braços, que siè tornat a Conseyll"*. Confessà, *"ans que li fos acabada de fer la primera ligada"*. (3)

No obstant, segons es desprèn del procés seguit al gener de 1313 contra Ramon Gili, acusat d'haver mort un home per causa del joc, a Lleida, el turment es devia aplicar ja des de molt temps abans. Diu així: *"quel dit R. Gili sie posat a turment en tal manera que veritat puxe exir de la sua bocha, com sie acostumada cosa i dret que és, que quant alcuna presumptió és trobada contra aquell qui la inquisició és feta i clarament no és provat, que el Conseyll jutje i axí és acostumat que sie posat a turment i que isque veritat de la sua bocha"*. (4)

En aplicar el turment era precís evitar que el trauma provocat al torturat no fos tan greu com per arribar a causar-li la mort però si el suficient per aconseguir la seva confessió.

De vegades aquest punt d'equilibri era difícil d'assolir. Un exemple el tenim en el procés obert el 4 de juliol de 1339 contra el sarraí Çayt de Massot, fuster de Fraga, acusat de jaure carnalment amb una *"fembra pecador"* cristiana. Aquest delictes era tan severament castigat que generalment es condemnava l'acusat a morir cremat. En aquella ocasió, es va considerar que el sarraí era innocent i va ser absolt. No obstant, succeí que les lesions que se li infligiren durant la tortura van ser tan greus, que morí l'endemà. (5)

Es aquest un altre exemple de l'arbitrarietat, inutilitat i irracionalitat del turment. En aquest cas va servir per causar la mort a un innocent.

Va ser anys més tard quan, per evitar aquestes contingències, es requeria la presència d'un metge o cirurgià mentre s'infligia el turment amb la missió primordial d'aconsellar deturar-la si creien que perillava la vida de l'imputat.

En els procediments judicials conservats, no apareix citada aquesta presència qualificada de metges i cirurgians en els turments fins l'any 1544.

Quan el tribunal ho considerava necessari, era també encomanada al metge o cirurgià la missió d'anar a visitar empresonats, per dictaminar si llurs condicions físiques permetien la seva tortura sense el perill de provocar-los-hi la mort o també per assistir-los en cas de malaltia.

El 18 de gener de 1420, Bernat Soler, pastor de Taüll acusat d'un crim, abans de ser sotmès a l'extremadament rigorosa tortura (sis lligades de braços, nou vegades pujat a la roda, tres vegades aplicar-li el foc i tres de boxament de cames), preferí, sense aconseguir-ho, suïcidar-se. Va ser el cirurgià mestre Matheu Pere qui *"de manament dels dits honrats oficials, regonegué les dites nafres e trobà que la del braç era fort petita e en après regonegué la nafra de sobre lo ventre e trobà que entrave la nafra tres dits a través, poch més o menys. E los dits honrats pahers vehent que lo dit delat stava fort flach feren-li donar sopes en vi i axí mateix li feren matar una galina e donar del brou de aquella. E essent lo dit delat un poch tordat, feren-li donar confessió, la qual feta, manaren al carcelés quel metés en loch que lo dit delat stigués bé e que no tingués armes amb les quals se pogués damnificar ni matar."* (6)

Quan hom era turmentat, en ell lloc de la tortura era la norma deixar al seu abast pa, ous i vi amb la finalitat de, al menys, retardar el seu defalliment i així estigués en millors condicions de suportar el trauma derivat del turment.

El 14 de juliol de 1598, quan Catherina Ferraguda era presa i ferida a les presons reials de Lleida, es personaren el Dr. en Medicina Guillem Tarragó i els cirurgians Josep Puig i Miquel Garcia, els quals *"lan visitada i curada sempre assistint a dit acte com és de costum se troben dos chirurgians, oferintse prompta la dita Farraguda per a pagar i satisfer los salaris del metge i barbers"*(7). En cas de malaltia era com es veu el propi empresonat qui havia de fer-se càrrec de satisfer les despeses derivades de la seva assistència. El mateix succeïa amb l'alimentació.

Hi havia circumstàncies personals en que no era permesa l'aplicació de turments: als cavallers, mestres en lleis, dones prenyades o amb fills lactants i als menors de 14 anys.

El 24 d'agost de 1339, l'honorat Ramon Ça Costa, Senyor del castell d'Algerri, fou acusat de ser l'inductor del crim d'un dels seus vassalls. En el seu testimoni o confessió, en el qual negà totes les acusacions, la seva paraula va ser suficient per a retirar-li tots els càrrecs i la sentència fou absolutòria sense haver de recórrer a la prova indagatòria de la tortura. (8)

El 7 de febrer de 1342, Gueralda, acusada de lladra, es lliurà del turment per estar prenyada: "*Com la volguessen fer ligar, la dita Gueralda dix que ere prenys de Sant Andréu a ençà, e axí que demanave que no la destroncasen ne la feesen afolar del dit prenys. El cort i paers, volents certificació si la dita Gueralda ere prenys, feren venir davant els, na Cavalera e na Golmera, madrines, les quals feren relació als diis cort i pahers que eles havien regoneguda la dita Gueralda e per lo sacrament que feyt avien, trobaren que la dita Gueralda ere prenys*". (9)

El "*Fuero Viejo de Castilla*" ja presentava la innovació feta de reconèixer el peritatge fet per dones en casos de violació. Al "*Fuero Real*", redactat vers el 1254, hi ha una llei que tracta de que la dona prenyada no deu sofrir lesió corporal ni ser executada estant embarassada. No se la indultava sinó que s'aplaçava la sentència fins després d'haver infantat.

De vegades, aquesta excepció era aprofitada per algunes dones per intentar lliurar-se dels turments. El 23 d'agost de 1352, Marieta va ser acusada de metzinera i condemnada a sofrir el turment de la roda. Per eludir-lo, manifestà que era prenyada: "*los honrats cort i pahers manaren a na Dolceta, muyller que fo den Miquel de Cornudela, en altra manera apelada na Cavalera i a na Johana, muyller que fo den A. Bonet, madrines, que feesen relació si la dita Marieta ere prenys. Les quals, tornades, feren relació i digueren que eles an vista la dita Marieta en lo palau de Cervera i regoneguda, e que per cert no conexen en res que la dita Marieta sie prenys*". Fou torturada i confessà. Posteriorment va ser assotada per les places de la ciutat. (10)

Les dones condemnades a turment, acostumaven a ser-ho com a màxim a una, dues o tres lligades a la roda. Generalment solien ja confessar en fer-los-hi la primera lligada o fins i tot, en veure polir la corda davant seu.

No obstant, en un procés del 3 de juliol 1368, Dolceta i Elicsèn, acusades de còmplices de la mort de Francesca, filla del bidell de l'Estudi General de Lleida, resistiren les tres lligades del turment de la roda, "*bé i fort ab contrapés covinent, segons és acostumat*". (11)

Solament en una ocasió, una dona anomenada Gueraldona, muller de Pasqual Bellestar, fou sentenciada després del de la roda, a sofrir el turment del foc. El motiu va ser la gravetat del delicte pel qual havia estat acusada, res menys que haver mort el seu marit amb la col·laboració del seu amant.

El procés va ser iniciat el 23 d'abril de 1377 i la sentència va ser: "*jutgam que la dita Gueraldona sie rodada tres vegades, bé i fort ab contrapés covinent segons que es acostumat e sino atorgue que li sie dat foch als peus tres vegades, bé i fort segons que es acostumat*". La inculpada apel·là la sentència al Rei però fou desestimada. (12)

VI.5.2.1. Sistemes de turment.

En aquest estudi hem inclòs també els processos del segle XVI i XVII encara que no són objecte de la tesi, per tal de fer un estudi global de la tortura judicial reflectida en tots els Llibres de Crims.

Els diferents tipus de turments que ens apareixen documentats han estat:

- Por de turment.

Es pot considerar la por de turment o "paüra de roda", com la mínima expressió o grau de tortura. Consistia simplement en atemorir el reu fent-li creure que seria torturat però sense cap intenció de fer-ho.

Quan el tribunal adoptava aquesta actitud tan "benèvola", ho era perquè considerava que les condicions físiques del reu no li permetrien, sense greus o fins i tot fatals conseqüències, resistir la "força" o greuges del turment o potser també perquè les proves acusatòries no eren prou consistents.

El 24 de gener de 1329, D. de Girona fou acusat d'haver robat "*cent o més parells de sabates*". El tribunal decidí que: "*li sie feyta pahor del turment de la roda*". En aquest cas eren mínims els indicis de culpabilitat de l'acusat. (13)

A Berenguerona, lladra de gallines, s'acordà, per aconseguir la seva confessió, que "*li sie feyta pahor de la roda, fentli polir la corda devant i descobrir los braços detràs*". Va ser absolta perquè no confessà. Digué que "*be la podien degollar, que ella no ho havié feyt i no ho dirie*".(14)

La decisió de fer "por de turment", era més freqüent quan el reu era donà i encara més si era prenyada. El 19 d'abril de 1385, a Susana, acusada d'emmetzinar el seu marit, se li aplaçà sofrir el turment a què havia estat condemnada fins a després d'haver infantat: "*i après que hage infantat que li sie feta por de roda i feta la dita por, ço és, que li sien polides les cordes devant i li sien descusides les mànigues i si res atorga que torn a Consell i si no atorgue que sie absolta*". (15)

- Lligament de braços.

Consistia en lligar els dos braços mitjançant voltes de corda, la qual posteriorment era tibada fent torniquet amb un bastó.

El 10 d'octubre de 1328, a Martí de Pena, acusat de robar un "lego" (aixada petita), s'ordenà que "*una ligada fer-se deu e feren-li començar de fer la primera ligada i*

com hagueren passat dues voltes a la corda, dix quel desligassen que él los diria la veritat." (16)

Podia ser tant forta l'estrenyuda feta pel saig, que fins i tot podia arribar a trencar-se la corda. L'11 de març de 1332, a P. Roure de Barcelona, acusat d'haver robat dos parells de sabates, "*quan li feren fer la primera lligada i la corda fo una vegada passada, la corda se trencà*". (17)

Quan el torturat, a la primera cargolada no confessava, el més usual era repetir dues o tres vegades el procediment. No obstant, en algun cas de gran resistència del reu, s'arribaren a fer fins i tot sis lligades (18).

- Turment de la roda.

La roda va ser, amb molta diferència, l'artefacte de tortura més usualment emprat.

Consistia en lligar els braços del reu pel darrera i comminar-lo a dir la veritat sobre la seva implicació en el fet objecte del procés. En el cas de no acceptar-la, era pujat a l'estri conegut com la roda, on li eren lligats els braços, afermant-li alhora un contrapès als peus. El saig (ajudant del mestre de sentències o botxi), la feia girar, acció amb la qual, s'estiregassava el cos del torturat, provocant una forta distensió de les seves articulacions, efecte que anava aguditzant-se quan, per les successives negatives del torturat, se li anava augmentant el contrapès dels peus i temps de permanència en el giny.

El 2 d'abril de 1377, Miquel Senter, acusat d'haver robat sabates, va ser posat al turment de la roda: "*e axí com quaix no avie alçat lo contrapès tro a .II. palms, dix quel devalasen que el dirie veritat*". (19)

Depenent de la gravetat del delictes, més o menys indicis inculpatoris, constitució física o sexe, el tribunal ordenava el nombre de vegades d'aplicació del turment, les quals solien oscil·lar entre una i tres vegades. No obstant, excepcionalment, en un procés de l'any 1420 la sentència va ser: "*que li fossin donades sis lligades i pujat nou vegades a la roda*". (20)

La tracció exercida als membres del sofrent podia arribar a ser tan intensa que podia fins i tot provocar-li la invalidesa física de per vida. A Bn. Moxó, sastre d'Agramunt, jutjat pel robatori d'uns diners l'any 1344, després d'haver estat turmentat en la roda, es planyie davant dels jutjadors de què "*ara no porà cosir*", fent referència a son ofici.

Aquest turment de la roda també podia consistir en penjar l'acusat pels braços mitjançant una corriola amb el corresponent contrapès als peus.

- Turment del foc.

Quan la naturalesa del delictes era més greu, els indicis de culpabilitat grans, el reu de molt baixa reputació; (jugador, alcavot, "home barallós"), o pertanyent a qualsevol de les minories marginades, al procesat que no confessava mentre estava a la roda, se li solia aplicar a continuació o l'endemà el que era conegut com turment del foc, perfectament descrit en el procés incoat contra A. de Mayllabex, l'1 de gener de 1332, per haver mort a G. de Tàrrega en el transcurs d'una baralla motivada pel joc: "*E còmanarenlo al saig per dar el turment del foc. E primerament ligarenli los peus als peus del banch i ligats axí com se pertany i lavats los peus ab sal i ab vinagre (21) atansarenlo al foc i atançat, espargerentli lo foc vers los peus. E demanarenlo si el havia nafrat lo dit G. de Tàrrega i el respòs i dix que no i demanarenlo altrés vegades i moltes. E com hagués estat per peça covinent, lexarenlo estar*". (22)

Considerant el precari estat físic de l'encausat, el tribunal decidí aplaçar-li fins l'endemà el sofriment dels "guants".

- Turment del guant.

El sofriment que produïa era molt intens, motiu pel qual solia aplicar-se al reu que havia resistit, sense confessar, els de la roda i foc.

Els guants consistien en unes peces de fusta que adaptades als dits de la mà, els comprimien fortament. Aquesta compressió era considerablement augmentada introduint a cops de maça unes falques entre dites peces, acció que provocava fractures de falques i un dolor insuportable.

El 13 de febrer de 1332, A de Mayllabex, reu ja citat anteriorment, per haver resistit els turments de la roda i el foc, al dia següent fou pujat al palau de Cervera (presó comuna de Lleida), i en presència del lloctinent de cort, paers, prohoms i notari, "*per fer turmentar lo dit A. Mayllabex ab lo turment que es dit lo guant i ans quel turmentasen ab lo dit turment, demanarenlo si el nafrà lo dit C. de Tàrrega. Lo qual respòs i dix que no. E com no volgués res atorgar, ferenli fer lo turment del guant, segons que per lo Conseyll es ordenat, en la man dreta. I com agués estat per covinent temps ab lo dit turment tinent en los dits de la mà dreta i fos moltes vegades demanat pels dits lochtinent de cort i pahers i prohoms si el avie nafrat lo dit en G. de Tàrrega i tota vegada agués respòs que no i fos vigare als dits lochtinent, pahers i prohoms que prou hagués tingut lo dit turment, ferenli tolre aquel turment. E ferenloli metre en la mà esquerra. I tinent lo dit turment en los dits de la dita mà esquerra, demanarenlo si el avie nafrat lo dit G. de Tàrrega. I dix que no. E com hagués tingut los dits de la dita mà esquerra en lo dit turment per peça covinent, a coneguda dels dits lochtinent de cort, pahers i prohoms ferenloli tolre i tolt, demanarenlo segons que damunt li avien demanat. I dix que no lavie nafrat. I lexarenlo estar jutgudat per lo Conseyll de la paheria que a el serà vigare*". (23)

Tot i l'evidència de la seva culpabilitat, manifestada per diversos testimonis oculars del crim i fins i tot la declaració de la pròpia víctima abans de morir, A. de Mayllavex és lliurat de ser penjat, sent solament bandejat de la ciutat i terme.

- Turment de l'aigua.

Consistia en lligar el reu en una escala de fusta i amb un càntir ple d'aigua i foradat del sòl, se li feia caure contínuament un raig d'aigua entre el nas i la boca. Si així no s'aconseguia la seva confessió, s'afegia sal en abundància a l'aigua i es continuava amb el mateix sistema. Si finalment, el reu tampoc confessava així, se li cobria la cara amb un drap de lli i es deixava rajar l'aigua salada sobre el drap. Amb aquesta combinació s'aconseguia que s'adaptés tant íntimament la roba al rostre del qui sofria la tortura, que li obturava de tal manera el nas i la boca, que l'impedia respirar. (24)

Per no poder suportar-lo, en tots els processos en que apareix citat el turment de l'aigua, tots del segle XV, l'incriminat acabà acceptant l'autoria del delictes del que se l'acusava.

- Turment del polze.

Sempre de greus conseqüències pels qui el sofriren, tampoc el reu en cap del quatre casos registrats, el resistí.

Consistia en penjar l'acusat, pel dit polze de la mà dreta.

El 24 de març de 1544, Arnau de la Lana, àlies "la Mort", va ser acusat de robar en diverses torres de l'horta. La sentència fou : *"sie en continent turmentat i li sien dats tots los turments que pareixerà a nos e als magnífichs senyors paers i a dos o tres pròmens de la present promenia o als quey volran entrevindre ab intervenció de hùn cirurgia perquè se sàpie la veritat i après que sie turmentat, sie tornat a judicar per dita promenia"*.

Es la primera vegada que es requerida la presència d'un facultatiu, en aquest cas el cirurgia mestre Forés, com a testimoni professional en un turment.

Primerament l'acusat va ser interrogat abans de posar-lo al turment, tal i com era obligat. Al negar tota culpa *"fonch posat en lo turment penjant-lo per lo polse e estant en dit turment, en continent cridà que el baixassen del turment, que ell diria la veritat"*. Efectivament confessà i va ser condemnat a ser assotat. (25)

Pitjors conseqüències van ser les que patí Alonso de Angulo, el qual havia robat a la botiga d'un sastre. En el procés, iniciat el 21 de juny de 1544, se'l sentencià també a

ser penjat pel polze, "i estant en lo turment en lo qual stigué obra de hun credo, se li desfeu lo polze i caygué en terra i així manaren que nos turmentàs més sinò procehiren a sentenciarlo". Va ser condemnat a ser assotat i desterrat. En el cas d'incumplir l'exili seria açotat de nou i desorellat. (26)

El 21 de gener de 1609, Esteve Casanoves va ser acusat de robatoris i de ferir d'una pedrenyalada a un teixidor. Condemnat a ser penjat per la gola, abans de pujar a la forca sofrí també el turment del polze per a que declarés si havia tingut còmplices. A l'acte de la tortura hi foren presents a més del cort i veguer i els acostumats paers i prohomes, el metge Francesc Nogués i el cirurgià Simó Barceló. La presència dels sanitaris era per evitar el perill de què el torturat morís en el turment, fent-lo aturar en el moment precis: "Fonch posat en lo dit turment per lo mestre de les sentències desta manera, fonch posat un banch i sobre dell foren posades nou rajoles i sobre delles pujat dit Casanoves i lligada la soga e lo clau pera de allí posarli lo polze en dita soga pera posarlo en lo dit turment. I començant dit mestre de sentències a tirar de la soga ab que estave lligat lo polze de la mà dreta, fonch altra vegada amonestat vulle dir la veritat. Lo qual dix que per lo cas en que stave, noy avie mes del que tenie dit. I lligat dit polze en la dita soga del clau per dit mestre de les sentències i estat ayxí en dit lloch, dix que se apiadassen dell que lo dolor li arribave al cor". (27)

El reu confessà i ratificà la confessió fora de la visió de la tortura com era preceptiu. Va ser penjat.

El cas més colpidor, és el de Joan Pedrol, el qual el 28 de juliol de 1619 acusà el seu company Joan Figueres de ser un bandoler. Però segons aquest, ho va fer per la força de l'excessiu turment al que havia estat sotmès: "dit Pedrol fonch torturat ab un rigor cruel i excessiu i li fonch forçós, per lo rigor del turment, dir lo que no ere veritat, com de la mateixa tortura se pot veurer, en la qual fonch quatre vegades tornat al turment del polze i en la una estigué fins a desajuntar-se-li los ossos i batre los queixals desenquadrernant-se del son lloch i en la altra fins a desmayar-se i perdre los sentits i encara sinò fora la informació del cirurgià, nol haurien baixat, que en lo turment se fora mort. I tot açó era per ferli dir lo que no sabia i era veritat contra dit Joan Figueres". (28)

- Boxament de cames.

El 18 de gener de 1420, Bernat Soler, pastor de Taüll acusat d'una mort, per aconseguir que reconegués la seva participació en el crim, va ser condemnat a què, "sie ben stret ab sis ligades segons es acostumat e en après sie muntat nou vegades en la roda ab bon contrapés i si la veritat, de la sua boca nò percebex, ultra les dites nou vegades, li sien dades tres tortures de foch i altres tres de boxament de cames". (29)

VI.5.3. Turment punitiu o suplici.

El turment punitiu o suplici era el que s'aplicava com a càstig al reu convicte i confès d'un delictes. Podia ser mortal, amb la finalitat de provocar la mort del reu, o no mortal, com amputar algun membre del cos u ocasionar alguna mena de dolor corporal o moral, etc.

De vegades va succeir que, tot i no ser aquest el propòsit, ja fos per la seva intensitat o per la feble constitució física del condemnat, es provocà la seva mort, tot i que solament es pretenia punir-lo.

A la Cort del veguer de Lleida, les diverses formes d'aplicació del suplici de càstig, sense intenció de provocar la pèrdua de la vida, van estar:

VI.5.3.1. Suplici no mortal

- Assots.

La flagel·lació és potser la pena que ha estat més freqüentment executada. Amb la finalitat de què resultés més allisonadora al poble, era generalment aplicada passejant al delinqüent nu de mig cos en amunt o, fins i tot, segons la mena de delictes, nu del tot, "*pels llochs acostumats de la ciutat*", els quals acostumaven a ser els carrers, places i altres indrets estratègics, pregonant al mateix temps durant el trajecte, el delictes comès, per a que servís d'escarment i a la vegada exemple i evitar la repetició de delictes semblants i a més, sotmetre'ls a l'escarni públic.

De vegades, quan es tractava d'un delictes de robatori concret (roba, eines, armes etc.) al reu se li feia portar penjat al coll o a les mans l'objecte que havia robat.

Així, el 10 d'octubre de 1328, Martí de la Pena, va ser sentenciat pel robatori d'un lego (aixada petita), a "*ser corregit per la ciutat ab lo lego al coll i açotat per totes les places de la Ciutat i publicat haver fet lo dit ladronici*". (30)

En un procés de l'any 1329, a una dona que robà un llançol el tribunal ordenà "*que corregue la ciutat i publicat el delictes portant el llansol devant*". (31)

L'assot era format per un seguit de cordes lligades a l'extrem d'un mànec, provistes de nusos o segons els casos, d'alguna mena de peça metàl·lica per fer-lo més contundent. El nombre de cops d'assots que podia rebre un delinqüent, era molt variable. Malgrat que segons el "*Liber Iudiciorum*" es permetia arribar a tres-cents, la norma era no passar dels dos-cents. A Lleida, a un delinqüent en condicions físiques normals, segons l'"Establiment de la Ciutat", s'autoritzava donar-li cent, però aquesta xifra, de vegades, era menor o major, segons el criteri dels components del tribunal. El 30 de setembre de 1663, al lladre Jaume Soler se'l sentencià a rebre dos-cents assots. (32)

En ocasions, en delictes intranscendents, es podia arribar a simular-se solament l'aplicació del càstig.

En una referència d'un un procés de 5 d'abril de 1326, es fa constar que, segons l'Establiment de la Ciutat, *"si algú nafrarà altre barayllant, costarli-e .C. sol. o pendrà .C. açots en la plaça, empero sil nafrat nere afolat on perdie algú de sos membres, no [.....] lo nafrador per aquell ban. ans estarie a juhi de la cort i del conseyll de la ciutat"*. (33)

El 15 de febrer de 1605, mosser Joan Montagut, acusat de viure amb *"dos dones, o més, deshonestament"*, va ser sentenciat a ser desterrat durant un any i en cas de no complir la condemna, rebre cent assots. (34)

La possibilitat de canviar la pena monetària per la d'assots, s'establia per donar solució als casos en que aquells a qui anava destinada la pena no poguessin fer front al pagament del ban.

Moltes vegades però, el tribunal tenia en compte algunes circumstàncies personals dels inculpats i mostrava la seva benevolència, reduint notablement el nombre d'assots.

Com a exemple, en un procés de juliol de 1328, els jutjadors consideraren que la indigència i la poca edat d'un minyó, acusat d'haver donat una pedrada a una dona, eren motius suficients per a rebaixar-li la pena, i així els cent assots acostumats es transformaren en deu: *"Com regoneguessen que fos ban, donaren al dit F. lo ban, ço és, C sòlids, posats en l'establiment de la Ciutat per lo qui nafrara l.altre barayllant. El dit F. com fos pobre, dix que nols podie pagar i com nols pogues pagar feren-lo anar en la plaça i feren-li donar .X. açots, com fos de sotil edat"*. (35)

En un altre procés corresponent a l'any 1330, fent-se càrrec de l'extrema pobresa de l'acusat i l'estat d'embriaguesa que tenia en el moment de succeir el fet: *"Provat es que don Carders es tengut per ban de les nafres que feu a la dona, muyller d'en Çoquet, paher, al cap, ab una pedra per propia voluntat, el dit ban dels .C. solids li fo reexit per la cort i pahers per la gran pobra que'l dit Carders avie, per ebriagament avie feit la dita nafra"*. (36)

En un procés de 1352, es fa esment de què Arnau Barceló com conseqüència de les ferides rebudes en ser agredit, resultà amb *"la mà debilitada"*. Mesurant també l'extremada pobresa de la víctima i la incapacitat en que restava, el tribunal condemnà l'agressor a indemnitzar *"quiscun any per vida al dit Arnau Barceló tot temps de la vida del dit Arnau, XV faneques de forment bo i bell i bandit de la ciutat i si serà trobat se li daran cinquanta açots"*. (37)

De vegades l'acció d'assotar era simplement simulada: El 9 d'abril de 1544, la sentència dictada contra Pere de Tolosa i la seva "amiga o dona enamorada", Isabel Gentil, acusats de diversos furts de roba, fou "*que lo dit Pere de Tolosa sie açotat ab cordels per los lochs acostumats i si en nengun temps serà atrobat, que sie penjat per lo coll de guisa quen muyre i la dita Isabel Gentil, vage despulada de les spatlès com si la açotassen, detrás son amich, sens açotar-la*". (38)

Freqüentment es donaven els assots en un lloc determinat i davant de tota la gent. El 1319, a Domingo d'Orcau, acusat de jugar amb daus falsos i emplomats, s'ordenà que "*sie posat en la Plaça dels Conylls i sie cridat i publicat aver jugat ab los dits daus falsos i que li sien dats .X. açots grans i regeus*". (39) I a Caterina, acusada d'alcovota i emmetzinadora, l'any 1612: "*que li sien donats cinc açots a la banqueta i que sie desterrada*". (40)

Generalment la flagel·lació era destinada als lladres (quan no eren reincidents, perquè en cas de ser-ho, la pena solia ser més severa), alcavots, metzineres, adúlteres i altres delictes menors. No s'assotava als nobles per la infàmia que aquell càstig implicava.

Era preceptiu no arribar a l'extrem d'ocasionar la mort del castigat: "*Que sie açotat en guisa que non muyre*", és una expressió molt freqüentment emprada en els texts de les sentències.

La pena d'assots va ser definitivament abolida per decret de les Corts de 8 de setembre de 1813.

- Mutilació.

Consistia en llevar un o més membres del cos.

a. Exorellar o tallar les orelles.

S'aplicava quan el reu era reincident d'un delicte pel qual ja havia estat jutjat i condemnat anteriorment o també quan mereixia un càstig exemplar. Es podien tallar una o les dues orelles, segons la reiteració o gravetat del fet i li eren penjades al coll mentre feia "la correguda" pels carrers. La sentència de 6 de les calendes de juny de 1315 feta a Antoni de Cervià, condemnat per haver jugat amb daus falsos, era de la tenor següent: "*que l dit Antoni de Cervià perde les oreylles i aquelles li sien toltes i ab aqueles toltes i portan devant, sie corregut pels carrers i places de la ciutat i bandejat de la ciutat i del terme i si serà atrobat que sie penjat per la gola*". (41)

De vegades aquesta mutilació era complementària a la pena d'assots. Així s'expressa en la condemna a Perico de Pinós, de Caça de la Selva, escuder d'un cavaller valencià, qui el 14 de febrer de 1352, després de confessar per la força del

turment de la roda que havia robat una certa quantitat de diners, fou sentenciat a què "*corregue la vila i que sie açotat tot nu per les places de la ciutat i que perdi les orelles i que sie bandit*". (42) O la de Maria, acusada de diversos furts en l'any 1332. Després de turmentada dos vegades amb la roda, resistí la tortura, però fou condemnada a "*ser correguda per la vila exorellada i açotada*". El fet de resistir el turment la salvà de morir penjada, pena destinada als lladres molt reincidents o també quan formaven part de garbelles de lladres que ocasionaven un gran avalot entre la població, per la repetició dels robatoris. Els jutjadors, aleshores donaven sentències exemplars.

Evidentment, el desorellament era una eficaç manera d'identificar a una persona amb un passat delictiu encara que canviés de residència, obligada per la sentència de desterrament a que se l'havia condemnat. Si tornava a reincidir, el següent càstig era "*croar-li el front*", és a dir, marcar una creu al front amb un ferro candent. L'11 de març de 1332, P. Roure, bastaix de Barcelona, acusat de robar sabates a Lleida, després de ser rodat "*be i fort*" fou condemnat a què "*sie croat el front i corregut per la ciutat*". Anteriorment havia estat desorellat a Barcelona també per lladre, en aquell cas, de diners. (43)

De tornar a perseverar en el delictu, llavors les penes imposades pel tribunal eren molt més severes.

b. Perdre el puny o toldre lo puny".

Consistia en mutilar la mà dreta.

La sentència de "*perdre lo puny*" s'aplicava en aquells casos, normalment baralles, en les quals es treien armes i s'ocasionaven lesions corporals, sense resultat de mort.

Si en la contesa, tot i treure les armes no en resultava ningú nafrat, normalment l'afer acabava amb una sanció econòmica per a l'iniciador de la baralla. Segons els Usatges, quan el condemnat no disposava de recursos econòmics, podia agreujar-se-li la pena amb l'amputació del puny, tal com queda reflexat en una sentència de l'any 1312, "*que Ramon del Palau pach, per rahó car acordadament vench contra lo dit P. Dauran, .L. morabatins. E sils .L. morabatins pagar no porà, que perde lo puny segons l'ordenament o establiment de la ciutat*". (44)

El 19 d'abril de 1459, Enrique de Colonya, espaser alemany, ferí de mort al guanter Arnau. Fou condemnat el 7 de maig a "*perdre lo puny dret, lo qual li sie levat e tallat en lo loch on ha fet lo cas, ço és, en la Plaça devant la casa de Francesch Sunyer, e que sie bandejat de la present ciutat e lochs de la contribució de aquella per temps de .V. anys e axí que si dins los dits cinch anys i fore trobat, sie penjat per lo coll en guisa que muyre*". (45)

L'expressió "ferir de mort", en aquest cas equival a l'extrema gravetat de la ferida. Si l'hagués mort, amb tota seguretat l'haguessin penjat.

c. Mutilació de la llengua.

Era destinada als qui blasfemaven o difamaven persones molt importants. La llengua podia ser amputada ("*tolta*") o, en altres vegades, travessada amb un garfi de ferro.

El 28 de desembre de 1446 a un blasfem i lladre de Lleida se'l condemnà "*per lo dels furts que sie bé açotat per la ciutat e lochs acostumats e per rahó de blasfemar, li sie tolt un tros de la llengua, assí que daci avant no pugue parlar ne ab la llengua blasfemar de Déu, ni els Sants, e exilat de la ciutat e lochs de la contribució*". (46)

El 13 de les calendes d'agost de 1328, Sibília de la Francesa, acusada de blasfemar durant una baralla amb una altra dona, fou "*correguda nusa, ab lo ferre en la lengua e açotada per totes les places*". (47)

A un jove de Valladolid que perdia diners al joc i "*havie dites paraules molt orribles de Déu i de la sua beneita Mare*" va ser sentenciat a ser "*açotat en guisa que non muyre i le sie mes un garfi en la lengua i corregut per la ciutat*". (48)

Antoni Garí, francès, el 1549, "*va parlar contra la Majestat del Rei*". La sentència va ser "*que sie posat a la vergonya ab un dogal al coll i un garfi en la llengua per spai de tres hores i posat per temps de deu anys en galeres*". (49)

d. Mutilació del penis.

El 9 d'abril de 1380, Johan Guerau, jueu convers, va ser condemnat per haver violat una nena de tres anys a "*que li sie tolt lo membre en la plaça dels Polls i tolt amb lo membre al coll, corregue la vila e après que sie penjat per la gola*". (50)

En la rigorositat d'aquesta sentència, influí no solament l'edat de la nena violada sinó també, i molt especialment, el fet de ser d'ètnia jueva l'agressor.

- Escarni públic.

De vegades l'única finalitat de la sentència, era posar a la vergonya pública el delinqüent; fet aquest molt transcendent des del punt de vista de les seves futures relacions socials o laborals.

El 4 de febrer de 1443, un home blasfem va ser condemnat a "*estar dimecres prop vinent a star ab camisa o panyos, agenollat sense altra roba, ab cadena al coll, ab*

un brandó encés a les mans de pes duna lliura, ab un cartró de palla e civada, per tant com bestialment a dita la dita paraula contra Nostre Senyor Deu, dementre que la missa major se dirà, per tant spai de temps com los dits molt honorables lochtinent de cort i pahers conexeran, a les grases del portal de la església de Sant Johan de la Plaça". (51)

Eren els adúlterers els qui més freqüentment eren sotmesos a l'escarni públic. El 30 d'octubre de 1352, Bortholomeua, muller d'Amat de les Eres, va ser condemnada a que "*nuha i despuyllada correge la vila a peu e que port una garlanda de sogayll al cap*". (52)

"L'Establiment de la Ciutat" expressava que "*si algun hom que aye muyller, sirà trobat ab fembra que aye marit, que faien adulteri, que correuen la vila*".

En altres ocasions la condemnada era posada nua en una gàbia o muntada a cavall nua fins a la cintura. També solien ser els reus immobilitzats en un "costell" o en una argolla de ferro. Durant les hores d'immobilització, els qui suportaven aquest escarment eren insultats per tothom essent a la vegada la riota dels transeünts.

Pena de galeres.

Els condemnats a aquest càstig eren forçats a remar en vaixells de guerra o galeres reials. Va ser condemna molt freqüent al segle XVI, generalment per commutació de la de mort. El temps en que hom podia ser castigat a galeres era molt variable, fins i tot a perpetuïtat.

VI.5.3.2. Suplici mortal.

Era l'infligit al reu que havia estat sentenciat a la pena de mort. Segons la llei del Talió, la pena de mort s'ha d'aplicar quan hom voluntàriament mata o vol matar algú.

Plató era partidari d'aquest càstig per a qui es considerava incorregible. La seva doctrina va ser continuada per Sèneca.

Els partidaris de la pena capital afirmen que és del tot necessària per tal de salvaguardar els drets de la societat. En el "*Fuero Juzgo*", la seva aplicació era reservada per delictes greus o grans afrentes. Segons "*Las Partidas*", la pena de mort era la primera de les quatre majors i s'havia d'executar per decapitació amb ganivet o espasa, cremació, penjament o deixar el condemnat a mercè de les feres. No era admès la lapidació, crucifixió ni despenyament.

L'execució havia de fer-se públicament, fent crida durant el trajecte del o dels delictes comesos per l'inculpat per tal d'aconseguir, primordialment, el màxim efecte dissuassori sobre la població i a la vegada que fos càstig exemplar.

Aconseguir provocar la païra de la gent era tan prioritari que, com a exemple, el 20 de desembre de 1695 Joan Freixes va ser executat per degollació a la plaça del Born de Barcelona. Per la seva vinculació amb la ciutat de Balaguer, el Comissari Reial, per ordre del Reial Consell, hi transportà en una caixeta el cap i mà dreta de l'ajusticiat. L'endemà d'arribar-hi, tres de gener, aquelles despulles van ser passejades per la ciutat clavades en una pica. El batlle manà tancar tots els portals perquè no pogués eixir ningú de la ciutat "*a efecte que tots las veesen y prenguen exemple*". (53)

El cadàver de l'executat era deixat podrir a la forca per prolongar i augmentar l'impacte atemoridor que a l'acte se li volia donar.

El 6 de setembre de 1372, l'honrat Domingo de Montsuar, paer, quan volia prendre un home a l'entrada d'Almacelles, va ser ferit per un d'aquests, el qual fou mort per l'escolta del Cort i Veguer. Per no prescindir de l'exemple que s'hagués pogut donar cas d'haverlo detingut viu i posteriorment penjar-lo, acordaren "*que aquest hom qui és mort, nos peng, màs com tal com a comés tan gran crim i tan leig contra lo paer, que sie ficat un pal en aquel loch on les dites nafres se feren i que sie posat en aquell pal per exemple i que sie notori que aquest ha comés aquest crim però no li sie donada altra sentència*". (54)

A Lleida, la Confraria de la Sang, va néixer amb la intenció de donar cristiana sepultura als ajusticiats i evitar així la seva descomposició a l'aire lliure i que fossin menja dels corbs.

VI.5.3.3. Compliment de la sentència capital.

El dia anterior a l'execució, el reu condemnat a mort era tret de la presó i traslladat a la Casa de la Ciutat on li era llegida la sentència, amb la salvetat de que "*si lo reo es menor de edat, se intime la sentència al curador*".

Era preceptiu que els menors de vint anys disposessin d'advocat defensor. En el cas de que l'inculpat no pogués fer front a la corresponent despesa, era la Ciutat la que tenia l'obligació de facilitar-li.

"Intimada la sentència, sens tornar lo reo a la presó se recull en la capella ahont en estarhi lo sentenciat entre los Pares espirituals que per est efecte ya antes de intimar la sentència al reo estan retirats en un quarto de la Casa de la Ciutat per a controlarlo y fins a traurelo al suplici se guarde tota quietud pera que lo reo nos devestisque en les coses temporals y se trate lo reo com a malalt donanseli caldo, ous, melindros y lo demás necessari y a expenses de la Ciutat se subministre als

religiosos los aliments condecents a ses persones, tenint molt la mira a que sien bons per donarlos la Ciutat.

Arribada la hora de executar-se dita sentència, posat lo reo a punt y lo mer executor, arriba a Casa de la Ciutat la Confraria de la Sanch aportant lo San Christo arbolat ab dos atxes alrededor que las pague la Ciutat y alguns confreres vestits ab vestes y lo Veguer, Pahers y ministres superiors de la Ciutat, dos verguers, lo andador eo porreta y un trompeta muntan a cavall posantse lo trompeta a cavall vestit ab la cota, a est se subsegueixen los infants orfes, a estos la Confraria de la Sanch, immediatament lo sentenciat entre mitg dels religiosos cirvints de homes de armes que per est efecte llogue la Ciutat, després se segueix lo andador eo porreta, després los verguers vestits ab les cotes aportant las maces altes sobre lo muscle, després lo Veguer a ma dreta de un Paher y després un Paher a ma dreta de un síndich de la Ciutat y detrás de dos en dos los restants ministres, tots sobre cavalgaduras, portant gualdrapes de setí negre y ab la conformitat predita se encaminen ves lo suplici y en tots los llochs acostumats lo trompeta toque son instrument ab veu molt triste y agre, publicant lo delictes del reo que lo porte escrit en paper, lo qual li entregue lo notari del procés, y arribats al suplici lo mestre de sentències se mire al Veguer y Pahers, y lo Veguer ab la vara fa señal de que passe a la execució y lo mestre de sentències execute, y executat sen tornen lo Veguer y Pahers a la Casa de la Ciutat acompanyats dels ministres portant devant les maces altes, y tocant la tròmpera a marcha y arribats a la plaça de la Paheria, baixen tots de a cavall y sen entren a la Casa de la Ciutat y quiscú sen vage a casa sua". (55)

Penjar per la gola, cremar, submergir al riu Segre, degollar, esquarterar i donar garrot, van ser els procediments emprats pel Tribunal de Coltellades de Lleida per complir les sentències capitals.

- Suspensió a la forca.

La forma més freqüent d'executar els condemnats a mort va ser "*que sie penjat per la gola en manera quen muyre*".

Poques són les ciutats o viles, en el terme de les quals no hi un tossal o indret qualsevol conegut encara avui com de "les Forques".

Com a particularitats descrites destinades a agreujar l'execució a la forca pròpiament dita, el 14 de març de 1342 a A. de Mur, implicat en la mort de Jacme Domingo, se'l condemnà a que "*sie estiraçat a les forques abans de penjar-lo*". (56)

Aquest crim va ser considerat especialment greu perquè l'autor de la mort era "*amb pau i seguretat*" amb la víctima.

En algun cas, per augmentar l'impacte dissuassori, el cap del penjat era posat en una gàbia que es deixava a la vista de tothom. De vegades, per ampliar la confessió ja feta (existència de còmplices, haver comès altres delictes etc.), l'acusat podia ser torturat altra vegada, *"in capite sociorum"*, abans d'ajusticiar-lo. El 20 d'agost de 1339, na Jacmeta, lladra reincident, va ser sentenciada a que *"sie penjada per la gola en manera quen muyra. E en açò la dita Jacmeta sentencialment condempnam, volen i entenen empero, que enans que la present sentència sie menada a execució, que la dita Jacmeta sie turmentada i posada al turment de la roda per saber veritat si la dita Jacmeta ha feyt ho comeses mes ladronicis i per saber si la dita Jacmeta havia companyons, ni quals a fer los dits ladronicis i altres si sab qui son aquels qui fan ladronicis en la ciutat"*. (57)

L'any 1339, va ser any de males collites, traduït en un notable augment del nombre de robatoris. Per aquest motiu, es considerà necessari aguditzar la gravetat de les penes imposades als lladres.

- Cremació.

La cremació o mort per combustió del cos, era reservada als heretges (sarraïns, jueus) i inculpats de bruixeria.

El 3 d'agost de 1447, el moro Brahim Çarradí, alfaquí de Seròs acusat de diverses heretgies i invocacions de diables contra la fe catòlica i nigromància, va ser jutjat i condemnat a que *"sie cremat en manera quen muyre e sie feyta pòlvora de la carn e de tots los ossos e cors daquell dit Brafim Çaradí"*. La sentència va ser executada a l'Areny del Pont davant del mirador de la sala de la Paeria (58).

Quan el condemnat era convers, abans de procedir a la cremació del seu cos, era prèviament executat per algun altre procediment, generalment per submersió en el riu Segre. El 15 de maig de 1458, Mahoma Mofari, sarraí, canterer de Fraga, va ser acusat de pràctiques homosexuals amb un altre moro i de *"jaure carnalment amb fembres públiques cristianes"*. Aquests delictes eren sempre qualificats pel tribunal com *"coses molt lees i horibles"*. (59)

Aquell sarraí, volent evitar la pena a que indefectiblement havia de ser condemnat, durant el procés es convertí al cristianisme fent-se batejar. Malgrat això, va ser condemnat a ser cremat però amb la salvetat de ser ofegat abans al riu

El mateix procediment se seguí en el mes de febrer de 1485 contra la bruixa i metzinera Valentina de Guarner, per haver *"renegat de Nostre Senyor Deu i a pres lo diable per Senyor i a prestat homenatge an aquell"*. La condemna va ser: *"que sie primerament offegada e aquella offegada, de continent cremada en lo Areny fora lo Pont Major e endret de la Casa de la present Ciutat, perquè a ella sigue càstich e ha altres semblants coses attemptants en exemple"*. (60)

- Garrot.

Era la mort per asfíxia produïda per un dogall de cànem rodejant el coll, al qual es feia torniquet amb "*un garrot de fust*" fins aconseguir la mort del sofrent.

La condemna dictada el 17 d'abril de 1486 contra el notari Francí Morelló, acusat de lladre, va ser aquesta: "*sie offegat dins la casa de la paheria ab hun dogal de cànem e garrot de fust e aquel offegat de continent posat de esquena sobre una escala tot larch e estés, portat e posat en la Plaça Maior de dita ciutat, go es, davant casa del fill de la Botera e la botiga de Miquel Guiu, en lo qual loch estigue fins a les nou hores tocadés passat mig jorn del present dia i tocadés dites nou hores, sie soterrat*". (61)

El fet d'exposar el seu cadàver en aquell punt precís, va ser perquè va ser allí on havia efectuat els lladronicis.

- Degollament.

La mort per degollament no va ser freqüent. L'execució era practicada a la plaça de Sant Joan i sempre en delictes considerats pel tribunal com a molt greus.

El 14 de gener de 1456, Jorgi, esclau tàrtar del picapedrer Miquel Cortés, va matar el seu amo mentre l'estava apallissant, segons la seva declaració "*com si fos un ase*". Per ser, als ulls de la Cort, gravíssim que un esclau occís el seu amo, la sentència havia de ser forçosament molt exemplaritzant: "*esser primerament més en un sarrió i aquell esser arrocegat per los lochs acostumats de la dita ciutat e com sie en dret la porta hon lo dit crim ha comés, li sien levats abdòs los punys e apres que sia degolat, esquarterat en la Plaça Major de Sant Joan e los quarters de aquell sien posats, ço és, lo primer en lo Areny delà lo Pont en un pal, laltre en lo Mercadal del Carme, laltre a les Eres de Frares Menós, laltre en lo fossar dels moros e lo cap e les mans sie portat fora lo Portal de Sant Gili e les menúries sien meses en un cabàs e aquelles sien posades en un pal fora lo portal de Sant Martí*". (62)

- Esquarterament.

Gueraldona, dona adúltera, amb la complicitat del seu amant va matar al seu marit, soterrant-lo de nit prop del castell de Vallmanya. El cadàver el desenterraren uns gossos famèlics, i per si algú l'identificava, com així va ser, s'exposà a la Plaça dels Polls, segons era acostumat.

La sentència del procés que se li seguí, iniciat el 23 d'abril de 1377, va ser: "*que la dita Gueraldona sie stiraçada a una coha de bèstia en una sària i menada per tota la ciutat, segons que es acostumat, e que après en la Plaça dels Pols, sie*

squarterada i feyta de aquella .IIII. quarters, dels quals la .I. sie possat en lareyn del Pont Major, laltre al fossar del sarrahins o en aquela partida, laltre en les eres de Sent Thomàs o en aquelles partides i laltre a les parts de Sent Gili i lo cap a les portes de casa sua hon estave la dita Gueraldona i que ali los dits quartès i cap estien per .I. dia. E que après sies possats i penjats en les forques" (63). Va ser la pena més greu a que va ser sotmesa una dona en els processos estudiats. Era obligació del botxí, disposar dels estris necessaris per l'esquarterament.

VI.5.4. Els Marginats socials.

El grup de marginats socials el formaven primordialment els esclaus, els components de les ètnies sarraïna i jueva i en un segon terme els estrangers.

El rigor de les penes imposades en les sentències dictades contra elements d'aquest col·lectiu era sempre més rigoroses i "exemplaritzants" que les habitualment imposades a la resta de la població.

L'exemple de la gran diferència de càstig que va ser imposat pel mateix delictes de violació a una menor, a imputats pertanyents a l'un o l'altre grup, és prou eloqüent:

El 9 d'abril de 1380, el macip Joan Guerau, jueu convers, acusat de violar una nena de tres anys va ser sentenciat a que "*a dit Joan Guerau sie tolt lo membre en la plaça dels Polls i tolt, ab lo membre al coll corregue la vila, e après penjat per la gola" (64).*

Com està ja exposat en la descripció del turment de l'aigua, a l'esclau Joan Navarro, l'11 de setembre de 1447, per haver estat acusat de la violació d'una nena de 9 anys, delictes que no va cometre, se'l sentencià a sofrir el turments, de rigor extrem; del guant en les dues mans i el del aigua. Per haver confessat el fet, no comès, per la força de la tortura, va ser penjat a la força (65).

Ben diferent va ser la benevolent actuació del tribunal quan, el 17 de juliol de 1595, va absoldre del delictes de violació d'una nena de sis anys a M. Perot Viana, teixidor, malgrat la declaració acusatòria de la nena i l'informe del cirurgià Antoni Dolcet que va dir que "*viu dita natura i la trobí tota fins al ses inflamada e intromida, ço és que tenia tota la natura i tot lo derredor tot roig i unflat. I del que jo viu, coneguí que a la dita minyona en aquella part se li avia fet molt gran forsa i violentia" (66).*

VI.5.5. Estudi analític..

Hem fet un estudi dels sumaris en els quals apareix citada l'aplicació de turment. Per les seves especials característiques com hem dit abans, hem considerat i inclòs els processos corresponents als segles XVI i XVII, malgrat no estar compresos en el període cronològic objecte de la present tesi.

1312, juny, 22

Nom: Berenguer Gombau; procedència: no consta; ofici: macip; delictes: robatoris; turment: lligades de braços (dues vegades); sentència: assots.

Nota: Reg. 764, fols. 4-7

1315, juny, 13

Nom: Berenguer Porta; procedència: Lleida; ofici: cridador de vi; delictes: homicidi; turment: roda (tres vegades); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 13; Apèndix XIII

1328, juliol, 26

Nom: Perico de Granisell; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: roda (tres vegades); sentència: absolutòria.

Nota: Reg. 768, fols. 29-32.

1328, octubre, 10

Nom: Jaume Melch; procedència: Montçó; ofici: no consta; delictes: homicidi; turment: roda (tres vegades); sentència: absolutòria.

Nota: Reg. 768, fols. 77-8

1328, octubre, 10

Nom: Martí de Pena; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: lligament de braços (una vegada); sentència: assots.

Nota: Reg. 768, s/f

1328, desembre, 18

Nom: Martí de Castrordiales; procedència: Cantàbria; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: roda; sentència: absolutòria.

Nota: Reg. 768, fol. 108

1329, gener, 24

Nom: D. de Girona; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: por de roda; sentència: absolutòria.

Nota: Reg. 768, fol. 140

1329, febrer, 11

Nom: Jacme Fornit; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: roda (tres vegades); sentència: absolutòria.

Nota: Reg. 768, fol. 144

1329, abril, 7

Nom: Guillem Ponç; procedència: Montanyana; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: roda (tres vegades); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 23; Apèndix XVIII

1332, gener, 1

Nom: A. Mayllabex; procedència: Lleida; ofici: no consta; delictes: homicidi; turment: roda (tres vegades), foc (tres vegades) i guant (dues vegades); sentència: desterrament.

Nota: Fitxa núm. 35; Apèndix XXIX

1332, març, 11

Nom: P. Roure; procedència: Barcelona; ofici: bastaix; delictes: robatoris; turment: lligament de braços (una vegada); sentència: croat el front i corregut pels carrers (ja era desorellat).

Nota: Reg. 770, fols. 175-9

1332

Nom: Maria Sartre; procedència: Torres; ofici: serventa; delictes: robatoris; turment: roda (dues vegades); sentència: assots i desorellament.

Nota: Reg. 772, fols. 222-6

1339, juliol, 4

Nom: Çait de Massot (sarraí); procedència: Fraga; ofici: fuster; delictes: jaure amb una dona cristiana; turment: roda (tres vegades) i foc (tres vegades); sentència: absolutòria.

Nota: Fitxa núm. 44; Apèndix XXXII

1339, agost, 8

Nom: Perico Garro; procedència: Lleida; ofici: moliner; delictes: homicidi; turment: roda (tres vegades) i foc; sentència: penjament.

Nota: Fitxa n 46. Apèndix XXXIV

1339, agost, 20

Nom: Jacmeta Salvador; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: roda (tres vegades); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 47; Apèndix XXXV

1339, setembre, 15

Nom: Berenguera; procedència: Anglesola; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: por de roda; sentència: absolutòria.

Nota: Reg. 773, fol. 139

1339, novembre, 13

Nom: Perico Boquer; procedència: Barcelona; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: roda; sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 50; Apèndix XXXVII

1340, febrer, 25

Nom: Amador Sa Davin Jamil; procedència: Lleida; ofici: manxaire; delictes: violació d'un jove cristià; turment: roda; sentència: cremació.

Nota: Fitxa núm. 54; Apèndix XXXIX

1342, febrer, 7

Nom: Gueralda; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: roda; sentència: aplaçada en raó del seu embaràs.

Nota: Reg. 772, fols. 47-8

1342, març, 14

Nom: Francesc Sala; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: homicidi; turment: roda (3 vegades), foc (3 vegades) i guant; sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 62; Apèndix XLV

1342, març, 14

Nom: A. de Mur; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: homicidi; turment: estirassat a la forca; sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 62; Apèndix XLV

1344, agost, 21

Nom: Perico Bolçó; procedència: Bell-lloc; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: lligada de braços i por de roda; sentència: no consta.

Nota: Reg. 774, fols. 3-4

1344, novembre, 10

Nom: Martí de Brau; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: roda (3 vegades); sentència: desterrament.

Nota: Reg. 774, fol. 125

1344, novembre, 10

Nom: G. de Peracalç; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: roda (3 vegades); sentència: desterrament.

Nota: Reg. 774, fol. 125

1344, octubre, 16

Nom: Bernat Moxó; procedència: Agramunt; ofici: sastre; delictes: robatoris; turment: roda (3 vegades); sentència: assots.

Nota: Reg. 774

1344, desembre, 2

Nom: Vicent Torraylla; procedència: Lleida; ofici: jornalер; delictе: homicidi; turment: roda (3 vegades); sentència: desterrament.

Nota: Fitxa núm. 69; Apèndix L

1351, agost, 19

Nom: P. de Cas; procedència: Lleida; ofici: moliner; delictе: robatoris; turment: por de roda; sentència: absolutòria.

Nota: Reg. 776, fols. 8-9

1351, agost, 19

Nom: Barcelona; procedència: no consta; ofici: metzinera; delictе: bruixeria; turment: roda (3 vegades) i foc; sentència: córrer la vila.

Nota: Reg. 776, fol. 40

1351, desembre, 5

Nom: Minch Andrés, "Mingotxo"; procedència: Castelar (Terol); ofici: aiguader; delictе: homicidi; turment: roda (3 vegades); sentència: desterrament.

Nota: Fitxa núm. 77; Apèndix LIV

1352, maig, 17

Nom: P. Baro; procedència: Sort; ofici: tenia en cura cavalls; delictе: homicidi; turment: roda (3 vegades) i foc (3 vegades); sentència: absolutòria.

Nota: Fitxa núm. 81; Apèndix LVIII

1352, febrer, 14

Nom: Bortholomeu Çolives; procedència: Cassà de la Selva; ofici: escuder; delictе: robatoris; turment: roda i foc; sentència: Assots i desorellament.

Nota: Reg. 776, fols. 162-73

1352, setembre, 10

Nom: Mahoma d'Alfabo; procedència: no consta; ofici: jornalер; delictе: jaure amb una dona cristiana; turment: roda (3 vegades); sentència: cremació.

Nota: Fitxa núm. 83; Apèndix LX

1353, juliol, 10

Nom: Bernat de Gra; procedència: no consta; ofici: no consta; delictе: homicidi; turment: roda (una vegada); sentència: absolutòria.

Nota: Fitxa núm. 90; Apèndix LXVII

1362, novembre, 17

Nom: Marieta; procedència: Lleida; ofici: no consta; delictе: homicidi; turment: roda (tres vegades); sentència: desterrament.

Nota: Fitxa núm. 105; Apèndix LXXIX

1362, novembre, 17

Nom: P. Mata; procedència: Lleida; ofici: no consta; delictе: homicidi; turment: roda (tres vegades) i foc (tres vegades); sentència: desterrament.

Nota: Fitxa núm. 105; Apèndix LXXIX

1363, març, 23

Nom: Joan Perez, "*Portugalés*"; procedència: Exea (Portugal); ofici: no consta; delictе: homicidi; turment: roda; sentència: no consta.

Nota: Fitxa núm. 108; Apèndix LXXXII

1368, juliol, 3

Nom: Dolceta; procedència: Lleida; ofici: no consta; delictе: homicidi; turment: por de roda; sentència: absolutòria.

Nota: Fitxa núm. 113; Apèndix LXXXVI

1368, juliol, 3

Nom: Elicsèn; procedència: Lleida; ofici: no consta; delictes: homicidi; turment: roda; sentència: absolutòria.

Nota: Fitxa núm. 113; Apèndix LXXXVI

1372, setembre, 12

Nom: Tomàs Serra, "*Claverol*"; procedència: Lleida; ofici: fuster; delictes: homicidi; turment: roda; sentència: no consta.

Nota: Fitxa núm. 135; Apèndix CV

1377, abril, 2

Nom: Miquel Senter; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: roda (tres vegades) i foc (tres vegades); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 149; Apèndix CXVIII

1377, abril, 23

Nom: Gueraldona; procedència: Lleida; ofici: no consta; delictes: homicidi; turment: roda (tres vegades) i foc (tres vegades); sentència: esquarterament.

Nota: Fitxa núm. 148; Apèndix CXVII

1379, març, 26

Nom: Pedro Erràndiz; procedència: Valladolid i resident a Calataiud; ofici: jornalier; delictes: homicidi; turment: roda (tres vegades); sentència: absolutòria.

Nota: Fitxa núm. 157; Apèndix CXXV

1385, abril, 9

Nom: Suana; procedència: Lleida; ofici: no consta; delictes: homicidi; turment: por de roda; sentència: ajornada per l'embaràs de la imputada.

Nota: Fitxa núm. 176; Apèndix CXLII

1387, abril, 1

Nom: Johan Navarro; procedència: València i residint a Bell-lloc; ofici: forner; delictes: homicidi; turment: roda (tres vegades); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 185; Apèndix CL

1390, juny, 13

Nom: P. Soler; procedència: València i residint a Lleida; ofici: pintor i llaurador; delictes: homicidi; turment: roda; sentència: absolutòria.

Nota: Fitxa núm. 195; Apèndix CLVIII

1392, setembre, 26

Nom: Ramon Spills; procedència: Horta; ofici: no consta; delictes: homicidi; turment: roda (tres vegades); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 203; Apèndix CLXV

1394, abril, 16

Nom: Antoni Sartre; procedència: Lleida; ofici: no consta; delictes: emmetzinament; turment: roda; sentència: no consta.

Nota: Fitxa núm. 212; Apèndix CLXXIII

1394, abril, 16

Nom: Bertran Sartre; procedència: Lleida; ofici: no consta; delictes: emmetzinament; turment: roda; sentència: no consta.

Nota: Fitxa núm. 212; Apèndix CLXXIII

1394, novembre, 19

Nom: Johan Moni; procedència: Xipre; ofici: rodamon; delictes: robatoris; turment: roda (tres vegades); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 218; Apèndix CLXXVIII

1395, juny, 4

Nom: Domingo Meller; procedència: Lleida; ofici: pagès; delictes: violació d'una dona; turment: roda (tres vegades); sentència: penjament

Nota: Fitxa núm. 221; Apèndix CLXXXII

1400, març, 9

Nom: Arnau Vilaplana; procedència: Lleida; ofici: pagès; delictes: homicidi; turment: roda (tres vegades); sentència: no consta.

Nota: Fitxa núm. 232; Apèndix CXCII

1413, març, 23

Nom: Johan de Madotarrada; procedència: Romania; ofici: missatger d'un carnisser; delictes: robatoris; turment: roda (tres vegades); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 260; Apèndix CCXIX

1413, març, 24

Nom: Jacme Reguart "Tapinch"; procedència: Lleida; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: lligades de braços (sis vegades), estirament de braços (dues vegades) i roda (dues vegades); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 261; Apèndix CCXX

1420, gener, 18

Nom: Bernat Soler, "*Fortic*"; procedència: Taüll; ofici: pastor; delictes: homicidi; turment: lligades de braços (sis vegades), roda (nou vegades), foc (tres vegades) i boxament de cames (tres vegades); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 268; Apèndix CCXXVII

1420, juny, 19

Nom: Joan Carbó; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatori; turment: lligades de braços (tres vegades) i roda (tres vegades); sentència: no consta (apel·lada).

Nota: Reg. 806, fol. 195

1421, febrer, 16

Nom: Garcia de Valmasera; procedència: Biscaia; ofici: no consta; delictes: homicidi; turment: roda (tres vegades) a intervals: dos dies (una vegada) i un dia (una vegada); sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 274; Apèndix CCXXXII

1447, setembre, 11

Nom: Johan Navarro; procedència: no consta; ofici: esclau; delictes: intent de violació d'una minyona de nou anys; turment: guant (mà dreta i esquerra) i aigua salada; sentència: penjament.

Nota: Fitxa núm. 306; Apèndix CCLX

1453, març, 12

Nom: Guillem Montan; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: aigua salada; sentència: assots i desorellment.

Nota: Reg. 817, fols. 42-50

1458, maig, 15

Nom: Mahoma Moffari (sarraí); procedència: Fraga i resident a Lleida; ofici: canterer; delictes: homosexualitat i jaure amb una dona pública cristiana; turment: aigua salada; sentència: submersió i posterior cremació del cos mort.

Nota: Fitxa núm. 322; Apèndix CCLXXIV

1544, març, 24

Nom: Arnau de la Lana, "*La Mort*"; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: polze; sentència: assots.

Nota: Reg. 826, fols. 111-19

1544, juny, 21

Nom: Alonso de Angulo; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: polze (tres vegades); sentència: assots i desterrament.

Nota: Reg. 826, fols. 95-100

1544, juny, 29

Nom: Johan de Mules; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatoris; turment: no especificat; sentència: córrer la ciutat a peu sense assots.

Nota: Reg. 826, fols. 95-100

1598, abril, 28

Nom: Magdalena Renyina; procedència: "*muntanyesa*"; ofici: remeiera; delictes: implicada en la mort de minyons; turment: no especificat; sentència: vergonya pública i desterrament.

Nota: Reg. 831, fols. 199-214

1605

Nom: Johan Boyo; procedència: Sant Martí de Maldà; ofici: no consta; delictes: tirar una escopetada al lloctinent i de cort i resistència a l'autoritat; turment: no especificat; sentència: amputació del puny, desorellament i degollament.

Nota: Reg. 834, fol. 171

1609, gener, 21

Nom: Esteve Casanoves; procedència: no consta; ofici: cisteller; delictes: robatoris i tirar una pedrenyalada; turment: Polze; sentència: penjament.

Nota: Reg. 835, fols. 145-174

1612

Nom: Antònia del Puig d'en Ros; procedència: Ròda d'Isàvena; ofici: remeiera; delictes: bruixeria; turment: no especificat; sentència: no consta.

Nota: Reg. 825, fol. 24

1612

Nom: Guallart; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: robatori; turment: no especificat; sentència: no consta.

Nota: Reg. 825, f. 178

1619, juliol, 28

Nom: Joan Pedrol; procedència: no consta; ofici: bandoler; delictes: robatoris i homicidis; turment: polze (quatre vegades); sentència: no consta.

Nota: Reg. 836, f. 357

1619, agost, 31

Nom: Felip Boquera, "*lo mal frare*"; procedència: no consta; ofici: no consta; delictes: tirar pedrenyalades; turment: no especificat; sentència: penjament.

Nota: Reg. 836

El nombre total de sumaris en els quals apareix citada l'aplicació de turment és de 69: 57 homes (82,6%) i 12 dones (17,4%).

La distribució per segles és:

- Segle XIV: 50 casos (72,4%), corresponents a 40 homes (57,9%) i 10 dones (14,5%).

- Segle XV: 9 casos (13,04%), corresponents a 9 homes (13,04%).

- Segle XVI: 4 casos (5,7%), corresponents a 3 homes (4,34%) i 1 dona (1,44%).

- Segle XVII: 6 casos (8,6%), corresponents a 5 homes (7,24%) i 1 dona (1,44%).

En aquesta distribució s'ha de tenir en consideració que del segle XIV es conserven 38 llibres; del XV, 24; del XVI, 10 i del XVII, solament 9. No obstant, el segle XIV va ser el que amb més freqüència es va aplicar la tortura arreu.

a. Resistència física al turment

Resistiren el turment sense confessar el 36,23% dels turmentats: 21 homes (30,43%) i 4 dones (5,79%).

No el resistiren el 49,27%: 30 homes (43,47%) i 4 dones (5,79%).

No consta si el resistiren o no en 8 casos: 6 homes (8,69%) i 4 dones (5,79%).

b. Tipus de turment

Els 89 turments aplicats es distribuïren així:

- Por de roda 6 (6,74%): 4 homes i 2 dones.
- Lligament de braços 7 (8,86%): 7 homes.
- Roda 47 (52,8%): 42 homes i 5 dones.
- Foc 10 (11,2%): 9 homes i 1 dona.
- Guant 3 (3,79%): 3 homes.
- Estirassar 2 (2,53%): 2 homes.
- Boxament de cames 1 (1,26%): 1 home.
- Aigua 3 (3,79%): 3 homes.
- Suspensió pel dit polze 4 (5,06%): 4 homes.
- No consta el tipus 4 (8,98%): 4 homes i 4 dones.

c. Percentatge segons el delictes comès:

- Homicidis 30 (43,4%).
- Robatoris 29 (42%).
- De caire sexual 6 (8,69%).
- Bruixeria 3 (4,34%).

NOTES.

1. A.M.L., Crims, reg.797, fols. 112-26.
2. Corbella, J., "Antecedentes históricos de la Medicina Legal en España", PPU, Barcelona, 1995, pp. 25-6.
3. A.M.L. Ibidem, reg.764, fols. 16-7
4. Ibidem, reg.764, f.108.
5. Ibidem, reg.773, fols. 5-19.
6. Ibidem, reg.806, fols. 146-90.
7. Ibidem, reg.832, f.100.
8. Ibidem, 773, fols. 122-9.
9. Ibidem, 772, fols. 47-48.
10. Ibidem, reg.782, fols. 64-70
11. Ibidem, reg.783, fols. 17-42 i 76-84.
12. Ibidem, reg.787, fols. 117-45.
13. Ibidem, reg.768, f.140.
14. Ibidem, reg.773, f.139.

15. Ibidem, reg.791, fols. 125-34.
16. Ibidem, reg.768, s/f.
17. Ibidem, reg.778, fols. 175-9.
18. Ibidem, reg.805, fols. 146-85 i reg.806, fols. 146-90.
19. Ibidem, reg.787, f.84.
20. Ibidem, reg.806, fols. 146-90.
21. Podria ser aquest, l'origen de la dita popular: "la sal i vinagre, cura de lladre".
22. AML, reg.770, fols. 132-43.
23. Ibidem.
24. Apèndix Documental I.
25. Ibidem, reg.826, fols. 11-19.
26. Ibidem, reg.826, fols. 95-100.
27. Ibidem, reg.835, fols. 145-74.
28. Ibidem, reg.825, f.178.
29. Ibidem, reg.806, fols. 146-90.
30. Ibidem, reg.768, s.f.
31. Ibidem, reg.768, f.151
32. Ibidem, reg.838, f.218.
33. Ibidem, reg.767, f.15.
34. Ibidem, reg.834, s.f.
35. Ibidem, reg.768, f.12.
36. Ibidem, reg.769, f.111.
37. Ibidem, reg.777, f.31.
38. Ibidem, reg.826, f.59.
39. Ibidem, reg.766, s.f.
40. Ibidem, reg.825, f.67.
41. Ibidem, reg.765, f.3.
42. Ibidem, reg.776, fols. 166-70.
43. Ibidem, reg.778, f.175.
44. Ibidem, reg.764, s.f.
45. Ibidem, reg.821, fols. 88-93.
46. Ibidem, reg.816.
47. Ibidem, reg.778, f.28.
48. Ibidem, reg.806, f.143.
49. Ibidem, reg.831, f.328.
50. Ibidem, reg.788, fols. 100-5.
51. Ibidem, reg.815, f.157.
52. Ibidem, reg.776, f.
53. A.H.C.B., Llibre Verd, f.240.
54. A.M.L., Actes del Consell, reg.402.
55. A.H.C.B., Llibre Verd, fols. 59v-60.
56. A.M.L., Crims, reg.772, fols. 59-82.
57. Ibidem, reg.773, fols. 106-14.
58. Ibidem, reg.816, f.143.
59. Ibidem, reg.820, fols. 87-106.
60. Ibidem, reg.822, fols. 3-8.
61. Ibidem, reg.822, f.177.
62. Ibidem, reg.818, fols. 72-3.
63. Ibidem, reg.787, fols. 117-44.
64. Ibidem, reg.788, fols. 100-5.
65. Ibidem, reg.816, fols. 56-76.
66. Ibidem, reg.830, fols. 180-1.

VI.6. LES SENTÈNCIES JUDICIALS.

Estudiarem els diferents tipus de sentències dictades en els processos de crims que s'iniciaren per causa d'haver-se produït alguna mort i aquells en que el motiu del procés no fou un delicte amb resultat de mort (robatoris, delictes contra la moral, etc.) que acabaren amb una suplici mort

Els diferents tipus de suplici judicial i entre ells el suplici mortal, amb totes les seves variants i aplicacions, són estudiats en el capítol del turment judicial. Ara ens referirem a un estudi pormenoritzat de tots aquells processos de crims ja expressats que es resolgueren amb una sentència i als que declararen al reu en rebellia processal per haver fugit de la justícia.

VI.6.1. Sentències condemnatòries.

A. Penjament.

Se'n feren 34.

1315, juny, 13

Nom: Berenguer Porta, cridador de vi; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 13; Apèndix XII.

Comentari: se li aplicà el turment de la roda i confessà.

1319, juliol, 24

Nom: Bn. Moliner, corredor de bèsties; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 16; Apèndix XIV.

1329, abril, 7

Nom: Guillem Ponç de Montanyana; delicte: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 23; Apèndix XVIII.

Comentari: era "un minyó". Sentència exemplar tot i la seva poca edat. Hi havia moltes gavelles de lladres a Lleida, amb el conseqüent descontentament social pels molts robatoris que es produïen.

1329, abril, 9

Nom: Perico Alamán; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 25; Apèndix XX.

1332, febrer, 28.

Nom: G. de Tamarit, "hom d'aygua"; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 35; Apèndix XXX.

1339, agost, 8

Nom: Perico Garro, moliner; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 46; Apèndix XXXIV.

Comentari: no es provà el suposat adulteri de la víctima (muller de l'agressor), la qual cosa determinà la gravetat de la sentència final.

1339, agost, 20

Nom: Jacmeta; delictes: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 47; Apèndix XXXV.

Comentari: primera dona documentada sentenciada a ser penjada. Sentència agreujada per la seva reincidència en el delictes.

Va ser un altre any amb una gran incidència de robatoris. Fou turmentada perquè confessés el nom dels còmplices i integrants d'altres "gavelles de lladres".

1339, novembre, 13

Nom: Perico Boquer de Barcelona; delictes: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 50; Apèndix XXXVII.

1342, març, 14

Nom: A. de Mur i Francesc Sala; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 62; Apèndix XLV.

Comentari: A. de Mur estava amb pau i seguretat amb la víctima. La transgressió d'aquest jurament ja era suficient per agreujar la sentència.

1342, març, 14

Veure fitxa anterior

1351, juny, 23

Nom: P. Nicolau, tintorer; delictes: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 74.

1354, gener, 17

Nom: Sanxo de Bolas, macip; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 96; Apèndix LXXIII.

1372, abril, 14

Nom: Bortolomeu Cabrera, sabater; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 129; Apèndix C.

Comentari: tot i que la sentència fou apel·lada al Rei, fou confirmada.

1372, setembre, 7

Nom: home (no consta la seva identitat); delictes: lesions a l'autoritat; sentència: exposat el cadàver en un pal.

Nota: Fitxa núm. 133; Apèndix CIII.

Comentari: encara que l'home va morir en el decurs de la brega, fou exposat el cadàver com a exemple per a tot aquell que gosés cometre un delictes com l'indicat (en aquest cas força greu per ser una resistència o atemptat contra l'autoritat).

1375, abril, 3

Nom: Aparici Torner, macip; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 143; Apèndix CXIII.

1377, abril, 11

Nom: Miquel Senter; delictes: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 149; Apèndix CXVIII.

1380, abril, 9

Nom: Joan Guerau, jueu convers, macip; delictes: violació d'una nena de tres anys; sentència: mutilació del penis i recórrer la ciutat amb el membre penjat al coll i després penjat a la forca.

Nota: Fitxa núm. 160; Apèndix CXXVIII.

Comentari: El fet de tractar-se la víctima d'una persona de tan poca edat (3 anys) i l'estatus de l'imputat (jueu cònvers) requeria la sentència exemplar: abans de penjar-lo a la forca sotmetre'l a l'escarni i vexacions amb el membre penjat al coll.

1380, maig, 8

Nom: Fortunyo de Sesé; delictes: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 161.

1386, desembre, 29

Nom: Joan Mateu; delictes: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 183.

1387, abril, 1

Nom: Joan Navarro, forner; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 185; Apèndix CL.

1388, maig, 13

Nom: Antoni Marruix; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 189; Apèndix CLIII.

1392, setembre, 26

Nom: Ramon Spills; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 203; Apèndix CLXV.

1394, novembre, 10

Nom: Joan Moni; delictes: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 218; Apèndix CLXIX.

1395, juny, 4

Nom: Domingo Meller; delictes: intent de violació d'una dona casada.

Nota: Fitxa núm. 221; Apèndix CLXXXII.

Comentari: la duresa de la sentència (es tractava d'un intent de violació) ve donada pel fet de que l'imputat difamà la dona, dient que ho havia consentit, aspecte que no era cert. A més, acusà al marit de mentir, fet que agreujà encara més el cas.

1406, juny, 15

Nom: Simó Peric; delictes: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 237; Apèndix CXCVII.

1413, març, 23

Nom: Joan de Madotarrada, grec, missatger d'un carnisser; delictes: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 260; Apèndix CCXIX.

1413, març, 24

Nom: Jacme Reguart; delictes: robatoris.

Nota: Fitxa núm. 261; Apèndix CCXX.

1420, gener, 18

Nom: Bernat Soler, àlies Fortiç, pastor; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 268; Apèndix CCXXVII.

Comentari: l'imputat, abans de ser-li dictada la sentència, intentà suïcidar-se a la presó. Per aquest motiu en la sentència s'indicà: "*si entretant ço, lo dit delat se hage donada causa de mort, morís, que sie rocejat d.ací a les forques i que en aquelles sie penjat*". És a dir, el fet d'exposar el cadàver del reu com acció exemplaritzant, no s'eliminava ni per aquesta causa de mort abans del suplici públic.

1420, març, 1

Nom: P. d'Alentorn; delicte: no consta.
Nota: Fitxa núm. 270; Apèndix CCXXVIII.

1421, febrer, 16

Nom: Garcia de Valmasera; delicte: homicidi.
Nota: Fitxa núm. 274; Apèndix CCXXXII.

1447, setembre, 11

Nom: Joan Navarro, esclau; delicte: intent violació d'una fadrina de 9 anys.
Nota: Fitxa núm. 306; Apèndix CCLX.

Comentari: sentència extremadament dura donada com a exemple perquè no es repetissin fets semblants i agreujada per tractar-se d'un esclau l'imputat.

1448, maig, 7

Nom: Martí; delicte: homicidi.
Nota: Fitxa núm. 308; Apèndix CCLXII.

1456, agost, 18

Nom: Pedro Tarascó; delicte: destrosses varies en un lloc (cremar uns pallés entre altres delictes).
Nota: Fitxa núm. 320; Apèndix CCLXXII.

Comentari: falten dades referents a aquest procés. Sembla una sentència molt desmesurada respecte al delicte comès.

1499, agost, 29

Nom: Pere Gascó, peraire; delicte: vida llicenciosa amb molts delictes comesos.

Nota: Fitxa núm. 338; Apèndix CCLXXXVIII.

Comentari: Greu sentència per l'història delictiu de l'imputat: prostituir la seva muller, "*trencar sagraments i homenatge*", intent d'homicidi d'un mercader de Valls al port de Salou, lloc que era en salvaguarda i seguretat del Rei.

b. Cremació.

N'hem comptabilitzat cinc casos:

Nom: Aamador Sa Davin Jamil, sarraí, manxaire; delicte: violació d'un jove cristià.

Nota: Fitxa núm. 54; Apèndix XXXIX.

1352, setembre, 10

Nom: Mahoma d'Alfabo, sarraí, jornalero del camp; delicte: relacions sexuals amb una bagassa cristiana.

Nota: Fitxa núm. 83; Apèndix LX.

1363, abril, 18

Nom: Mahoma de Luell, sarraí; delicte: relacions sexuals amb una bagassa cristiana.

Nota: Fitxa núm. 110; Apèndix LXXXIV.

1389, gener, 10

Nom: Aznel de Crespo, àlies "*lo Pillo*", sarraí; delicte: relacions sexuals amb dos bagasses cristianes.

Nota: Fitxa núm. 193; Apèndix CLVII.

1447, agost, 3

Nom: Brafim Çarradi, alfaquí; delicte: nigromant i heretge; sentència: que fos cremat i "*sie feta pòlvora de la carn e de tots los ossos e cors*".

Nota: Fitxa núm. 305; Apèndix CCLIX.

c. Esquarterament.

Hi han dos casos documentats que s'aplicà a dues dones.

1377, març, 23

Nom: Gueraldona; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 148; Apèndix CXVII.

Comentari: La imputada (adúltera) va occir el seu marit. L'esquarterament era una pena reservada a aquells delictes que per les seves circumstàncies es volia donar un càstig exemplaritzant. Va apel·lar la sentència al Rei, però fou confirmada.

1398, novembre

Nom: Dona (no consta la identitat); delicte: no consta.

Nota: Fitxa núm. 224; Apèndix CLXXXV.

Comentari: No hi ha cap referència del motiu ni altres dades que expliquin aquesta sentència.

d. Degollació i esquarterament.

Un cas documentat.

1456, gener, 14

Nom: Gorgi, tàrtar, esclau, pedrapiquer; delicte: homicidi; sentència: arrossegat pels carrers lligat a una sàrria, i en el lloc on havia comès el crim li serien amputats els dos punys i després a la plaça Major de Sant Joan seria degollat i esquarterat i cada quarter exposat com a exemple en quatre llocs de la ciutat, i les vísceres posades en un cabàs en un pal fora un portal de la ciutat.

Nota: Fitxa núm. 315; Apèndix CCLXVIII.

Comentari: la condició d'esclau de l'imputat incidí en la gran duresa del càstig infligit. Amb aquestes sentències tan severes es pretenia una acció exemplaritzant i evitar la repetició de fets semblants. En aquest cas havia matat el seu amo. No li serví d'atenuant el fet de què aquell el maltractava físicament amb gran crueltat.

e. Submersió i cremació.

Dos casos documentats.

1458, maig, 15

Nom: Mahoma Moffari, sarraí, canterer; delictes: relacions sexuals amb una bagassa cristiana i també relacions homosexuals.

Nota: Fitxa núm. 322; Apèndix CCLXXIV.

Comentari: Per tal d'evitar la pena capital es va convertir al cristianisme, però fou condemnat a morir cremat i, prèviament, abans d'incinerar-lo, com ja era cristià va ser ofegat al riu.

1485, febrer, 4

Nom: Valentina de Guarner; delictes: metzinera i homeiera (diversos crims); sentència: ofegada al riu i després cremada a l'arenys del riu.

Nota: Fitxa núm. 331; Apèndix CCLXXXI.

Comentari: la pena de cremació s'aplicava als heretges i altres integrants d'altres religions (sarraïns, jueus etc.). Com que la imputada era cristiana, prèviament a la cremació havia de ser ofegada.

f. Estrangulació (garrot).

Documentat un sol cas.

1486, abril, 17

Nom: Francí Morelló, notari; delictes: robatoris; sentència: estrangulat en la sala de la Paeria i exposat després en una escala a la plaça Major fins a les nou de la nit, i tot seguit soterrat. Se li aplicà el garrot: "*ab un dogal de cànem e garrot de fust*".

Nota: Fitxa núm. 334; Apèndix CCLXXXII.

Comentari: Es l'única vegada que hem trobat documentada l'aplicació del garrot en una sentència a mort.

g. Amputació del puny i desterrament.

Un cas documentat.

1459, abril, 19

Nom: Enrique de Colunya, espaser; delictes: homicidi; sentència: amputació del braç dret i desterrament de Lleida i terme.

Nota: Fitxa núm. 323; Apèndix CCLXXV.

Comentari: Havia matat un guanter.

h. Desterrament.

Es dictaren vuit sentències en que s'exiliava als acusats de la ciutat de Lleida i terme, així com dels pobles de la contribució. S'incomplien aquesta ordre serien penjats a la forca en la majoria dels casos: *"que sie bandejat de la ciutat i terme i pobles de la contribucio i si sera atrobat que sie penjat per la gola en manera que muyre"*.

1313, gener, 27

Nom: Ramon Montes; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 10; Apèndix X.

1331, agost, 6

Nom: Jacme Bosquet, forner; delictes: homicidi; sentència: desterrat de la ciutat i terme. S'incomplia la sentència li seria amputat el puny.

Nota: Fitxa núm. 33; Apèndix XXVII.

Comentari: En la baralla hi intervingueren altres persones que foren les qui en realitat ocasionaren les lesions mortals de la víctima. A Jacme Bosquer, en cas de quebrantació de condemna se li aplicaria l'antiga llei "d'ull per ull i dent per dent", amputant-li el puny esquerre, és a dir, la mateixa lesió que ell produí a la víctima.

1332, gener, 14

Nom: A. de Mayllabex; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 35; Apèndix XXIX.

Comentari: Tot i l'evidència de l'autoria del crim, per haver suportat tots els turments (roda, foc i guant) va lliurar-se de la pena capital (forca), essent desterrat de la ciutat.

1344, setembre, 6

Nom: Sanxo Torrent, sabater; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 66; Apèndix XLVI.

1344, desembre, 12

Nom: Vicent de Torraylla, jornalier; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 69; Apèndix L.

Comentari: Resistí els turments (roda tres vegades) i es deslliurà de la pena capital.

1362, novembre, 17

Nom: P. de la Mata i Marieta; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 105; Apèndix LXXIX

Comentari: L'acusat resistí els turments.

1362, novembre, 17

Veure fitxa anterior.

1373, març, 17

Nom: G. Torraylla, traginer; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 138; Apèndix CVIII.

i. Presó.

Només l'hem trobat en un cas.

1486, maig, 2

Nom: Joan de Montgai, apotecari; delict: possible intoxicació; sentència: un mes de presó.

Nota: Fitxa núm. 335; Apèndix CCLXXXV.

*

VI.6.2.Sentències absolutòries.

Se'n produïren 58.

1308, maig, 24

Nom: Barcelona de Copons; delictes: inductora d'un crim.

Nota: Fitxa núm. 2; Apèndix II.

1312, octubre, 4

Nom: Arnau i Perico de Vilanova (jueu convers), pellicer; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 6; Apèndix VI.

Comentari: Respecte a l'acusació d'homicidi se'l va absoldre. S'aplicà una sanció econòmica per treure un coltell en la baralla.

1313, gener, 8

Nom: Giliet d'Estadella; delictes: mort sospitosa de criminalitat.

Nota: Fitxa núm. 8; Apèndix VIII.

Comentari: Segons el testimoni d'un metge que el va atendre en les seves ferides, la mort es produí per una febre que adquirí dies després. Aquest testimoni i la coartada que presentà l'imputat, dient que no era al lloc del crim, li serviren per a ser absolt.

1313, febrer, 23

Nom: Perico d'Albatar i Pericó Ça Canals, macip; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 11; Apèndix XI.

1319, novembre, 22

Nom: Perico d'Ager; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 18; Apèndix XVI.

1324

Nom: Domenga; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 21; Apèndix XVII.

1331, juny, 2

Nom: Elvireta Martinet; delicte: mort violenta sospitosa de criminalitat.

Nota: Fitxa núm. 30; Apèndix XXIV.

Comentari: El peritatge fet pels facultatius no pogué esbrinar si l'infant morí com a resultat dels maltractaments.

1335, març, 25

Nom: G. de Mijavila, captaire; delicte: homicidi (dues morts).

Nota: Fitxes núm. 40 i 41.

Comentari: Aquest procés s'inicià nou anys més tard de la data inserta. Per les poques dades del procés no es pot raonar la sentència absolutòria que es dictà.

1339

Nom: Domingo de Vilaspersa, notari; delicte: promogué l'assalt a la presó comuna de Lleida, originant-se dues morts en el decurs dels aldarulls.

Nota: Fitxes núm. 42 i 43; Apèndix XXXIII.

1339, juliol, 4

Nom: Çayt de Massot, sarraí, fuster de Fraga; delicte: relacions sexuals amb una bagassa cristianà.

Nota: Fitxa núm. 44; Apèndix XXXII.

Comentari: Fou sotmès a turment (roda i foc). No confessà. Morí a la presó al cap d'uns dies, abans que es pugues dur a terme l'execució de la sentència per la qual se l'absolvia del delicte.

1339, juliol, 14

Nom: Domingo de Vilaspersa, notari; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 45; Apèndix XXXIII.

Comentari: L'imputat, acusat de practicar la nigromància i home molt conflictiu (acusat de dos morts ja anteriorment) va ser absolt. La seva categoria social (notari i escrivà de la paeria) potser influencià el tribunal en una sentència molt benèvola.

1339, agost, 24

Nom: Ramon Ça Costa, Ciutadà Honrat i Senyor d'Algerri; delictes: inductor d'un homicidi.

Nota: Fitxa núm. 48; Apèndix XXXVI.

Comentari: el fet de tractar-se d'un membre de la noblesa el deslliurà de ser sotmès a turment. El seu testimoni va ser suficient per absoldre'l.

Aquesta benevolència la podem observar en un procés que es va sobreseguir: el 21 de setembre de 1435, Bertran de Peus, fill del Ciutadà Honrat de Lleida B. de Peus, paer, es deslliurà de ser imputat d'un crim. La personalitat i estatus social d'aquell, i la declaració del seu pare sota jurament de que el seu fill no havia intervingut en res, foren suficients per no imputar-li el crim ni sotmetre'l a tortura per aconseguir la confessió (Fitxa núm. 289, apèndix CCXLIV).

1340, febrer, 11

Nom: Pedrolo de Navarra, bastaix; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 53; Apèndix XXXVIII.

Comentari: sentència absolutòria per falta de proves. A més alguns testimonis de l'acusació van ser recusats per l'imputat per no ser conforme a dret: "*home que sie drut no pot fer testimoni*".

1341, octubre, 1

Nom: Ermessèn Picavilla i la seva filla Esteveta; delictes: mort accidental sospitosa de criminalitat.

Nota: Fitxa núm. 61; Apèndix XLIV.

Comentari: En aquest cas va prevaler la presumpció d'innocència i el tribunal donà crèdit als testimonis de les imputades.

1352, maig, 17

Nom: P. Baro, "curador" de cavalls; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 81. Apèndix LVIII.

Comentari: fou absolt perquè resistí els turments, tot i l'evidència de ser l'autor del crim.

1353, juliol, 13

Nom: Salvador Guitart, Bn. de Gra i Domingo Làzaro; delictes: homicidi; sentència: Bn. de Gra absolt. Els altres no consta.

Nota: Fitxa núm. 90; Apèndix LXXVII.

1360, juny, 8

Nom: P. R. Barrau i Ferrer Canonge; delictes: homicidi; sentència: Ferrer Canonge absolt. L'altre no consta.

Nota: Fitxa núm. 98; Apèndix LXXIV.

1363, febrer, 23

Nom: Ramon de Vilaró, batlle d'Igualada; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 107; Apèndix LXXXI.

1369, abril, 5

Nom: Ramon de Besora i P. Bovet; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 125; Apèndix XCVI.

Comentari: La sentència fou absolutòria ja que mai aparegué el cadàver.

1371, octubre, 22

Nom: Nadal d'Alexar, espaser; Miquel Marqués i G. de Corts; delictes: homicidi; sentència: G. de Corts absolt. Els altres, en rebel·lia, no se'ls hi dictà sentència.

Nota: Fitxa núm. 127; Apèndix XCVIII.

1372, febrer, 14

Nom: Thomàs de Sent Pere, mercader; delictes: suïcidi de la seva muller.

Nota: Fitxa núm. 128; Apèndix XCIX.

Comentari: La víctima tenia pertorbades les facultats mentals. Al seu marit se'l deslliurà de tota responsabilitat en el suïcidi dut a terme per la seva esposa.

1372, agost, 27

Nom: Graïda, serventa; delicte: mort sospitosa d'emmetzinament.

Nota: Fitxa núm. 131; Apèndix CI.

Comentari: No es provà la causa tòxica de la mort i per tant la sentència fou absolutòria.

1372, agost, 31

Nom: Ramon D'Aran, llaurador; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 132; Apèndix XCII.

Comentari: La sentència absolutòria va ser donada en motiu de no haver-se trobat el cadàver.

1378, gener, 20

Nom: P. de Bolea, especier; delicte: mort violenta accidental.

Nota: Fitxa núm. 152; Apèndix CXX.

1378, març, 31

Nom: Berenguer Fina, peraire; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 154; Apèndix CXXII.

1379, març, 26

Nom: Pedro Erràndiz, jornaler i Alfonso de Burgos; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 157; Apèndix CXXV.

Comentari: resistiren el turment. Tot i l'evidència de la seva culpa es lliuraren de la pena capital. Dies després la part acusadora apel·là, però segons s'afirmà en les Actes del Consell, això no era possible perquè no se'ls podia tornar a jutjar per haver ja estat sotmesos al turment i no confessar i haver-se dictat la sentència.

1382, agost, 18

Nom: Saurina i Arnau Nadal; delictes: mort sospitosa de criminalitat (intoxicació).

Nota: Fitxa núm. 168; Apèndix CXXXIV.

Comentari: la sentència fou absolutòria per falta de proves.

1383, gener, 13

Nom: Pere, macip, Polo, Enric, mestre carreter i Anaquí, ministrer; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 169; Apèndix CXXXV.

1384, agost, 9

Nom: Arnau de Solsona; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 174; Apèndix CXL.

Comentari: hi hagué testimonis contradictoris sobre l'autoria d'aquest crim.

1390, juny, 13

Nom: Soler, llaurador i pintor; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 195; Apèndix CLVIII.

1392, juny, 2

Nom: Simó Caldera; delictes: suïcidi de la seva muller.

Nota: Fitxa núm. 200; Apèndix CLXII.

Comentari: en el decurs de la investigació i procés va quedar ben palès que no havia intervingut en el suïcidi de la seva esposa, ans al contrari.

1394, octubre, 27

Nom: Joan Bresco, jueu convers; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 217; Apèndix CLXXVIII.

Comentari: L'imputat fou absolt per falta de proves. Un altre al que va agredir no el denuncià per por.

1395, gener, 27

Nom: Joan de Sòria, macip, i Guillem Sala, flequer; delictes: homicidi.
sentència: Joan de Sòria, absolt. L'altre fugí.

Nota: Fitxa núm. 220; Apèndix CLXXXI.

1398, novembre, 26

Nom: Sancho Dolson, llaurador; delictes: mort accidental sospitosa de criminalitat.

Nota: Fitxa núm. 225; Apèndix CLXXXV.

Comentari: es considerà un accident i fou absolt.

1399, juny, 25

Nom: Ramon Barta i altres hostes; delictes: mort violenta sospitosa de criminalitat.

Nota: Fitxa núm. 228; Apèndix CLXXXVIII.

Comentari: la mort possiblement fou accidental.

1400, maig, 12

Nom: Pere Oliver; delictes: avortament.

Nota: Fitxa núm. 234; Apèndix CXCIV.

Comentari: sembla que havia estat un embarç simulat.

1406, agost, 2

Nom: Antoni de Ribera; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 238; Apèndix CXCVIII.

1406, novembre, 13

Nom: Francesca; delictes: emmetzinament.

Nota: Fitxa núm. 241; Apèndix CCI.

Comentari: la sentència fou absolutòria per falta de proves concloents.

1407, febrer, 9

Nom: Galceran dez Vall, sastre; delicte: homicidi involuntari.

Nota: Fitxa núm. 242; Apèndix CCII.

1427, juliol, 26

Nom: Francesc Riuè i Nadalet; delicte: homicidi; sentència: F. Riuè fou absolt. De l'altre no consta.

Nota: Fitxa núm. 277; Apèndix CCXXXIV.

1435, novembre, 14

Nom: Salvador de Bonafé i Joan Gener; delicte: homicidi; sentència: S. de Bonafé fugí. Joan Gener fou absolt.

Nota: Fitxa núm. 290; Apèndix CCXLV.

1436, febrer, 21

Nom: Joahn Pastor; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 293; Apèndix CCXLVII.

Comentari: l'autor material del crim no es va identificar. L'imputat fou còmplice i va ser absolt.

1438, març, 26

Nom: Nicolau Beçó, fuster i els Figueres; delicte: homicidi; sentència: Nicolau Beçó absolt. Els Figueres fugiren.

Nota: Fitxa núm. 298; Apèndix CCLII

1443, agost, 23

Nom: Maria, muller de Pere de Copons; delicte: intoxicació.

Nota: Fitxa núm. 299; Apèndix CCLIII.

1448, gener, 2

Nom: Montserrat Seró, àlias Calderó; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 307; Apèndix CCLXI.

Comentari: la muller era adúltera, d'ací la sentència exculpatòria. A més ja havia estat empresonada per aquest motiu.

1453, abril, 15

Nom: Francino i Gaspar Brotons; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 309; Apèndix CCLXIII.

1453, maig, 26

Nom: Sanxa; delicte: Sospitosa d'haver mort un infant.

Nota: Fitxa núm. 310; Apèndix CCLXIV.

Comentari: malgrat l'acusació de fer malefics per ocasionar la mort, aquesta no es provà.

1482, juliol, 27

Nom: Pere Salvador i Pere Perero; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 327; Apèndix CCLXXVII.

Comentari: no consta el motiu de la baralla que originà la mort. Als imputats no se'ls hi provà la seva participació i foren absolts.

1485, agost, 20

Nom: Llorenç Fonat, Antoni Sent Andreu, Antoni Quadrat i Joan Mulner; delicte : homicidi; sentència: absolutòria per a Joan Mulner. Els altres no consta.

Nota: Fitxa núm. 333; Apèndix CCLXXXIII.

1499, juliol, 6

Nom: Lorença Gaçet; delicte: mort violenta sospitosa.

Nota: Fitxa núm. 337; Apèndix CCLXXXVII.

Comentari: el testimoni de tres facultatius (metge, cirurgià i apotecari) declarant que la mort s'havia produït a conseqüència d'una malaltia foren determinants per a deslliurar la imputada de culpa.

1499, setembre, 23

Nom: Jaume Giner, llaurador; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 339; Apèndix CCLXXXIX.

Comentari: no es demostrà la implicació de l'imputat en el crim.

VI.6.3.Convictes per incomparecència.

En 64 casos als imputats se'ls hi feu una "*crida pública*" perquè es presentessin davant la cort per "*fermar dret*". Foren citats tres dies seguits. Si durant un espai de 20 dies no ho feien eren declarats en rebel·lia.

1312, setembre, 8

Nom: Menla, Conesa i Vilaplana; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 3; Apèndix V.

1327

Nom: Pere Biosca; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 22.

1329, abril, 8

Nom: Bn. Botí; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 24; Apèndix XIX.

1329, maig, 26

Nom: Andreu Montaner; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 27; Apèndix XXI.

1331, juliol, 3

Nom: Johan Fuster; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 32 Apèndix XXVI.

1331, desembre, 6

Nom: R. de Figuerola, Alvespi, D. d'Ontinyena i G. de Corts; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 34; Apèndix XXVIII.

1351, setembre

Nom: Pere Çafont, peraire; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 76; Apèndix LIII.

1352, gener, 15

Nom: Bn i Joan Gayllart, sabaters; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 79; Apèndix LVI.

1352, setembre, 22

Nom: Arnau i Berenguer de Girona; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 84; Apèndix LXI.

1352, setembre, 28

Nom: P. Segura, llaurador; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 85; Apèndix LXII.

1352, octubre, 3

Nom: Tomàs Revell i Arnau Montroig, carnisser; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 87; Apèndix LXIV.

1352, octubre, 4

Nom: Ferrer de Casesnoves, forner; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 88; Apèndix LXV.

1353, gener, 11

Nom: P. Pujalt, carnisser; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 89; Apèndix LXVI.

1353, agost, 14

Nom: P. de Castres; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 91; Apèndix LXVII.

1353, agost, 28

Nom: Arnau de Montgai, hospitaler; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 92; Apèndix LXIX.

1353, setembre, 22

Nom: Berenguer Beçó, carnisser; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 93; Apèndix LXX.

1360, novembre, 7

Nom: Ramon Montaner, capeller; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 100; Apèndix LXXVI.

1361, abril, 5

Nom: Ramon i Jacme Vidal, sabaters, Miquel Vinyes, notari, P. Gassió, notari i Arnau, calderer; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 102; Apèndix LXXVII.

1368, juliol, 3

Nom: Francesch de Fillach, notari i Ramon Bonet; delictes: homicidi. Dues dones acusades d'ésser còmplices foren absoltes.

Nota: Fitxa núm. 113; Apèndix LXXXVI.

1368, juliol, 16

Nom: P. Madrona, teixidor i Elicsén; delictes: homicidi; sentència: P. Madrona declarat en rebel·lia. Elicsén fou absolt.

Nota: Fitxa núm. 114; Apèndix LXXXVII.

1369, març, 6

Nom: Ramon d'Aranyó; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 119; Apèndix XC.

1369, març, 6

Nom: P. de Castellserà; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 121; Apèndix XCII.

1369, març, 10

Nom: Bernat Vives, hortolà; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 122; Apèndix XCIII.

1369, març, 13

Nom: Bernat Bafart i Johan Cudoç, podadors; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 123; Apèndix XCIV.

1369, abril, 3

Nom: Nicolau i Salvador Tudela; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 124; Apèndix XCV.

1372, novembre, 25

Nom: G. Çabater; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 136; Apèndix CVI.

1373, gener, 31

Nom: Joan de Monteagudo, macip; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 137; Apèndix CVII.

1373, abril, 11

Nom: Miquel Çabater; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 139; Apèndix CLX.

1373, abril, 23

Nom: R. de Vallebriga, Llorenç de Mayllen i P. Sanxo, sabaters; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 140; Apèndix CX.

1375, febrer, 1

Nom: Domingo Paul i P. Paul; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 142; Apèndix CXII.

1378, gener, 27

Nom: Miquelet, moliner; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 153; Apèndix CXXI.

1378, juliol, 3

Nom: P. d'Abeylla; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 155; Apèndix CXXIII.

1379, febrer, 15

Nom: Francesc de Vernet; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 156; Apèndix CXXIV.

1381, novembre, 18

Nom: Guillem de Montcada, donzell; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 164; Apèndix CXXXI.

1383, març, 9

Nom: Joan de Blequos, llaurador; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 171; Apèndix CXXXVII.

1384, octubre, 13

Nom: Miquel Navarro, escuder, i Francesc Çator, mustassaf; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 175; Apèndix CXLI.

1386, setembre, 15

Nom: P. Mercader; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 179; Apèndix CXLV.

1386, setembre, 30

Nom: Bernat Gaçull, escuder; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 180; Apèndix CXLVI.

1386, desembre, 2

Nom: Domingo Alfonso, jugador; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 182; Apèndix CXLVIII.

1387, gener, 5

Nom: G. Domènec, llaurador i Bn. Bru; delict: homicidi; sentència: respecte a G. Domènec, no dictada per rebel·lia processal de l'imputat. Bn. Bru apel·là la sentència i demanà el trasllat del procés a la Reial Audiència.

Nota: Fitxa núm. 184; Apèndix CXLIX.

1389, setembre, 21

Nom: Francesc, àlies "*Fonedat*" i Nicolau de Sant Martí; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 191; Apèndix CLV.

1390, juny, 15

Nom: Joan, "*lo Navarret*", Joan Garcia i Joan Gallego, segadors; delict: homicidi; sentència: no dictada perquè dos imputats fugiren i el tercer morí a la presó.

Nota: Fitxa núm. 196; Apèndix CLIX.

1392, juny, 18

Nom: Mateu Gros i Martina, la seva muller; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 201; Apèndix CLXIII.

1393, agost, 4

Nom: Guillamonet Borràs; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 208; Apèndix CLXX.

1393, agost, 16

Nom: Joan de Belgas; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 209.

1394, juliol, 10

Nom: Sanxo i Pere, macips; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 214; Apèndix CLXXV.

1394, juliol, 18

Nom: Joan d'Oliana, castanyolèr; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 215; Apèndix CLXXVI.

1394, setembre, 7

Nom: Joan Gralla i Joan Palací, macips; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 216; Apèndix CLXXVII.

1399, desembre, 28

Nom: Joan Roig, moliner; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 230; Apèndix CXC.

1400, abril, 27

Nom: Martí, macip; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 233; Apèndix CXCIII.

1402, octubre, 2

Nom: Pedro de Frises; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 235; Apèndix CXCIV.

1407, març, 11

Nom: Ramon Dolson; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 243; Apèndix CCIII.

1407, agost, 9

Nom: Antoni Verdeny i Aparici Terrés; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 249; Apèndix CCIX.

1407, agost, 15

Nom: Bernat Orrit; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 250; Apèndix CCXX.

1407, setembre, 19

Nom: Bernat Puig, macip i sis homes més; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 251; Apèndix CCXI.

1419, agost, 25

Nom: Jaume Morell; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 265; Apèndix CCXXIV.

1428, novembre, 8

Nom: Françaç Bonet i Fort Freixenet, gascons, escuders; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 279; Apèndix CCXXXVI.

1435, juny, 27

Nom: Joan dez Prats; delict: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 288; Apèndix CCXLIII.

1435, novembre, 14

Nom: Salvador de Bonafé i Joan Gener; delictes: homicidi; sentència: S. de Bonafé fugí. Joan Gener fou absolt.

Nota: Fitxa núm. 290; Apèndix CCXLV.

1438, març, 26

Nom: Nicolau Beçó, fuster i els Figueres; delictes: homicidi; sentència: els Figueres foren declarats en rebel·lia. En Beçó, absolt.

Nota: Fitxa núm. 298; Apèndix CCLII.

1485, agost, 14

Nom: Bernat Roquer, fuster, i Gabriel Joffre, hostaler; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 332; Apèndix CCLXXXII.

1486, maig, 5

Nom: Joan i Bernat Sanxo; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 336; Apèndix CCLXXXVI.

VI.6.4. Trasllat a altres jurisdiccions.

a. Reial.

En molts dels processos en que es produí la mort de la muller a mans del marit (normalment per sospita d'adulteri de la dona) es demanava un trasllat del sumari a l'Audiència Reial. També, en processos en que hi era implicat un notari també se solia fer trasllat.

En el procés fet contra Jacme Alabert el 4 de febrer de 1377, acusat d'occir la seva muller per suposat adulteri, es dona la circumstància esmentada. El cort i paers manaren al notari que *"traslat de la desús dita inquisició feés i aquell, clos i sagellat ab los sagells de lurs oficis, trametés a la Audiència i Cancilleria del Senyor Duch, segons que en semblants fets es acostumat de fer"*.

1363, abril, 22

Nom: Arnau Huguet, notari; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 111; Apèndix LXXXV.

1369, març, 1

Nom: Domingo de Montcada, llaurador; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 118; Apèndix LXXXIX.

1376, juliol, 14

Nom: Gili de Liroll, capeller; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 145; Apèndix CXIV.

1377, febrer, 4

Nom: Jacme Alabert; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 147; Apèndix CXVI.

Comentari: Trasllat pel mateix motiu que l'anterior.

1393, juny, 2

Nom: Ermengou Sentiu; delictes: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 207; Apèndix CLXIX.

Comentari: era un malalt mental

b. Eclesiàstica.

Els imputats eren clergues i per tant havien de ser jutjats per l'estament eclesiàstic, molt més benèvol i freqüentment s'acabava complint un cert temps de presó. Per portar "corona" gaudien d'inmunitat davant el veguer, aprofitant aquest privilegi per implicar-se en tota mena de delictes.

Així el 17 d'agost de 1443, els paers escriviren al bisbe Aznàrez dient-li: "*Nottificam-vos com molts, sots esperança que hauran de les coronas, seran favorits e defesos, se alentexen de comoure remors i bregues*".

Degut als privilegis eclesiàstics al cap de tres o quatre dies ja eren desllirats i campaven per arreu.

Hem comptabilitzat tres trasllats al fur eclesiàstic.

1369, març, 6

Nom: Berenguer Mascaró, clergue; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 120; Apèndix XCI.

1377, novembre, 15

Nom: El vicari d'Alcarràs; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 151; Apèndix núm. CXIX.

1380, gener, 9

Nom: Micer Mateu Clement, clergue, estudiant; delicte: homicidi.

Nota: Fitxa núm. 159; Apèndix CXXVII.

*

VI.6.5. Estudi analític de les sentències.

Hem fet un estudi de les sentències dictades en els processos de crims incoats per causa de mort i també d'aquells que encara no ser un delicte amb resultat de mort el motiu de la inquisició, per exemple els robatoris reiterats, delictes contra la moral etc, tingueren com a resultat final un suplici que representà la pèrdua de la vida.

En fer el resum estadístic de les sentències dictades hem considerat també la naturalesa de la mort, imputats i víctimes, paràmetres íntimament relacionats per donar una visió de conjunt.

Regnat de Jaume II el Just. (17-6-1291 a 2-11-1327).

D'aquest període els anys que hem pogut estudiar a partir dels llibres de crims que s'han conservat, encara que amb molts buits pel seu mal estat, han estat el 1308-9, 1312-13, 1315-16, 1319-25 i 1327.

El nombre de processos instruïts per causa d'una mort, ja sigui com causa d'incoació del sumari o com a resultat del mateix, els imputats, víctimes i percentatge sobre el període total objecte de l'estudi (segles XIV i XV) han estat els següents:

Processos de crims:20 (6.23% del total de processos).
Imputats:29 homes, 2 dones.
Víctimes:20 homes.

Naturalesa de la mort.

Homicidis: 18 casos (90%), xifra que representa el 6.06% del total d'homicidis que hi hagué durant els segles XIV i XV.

Mort sospitosa de criminalitat: 1 cas (5%), xifra que representa el 0.33% del total de morts sospitoses de criminalitat que hi hagué durant els segles XIV i XV.

Altres(duel): 1 cas (5%), xifra que representa el 0.33% del total d'aquest tipus de mort que hi hagué durant els segles XIV i XV.

Sentències

Condemnatòries: 3 casos (13,04%), el que representa el 5,45% del total de condemnes dels segles XIV i XV:

Penjament: 2 casos (8.69%), el que representa el 5.88% dels penjaments judicials dels segles XIV i XV.

Desterrament: 1 cas (4.34%), el que representa el 0.01% de desterraments dels segles XIV i XV.

Absolutòries: 6 casos (26.08%), el que representa el 10.34% de sentències absolutories dels segles XIV i XV.

Convictes no compareguts: 2 casos (8.69%), el que representa el 3.70% d'aquesta classe dels segles XIV i XV.

No consta sentència: 9 casos (39.13%), el que representa el 3.12% d'aquesta classe dels segles XIV i XV.

Regnat d'Alfons III el Benigne (2-11-1327 a 24-1-1336)

Anys estudiats: 1329-1332, 1335.

Processos de crims:17 (5.29%).
Imputats:21 homes, 2 dones.
Víctimes:14 homes, 2 albats.

Naturalasa de la mort.

Homicidis: 14 casos (82.3%), el que representa el 4.71% del total d'homicidis dels segles XIV i XV.

Suplici (robatoris): 1 cas (5.88%), el que representa el 8,33% de suplicis dels segles XIV i XV.

Mort sospitosa de criminalitat: 2 casos (11.76%), el que representa el 4.34% de les morts d'aquesta classe dels segles XIV i XV.

Sentències.

Condemnatòries: 5 casos (29.41%), el que representa el 9.09% de sentències d'aquesta classe dels segles XIV i XV:

Penjament: 3 casos (60%), el que representa el 5.55% dels penjaments dels segles XIV i XV.

Desterrament: 2 casos (40%), el que representa el 3.70% dels desterraments dels segles XIV i XV.

Absolutòries: 3 casos (17.64%), el que representa el 5.17% de sentències d'aquesta classe dels segles XIV i XV.

Convictes no compareguts: 4 casos (23.52%), el que representa el 6.25% d'aquesta classe dels segles XIV i XV.

No consta la sentència: 5 casos (29.41%), el que representa el 3.28% d'aquesta classe en els segles XIV i XV.

Regnat de Pere III el Cerimoniós (24-1-1336 a 5 gener 1387)

Anys estudiats: 1339-42, 1344, 1349-54, 1360-63, 1368-9, 1371-86. Són 33 anys d'un total de 52 anys que durà el seu regnat.

Processos de crims:132 (41.12%).

Imputats:143 homes, 16 dones.

Víctimes:88 homes, 26 dones, 7 albats.

Naturalasa de la mort.

Homicidis: 107 casos (81.06%), el que representa el 36.02% dels homicidis dels segles XIV i XV.

Suplici (delicte contra la moral): 5 casos (3.78%), el que representa el 50% dels suplicis per delictes contra la moral dels segles XIV i XV.

Suplicis (robatoris): 6 casos (4.54%), el que representa el 50% dels suplicis per robatoris dels segles XIV i XV.

Mort sospitosa de criminalitat: 11 casos (8.33%), el que representa el 23.91% d'aquesta classe de mort dels segles XIV i XV.

Mort accidental: 1 cas (0.75%), el que representa el 4.76% d'aquesta classe de mort dels segles XIV i XV.

Suïcidi: 1 cas (0.75%), el que representa el 14.28% dels suïcidis dels segles XIV i XV.

Altres (lesions contra l'autoritat): 1 cas (0.75%), el que representa el 50% d'aquesta classe de mort dels segles XIV i XV.

Sentències.

Condemnatòries: 23 casos (16.66%), el que representa el 42.59% de sentències condemnatòries dels segles XIV i XV:

Penjament: 14 casos (60.86%), el que representa el 41.17% dels penjaments judicials dels segles XIV i XV.

Esquarterament: 2 casos (8.69%), el que representa el 100% dels esquarteraments judicials dels segles XIV i XV.

Cremació: 3 casos (13.04%), el que representa el 50% d'aquesta classe de suplici dels segles XIV i XV.

Desterrament: 4 casos (17.39%), el que representa el 44.44% dels desterraments dels segles XIV i XV.

Absolutòries: 24 casos (17.39%), el que representa el 41.3% de les sentències absolutòries dels segles XIV i XV.

Trasllat a jurisdicció reial: 4 casos (2.89%), el que representa el 57.14% d'aquesta classe de sentències dels segles XIV i XV.

Trasllat a jurisdicció eclesiàstica: 3 casos (2.17%), el que representa el 100% d'aquesta classe de sentències dels segles XIV i XV.

Convictes no compareguts: 33 casos (23.91%), el que representa el 51.56% de sentències d'aquesta classe dels segles XIV i XV.

No consta: 51 casos (36.95%), el que representa el 33.55% dels casos en que no consta la sentència dels segles XIV i XV.

Regnat de Joan I el Caçador (5-1-1387 a 19-5-1396)

Anys estudiats 1387-95

Processos de crims:35 (10.90%).
Imputats:36 homes, 1 dona.
Víctimes:21 homes, 11 dones, 78 jueus (no sexe).

Naturalesa de la mort.

Homicidis: 100 casos (87.7%), el que representa el 33.67% dels homicidis dels segles XIV i XV.

Suplici (delicte contra la moral): 2 casos (1.75%), el que representa el 20% dels suplicis per delictes contra la moral dels segles XIV i XV.

Suplici (robatoris): 1 cas (0.87%), el que representa el 8.33% dels suplicis per robatoris dels segles XIV i XV.

Mort sospitosa de criminalitat: 3 casos (2.63%), el que representa el 6.52% de morts sospitoses dels segles XIV i XV.

Accidental: 4 casos (3.41%), el que representa el 19.04% de les morts accidentals dels segles XIV i XV.

Suïcidis: 4 casos (3.41%), el que representa el 57.14% dels suïcidis dels segles XIV i XV.

Sentències

Condemnatòries: 7 casos (17.5%), el que representa el 12.72% d'aquesta classe de sentències dels segles XIV i XV:

Penjament: 5 casos (71.42%), el que representa el 14.70% dels penjaments judicials dels segles XIV i XV.

Cremació: 1 cas (14.28%), el que representa el 16.66% de les cremacions judicials dels segles XIV i XV.

Desterrament: 1 cas (14.28%), el que representa el 12.5% dels desterraments dels segles XIV i XV.

Absolutòries: 5 casos (12.5%), el que representa el 8.62% d'aquesta classe de sentències dels segles XIV i XV.

Trasllat a jurisdicció reial: 3 casos (7.5%), el que representa el 42.85% de les sentències d'aquesta classe dels segles XIV i XV.

Convictes no compareguts: 10 casos (25%), el que representa el 15.62% d'aquesta classe de sentències dels segles XIV i XV.

No consta: 15 casos (37.5%), el que representa el 9,86% dels casos en que no consta la sentència dels segles XIV i XV.

Regnat de Martí l'Humà (19-5-1396 a 31-5-1410).

Anys estudiats 1398-1400, 1402-3, 1406-8.

Processos de crims:33 (10.28%).
Imputats:30 homes, 1 dona.
Víctimes:23 homes, 7 dones, 2 albats.

Naturalesa de la mort.

Homicidis: 15 casos (45.45%), el que representa el 5.05% dels homicidis dels segles XIV i XV.

Suplici (robatoris): 1 cas (3.030%), el que representa el 8.33% dels suplicis per robatoris dels segles XIV i XV.

Mort sospitosa de criminalitat: 11 casos (33.33%), el que representa el 23.91% de les morts sospitoses dels segles XIV i XV.

Accidental: 5 casos (15.15%), el que representa el 23.80% de les morts de naturalesa accidental dels segles XIV i XV.

Suïcidis: 1 cas (3.03%), el que representa el 14.28% dels suïcidis dels segles XIV i XV.

Sentències.

Condemnatòries: 1 cas (2.94%), el que representa l'1.81% de les sentències condemnatòries dels segles XIV i XV:

Penjament: 1 cas (100%), el que representa el 2.94% dels penjaments judicials dels segles XIV i XV.

Absolutòries: 7 casos (21.12%), el que representa el 12.06% de les sentències absolutòries dels segles XIV i XV.

Convictes no compareguts: 7 casos (21.12%), el que representa el 10.93% d'aquesta classe de sentències dels segles XIV i XV.

No consta: 18 casos (54.54%), el que representa l'11.76% dels casos en que no consta la sentència dels segles XIV i XV.

Interregne (31-5-1410 a 25-7-1412).

Anys estudiats 1411-12

Processos de crims:4 (1.24).
Imputats:1 home.
Víctimes:1 home, 1 dona, 1 no consta.

Naturalesa de la mort.

Homicidis: 1 cas (25%), el que representa el 0.33% dels homicidis dels segles XIV i XV.

Mort sospitosa de criminalitat: 3 casos (75%), el que representa el 6.52% d'aquest tipus de mort dels segles XIV i XV.

Sentències.

No consta: 4 casos (100%), el que representa el 2.63% dels casos en els que no consta la sentència dels segles XIV i XV.

Regnat de Ferran d'Antequera (25-7-1412 a 2-4-1416).

Anys estudiats: 1413

Processos de crims:4 (1.24%).
Imputats:4 homes.
Víctimes:1 home, 1 albat.

Naturalesa de la mort.

Homicidis: 1 cas (25%), el que representa el 0.33% dels homicidis dels segles XIV i XV.

Suplici (robatoris): 2 casos (50%), el que representa el 16.66% dels suplicis per robatoris dels segles XIV i XV.

Accidental: 1 cas (25%), el que representa el 4.76% de les morts de naturalesa accidental dels segles XIV i XV.

Sentències.

Condemnatòries: 2 casos (50%), el que representa el 3.63% d'aquest tipus de sentències dels segles XIV i XV:

Penjament: 2 casos (100%), el que representa el 5.88% del penjaments judicials dels segles XIV i XV:

No consta: 2 casos (50%), el que representa l'1.31% dels casos en que no consta la sentència dels segles XIV i XV.

Regnat d'Alfons IV el Magnànim (24-4-1416 a 27-6-1458).

Anys estudiats: 1419-21, 1427-29, 1431-33, 1435-38, 1442-43, 1446-48, 1453, 1455-6, 1458.

Processos de crims:57 (17.75%).

Imputats:45 homes, 4 dones.

Victimes:27 homes, 23 dones, 3 albats, 1 no consta.

Naturalesa de la mort.

Homicidis: 29 casos (50.87%), el que representa el 9.76% dels homicidis dels segles XIV i XV.

Suplici (delictes contra la moral): 3 casos (5.26%), el que representa el 30% d'aquests tipus de delictes dels segles XIV i XV.

Mort sospitosa de criminalitat: 10 casos (17.54%), el que representa el 21.73% de les morts sospitoses dels segles XIV i XV.

Accidental: 11 casos (19.29%), el que representa el 52.38% de les morts accidentals dels segles XIV i XV.

Suïcidis: 1 cas (1.75%), el que representa el 14.28% dels suïcidis dels segles XIV i XV.

No consta: 3 casos (5.26%), el que representa el 100% dels casos en el quals no consta la naturalesa de la mort dels segles XIV i XV.

Sentències.

Condemnatòries: 9 casos (14.75%), el que representa el 16.36% de les sentències condemnatòries dels segles XIV i XV:

Penjament: 6 casos (66.66%), el que representa el 17.64% dels penjaments judicials dels segles XIV i XV.

Cremació: 2 casos (22.22%), el que representa el 33.33% dels casos de cremació judicial dels segles XIV i XV.

Submersió i cremació: 1 cas (11.11%), el que representa el 50.% d'aquest tipus de sentència dels segles XIV i XV.

Degollació i esquarterament: 1 cas (11.11%), el que representa el 100% d'aquest tipus de sentència dels segles XIV i XV.

Absolutòries: 9 casos (14.75%), el que representa el 15.51% de les sentències absolutòries dels segles XIV i XV.

Convictes no compareguts: 6 casos (9.83%), el que representa el 9.37% dels casos d'aquest tipus de sentència dels segles XIV i XV.

No consta: 37 casos (60.65%), el que representa el 24.34% dels casos en els quals no consta la sentència dels segles XIV i XV.

Regnat de Joan II (27-6-1458 a 19-1-1479).

Anys estudiats: 1459, 1474-6.

Processos de crims:4 (1.24%).

Imputats:3 homes.

Víctimes:3 homes, 1 dona.

Naturalesa de la mort.

Homicidis: 3 casos (75%), el que representa l'1.01% dels homicidis dels segles XIV i XV.

Mort sospitosa de criminalitat: 1 cas (25%), el que representa el 2.17% de les morts sospitoses dels segles XIV i XV.

Sentències.

Condemnatòries: 1 cas (25%), el que representa l'1.81% d'aquesta classe de sentències dels segles XIV i XV.

Amputació del puny i desterrament: 1 cas (100%), el que representa el 100% dels casos d'aquest tipus de sentència dels segles XIV i XV.

No consta sentència: 3 casos (75%), el que representa l'1.97% dels casos en els quals no consta la sentència dels segles XIV i XV.

Regnat de Ferran II el Catòlic (19-1-1479 a 23-2-1516).

Anys estudiats: 1482-3, 1485-6, 1499.

Processos de crims:15 (4.67%).

Imputats:19 homes, 2 dones.

Víctimes:11 homes, 2 dones, 1 albat.

Naturalesa de la mort.

Homicidis: 10 casos (66.66%), el que representa el 3.36% dels homicidis dels segles XIV i XV.

Suplici (robatoris): 1 cas (6.66%), el que representa el 8.33% dels suplicis per robatoris en els segles XIV i XV.

Mort sospitosa de criminalitat: 4 casos (26.66%), el que representa el 8.69% d'aquest tipus de mort en els segles XIV i XV.

Sentències.

Condemnatòries: 4 casos (22.22%), el que representa el 7.27% d'aquest tipus de sentències dels segles XIV i XV:

Penjament: 1 cas (25%), el que representa el 2.94% dels penjaments judicials dels segles XIV i XV.

Submersió i cremació: 1 cas (25%), el que representa el 50% d'aquest tipus de sentència dels segles XIV i XV.

Estrangulació (garrot): 1 cas (25%), el que representa el 100% de l'estrangulació judicial dels segles XIV i XV.

Presó: 1 cas (25%), el que representa el 100% d'aquest tipus de sentència dels segles XIV i XV.

Absolutòries: 4 casos (22.22%), el que representa el 6.89% de les sentències absolutòries dels segles XIV i XV.

Convictes no compareguts: 2 casos (11.11%), el que representa el 3.72% dels convictes no compareguts dels segles XIV i XV.

No consta: 8 casos (44.44%), el que representa el 5.26% dels casos en els quals no consta la sentència dels segles XIV i XV.

El resum estadístic total dels períodes seria:

Processos de crims:321.
Imputats:331 homes (92.20%), 28 dones (7.79%).
Víctimes: 209 homes (57.89%), 71 dones (17.79%), 16 albats (5.03%), 78 jueus dels quals no consta el sexe (20.3%).

Total:377

Aquestes 377 víctimes que provocaren l'obertura del procés sumades a les 22 (5.51%) que moriren pel suplici aplicat com a conseqüència dels processos incoats per delictes sense resultat de mort, fan el total de 399, xifra a que ens hem referit per a calcular el percentatge de víctimes.

Naturalesa de la mort relacionada en el procés.

La primera columna de percentatges relaciona els resultats incloent la xifra dels 78 jueus morts en una matança col·lectiva. Com que aquesta circumstància va ser un fet puntual afegim també una relació (més aprop de la realitat) del percentatge si no s'hagués donat aquesta situació anòmala.

Homicidis	297	(74.50%)	(68.22%)
Suplici (delictes contra la moral)	10	(2.50%)	(3.10%)
Suplici (robatoris)	12	(3.00%)	(3.72%)
Sospitosa	46	(11.52%)	(14.33%)
Accidental	22	(5.51%)	(6.85%)
Suïcidis	7	(1.75%)	(2.17%)
Altres (duel, lesionar autoritat)	2	(0.50%)	(0.62%)
No consta	3	(0.75%)	(0.93)
<i>Total morts</i>	<i>399</i>		<i>321</i>

Els homicidis foren, com ja era de preveure, la primera causa o motiu d'incoació d'un sumari, seguida, a distància, de les morts sospitoses, fet que s'ajusta també al que es podia esperar, donat que no era possible esbrinar amb els mitjans i coneixements de l'època, la causa u origen d'aquelles morts (intoxicacions, morts sobtades, els "trobat morts" etc.

A continuació, les morts accidentals i suïcidis, i amb una representació simbòlica l'apartat altres i els que no constava la causa de la mort.

Sentències.

Condemnatòries	55	(16.22%)
Penjament	34	(61.81%)
Desterrament	8	(14.54%)
Cremació	5	(9.09%)
Esquarterament	2	(3.63%)
Submersió i cremació	2	(3.63%)
Amputació puny i desterrament	1	(1.81%)
Degollació i esquarterament	1	(1.81%)
Estrangulació (garrot)	1	(1.81%)
Presó	1	(1.81%)
Absolutòries	58	(17.10%)
Convictes no compareguts	64	(18.87%)

Trasllat jurisdicció reial	7	(2.06%)
Trasllat jurisdicció eclesiàstica	3	(0.88%)
No consta sentència	152	(44.83%)

D'aquests resultats es pot concloure que en quasi la meitat dels processos de crims no consta la sentència. En uns casos (mort accidental, certs processos de mort per intoxicació, mort sospitosa, suïcidis) no procedia imputar la mort a ningú aliè i se sobreseïgue el procés.

En altres casos, la falta d'una sentència es deguda al mal estat de conservació del llibre (text il·legible o falta física del mateix text).

I, finalment, un altre motiu per la no existència de les sentències és, segons sembla, perquè algunes es dictaven de viva veu i s'anotaven en un llibre apart, costum que en els segles posteriors al nostre estudi era quasi general, ja que són molt poques les sentències que hi consten.

Observant altre cop el resum estadístic, són quasi coincidents els resultats de les sentències condemnatòries (16.22%) i absolutòries (17.10%). La xifra o percentatge dels convictes que no comparegueren davant de la justícia, 18.87%, s'entén en el sentit de que tots els que es declararen en rebel·lia processal eren acusats d'homicidi i podien preveure que les seves possibilitats d'absolució eren minses.

En quant a les sentències condemnatòries, la pena o suplici més infligit fou el de penjar el reu a la forca (61.81 % del total), seguit del de desterrament (14.54%), cremació (10.90%), esquarterament (3.63%) i submersió-cremació (3.63%). Els altres suplicis només representaren l'1.81% del total de les penes.

Classificats per sexes, les sentències condemnatòries donen els resultats següents:

Penjament:	33 homes i 1 dona.
Desterrament:	7 homes i 1 dona.
Cremació:	5 homes.
Esquarterament:	2 dones.
Degollació i esquarterament:	1 home.
Submersió i cremació:	1 home i 1 dona.
Estrangulació (garrot):	1 home.
Amputació d'un puny i desterrament: .	1 home.
Presó:	1 home.

La proporció és de 91% d'homes i 9% de dones.

VII. CONCLUSIONS

1. Aquest treball és el **primer estudi extens sobre la mortalitat mèdico legal a Catalunya a la Baixa Edat Mitjana.**

Es basa en l'anàlisi de la documentació de **419 casos de mort, inclosos en 342 procediments judicials**, existents en els arxius de Lleida, inscrits en els "Llibres de Crims", en temps dels reis de la Corona d'Aragó, en els segles XIV i XV. Tampoc hem vist cap altre estudi d'aquest nivell en la literatura històrico mèdica, si més no entre la que ha tingut difusió. L'estudi no comprèn tots els casos en sentit estricte sinó aquells en que se n'han conservat els llibres. Hi ha un buit documental de 87 anys en el període, el que fa que les xifres reals hagin de ser més altes. Però no sembla que el "buit" hagi de representar diferències essencials en els continguts.

2. S'inclou tot tipus de mort que va requerir investigació judicial i està inscrita en els "Llibres de Crims". La majoria són degudes a l'acció intencionada d'un agressor, és a dir per homicidi. En capítols numèricament més reduïts hi ha les causades de manera accidental; les produïdes sobre un mateix (suïcidi), fet aquest molt petit numèricament i les degudes a sentència judicial. També s'inclouen les diligències en casos de mort sospitosa de criminalitat.

a) Els mecanismes de mort

3. La forma etiològica més freqüent de lesions mortals és la produïda per **arma blanca**. Hi ha documentats 249 casos de mort per aquest mecanisme. S'inclouen les 78 morts de jueus produïdes en el "progrom" de l'any 1391 a Lleida, tot i que algunes no estan detallades. Pràcticament tots han estat d'origen homicida: 246 entre els 249 casos (98.79 %). Les altres tres han estat per accident, suïcidi i degollament judicial, amb un cas cadascuna.

Entre les que hi ha documentat el sexe el 85.38 % són homes. Entre els 246 crims per arma blanca, 21 casos, és a dir el 8.57 %, consten imputats entre familiars, i més concretament, en dos terços dels casos, el marit com a causant de la mort de la dona.

4. El segon tipus més important de mortalitat mèdico legal documentada a la Baixa Edat Mitjana a Lleida és la produïda per algun dels **processos d'asfíxia**. Hi ha 62 casos, que corresponen al 14.79 % de la totalitat de la casuística de l'estudi.

Dins d'aquest grup la forma més freqüent és la de penjament, amb 37 casos, que són el 59.67 % de totes les asfíxies. El segon capítol és el de la submersió, amb 16 casos (25.80 % de totes les asfíxies).

5. La mortalitat per **penjament** és una forma freqüent d'execució per sentència judicial. Hi ha documentats 34 casos de suplici per aquest mecanisme (91.89 % de la totalitat de penjaments). Els altres tres foren d'origen suïcida. És possible que en alguns casos, per ésser prou clar el suïcida, no hi hagi diligències judicials per esbrinar la culpabilitat i per tant no ens hagi arribat informació.

6. La **submersió** és una mort no excepcional en una demarcació on el riu hi és sempre present: 16 casos que és el 25.80 % de les asfíxies. La majoria foren de caràcter accidental, tot i que hi ha descrits tres casos per suïcida i altres tres per execució judicial.

7. El tercer mecanisme de mort violenta documentat en ordre de freqüència són les **contusions**. Hi ha dades sobre 40 casos, que són el 9.54 % del total de la mortalitat mèdico legal. Poc més de la meitat (62.5 % dels casos) són d'origen homicida. Cal destacar que n'hi 3 atribuïdes a accident laboral.

Són una forma relativament important de mortalitat infantil (fetus., nadons, albat), amb 6 casos. Cal dir que probablement correspon a una part petita de la realitat.

Les relacions familiars es troben en el 20 % dels casos de mortalitat per contusions.

La forma causal immediata més freqüent són les **baralles** (24 % de casos).

Quan hi ha informació suficient veiem que l'objecte més emprat ha estat una pedra, o bé els propis elements humans (mans i peus: cops i patades).

En els casos d'accident la caiguda d'escales ha estat el mecanisme més freqüent

8. Hi ha documentats quatre casos en que el factor desencadenant ha estat l'activitat laboral. Dos són en el medi agrícola, lesions causades per arbres: un va caure d'una olivera collint olives; a un altre li va caure un perer quan el tallava. El tercer cas és un mestre de cases que es va matar en una obra. També es pot incloure aquí el cas d'un segador mort per un llamp en el camp. Els dos primers casos són del segle XIV (anys 1384 i 1394). Significa que hi ha documentació concreta sobre diligències judicials per **accidents de treball** com a mínim des del segle XIV a Catalunya. Creiem que es tracta de les aportacions, documentades i detallades, més antigues a Catalunya sobre mort per accident de treball.

9. Tenim deu casos, en que la mort s'atribuï a l'acció d'un tòxic, un **emmetzinament**. En vuit casos és d'origen intencionat, criminal, i en dos s'atribueix a un medicament.

La distribució per sexes mostra que en els casos intencionats el 78.5 % de víctimes foren homes i la resta dones. Però si s'analitzen els imputats la majoria en aquest cas corresponen a les dones (66.66 %). Es veu el que es conegut més

tard, que les dones prefereixen medis menys violents i més subtils d'eliminació de la parella. També es demostra el que Les relacions familiars o afectives són presents a la gran majoria dels casos. S'atribueix a conflictes amorosos entre imputat i víctima el 62.50 % de casos.

- La **violència familiar** és doncs un fet ben present en la realitat judicial diària de la Lleida de la Baixa Edat Mitjana.

El tòxic més incriminat és l'**arsènic**, en forma de sulfur, amb quatre casos. Segueix el baladre, i en els altres es diu inespecíficament "metzina"

En dos casos la responsabilitat s'atribueix a un **medicament**, incriminant-se en un cas el metge i en l'altre l'apotecari. En aquest últim la sentència fou de presó i en el primer no consta.

10. Formes menys freqüents són les degudes a **cremació per sentència judicial**. Es la mort a la foguera. Hi ha 6 casos, tots ells en sarraïns, la majoria per relació sexual amb cristianes, Hi ha un cas de mort durant el turment a la presó.

11. Queden també els casos en que el mecanisme no s'explica, que són una trentena. S'ha trobat el cadàver, se segueixen diligències, però no s'explica el mecanisme. També hi ha alguns casos en que se suposa la criminalitat sense que s'aclareixi res més.

12. Finalment cal tenir en compte els casos en que la investigació judicial es fa degut a les circumstàncies de la mort, tot i que després s'aclareixi que és de causa natural. Són les típiques **morts mèdico legals sospitoses** del nostre temps. Hi ha dos grans pols, el degut a una mort de repent i el cas en que es troba un cadàver sense tenir-ne antecedents.

b) En relació al cadàver

13. En la **distribució per sexes** d'observa que la majoria de casos de mort corresponen a homes (81.08 % dels casos documentats), tot i que en poc més d'un 20 % no consta aquesta dada.

- En el cas de les execucions judicials la majoria masculina arriba al 91.48 %, el que de fet significa una mortalitat judicial femenina del 8.51 %.

- En els casos de suïcidis documentats les proporcions entre homes i dones són del 71.42 % d'homes i i del 28.57 % de dones.

- Les dades sobre la **mortalitat infantil** assenyalen diferències entre fetus (26.31 %), nadons (10.52 %) i infants(fins a 12 anys, 63.15 %).

- Per la residència veiem que aproximadament els 4/5 de cadàvers, però també d'imputats, són de la ciutat de Lleida i gairebé 1/5 són forans, però predominantment dels pobles dels voltants de Lleida.

- Pel que fa a l'ofici entre les víctimes els primer grup correspon a "llauradors", mentre que entre els imputats el primer grup és el de "carnissers" entre els residents a Lleida i també "llauradors" entre els forans. Això és més visible a la primera meitat del segle XIV. Després no s'observa aquesta diferència.

c) En relació a les circumstàncies etiològiques

14. La forma que porta més directament a la intervenció judicial i a l'estudi de la mortalitat mèdico legal són les baralles. Del total de 419 morts analitzades, en els 342 procediments documentats, en 88 casos, és a dir el 21.0 %, el factor desencadenant ha estat una baralla.

15. Cal remarcar la importància històrica i social que va tenir l'**avalot antisemita de l'any 1391** que va causar la mort de 78 persones, el que significa, per sí mateix, gairebé una cinquena part de la mortalitat total estudiada (18.61 %). Sabem que va ser simultani en altres llocs de Catalunya i és l'agressió ètnica més important de la història antiga de Catalunya.

16. El tercer factor numèric de mortalitat ha estat el **compliment de sentències judicials**, és a dir l'execució. Hi ha documentats 47 casos, que corresponen a l'11.21 % de la mortalitat mèdico legal analitzada.

17 Entre les altres causes cal remarcar:

- els accidents "sensu strictu" són només el 5.72 % de la casuística analitzada.

- els problemes familiars s'agrupen en diversos ítems, i no sempre són fàcils d'esbrinar. Entre els grups d'adulteri, conflictes familiars, gelosia i maltractaments es reuneixen 34 casos, que serien el 8.14 % dels casos.

18. Al **suïcidi** s'atribueixen 7 casos en tots les quals la víctima fou considerada com a **malalt mental**. Representen l'1,67 % de la casuística total. Les formes més importants són el penjament i la submersió.

d) La demostració de l'habitualitat dels peritatges

19. Un dels aspectes més importants, i que creiem més transcendents entre les aportacions que es fan en aquesta tesi, és la demostració de la **pràctica habitual de peritatges** en les casos d'estudi de mortalitat mèdico legal. Molts d'ells, la majoria, es limiten al que ara en diríem aixecament del cadàver, i no són

fets per personal sanitari, però si que hi ha un registre documental del que s'ha observat. Però en alguns hi ha una intervenció ben destacada de sanitaris per a ajudar a resoldre les qüestions que es plantegen.

20. Aquest fet ha estat pràcticament desconegut fins ara i creiem que és una aportació prou interessant. En tot cas demostraria que a la Corona d'Aragó, a la Baixa Edat Mitjana, aquestes pràctiques eren habituals, el que ens situa en el nivell més avançat en aquest aspecte científic en el seu temps.

21. Aquesta és una pràctica habitual. De les 342 causes o processos criminals estudiats en la tesi, en 188 (54.97 %) hi consta un peritatge. Es fan en tot tipus de qüestions: homicidis, morts per accident, suïcidis, morts sobtades, morts per execució, troballes de restes, accidents medicamentosos, avortament, infanticidi...

22. La majoria de peritatges són sobre cadàver (64.94 %), però això no exclou els estudis sobre lesionats (23.90 &%), sobre malalts, metzines, objectes, i altres.

23. Un punt essencial és **qui feia el peritatge**. Hi ha comissions formades únicament per personal judicial, és a dir sense personal sanitari, encapçalades normalment pel cort o el lloctinent del cort. Són la majoria. Però pràcticament en una quarta part, el 24.09 % de casos, hi ha intervenció de personal sanitari. En la major part de casos hi ha un sol perit, sigui un cirurgià (25 casos, 10.04 % del total de peritatges), un metge o un barber. Més rarament hi ha més d'un perit, siguin dos cirurgians, o bé professions mixtes.

24. És interessant analitzar l'**origen del peritatge**, perquè es feia. La majoria (72 %) es fan en el curs de la investigació judicial ordinària, de manera gairebé automàtica. Sol ser el reconeixement immediat del lesionat o el cadàver (equivalent de l'actual aixecament de cadàver). En aquest grup podem considerar la majoria dels que es fan únicament amb personal judicial.

- Un segon grup, menys nombrós, però probablement més complex, és el que es fa a requeriment del cort, el seu lloctinent, o dels paers. Són l'17.12 % del total i en aquest cas els perits són gairebé sempre personal sanitari, metge o cirurgià principalment, a vegades més d'un. En altres casos, minoritaris, el peritatge es fa a requeriment de les parts.

25. Els **peritatges fets per personal sanitari** solien adoptar la forma jurídica de "**declaració**", amb jurament previ de dir la veritat, i en poques vegades estaven en forma de "**certificat**". Es demostra l'existència d'una activitat mèdico forense habitual a la Corona d'Aragó a la Baixa Edat Mitjana.

26. Un punt d'interès pel que fa al procediment és tenir en compte el **lloc on es fa el peritatge**. Pràcticament la meitat (49.6 %) es fan a la mateixa casa on està el lesionat o el cadàver, és a dir "in situ". La segona ubicació, 15.6 %, és a la Paeria, podríem considerar a la "oficina judicial". Després, ja molt dispersament, el lloc on han passat els fets, ---a part de la casa--- sigui genèricament el "carrer" o altre indicació més precisa.

27. Ens sembla **molt important un peritatge de l'any 1385** en el que qual, en un cas de possible emmetzinament, sis sanitaris: dos mestres en medicina, dos batxillers en medicina i dos cirurgians, practiquen l'obertura del cadàver, és a dir fan una **autòpsia judicial**. Aquesta és la dada més antiga que s'ha trobat en la medicina peninsular d'una autòpsia judicial amb anàlisi de l'interior del cadàver. El tòxic sospitós era la baladra.

28. L'habitualitat d'aquestes pràctiques es demostra amb l'**aportació nominal dels perits** que consten en les diligències, que són 29 cirurgians, 16 metges (inclosos els batxillers en medicina), 8 barbers, un apotecari i dos especiers. En total poc més de cinquanta sanitaris, dels quals onze consten en més d'un cas. Dos cirurgians, Ramon Ponç i Roger P. consten en quatre procediments.

e) El turment judicial

29. Aquesta és una altra de les aportacions de primera mà de la tesi. S'analitza la documentació sobre l'aplicació de la tortura per ordre judicial, per a obtenir una confessió, en els procediments criminals.

- D'una banda es demostra que la tortura judicial és un fet freqüent, que té la seva **regulació concreta**. Es un fet acceptat pels costums socials i jurídics de l'època. La confessió es fa en circumstàncies de pressió física intensa, de dolor i risc de mort. Però cal després reafirmar-se fora del turment. En cas de retractació es torna al turment i només si resisteix tres vegades les sessions de turment l'inculpat és absolt. Això passa molt poques vegades. En cas que no suporti el turment i confessi ser autor del que se li imputa sovint la pena és de mort.

- Hi ha una descripció ben precisa dels diversos mecanismes de turment, dels que els més importants són:

- la pròpia por del turment o "pàura de roda". Això era més freqüent en presos amb poca resistència física, o en dones, més si estaven prenyades.

- lligament de braços amb voltes de corda, que era tensada.

- el **turment de la roda**. Va ser l'artefacte de tortura emprat amb més freqüència. Es lligaven els braços i es posava un pes als peus. Quan es feia rodar el cos

s'estirava i es produïa una distensió molt dolorosa. Se solia aplicar, en cada sessió, entre una i tres vegades.

- **turment del foc.** Se solia posar el foc als peus.

- **turment del guant.** El guant era de fusta, adaptat als dits i es comprimia. Feia un dolor molt intens. S'aplicava si no eren efectius els sistemes de la roda i del foc.

- Altres turments: de l'aigua, del polze, que eren més efectius encara per la intenció del qui feia l'interrogatori.

30. **Les penes amb càstig corporal.** N'hi havia diversos tipus.

- La més clàssica era la d'**assots**, amb diversa intensitat

- Les **mutilacions** no eren cap pena excepcional. Podien consistir en diferents tipus:
- tallar les orelles o eixorellar. Solia aplicar-se a reincidents de delictes que no eren tributaris de pena de la vida.

- amputació del puny, habitualment de la mà dreta, més en lladres.

- amputació de la llengua, afectava als qui blasfemaven o difamaven. A vegades només la travessaven amb un clau de ferro.

- Hi ha un cas, l'any 1380, de mutilació del penis en un violador.

- També hi ha el suplici de galeres. Va ser més freqüent en el segle XVI; com a commutació de la pena de mort.

f) Les penes de mort i l'execució de sentència

31. Les penes de mort. Són relativament freqüents.

- La forma més habitual era la de **penjament** per la gola.

- La **cremació**, molt més espantadora, es reservava als heretges (principalment sarraïns) i els inculpatos de bruixeria. Podia ser directament en viu o bé, en el cas de conversió, en cadàver: el condemnat era prèviament executat per submersió en el riu.

- El **garrot**, amb corda de canem i dogal de fusta, era excepcional. Hi ha un cas essent l'executat un notari, acusat de robatori.

- el **degollament** era excepcional i només s'aplicava en delictes molt greus.

- l'**esquarterament** volia ser una pena exemplar, en crims considerats molt greus.

g) El personal sanitari

32. S'aporta notícia del personal sanitari esmentat en els procediments estudiats, la majoria no documentat amb anterioritat. Hi ha notícia de 32 metges, 90 barbers i cirurgians (aleshores poc diferenciats), 57 especiers o apotecaris i 4 "dones remeieres", en total **183 persones relacionades amb les activitats sanitàries**, a la Lleida de la Baixa Edat Mitjana. Creiem que és el recull més nombrós de sanitaris a Catalunya en una ciutat en aquest temps (segles XIV i XV).

VIII. RELACIÓ DE SANITARIS.

La relació dels sanitaris que hem trobat documentats en el decurs de la nostra investigació per aquest estudi, ha estat la següent:

A. Metges.

- BALAGUER, metge de Vilanova de Bellpuig. 1330
- BERBEGAL Guillem, batxiller en arts i medicina. 1406
- BERNAT, metge i "cirúrgic". 1328
- BONJUHAN Jucef, metge jueu. 1360
- BORTHOLOMEU, metge i "cirúrgic". 1369, 1373
- BRENDAT, metge. 1308
- CABANYES Martí de, "Honrat Martí de Cabanyes, mestre en arts i medicina". 1407
- ÇAPORTA Luís, mestre en arts i en medicina. 1483
- EMERICH Ramon, metge i "cirúrgic". 1369, 1375, 1381
- FALGARS R, mestre en medicina, físic. 1385, 1386, 1390
- HUGUET Arnau, mestre. 1443, 1459
- GUAÇET R, mestre, metge. 1367
- JACME mestre, metge, físic. 1308, 1315, 1341 (Podria tractar-se de mestre Jacme d'Agramunt).
- LEBO Pere, mestre en arts i en medicina. 1482, 1486, 1499
- LE(M)BRI Nadal, mestre en arts i llicenciat en medicina. Clergue. 1367, 1376, 1383, 1385, 1393
- MAQUESA Johan, mestre en medicina. 1406, 1407

MIRAYLLES Bertran, metge i "cirúrgich". 1331, 1333

PEDRO Domingo, mestre, batxiller en medicina. 1385

PERE Johan, batxiller en medicina. 1436

PERICO J, metge. 1331

PONÇ DE RYBELLES, físic. 1402

POU Pere, metge. 1411

POU Pere, mestre en arts i medicina. 1486. El 1435 hi ha una referència com "estudiant en arts".

PRATS P. déz, físic i cirúrgich. 1368, 1373, 1375, 1381

PRUSIA Johan de, batxiller en medicina. 1385, 1391

QUERALT Francesch, mestre, "batxiler en medicina" (1393) i mestre en arts i en medicina, mestre de la ciutat de Leyda. 1400, 1407, 1419, 1443

SEGARELA, metge. 1308

SENTCLIMENT Francesch, metge. 1393

SENT PHELIU Bortholomeu de, metge i cirúrgic. 1352, 1353, 1369, 1375

TERROÇ, metge jueu. 1360

TORRE Ramon de la, metge. 1308

TORRELLES P., mestre, llicenciat en medicina. 1367

B. Barbers i cirurgians.

ALAMAN Arnau, barber. 1368, 1375

ALER Domingo de, barber. 1386

ALVARO "lo portogalés", barber, "qui stà en lo obrador de Johan Pastor, barber". 1442

ANTHONI, "lo barber de la plaça de la Cadena". 1393

ARNAU "lo barber". 1431, 1435, 1459

BALCEBRE Pere, barber. 1411

BALCEBRE Ramon, barber. 1456, 1459

BARO Francí, barber, natural de Barchinona: "Stave ab Yuany lo barber". 1458, 1459

BELLERA Anthoni de, barber, "del loch de Hinsa". 1482
BN., barber, "en altra manera és dit Bn. del Burch". 1316

BERENGUER Ramon, barber. 1442

BONANAT, jove barber. També apellat "Guabriel". Estave a l'obra dor de Bernat de Castanera, barber. 1432

BONI Pere, barber, natural de "Sent Flor d'Albernia". 1456

BOTI Borthomeu, barber. Tenia el seu obrador al costat de la cadena del pont major. 1443, 1453

ÇABATER Borthomeu, barber. 1443

CABRERA Gabriel, barber. 1435, 1437

CALATAHIU Miquel de, "barber de Calatahiu i ara en Leyda". Estave amb Bernat Mola, barber. 1453

CARNICER G, barber. 1339

CASTANERA Bernat de, barber. 1432

CASTELLÀ Johan lo, barber. 1420

CASTELLS Johan, barber. 1446, 1453

CIGRAR Jacme, barber. 1316

COLL R. del, barber. 1329

COLLELL Salvador, barber. 1407, 1420, 1428

COLOMINES Bernat, barber. 1330, 1399, 1400

CORTES Johan, "jove barber". Anà a Montçó. 1436

COSTA "lo barber". 1458
DRAGUITO "lo barber". 1482
DINERO Pedro, barber. 1458
ESPINAL (SPINAL), barber i "cirúrgic". 1442, 1482
ESTEVE "lo barber". 1420
EXARCH Johan, barber. 1432
FASOL Marc, barber. 1458
FERNANDICO, "barber qui va ab mosser Francesch de Sentclimenç". 1394
FERRER Arnau, barber i "cirúrgic". 1368, 1385, 1390, 1391, 1393, 1400
FERRER Matheu, barber. 1384
FOGA Pere, barber. 1476
FOIX Arnau, barber. 1407
FONT Pere, barber, nadiu de València. 1420
FONZ Ramon de, barber. 1312
FORT Johan, barber. 1456
FORTANET, barber. 1453
FUSTER Johan, barber. 1459, 1485
GABRIEL "lo barber". 1438
GORT Ramon, barber. 1429
GUERAU Bernat de, 1308
GUIMERA Ramon de, barber. 1330
GUIMERA G. de, barber. 1330
HUGUET, barber, nadiu de Mallorca. 1427

JOHAN, "lo barber". 1399, 1428

LLUÍS "lo barber". 1432, 1458

LOPIÇ Simó, barber. Tenia l'obrador "per lo carrer de la Corregeria". 1432

LORDES G., barber. 1330

MALLORCHA Johan de, barber, de la terra de Bearn. 1458

MARTÍ Arnau, barber. 1352

MARTI D. (MARTINET, "adobador"), barber. 1330, 1333.

MARTI Guerau, mestre barber i cirúrgich. 1390, 1393, 1399

MATHEU Pere, barber i cirurgià. 1407

MELAR Bernat, barber. 1315, 1325

MESEGUER Jacme, barber. 1330, 1333

MIRALLES Johan, barber. 1436

MOLA Bernat, barber i "cirúrgic". 1453, 1458, 1482

MONGAY Pere, de Cubells "qui stà per aprendre l'offici de barber ab en Johan Castells, barber". 1446

MORATO, barber. 1330

MORELLA Arnau de, barber. 1384

OMENT Lluís, barber. 1407

ORGANYÀ Blasi, barber. 1403, 1420

PASTOR Johan, barber, "qui està a la plaça de la Cadena". 1437, 1442, 1453, 1458

PEDRO, barber, "qui està a la Plaça de la Cadena". 1453

PEDROLO, barber. 1308

PEROLA Anthoni, barber i "cirúrgich". 1391, 1393, 1411, 1412

PEROT n'Arriau, barber. 1353

PONÇ Berthomeu, barber, de la vila "d'Alcanís de la Frontera": 1428

PONT Berthomeu, barber, natural de Bellpuig. 1428

QUEXÀ PERE, barber. 1482

RAMON "lo barber". 1447

REDORTIER Guillem, barber. 1453

RIBELLES Pau de, barber, natural de Bellpuig. 1435

ROGER "lo barber". 1427

SENTÍS Paschual, barber. 1407

SIMON, barber. 1308

SORRIBES Gabriel, barber. 1408

TAPIOLES Mateu, barber. 1456, 1458, 1476

TARREGA Gabriel, barber. 1486

TOLO Simó, barber. L'any 1308, en la declaració per un procés criminal testificà que quinze anys enrera "adovave un hom" al seu obrador de Cap del Pont. 1293, 1308

TOST Francesch, barber. 1352, 1373, 1380

TOSTET Miquel, barber. 1385, 1387, 1390

USARNE Alfonso, barber. 1442

VILELA Jacme, barber. 1428, 1436

YUANY "lo barber" i cirurgia. 1459

C. Especiers o apotecaris.

AGUILAR Johan, especier. 1428

AGUILÓ Bernat, botiguer. 1407

ARTAL G. especier. 1384

BALADRICH, especier. 1378

BARRIÀ Ramon, especier. 1376, 1390

BARRIÀ Pere, especier. 1383, 1407

BEÇÓ Françoy, especier. 1436, 1442

BERGA Johan de, (BERGUET) especier. 1385, 1420, 1428

BERNAT Guiem, especier. 1360, 1376, 1383

BOLEA P. de, especier, "apothecarius". 1369, 1378.

BOSCH Johan del, especier, de Saragossa. 1428

ÇAPLANA Anthoni, especier. 1427

CASTELLS Gispert dez, especier. 1420, 1442

CASTELLS Jaume dez, especier. 1486

CERVERA Berenguer de, "Cerveri", especier. 1363

DORNOS Pere, especier. 1456

ESCOLAR Vicent, especier. 1428

FAGEDA P., especier. 1383

FIGUERA Bn., especier. 1386

FYLLOL Berenguer, especier. 1368, 1371

GAYLLART B., especier. 1330

GORT Arnau, especier (apothecari). 1453, 1476

GUILLAMET, especier. 1313

HUGUET de Pallars, especier. 1420

JOHAN G., especier. 1391

JOHAN Bnt., especier. 1456

LUÇA Bernat de, especier. 1368

MARQUES Berenguer, especier. 1378

MARTI Raimundus, "apothecarius". 1330

MONGAY Arnaldus, 1330

MONGAY Johan de, apotecari. 1486

MORELLO Francis, apothecari. 1482

OLIVER Johan, "apothecarius". 1330

OLZINA, especier. Era al carrer Major. 1458

PALAU Guillem de, (o PALATIO Guillemus, apothecarius), especier 1328, 1330

PALAU R. del, especier. 1372

PARDINA Guillem de la, Ciutadà, especier. 1499

PAULET "lo especier". 1384, 1385

PERE Jacme, especier. 1428

PLEGAMANS, especier. 1485

PUIG Simó dez, especier. "Simonet lo especier". 1384, 1385

RAICHS Pere de, "apothecarius", especier. 1330

RIUS Francesch de, especier. 1420

RODA Bertranus de, "apothecarius", especier. 1313, 1330

SENT MARTÍ Bn., especier. 1380

SENT BETRIÀ Johan, especier de Montblanch. 1406

SIMÓ P. (SIMONET), especier. 1383, 1385

SOL[...] Bn. de, apothecarius. 1330

SOLER Jacme, especier. 1407

TAPIOLES Johan, especier (apothecari). 1456, 1485

TORÍ Francesch, especier. 1408, 1419

TURMEDA P., especier. 1380

VALLEBRERA P. de, especier. 1376, 1378

VALCEBRE, especier. 1407

VALCEBRE Ramon, especier. 1459, 1486

VIDAL Astruch, jueu, especier. 1390

VIDAL Berenguer, 1330

D. Dones remeieres.

ALEIGSEN, "s'entremete de metgia". Era de Terol. 1368

BORREDANA na. "Qui.s fa metgesa". Anà a l'hostal per parlar amb una altra "metgessa" que era de Barcelona. 1389

DOLÇA. Jueva batejada. "Es trenye de metgies". 1389

MARIA d'Ager. "Li feu un enguent i guarill de la malaltia que avie". 1368

X. BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

ABADAL i VINYALS, R. d': "*Las Partidas a Catalunya durant l'Edat Mitjana*". Dels visigots als catalans, Edicions 62, Barcelona, 1970.

ABADAL i VINYALS, R. d'; RUBIO, J.: "*Notes sobre la formació de les compilacions de constitucions i altres drets de Catalunya*". Dels visigots als catalans, Edicions 62, Barcelona, 1970, 381-403.

ABADAL i VINYALS, R. d': "*Pere el Cerimoniós i els inicis de la decadència política de Catalunya*" Llibres a l'abast, Edicions 62, Barcelona, 1972.

ALADERN, Joseph: "*Tresor de la llengua, de les tradicions i de la cultura popular a Catalunya*". Francisco Baxariás Editor, Barcelona, 1904.

ALCOVER, Antoni M.; MOLL, Francesc de B.: "*Diccionari Català-Valencià-Balear*". Ed. Moll, Palma de Mallorca, 1983.

ALMAZAN, I.: "*Penas corporales y disciplina social en la justicia catalana de los siglos XVI y XVII*". Pedralbes, núm. 12, Barcelona, 1992.

ALMAZAN, I.: "*Algunos interrogantes sobre el ejercicio de la justicia penal en Cataluña durante los siglos XVI y XVII*". Dia de la Seu Vella, 1994, Amics de la Seu Vella, Lleida, 1995.

ALSINA i BOFILL, J.: "*Mots que caldria salvar*". Annals de Medicina, òrgan de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, vol. LXVIII, núm. 8, Barcelona, octubre 1982.

ARAGÓ ANTONI M.: "*L'administració central i territorial*". Història de Catalunya. Salvat Editores S.A., Barcelona, 1978, 247-250

BALLESTER Y AÑÓN, Rosa: "*Medicina i Sanitat als Països Catalans, d'Alfons I el Cast a Ferran II el Catòlic*". Actes X Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, 2a Ponència, Perpinyà, 1976, 9-18.

BATLLE, Carme: "*L'expansió Baix-Medieval. Segles XIII-XV*." Història de Catalunya de Pierre Vilar, Edicions 62, vol. III, Barcelona, 1988.

BATLLE, CARME: "*Conèixer la història de Catalunya. Del segle XIII al XV.*" Vicens Vives, vol. II, Barcelona, 1983

BECCARIA, Cesare: "*De los delitos y de las penas*". Madrid, 1774. Edició facsímil Centro Publicaciones Ministerio de Justicia, Madrid, 1993

BELENGUER i CEBRIÀ, Ernest; CUADRADA i MAJOR, Coral: "*La forja dels països catalans. Segles XIII-XV*". A Història política, social i cultural dels països catalans, Enciclopèdia Catalana, 1996, Barcelona.

BENET MASANA, J.M.: "*Restauración de los bajos de la Pachería. Una gran mejora para este singular monumento románico de carácter civil*". Centro Comarcal Leridano, núm. 83, Barcelona, 1965.

BERTRAN i ROIGÉ, Prim: "*Medicina i Sanitat als Països Catalans d'Alfons I el Cast a Ferran el Catòlic*". Actes X Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, 2a. Ponència, Pepinyà, 1976, 9-18.

BERTRAN i ROIGÉ, Prim: "*El menjador de l'Almoina de la Catedral de Lleida. Notes sobre l'alimentació dels pobres lleidatans al 1338*". Ilerda, núm. XL, Lleida, 1979, 89-124.

BERTRAN i ROIGÉ, Prim: "*Notes de demografia i onomàstica lleidatana a finals de l'Edat Mitjana. El fogatge de 1491*". Acta Medievalia, Barcelona, 1988, 143-171.

BERTRAN i ROIGÉ, Prim: "*L'Almoina de la Seu de Lleida a principis del segle XV*". La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña medieval, 2, C.S

BOTET, GUILLEM: "*Consetuedines Ilerdenses, Recopilades el 1227 pel jurista Guillem Botet*". Col·lecció Els Costums de Lleida, Guillem Botet, núm. 1. Documents de l'Arxiu Municipal de Lleida, Lleida, 1997

BROCA, Guillermo M.: "*Historia del derecho de Cataluña, especialmente del civil*". Hnos. Juan Gili, Editores, Barcelona, 1918

BUSQUETA, Joan J.: "*Burguesia i mentalitat feudal a la Lleida del segle XIV: lectura del testament de Tomàs de Sant Climent, senyor d'Alcarràs, Montagut, Sarroca i Llardecans*". Miscel·lània a mossèn Jesús Tarragona, Lleida, 1996, 189-218.

CALBET i CAMARASA, J. M.; CORBELLA i CORBELLA, Jacint: "*Diccionari Biogràfic de Metges Catalans*". 3 vols., Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona, 1981-1983.

CALBET i CAMARASA, J. M.; ESCUDÉ i AIXELÀ, M.: "*Aspectes històrics dels infants abandonats*". Gimbernat, núm. 10, Barcelona, 1988, 47-64.

CAMPS i CLEMENTE, Manuel: "*El turment a Lleida. (Segles XIV-XVII)*". Edicions de la Universitat de Lleida, Lleida-Alcarràs, 1998

CAMPS i CLEMENTE, Manuel: "*Alcarràs. Aspectes Històrics i Etnològics*". Diputació de Lleida, Lleida, 1990.

CAMPS i CLEMENTE, Manuel: "*Torrefarrera i el seu entorn històric*". Diputació de Lleida, Lleida, 1996.

CAMPS SURROCA, Manuel: "*Notes sobre els orígens de la prova pericial mèdica a Catalunya*". Revista de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Maig-agost 1993, vol. 8, núm. 2, 89-114.

CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: "*Característiques de les intoxicacions a Lleida durant la Baixa Edat Mitjana*". XXV Aniversari dels Congressos d'Història de la Medicina Catalana, Seminari Pere Mata, Gimbernat, núm. XXIV, Barcelona, 1995, 113-130

CAMPS i CLEMENTE, Manuel; CAMPS i SURROCA, Manuel: "*Polèmic procés per infanticidi a la Cort del Veguer de Lleida*". X Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Seminari Pere Mata, Gimbernat, núm. XXV, Blanes, 1996, 57-68

CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: "*La violència en el medi familiar en Lérida. Siglo XIV*". Seminari Pere Mata, Gimbernat, núm. XII, Barcelona, 1989, 29-52,

CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: "*La mortalidad medicolegal en Lleida durant el segle XV*". "Orfila IV" Libro de actas de las IV Jornadas Anuales de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. 1990, 117-125.

CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: "*Notes sobre la mort per intoxicació a la Baixa Edat Mitjana*". Gimbernat. Vol. XXX, 1998, 103-110.

CANELLAS ANOZ, M.: "*L'Arxiu de la Paeria*". Departament de Cultura de l'Ajuntament de Lleida, 1984.

CANELLAS LÓPEZ, A.: "*El reino de Aragón en el siglo XIV*". Anuario de Estudios Medievales, núm. VII, 1970-71, 119-152.

CARDONER i PLANAS A.: "*Història de la Medicina a la Corona d'Aragó (1162-1479)*". Edit. Scientia, Barcelona, 1973.

CARDONER i PLANAS, A.: "*La tortura judicial desde el punto de vista médico*". Archivos Iberoamericanos de Historia de la Medicina, vol.II, fasc. I, enero-junio 1950, 265-268

CARDONER i PLANAS, A.: "*Muestra de protección real a físicos judíos conversos*". C.S.I.C. Sefarad, núm. 12, 1952, 378-380.

CARDONER i PLANAS, A.: "*Aspectos de especialización médica durante los siglos XIV i XV*". Anales de Medicina, vol. 43, (abril), 2, 1956, 201-203.

CARDONER i PLANAS, A.: "*Huellas de la influencia árabe en la medicina medieval española*". Butlletí de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, vol. 34, Barcelona, 1974.

CARRERES ZACARÉS, S.: "*De higiene y sanidad medievales*". Almanaque Las Provincias para el año 1946, Valencia, 1946, 91-96.

CASSINELLI, B.: "*Història de la locura*". Ibero, Barcelona, 1942

CASTRO, P.: "*Defensa de las torturas y leyes patrias que las establecieron*". Madrid, 1778.

COMENGE i FERRER, L.: "*Historia de la Farmacia en el siglo XIV*". Restaurador farmacéutico, 1896.

COMENGE i FERRER, L.: "*La Farmacia en el siglo XIV*". Barcelona, 1897.

COMENGE i FERRER, L.: "*La medicina en el reino de Aragón (siglo XIV)*". Acta Histórico-Médica Vallisoletana, III, Valladolid, 1974. Reedició.

CORBELLA, Jacinto. "*Historia de la Toxicología*". Seminari Pere Mata. Universitat de Barcelona. 1998.

CORBELLA i CORBELLA, Jacint: "*La Medicina Legal Española en la Edad Media*". Anales de Medicina Forense, 1964-65, 161-171.

CORBELLA i CORBELLA Jacint: "*Aspectos médico legales de las Partidas*". Anales de Medicina y Cirugía, Any XLII, núm. 194, març-abril, 1966.

CORBELLA i CORBELLA, Jacint: "*Historia de la Medicina Legal en España*". Tesi Doctoral, Barcelona, 1967.

CORBELLA i CORBELLA, Jacint: "*Esquema de l'evolució històrica de la medicina catalana*". Act. I Congrés Internac. Històr. de la Medicina Catalana, Barcelona, 1970 I, 55-57

CORBELLA i CORBELLA, Jacint: "*Medicina Legal*". Historia Universal de la Medicina de Pedro Laín Entralgo, Salvat, vol. VII, Barcelona, 1972-1975, 407-414.

CORBELLA i CORBELLA, Jacint: "*Historia de la Medicina Legal*". Medicina Legal i Toxicologia, de Gisbert Calabuig, J. A., 4a. ed., Ed. Salvat, Barcelona, 1990, 8-12.

CORBELLA i CORBELLA Jacint: "*Antecedentes históricos de la Medicina Legal en España*". Barcelona, 1995.

CORBELLA, Jacint; DOMÉNECH, Edelmira: "*La enfermedad mental en los primitivos medievales españoles*". Inst. de Med. Psicol., Bol. Inf. V, 1964 (Nov.), 9-13.

COROMINAS, Joan: "*Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*". Curial Edicions Catalanes, Barcelona, 1980.

DANON, J.: "*La medicina judía en la Corona de Aragón*". Med. Hist., (3ª época), núm. 19, Barcelona, 1987.

DIECKHOFER, Klemens: "*El desarrollo de la psiquiatría en España. Elementos históricos i culturales*", Ed. Gredos, Madrid, 1959.

DOLCET i BUIXERES, L.: "*Nota sobre medicina i astrologia catalanes*". Act. I Cong. Internacional d'Història de la Medicina Catalana, vol. I, Barcelona, 1970, 308-14.

EIXIMENIS, Francesc: "*Com usar bé de beure e menjar. Normes morals contingudes en el "Terç del Crestià"*". Introducció i edició Curial de Jorge J. E. Gracia, Curial Edicions Catalanes, Barcelona, 1977.

FERRO, Victor: "*El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*". EUMO Editorial, Vic, 1987.

FONT i RIUS, J.M.: "*La Reconquista de Lérida y su proyección en el orden jurídico*". Institut d'Estudis Ilerdencs, Ilerda, núm. XII, Lleida, 1949, 7-31

FONT i RIUS, J.M.: "*El desarrollo general del derecho en los territorios de la Corona de Aragón (siglos XII-XIV)*". VII Congreso de Historia de la Corona de Aragón, Ponencias, Barcelona, 1962, 289-326.

FONT i RIUS, J.M.: "*Estudis sobre els drets i institucions locals en la Catalunya medieval*". Universitat de Barcelona, Barcelona, 1985.

FONT i RIUS, J.M.: "*Las instituciones de la Corona de Aragón en la primera mitad del siglo XV. Reinados de Fernando de Antequera y Alfonso el Magnánimo*". IV Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, Palma de Mallorca, 1955.

GARI Y LACRUZ, A.: "*Brujería e Inquisición en el Alto Aragón en la primera mitad del siglo XVII*". Diputación General de Aragón, Colección de Estudios y Monografías, núm. 13, Zaragoza, 1991.

GARCÍA-GALLO, Alfonso: "*Manual de Historia del Derecho Español*". Artes Gráficas y Ediciones, S.A., Madrid, 1979

GIMÉNEZ SOLER: "*El poder judicial en la Corona de Aragón*". Mém. Ac. B. Letras, VIII, 1901.

GISBERT CALABUIG, J. A.: "*Medicina Legal y Toxicología*". Masson S. A. Barcelona, 1998, 5 ed.

GÓMEZ, P. E.: "*La ciutat de Lleida contra els blasfems, heretges i bruixes (s.XV)*". Miscel·lània homenatge a Josep Lladonosa, Lleida, 1992.

GONZALVO i BOU, GENER: "*La pau i la treva a Catalunya. Origen de les Corts Catalanes*". La Magrana, Barcelona, 1986

GONZÁLEZ COSO, Elena: "*Ordinacions de la plaça a Lleida (s. XV)*". Ir Colloqui d'Història de l'Alimentació a la Corona d'Aragó. Edat Mitjana, Institut d'Estudis Ilerdencs, 9, Lleida, 1995, 115-119.

GRANJEL, L.S.: "*La medicina española antigua y medieval*". Historia general de la Medicina Española, Univ. Salamanca, vol. I, Salamanca, 1981.

GRAS i DE ESTEVA R.: "*Catálogo de Privilegios y Documentos originales que se conservan en el archivo reservado de la Ciudad de Lérida*". Imp. J. Pla, Lleida, 1897.

GRAS i DE ESTEVA R.: "*La Paheria de Lerida. Organización municipal (1149-1707)*". Lleida, 1911.

GRIERA, A.: "*Tresor de la llengua, de les tradicions i de la cultura popular a Catalunya*". Ediciones Polígrafa, S.A., 14 vols., Barcelona, 1966.

HERNÁNDEZ PALMÉS, A.: "*El derecho civil en las Consuetudines Ilerdenses de Guillermo Botet*". Institut d'Estudis Ilerdencs, Ilerda, núm. XLVI, 1985.

JUNYENT E.; PÉREZ A.; GONZÁLEZ E.: "*El museu de la Paeria*". Ajuntament de Lleida, 1983.

LACAZE DUTHIERS, Gérard de: "*La torture à travers les ages*". Herblay, S. D., 1956

LAIN ENTRALGO, P.: "*Historia Universal de la Medicina*". Salvat Editores, Edad Media, vol.III, Barcelona, 1972.

LALINDE ABADÍA, Jesús: "*L'administració de justícia*". Història de Catalunya. Salvat Editores S.A. Vol. III, Barcelona, 1978, 247-248

LALINDE ABADÍA Jesús: "*La jurisdicció reial inferior en Catalunya (corts, veguers i batlles)*". Museu d'Història de la Ciutat, Barcelona, 1966.

LALINDE ABADÍA, Jesús: "*EL curia o cort. Una institució medieval catalana*". C.S.I.C., Anals d'Estudis Medievals, vol.IV, Barcelona, 1967, 163-299.

LALINDE ABADÍA, Jesús: "*La ordenación política e institucional de la Corona de Aragón*", en *Historia de España*. Espasa Calpe, vol: XIII (2), Madrid, 1990, 320-416

LALINDE ABADÍA, Jesús: "*Las instituciones catalanas en el siglo XIV*". Anuario de Estudios Medievales, vol. 7, 1971-1972, 623-632

LARA PEINADO, F.; TRENCHS ODENA, J.: "*La Casa de Caridad y la cofradía de los clérigos pobres, dos instituciones medievales leridananas*". Institut d'Estudis Ilerdencs, Ilerda, XXXIV, Lleida, 1975, 7-36.

LLADONOSA i PUJOL, Josep: "*L'Estudi General de Lleida de 1430 a 1524*". Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1970

LLADONOSA i PUJOL, Josep: "*La Ciutat de Lleida*". Enciclopèdia de Catalunya, vol. 26, Editorial Barcino, Barcelona, 1955.

LLADONOSA i PUJOL, Josep: "*Anecdotari de l'antiga Universitat de Lleida*". Episodis de la Història, Edit. Rafael Dalmau, Barcelona, 1957.

LLADONOSA i PUJOL, Josep: "*El desarrollo urbano de Lérida a través de su historia*". Col. Divulgaciones Leridananas. Edit. Artes Estudios Gráficos, Lleida, 1950-1951

LLADONOSA i PUJOL, Josep: "*Aportación documental para el estudio del reinado de Fernando II el Católico en Lérida*". Cuadernos de Historia Jerónimo Zurita, núms. 21-22, Saragossa, 1971.

LLADONOSA i PUJOL, Josep: "*Història de Lleida*". Edit. Camps Calmet, Vol. I, Tàrraga, 1972.

LLADONOSA i PUJOL, Josep: "*Noticia històrica sobre el desarrollo de la Medicina en Lérida*". Col·legi Oficial de Metges, de Lleida, Lleida, 1974.

LLADONOSA i PUJOL, Josep: "*Lérida Medieval*". Col. Cultura Ilerdense, Edit. Dilagro, Vols. I i II, Lleida, 1975.

LLADONOSA i PUJOL, Josep.: "*Comentaris i aportacions documentals per a la Història de la Medicina a Lleida*". Col·legi Oficial de Metges de Lleida, Lleida, 1977.

LOS CERTALES, Pilar: "*Costumbres de Lérida*". Univ. Barcelona, Facultat de Dret, Barcelona, 1946.

MARTÍNEZ DIAZ, G.: "*La tortura judicial en la legislación Històrica española*". Anuario de Historia del Derecho Español, vol. XXXII, 1962, 223-30.

MARTÍNEZ-FERRANDO, J. Ernest: "*Baixa Edat Mitjana*". Història dels Catalans, vol. III, Ariel, Barcelona, 1961.

MARTÍNEZ-FERRANDO, J. Ernest: "*Jaume II o el seny català. Alfons el Benigne*". Aedos, Barcelona, 1963.

MAS i SOLENCH, J. M.: "*Mil anys de dret a Catalunya*". Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, Barcelona, 1989

MASSIP, J.: "*Consuetudine Dertosaë*". (*Llibre de les Costums de Tortosa*). Institut d'Estudis Tarraconenses, Ramon Berenguer IV, Secció de Estudios Jurídicos, Publicación nº 1, Amb facsímil de 1272, Tarragona, 1972.

MATA, P.: "*Tratado de Medicina y Cirugía Legal*". Edit. Bailly Ballière; 5a. edic., Madrid, 1874.

MATEU IBARS, Josefina: "*Scholares, Bacallarii, Doctores y Magistri del Estudio General de Lérida. Siglos XIV-XVI*". Ilerda, núm. XLV, 1984, 175-207.

MATEU i LLOPIS, Felip: "*Sobre el curso legal de la moneda en Aragón, Cataluña, Valencia y Mallorca. Siglos XIII y XIV*". VII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, vol. 2, Barcelona, 1964, 517-528.

MIRET i SANS, J.: "*La esclavitud en Cataluña en los últimos tiempos de la Edad Media*". Rev. Hispanique, vol. XLI, 1917.

MOLINÉ i BRASÉS, E.: *"Noticiari català dels segles XIV i XV"*. Butlletí de l'Ateneu Barcelonès, I, 1915-1917.

MOTIS DOLADER, M.A.; DIAZ BARON, M.G.; PASCUAL, F.J.; SÁNCHEZ, L.M.: *"Régimen alimentario de las comunidades judías y conversas en la Corona de Aragón en la Edad Media"*. Ir Colloqui d'Història de l'Alimentació a la Corona d'Aragó. Edat Mitjana, Institut d'Estudis Ilerdencs, Lleida, 1995, 205-361.

MUT REMOLÀ E.: *"La vida econòmica en Lérida de 1150 a 1500"*. Institut d'Estudis Ilerdencs, Lleida, 1956.

OLIVER, Mariano: *"Llibre de papers dels magnífichs senyors pahers de Lleyda"*. El Cronicón Ilerdense, núm. 17, Lleida, 1975.

PARELLADA, D., DOMÈNECH, E., CORBELLA, J.: *"Lexicon Psiquiàtric arcaic i curios"*. P.P.U., Barcelona, 1993.

PÉREZ DE PUERTAS, C.: *"Del Archivo de la Paheria. Libro de los Usatges"*. Ferias y Fiestas, Lleida, 1943, 30.

PINYOL, J.: *"L'enderroc de la Paheria"*. Lleida, 1943, III (núm.50), 11-14.

PITA MERCÉ, R.: *"Lérida Judía"*. Cultura Ilerdense, Dilagro, Lleida, 1973.

PITA MERCÉ, R.: *"Lérida Morisca"*. Cultura Ilerdense, Dilagro, Lleida, 1975.

PITA MERCÉ, R.: *"Los últimos años de la existencia de la Aljama Hebrea de Lérida (1490-1492)"*. Institut d'Estudis Ilerdencs, Ilerda, núm. XLIII, 1982, 445-55.

PLEYÁN DE PORTA, J.: *"Apuntes de historia de Lérida"*. Imprenta Carruez, Lleida, 1873.

PLEYÁN DE PORTA, J.: *"Lérida. Las Casas Consistoriales o antigua Paheria"*. Revista Ilustrada Jorba, núm. 159, Barcelona, 1927, 266-267.

PLEYÁN DE PORTA, J.: *"Efemérides leridanas recogidas y ordenadas"*. Institut d'Estudis Ilerdencs, Ilerda, núm. 3 (f I), Lleida, 1945, 173-289

PONS i GURÍ, J.M.: *"Recull d'Estudis d'Història Jurídica Catalana"*. Fundació Noguera, 3 vols., Barcelona, 1989.

PRIM TARRAGÓ, A.: *"Cosas viejas de Lérida"*. Tipografía de la Casa provincial de Misericordia, Lleida, 1893.

PUIGDOLLERS i COLÁS, A.: "*Contribución al estudio histórico de la Medicina leridana y de los Maestros en Medicina en la Universidad Ilerdense se formaron*". Tesi Doctoral, inèdita, Barcelona, (Univ. Barcelona), 1956.

QUEVEDO Y HOYOS, A.: "*De indicios y tormentos*". Madrid, 1632.

RENOUARD, Y.: "*Les principaux aspects économiques et sociaux de l'histoire des pays de la Couronne d'Aragon aux XII, XIII et XIV siècles*". VII Congreso de Historia de la Corona de Aragón, Barcelona, 1962, 231-264.

RIU, Manuel: "*La vida, las costumbres y el amor en la Edad Media*". Gassó, Barcelona, 1959.

RIU, Manuel: "*La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña medieval*". C.S.I.C., Barcelona, 1980-82.

RIU, Manuel (edit): "*Alguns costums funeraris de l'Edat Mitjana a Catalunya*". Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, (discurs), 1983.

ROCA, J. M.: "*Joan I d'Aragó*". Institució Patxot, Barcelona, 1929.

ROCA LLETJÓS, Salvador: "*Un procés d'esclau de 1456*". Vida Lleidatana, vol. IV, 1929, 272-3.

ROCA FLOREJACHS, Luís: "*Fastos Ilerdenses*". Imprenta José Sol, Lleida, 1872.

ROCA TRAVER, F. A.: "*Cuestiones de demografía medieval*". Hispania, núm. XIII, 1953, 3-36.

ROMERO, E.: "*Procesos criminales en la Lérida de la segunda mitad del siglo XVII*". Actes del I Congrès d'Història Medieval de Catalunya, Vol. I, Barcelona, 1984

ROVIRA i VIRGILI, A.: "*Història Nacional de Catalunya*". Pàtria, vol. VI, Barcelona, 1931, reedició facsímil, Bilbao, 1978

RUBIÓ i LLUCH, Antoni: "*Documents per l'Història de la Cultura Catalana Migeval*". 2 vols., Barcelona, 1908-1921.

RUBIÓ i LLUCH, Antoni: "*La cultura Catalana en el regnat de Pere III*". Estudis Universitaris Catalans, VIII, Barcelona, 1914.

SALRACH, J. M.: "*La Corona de Aragón*". In M.Tuñón de Lara, Historia de España, vol. IV, Editorial Labor, Barcelona, 1983, 201-364.

- SALRACH J. M.: "*Història de Catalunya*". Salvat Editores, vol. III, Barcelona, 1978
- SANUY, Ignacio M.: "*Ordinacions de la Ciutat de Lleyda*". Institut d'Estudis Ilerdencs, Lleida, 1945.
- SECALL i GÜELL, G.: "*Contribució a l'estudi dels jueus lleidatans, segles XIII-XV*". Ilerda, núm. XLVI, Lleida, 1985, 273-88.
- SERRA i RÀFOLS, Elias: "*Les festes de Lleida a l'Edat Mitjana*". Vida Lleidatana, núm. 25, 1927.
- SERRA i RÀFOLS, Elias: "*La vida a la Lleida Antigua. El peix*". Vida Lleidatana, núms. 26-27, Lleida, 1927.
- SERRA i RÀFOLS, Elias: "*La Catalunya lleidatana*". Vida Lleidatana, Revista Quinzenal Ilustrada, núm. 72, Lleida, 1926, 209-211
- SOBREQUÉS i VIDAL, Santiago: "*Història de la producció del dret català fins al Decret de Nova Planta*". Col·legi Universitari de Girona, Girona, 1978
- SOBREQUÉS i VIDAL, Santiago: "*Historia General del Derecho Catalán hasta el siglo XVIII*". Promociones y Publicaciones Universitarias de Barcelona, Barcelona, 1989
- SOLDEVILA, Ferran: "*Historia de España*". Ariel, vols. I i II, Barcelona 1959.
- SOLDEVILA, Ferran: "*Història de Catalunya*". Ed. Alpha, vol. II, Barcelona, 1963
- SOLDEVILA, Ferran; MARTÍNEZ-FERRANDO, J. E.: "*Història dels catalans*". Edicions Ariel, Vol.III, (Baixa Edat Mitjana), Barcelona, 1961.
- SOLÉ SEGARRA, José: "*La lucha contra los trastornos del espíritu en tierras leridanas*". Ilerda, núm. XLIII, Lleida, 1982, 457-80.
- TARRAGÓ PLEYÁN, J.A.: "*Las obras de habilitación de un Museo en la Paheria de Lérida, proporciona hallazgos arqueológicos de interés extraordinario*". Diario de Barcelona, (24 de marzo), Barcelona, 1963.
- TARRAGÓ PLEYÁN, J.A.; DIEZ CORONEL, L.: "*Una excavación en la Paheria de Lérida*". Crónica del VIII Congreso Nacional de Arqueología de Sevilla, Madrid, 1964.
- TARRAGÓ PLEYÁN, J.A.: "*La Casa de la Ciutat. La Paheria de Lleida*". Lleida, 1977.

TARRAGÓ VALENTINES, J.F.: "*Hospitales en Lérida durante los siglos XII al XVI*". Ediciones del Colegio Oficial de Médicos, Lleida, 1975

TARRAGÓ VALENTINES, J.F.: "*Un estudio inédito sobre hospitales antiguos de Lérida original del historiador Mariano Olives*". Institut d'Estudis Ilerdencs, Ilerda, núm. XXXVII, Lleida, 1976, 7-68

TASSIS i MARCA, Rafael: "*El Sigle XIV. Pere el Cerimoniós i els seus fills*". Vicens Vives, Barcelona, 1962

TOMÁS VALIENTE, Francisco: "*La tortura en España*". Barcelona, 1973.

TUÑÓN DE LARA, M.; VALDEÓN, J.; SALRACH, J.M.; ZABALO, J: "*Historia de España*". Editorial Labor S.A., vol. IV Barcelona, 1982.

UDINA ABELLÓ, A.: "*El régimen municipal en la época de Jaime I: Historiografía y documentación*". X Congreso de Historia de la Corona de Aragón. Jaime I y su época, Comunicacions 3, 4 i 5, Saragossa, 1982.

UDINA MARTORELL, Federico: "*La organización político-administrativa de la Corona de Aragón (1416-1516)*". IX Congrès d'Història de la Corona d'Aragó, vol. I, Nàpols, Societa Napoletana di Storia Patria, 1978, 49-83

UDINA MARTORELL, F.; MIRALBELL, E.; SEFALES, J.M.: "*Nobiliario de la Corona de Aragón*". Edit. Salvador Rosás Bayer, Barcelona, 1948.

VALLS i TABERNER, F.: "*Las Consuetudines Ilerdenses (1237) y su autor Guillermo Botet*". Barcelona, 1913.

VALLS i TABERNER, F.: "*Les fonts documentals de les Consetuedines Ilerdenses*". Estudis Universitaris Catalans, vol. IX, Barcelona, 1926, 137-71.

VALLS i TABERNER, F.: "*Los Usatges de Barcelona. Estudios, comentarios y edición bilingüe del texto*". Promociones y Publicaciones Universitarias de Barcelona, vol. XXXVI, Barcelona, 1984, 147 p.

VENDRELL DE MILLÀS, Francesca; MASIÀ DE ROS, Àngels: "*Jaume el Dissortat, darrer comte d'Urgell*". Biblioteca Biogràfica Catalana, núm. 9, Barcelona, 1956.

VICENS VIVES, Jaume: "*Juan II de Aragón (1398-1479). Monarquía y revolución en la España del siglo XV*". Teide, Barcelona, 1953.

VICENS VIVES, Jaume: "*Historia Social y Económica de España y América*". Edit. Teide, vol. II, Barcelona, 1957.

VICENS VIVES, Jaume: *"Els Trastàmeres. El segle XV"*. Vicens Vives, Barcelona, 1961.

VICENS VIVES, Jaume: *"Evolución de la economía catalana durante la segunda mitad del siglo XV"*. IV Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, Palma de Mallorca, Diputació Provincial de Balears, 1955

VIELLIARD, Jeanne: *"Nouveaux documents sur la culture catalane au Moyen Age"*. *Estudis Universitaris Catalans*, núm. 15, 1930.

VILAR, Pierre: *"Le déclin catalan du bas Moyen-âge. Hypothèses sur sa chronologie"*. *Estudios de Historia Moderna*, VI, Universidad de Barcelona, Barcelona, 1956-1959.

El Seminari Pere Mata, de les Unitats de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia i d'Història de la Medicina de la Universitat de Barcelona fou creat en ocasió del centenari de la mort de Pere Mata i Fontanet (Reus, 1811 - Madrid, 1877) que fou professor de Medicina Legal, com a eina per facilitar la publicació de llibres i la difusió de l'activitat científica.

RELACIÓ DE PUBLICACIONS DEL SEMINARI PERE MATA

- 1.- DOMÈNECH, Edelmira: *"La Frenologia. Anàlisis històric de una doctrina psicològica organicista"*. 1977. 216 pp.
- 2.- CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *"Santuaris lleidatans amb tradició mèdica"*. Lleida, 1981. 158 pp.
- 3.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLA, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. I. A-E"*. 1981. 194 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 4.- *III Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Programa*. Lleida, 4-6 de juny de 1981. 32 pp. (Coedició amb Col·legi Oficial de Metges de Lleida).
- 5.- *Actes del III Congrés d'Història de la Medicina Catalana*. Lleida 1981. vol. I. 1981: 346 pp.
- 6.- HUGUET i RÀMIA, Emilio: *"Determinación del cadmio y plomo en las aguas de consumo"*. 1981. 90 pp.
- 7.- MARTÍ AMENGUAL, Gabriel: *"El suicidio consumado en las Islas Baleares"*. 1981. 156 pp.
- 8.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLA, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. II. F-Q"*. 1982. 240 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 9.- CAMPS i CLEMENTE, Manuel; CAMPS i SURROCA, Manuel: *"Aspectes sanitaris del l'arxiu de Sant Joan de Lleida"*. Lleida, 1983. 424 pp.
- 10.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; CORBELLA, Jacint: *"Diccionari biogràfic de metges catalans. vol. III. R-Z i Addenda"*. 1983. 348 pp. (Coedició amb Fundació Salvador Vives i Casajuana).
- 11.- CORBELLA CORBELLA, Jacinto; CALBET CAMARASA, José M.: *"El pensamiento sanitario y laboral de dos médicos anarquistas del siglo XIX"*. 1984. 172 pp.
- 12.- *I Congrés Català de Medicina del Treball. Programa*. Barcelona, abril 1984. 36 pp.
- 13.- GIMBERNAT. *Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència*. vol. I. 1984 *. 322 pp.
- 14.- GIMBERNAT. *Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència*. vol. II. 1984 **. 346 pp.
- 15.- ARRÓ y TRIAY, Francisco de P. *"Estadística mèdica de la Compañía de Ferrocarriles de Tarragona a Barcelona y Francia"* Barcelona, 1892. Reedició facsimil. Edició i Estudi preliminar de J. Corbella. 1984. 162 pp. (Coedició amb Societat Catalana de Seguretat i Medicina del treball i Ajuntament de Barcelona).
- 16.- CAMPS i SURROCA, Manuel; CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *"La pesta de meitats del segle XVII a Catalunya"*. Lleida, 1985. 424 pp.

- 17.- IV Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Programa. Monestir de Poblet-Tarragona, 7-9 de juny de 1985. 36 pp.
- 18.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. III. 1985 *. 470 pp.
- 19.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. IV. 1985 **. 395 pp.
- 20.- ROBERT YARZÁBAL, Bartolomé: "*Balance del siglo XIX. La Medicina*". Edición y estudio preliminar: J.M. Calbet; J. Corbella. 1985. 68 pp.
- 21.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. V. 1986 *. 412 pp.
- 22.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VI. 1986 **. 382 pp.
- 23.- VIDAL, Domingo: "*Cirugía Forense*". 1783. Reedició facsímil. Edició i estudi preliminar: J. Corbella. 1987. XXIV + 96 pp.
- 24.- MONTAÑA i BUCHACA, Daniel: "*Aspectes sanitaris dels Arxius de les parròquies del terme i vila de Terrassa als segles XVI, XVII i XVIII*". 1987. 188 pp.
- 25.- DOMÈNECH., Edelmira; CORBELLA, Jacint; PARELLADA, Dídac (eds.): "*Bases històriques de la psiquiatria catalana moderna*". 1987. 401 pp.
- 26.- VALLRIBERA i PUIG, Pere: "*L'obra mèdica de dos cirurgians catalans del 1700. Anton de Borja i Carles Pallejà*". 1987. 130 pp.
- 27.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VII. 1987 *. 320 pp.
- 28.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. VIII. 1987 **. 337 pp.
- 29.- FRAGOSO, Juan: "*Tratado de las Declaraciones que han de hacer los cirujanos acerca de muchas enfermedades y muchas maneras de muertes que suceden*". Reedició facsímil. Edició y estudio preliminar: J. Corbella. 1988. 71 pp.
- 30.- LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: "*Don Martin Vallejo Lobón. El médico y el hombre*". 1988. 250 pp.
- 31.- HUGUET RÀMIA, Emili; CARRACEDO ÀLVAREZ, Angel; GENÉ BADIA, Manuel: "*Introducción a la investigación biológica de la paternidad*". 1988. 206 pp.
- 32.- HEXACLOROBENCENO. Primeras Jornadas Nacionales. Libro de Resúmenes. 1988. 30 pp.
- 33.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. IX. 1988 *. 378 pp.
- 34.- *Jornades d'Història de la Medicina d'Olot. OLOT*, 28 i 29 de març de 1987. 135 pp. (separata de Gimbernat VIII).
- 35.- ORFILA núm 1. I Jornadas Anuales de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Alicante 3 y 4 de abril de 1987. Libro de Actas. 1989. 265 pp.
- 36.- ORFILA núm 2. II Jornadas Anuales de la Sociedad Española de Medicina Legal y Forense. Barcelona 8 y 9 de abril de 1988. Libro de Actas. 1989. 393 pp.
- 37.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. X. 1988 **. 330 pp.
- 38.- CALBET i CAMARASA, Josep M.; VALLRIBERA i PUIG, Pere: "*Medicina i Societat a l'Esplugu de Francolí (segles XVIII i XIX)*". GIMBERNAT vol. XI, 1989 *. 1990. 272 pp.

- 39.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XII. 1989 **.
- 40.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XIII. 1990 *. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa 1990, vol. I. 311 pp.
- 41.- HEXACLOROBENCENO. Primeras Jornadas Nacionales. Barcelona 23 - 24 de mayo de 1988. Libro de Actas. 246 pp.
- 42.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XIV. 1990 **. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa 1990. Vol II. 316 pp.
- 43.- *XVI Jornadas Mediterráneas de Medicina del Trabajo. Alicante, 25-27 abril 1991. Programa.* 26 pp.
- 44.- STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1991. vol. I. Actas XVI Jornadas Mediterráneas de Medicina del Trabajo, Alicante 1991. 243 pp.
- 45.- DOMÈNECH, Edelmira: *"Introducción a la Historia de la Psicopatología"*. 1991. 175 pp.
- 46.- GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XV. 1991 *. Actes VI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Manresa, 1990. vol. III. 320 pp.
- 47.- REMÓN GIL, Julio: *"Aspectos sanitarios del Archivo de la Parroquia de Santa Ana de Buñuel (Navarra)"* 1991. 218 pp.
- 48.- CORBELLÀ, Jacint; CALBET, Josep M.: *"Bibliografia històrica de la sanitat catalana. vol. I (A-F)"*. Gimbernat, XVI. 1991. ** 340 pp.
- 49.- LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: *"La Topografía médica de Vic de Antonio Millet (1798)"*. 1992. 102 pp.
50. PAU i ROIGÉ, Jordi: *"Aspectes sanitaris dels arxius parroquials del Priorat (segles XVI-XVIII)"*. 1992. 144 pp.
51. MASSONS i ESPLUGAS, Josep M.: *"Francesc Puig (1720-1797) i els cirurgians del seu temps"*. 1993. 172 pp.
52. CORBELLÀ, Jacint: *"Les memòries manuscrites de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya"*. 1993. 120 pp.
53. PARELLADA, Dídac; DOMÈNECH, Edelmira; CORBELLÀ, Jacint: *"Lexicon Psiquiàtric arcaic i curios"*. 1993. 268 pp.
54. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. vol. XVII. 1992 *. 359 pp. Actes VII Congrés Història de la Medicina Catalana. Tarragona, 1992. vol. I. 359 pp.
55. STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1992. vol 2. 246 pp.
56. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XVIII, 1992 (**). Actes del VII Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Tarragona, 1992. vol. II. 260 pp.
57. STUDIA RAMAZZINIANA MEDITERRANEA. 1993. vol. 3.
58. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XIX, 1993 (*). Actes del VII Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Tarragona, 1992. vol. III. 303 pp.
59. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XX, 1993 (**). 285 pp.

60. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXI, 1994 (*). Actes del VIII Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Barcelona, 1994. vol. I. 315 pp.
61. LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: *"Sociología de las profesiones sanitarias en Mérida"*. 1994. 180 pp.
62. CALBET i CAMARASA, J. M.; ESCUDÉ i AIXELÀ, M.: *"Orígens del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona"*. 1994. 150 pp.
63. RIBAS i PONTÍ, Francesc: *"Els goigs de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona"*. 1994. 90 pp.
64. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXII, 1994 (**). 267 pp.
65. CORBELLÀ, Jacint: *"Antecedentes históricos de la Medicina Legal en España"*. 1995. 300 pp.
66. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVII, 1995 (*). 278 pp.
67. DOMÈNECH, Edelmira (edit.): *"Actualizaciones en Psicopatología Infantil (0-5 años)"*. 1995. 236 pp.
68. CORBELLÀ, Jacint; SÈCULI, Josep: *"Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Nomina Academicorum. 1770-1995"*. 1995. 113 pp.
69. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXIV, 1995 (**). Jornada commemorativa del XXV aniversari dels Congressos d'Història de la Medicina Catalana. 267 pp.
70. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXV, 1996 (*). IX Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Blanes, 1996. Actes. vol. I. 189 pp.
71. VALLRIBERA i PUIG, Pere: *"El doctor Joan Baptista Parcet i Fàbrega, metge de Sant Genís de Vilassar"*. 1996. 99 pp.
72. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVI, 1996 (**). IX Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Blanes, 1996. Actes. vol. II. 272 pp.
73. DOMÈNECH, Edelmira; CORBELLÀ, Jacint: *"Aportacions a la Història de la Psicopatologia Infantil"*. 1997. 233 pp.
74. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVII, 1997 (*). 242 pp.
75. LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel: *"Los profesores del Real Colegio de Cirugía de Burgos 1799-1824"*. 1997. 104 pp.
76. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXVIII, 1997 (**). 261 pp.
77. CALBET i CAMARASA, J. M.: *"Legislación sanitaria marítima en Catalunya (1717-1752)"*. 1998. 88 pp.
78. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXIX, 1998 (*). - CORBELLÀ, Jacint; CALBET CAMARASA, J.M.: *"Bibliografía Històrica de la Sanitat Catalana"*. Vol. II (G-M). 301 pp.
79. ESCUDÉ, Manuel; FITÉ, Maria: *"Hidroteràpia antiga a Catalunya. Els fons de la Facultat de Medicina de Barcelona"*. 1998. 116 pp.
80. CORBELLÀ, Jacint: *"Història de la Toxicologia"*. 1998. 288 pp.

81. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXX. 1998 (**). Actes Xè Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Lleida, octubre 1998. (Coedició, Edicions Universitat de Lleida i Ajuntament d'Alcarràs). 401 pp.
82. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXI. 1999 (*). 300 pp.
83. VINGUT, Albert: *"El ácido cianhídrico a través de la historia"*. 1999. 136 pp.
84. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXII. 1999 (**): CAMPS i CLEMENTE, Manuel; CAMPS i SURROCA, Manuel: *"Els llibres de les biblioteques de metges i cirurgians catalans antics"*, 246 pp.
85. ALONSO CARNERO, J. R.; AUSIN HERVELLA, J. L.: *"Índex de la Revista Gimbernat. Vols 1 a 30 (1984-1998)"*. 2000. 128 pp.
86. VALLRIBERA i PUIG, Pere: *"Les topografies mèdiques de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya"*. 2000. 146 pp.
87. CURTÓ i SOLER, Conrad: *"Aspectes sanitaris dels arxius parroquials de San Feliu de Cabrera, Sant Genís de Vilassar, Sant Joan de Vilassar i Santa Creu de Cabrils, en els segles XVI, XVII i XVIII."* 2000. 134 pp.
88. *XI Congrés d'Història de la Medicina Catalana. 29 de setembre a 1 d'octubre de 2000. Programa.* 25 pp.
89. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXIII, 2000 (*), 294 pp.
90. *XXXV Aniversari de l'Escola Professional de Medicina del Treball. Facultat de Medicina. Universitat de Barcelona. 1965-2000.* 34 pp.
91. AUSIN HERVELLA, Josep Lluís: *"Antoni Pujadas, metge i polític del segle XIX"*. 2000. 198 pp.
92. CORBELLÀ, Jacint: *"Esquemes de Toxicologia Industrial. I. Introducció. Metalls"*. 2000, 166 pp.
93. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXIV, 2000 (**). Actes de l'XIè Congrés d'Història de la Medicina Catalana. Barcelona, 2000.
94. CALBET i CAMARASA, J. M.: *"Notícia de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears"*. 2001. 139 pp.
95. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXV, 2001 (*).
96. MARI BALCELLS, Victor; VALLRIBERA, Pere: *"El Prat de Llobregat de fa un segle, segons una topografia mèdica"*. 2001, 201 pp.
97. CORBELLÀ, Jacint: *"Esquemes de Toxicologia Industrial II. Hidrocarburs"*. 2001, 159 pp.
98. GIL PÉREZ, Juan Ignacio: *"La obra de Cayetano Garviso (1807- post. 1871). Cirujano vasco-navarro liberal en América"*. 2001, 171 pp.
99. GIMBERNAT. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència. XXXVI, 2001 (**).
100. CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *"Anàlisi dels aspectes mèdics de la mort violenta a Lleida a la Baixa Edat Mitjana"*. Vol I. 2001, 330 pp.
101. CAMPS i CLEMENTE, Manuel: *"Anàlisi dels aspectes mèdics de la mort violenta a Lleida a la Baixa Edat Mitjana"*. Vol. II, 2002. 276 pp.

